

DNB jaarverslag 2023

Naar een economie die beter werkt voor iedereen

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

Uitgebracht in de algemene vergadering op 13 maart 2024.

Dit verslag werd afgesloten op 7 maart 2024.

Toelichting

Het binnenlands product, waarin grootheden van een aantal tabellen en figuren zijn uitgedrukt, is het bruto binnenlandse product tegen marktprijzen, tenzij anders aangegeven.

Verklaring der tekens

o(o,o) = het getal is minder dan de helft van de gekozen afronding of nihil;
Niets (blank) = een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen c.q.
het gegeven wordt niet (aan DNB) gerapporteerd; -= gegevens ontbreken.

Afronding

Soms kloppen de tellingen niet geheel (door geautomatiseerde afronding per reeks); anderzijds is de aansluiting van de ene op de andere niet steeds geheel verwezenlijkt (door afronding per tabel).

© 2024 DE NEDERLANDSCHE BANK N.V.

Iedere openbaarmaking en verveelvoudiging voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan, mits met bronvermelding.

Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
Spaklerweg 4, 1096 BA Amsterdam
Tel. +31 20 524 91 11
www.dnb.nl
E-mail: info@dnb.nl

Inhoud

Verslag van de president	4
Highlights DNB 2023	19
Verantwoording	31
Directie, raad van commissarissen, bankraad en ondernemingsraad en governance	80
Verslag van de raad van commissarissen	86
Jaarrekening 2023	94
Bijlagen	151

Verslag van de president

Naar duurzame welvaart voor heel Nederland

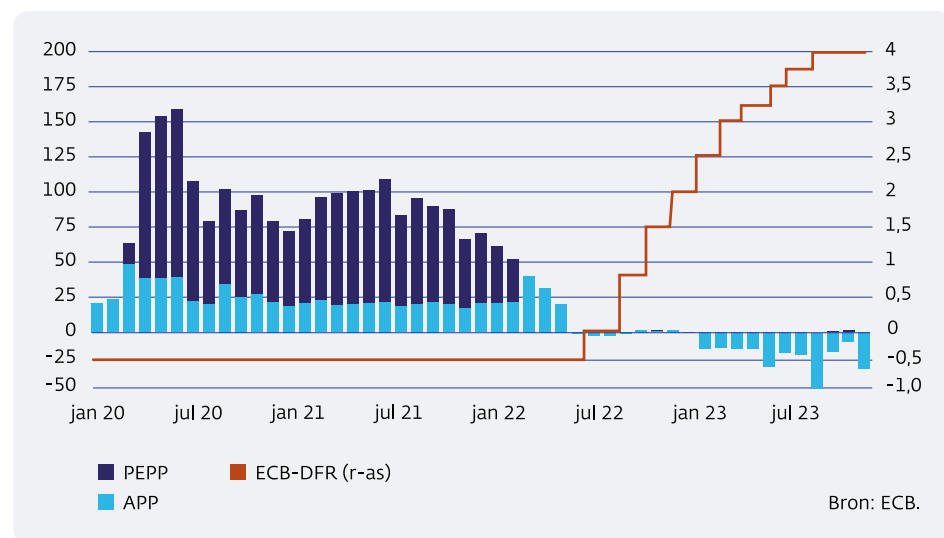
Het gaat best goed met de Nederlandse economie. Dat is de conclusie die we op het eerste gezicht kunnen trekken als we naar de macro-economische cijfers kijken. Toch ervaren veel mensen dat niet zo. Uit onderzoeken komt stevast naar voren dat veel mensen het financieel niet makkelijk hebben en zorgen hebben over de toekomst. Hoe zijn deze twee beelden met elkaar te rijmen? Een kijkje onder de motorkap van de Nederlandse economie werpt daar enig licht op.

Nederlandse economie draait ondanks lage groei nog steeds boven capaciteit; inflatie op zijn retour

Maar allereerst: wat gaat er goed? Het afgelopen jaar is de inflatie snel gedaald. Dat betekent dat het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) werkt. Om de inflatie te beteugelen, heeft de ECB in veertien maanden tijd de beleidsrente snel en fors verhoogd tot 4% (zie figuur 1). Het monetaire beleid werkt al sterk door in bijvoorbeeld lagere kredietverlening en tempert daarmee de vraag. Dat is nodig om de inflatie terug te brengen. Het afgelopen jaar stegen de prijzen nog met 4,1% (zie figuur 2). We verwachten dat de inflatie in 2024 2,9% zal bedragen, om eind 2025 weer onder de 2% uit te komen.

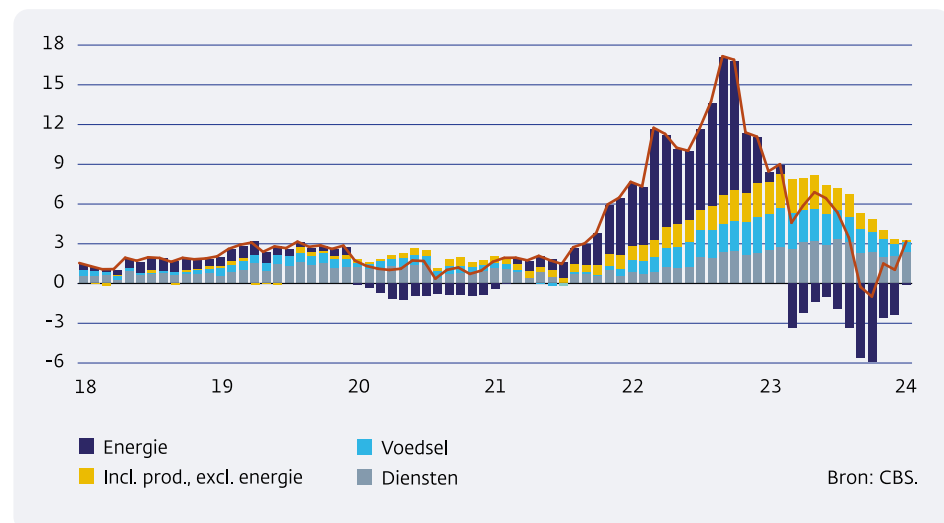
Het lijkt erop dat deze daling van de inflatie tot stand komt met beperkte schade voor de economie. De economische groei is in 2023 afgezwakt naar 0,1%, na twee jaren van historisch hoge groei na de pandemie. Maar een echte recessie is vermeden (zie figuur 3), ondanks drie kwartalen van licht negatieve groei op rij. De economie zal naar verwachting in 2024 geleidelijk aantrekken en met 0,3% groeien, en in 2025 met 1%. Deze periode van beneden-potentiële groei is nodig om de inflatie terug te brengen naar 2%.

Figuur 1 Beleidsrente snel en fors verhoogd (en aankoopprogramma's worden afgebouwd)

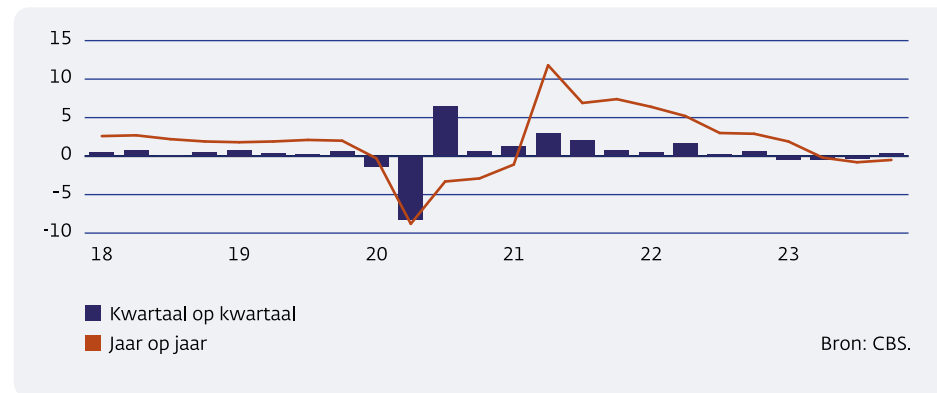
Figuur 2 Inflatie op weg terug naar 2%

Nederland, %-punten en %-mutaties jaar op jaar

Figuur 3 Echte recessie lijkt te zijn voorkomen

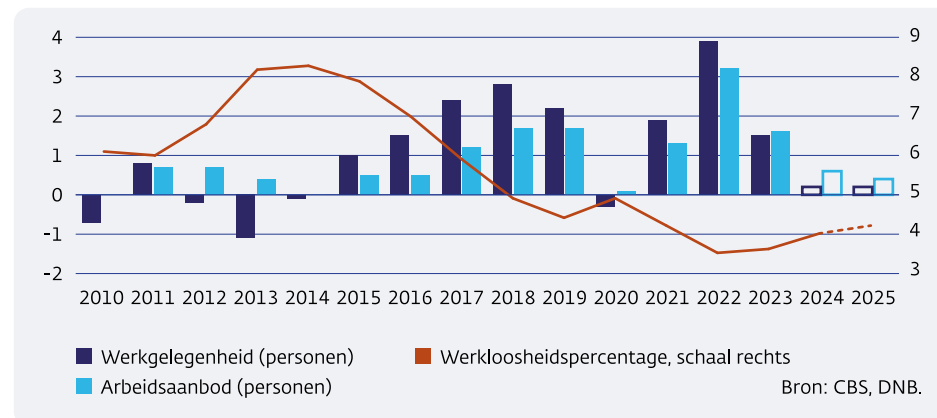
Bbp Nederland, %-mutaties

Hoewel de economische groei dus flink is afgezwakt, is de werkgelegenheid op peil gebleven (zie figuur 4). Ondanks de snelle opeenvolging van crises is er al meerdere jaren sprake van volledige werkgelegenheid. De arbeidsmarkt blijft onverminderd krap: in het vierde kwartaal van vorig jaar waren er 114 vacatures per 100 werklozen.

Figuur 4 Ondanks tegenvallende groei, werkgelegenheid op peil gebleven

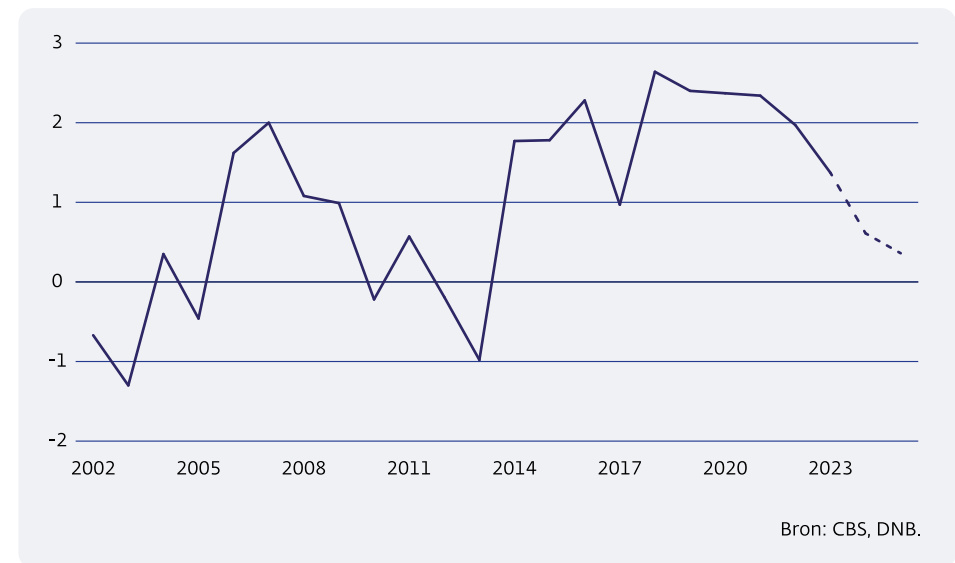
Procentuele mutaties jaar op jaar en procenten beroepsbevolking, DNB-raming gearceerd en stippellijn

De personeelstekorten houden in veel sectoren dan ook aan, mede door de vergrijzing. In winkels en horecazaken hangen nog steeds bordjes 'personeel gezocht'. De cao-lonen blijven stijgen, met naar verwachting 5,7% dit jaar, na een stijging met 6,1% in 2023. Dat zijn in historisch perspectief hoge stijgingen, en inmiddels ook hoger dan de inflatie. Dat is een van de redenen dat de uitgaven van huishoudens nog steeds groeien. Ook koopkrachtmaatregelen van de overheid – zoals de verhoging van het minimumloon, de kinderbijslag en de huurtoeslag – dragen daaraan bij. Het reëel beschikbaar inkomen in 2023 is gemiddeld ongeveer gelijk gebleven (zie figuur 5). Voor 2024 wordt een lichte stijging verwacht.

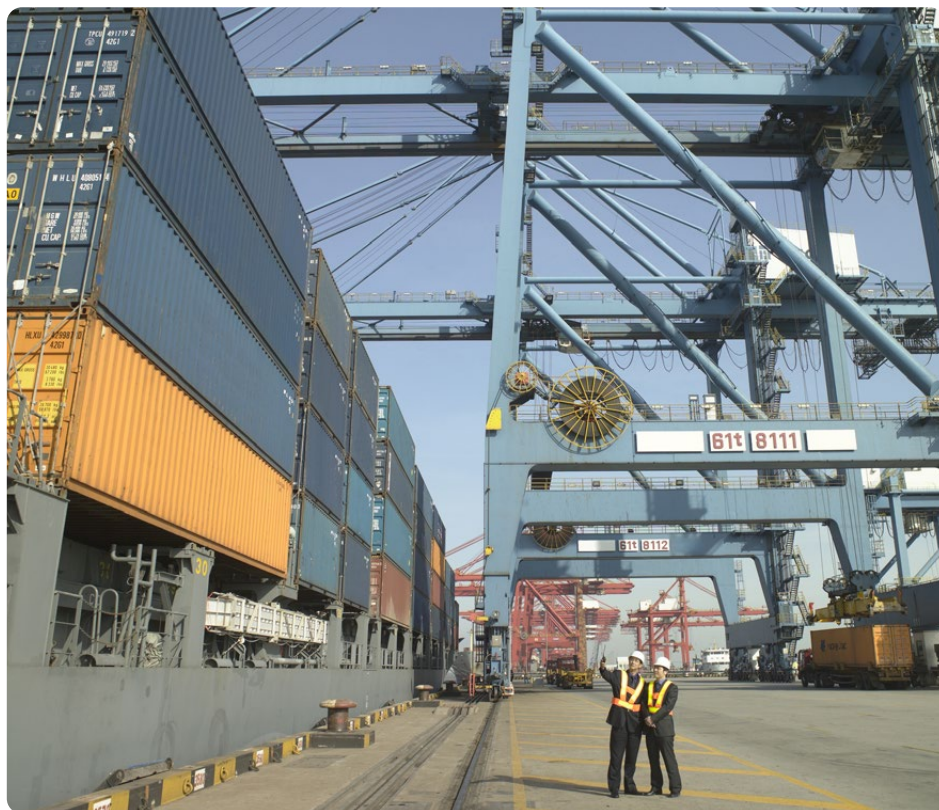
Figuur 5 Reëel beschikbaar inkomen meeste jaren gestegen

%-mutaties jaar op jaar, DNB-raming stippellijn

Maar risico's voor prijsstabiliteit, economische groei en financiële stabiliteit blijven latent aanwezig

De economische vooruitzichten voor komend jaar zijn wel met een aantal risico's omgeven. Zo kan de inflatie zich minder gunstig ontwikkelen dan we nu verwachten, bijvoorbeeld doordat de afname van de loonkostengroei geen gelijke tred houdt met de afnemende inflatie of door een nieuwe stijging van de energieprijzen. Daarom is het nog te vroeg om de overwinning op de inflatie uit te roepen. Het beleid van de ECB is er dan ook op gericht dat de daling van de inflatie aanhoudt en dat we op koers blijven richting de doelstelling van 2%, te behalen uiterlijk in 2025.

Een ander risico betreft de financiële stabiliteit. Door de hogere rentes is het voor huishoudens en bedrijven in Nederland duurder geworden om geld te lenen. De snelle overgang naar hogere rentes heeft langs verschillende kanalen effect op de financiële stabiliteit. Beleggers staan op scherp, en dat maakt de kans groter dat onrust in een deel van het financiële systeem sneller en heviger overslaat naar andere delen van het financiële systeem. Hogere rentes zijn in beginsel gunstig voor financiële instellingen: zo nemen de winsten van banken doorgaans toe. Hoge rentes zijn ook positief voor de dekkingsgraden van pensioenfondsen en de economische solvabiliteit van verzekeraars, al werken bij de laatste groep rentemutaties minder snel door in het toezichtkader, *Solvency II*. Maar toch moeten financiële instellingen alert blijven op de risico's van de historisch snelle rentestijging. Zo kunnen de kredietrisico's voor banken toenemen doordat de effecten van hogere leenkosten met vertraging doorwerken bij bedrijven en huishoudens. Ten slotte is de gestegen rente slecht voor de houdbaarheid van overheids-schuld, al verschilt dat van land tot land.

Risico's komen vooral ook van buiten ons land. De Nederlandse economie en financiële sector zijn sterk afhankelijk van internationale ontwikkelingen. Doordat veel andere centrale banken de rente eveneens hebben verhoogd, neemt internationaal de economische groei af. Er is minder handel tussen landen en de verwachting is dat die wereldhandel slechts mondjesmaat weer zal toenemen de komende jaren. Oorlog in Oekraïne, onrust in het Midden-Oosten en toenemende handelsbarrières zetten de wereldwijde handel verder onder druk. Dat betekent dat de Nederlandse uitvoer ook maar beperkt zal groeien en tegenvallers op de loer liggen. Dit zet een rem op de economische groei. Verdere versterking van de Europese binnenmarkt en mondiale samenwerking kan de impact van internationale schokken beperken.

Overigens kan de groei ook meevallen, wanneer de consumptie harder stijgt dan verwacht, door de nog steeds hoge loongroei, koopkrachtmategelen van het kabinet, weer stijgende huizenprijzen en opname van spaargeld, dat nog steeds hoger is dan voor de pandemie.

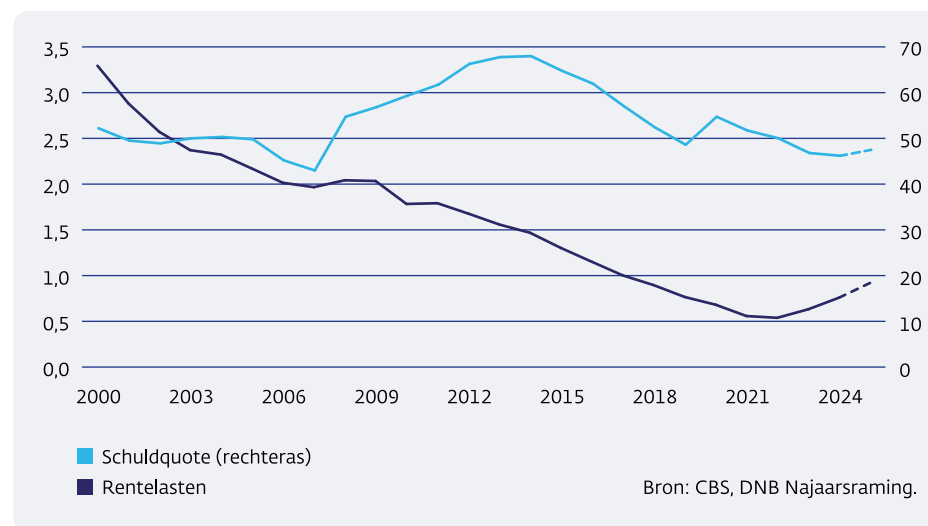
Overheidsfinanciën staan onder druk

Een laatste risico betreft onze overheidsfinanciën. De overheid heeft de afgelopen jaren flink geld uitgegeven aan tijdelijke koopkracht- en energie-maatregelen. Het overheidstekort liep weliswaar terug, maar dat komt mede doordat het niet lukte alle kabinetsplannen op het gebied van onder andere defensie, infrastructuur en klimaat uit te voeren. De al eerdergenoemde krappe arbeidsmarkt was hiervan een van de oorzaken. Door hogere rentelasten (zie figuur 6), teruglopende gasbaten en de veronderstelling dat overheidsplannen uiteindelijk wel uitgevoerd gaan worden, zal het begrotingstekort in 2024 en 2025 oplopen richting de 3%-tekortnorm (zie figuur 7). En ook voor de jaren daarna bewegen de publieke uitgaven bij ongewijzigd beleid in de verkeerde richting, onder andere door de stijgende kosten voor de zorg.

De kans is groot dat zonder koerscorrectie de 3%-norm die we in Europa hebben afgesproken, overschreden gaat worden. Dat betekent in de eerste plaats dat de schuldquote snel kan oplopen en op termijn die andere Europese norm, een schuldquote van maximaal 60% bbp, in gevaar komt. Op basis van herziene Europese begrotingsregels dient dan te worden bijgestuurd. Maar het betekent ook dat de overheid bij tegenslagen geen ruimte meer heeft om deze op te vangen. Het overheidsingrijpen tijdens de pandemie en de energiecrisis heeft goed gewerkt, maar was alleen mogelijk doordat er voldoende buffers in de overheidsfinanciën waren gecreëerd. Het is belangrijk om buffers op te bouwen in goede tijden, wanneer er meer belasting binnenkomt en de uitgaven aan bijvoorbeeld sociale uitkeringen lager zijn. Door deze buffer hoeft niet direct bezuinigd te worden als de economie afkoelt. Maar op dit moment gebeurt het tegenovergestelde: ondanks een economie die nog steeds op meer dan volledige bezetting draait, neemt het tekort juist toe.

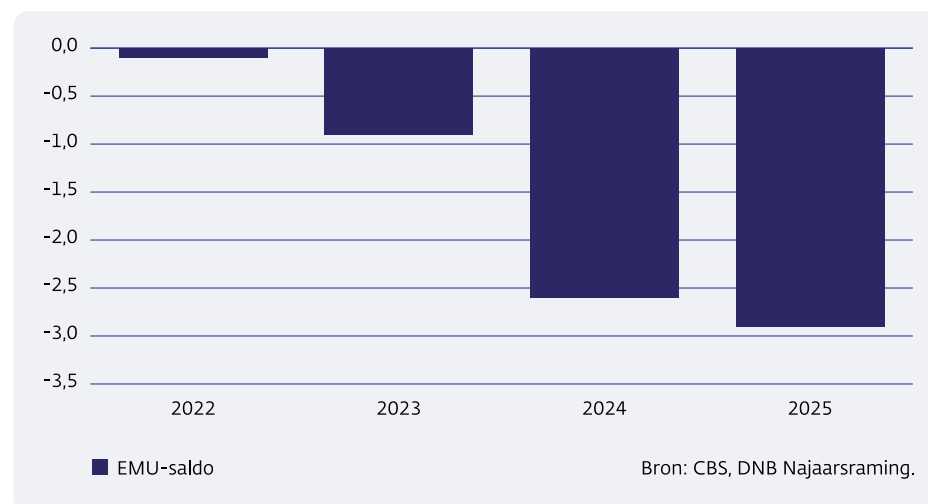
Figuur 6 Rentelasten overheid nemen weer toe

% bbp

Figuur 7 Begrotingstekort dreigt naar 3% te groeien

% bbp

In internationaal perspectief blijft Nederland in veel opzichten koploper

Hoewel de toekomstige uitdagingen waar de Nederlandse economie voor staat ook een wissel op het bedrijfsleven zullen trekken, is de uitgangssituatie voor de Nederlandse economie in internationaal perspectief behoorlijk goed. Zo blijft Nederland goed scoren op een breed scala aan thema's die bedrijven aantrekken. Nederland staat al jaren rond de vijfde plek op de lijst met meest concurrerende economieën, mede vanwege de (digitale) infrastructuur, de efficiëntie van overheid en bedrijfsleven en de goede geografische ligging in de Europese Unie (zie de Box). Dit moeten we koesteren en blijven ondersteunen.

Box Hoe doet Nederland het op internationale lijstjes?

In vergelijking met andere EU landen, en de rest van de wereld, scoort Nederland vrij hoog op een breed scala aan thema's. Zo heeft Nederland in rankings overwegend positieve posities in de voorhoede wanneer het gaat om welvaart en het vestigingsklimaat, met name op het vlak van infrastructuur en bedrijfsefficiëntie.

Een greep uit de lijsten waarop Nederland hoog scoort in de EU (en de wereld):

- Meest verbonden economie: #1 (1) DHL 2022
- Pensioenen: #1 (1) Mercer index 2023
- Digitale concurrentiekracht: #1 (2) IMD 2023
- Gezondheidszorg: #1 (2) EHCI 2023
- Digital Economy and Society: #3 EC 2022
- Global innovation index: #3 (7) WIPO 2023
- World competitiveness report: #3 (5) IMD 2023
- Gelukkigste land: #3 (5) World happiness index 2023
- Bbp per hoofd: #4 Eurostat 2022
- Work-life balance: #4 (5) OECD better life index 2023

De werkloosheid is met 3,6% een van de laagste van Europa, en het risico op in armoede leven is in Nederland met 16,5% beduidend lager dan het Europese gemiddelde van 21,6%.

'In Nederland verdienen we een flink belegde boterham dankzij de Europese binnenmarkt.'

Nederland is en blijft een handelsland en dankt hieraan in grote mate zijn welvaart. De im- en export van Nederland bedraagt 177% van het bruto binnenlands product (waarvan 95% van het bbp voortkomt uit handel binnen de EU). De positie van Nederland als kleine open economie in Europa is hierbij van groot belang. Nederland heeft een sterke positie in veel concurrerende kennissectoren die worden gedragen door hoogwaardige technologische ontwikkelingen, maar is door zijn geografische ligging ook een belangrijke doorvoerhaven van veel producten.

Europese interne markt en de euro vergroten onze welvaart

Een hoeksteen van de Nederlandse welvaart is en blijft het lidmaatschap van de Europese Unie. Nederland profiteert daar meer dan gemiddeld van. Neem de Europese interne markt, het geheel aan regels dat het vrije verkeer van mensen, goederen, diensten en kapitaal mogelijk maakt. Er is veel onderzoek gedaan naar de baten van de interne markt. Uit deze studies rijzen steevast twee conclusies op. De eerste is dat elke lidstaat van de interne markt profiteert. En de tweede is dat kleine, open economieën, zoals Nederland, er de meeste vruchten van plukken. Al met al bedragen de jaarlijkse baten van de interne markt voor Nederland duizenden euro's per huishouden. Ook als we rekening houden met de betalingen van Nederland aan de EU-begroting, blijven de baten ruim positief. In Nederland verdienen we een flink belegde boterham dankzij de Europese binnenmarkt.

Ook profiteert Nederland relatief sterk van de euro. Vanwege onze relatief hoge arbeidsproductiviteit en de onmogelijkheid van landen om binnen de EMU te devalueren geniet Nederland dankzij de euro een voordeliger concurrentiepositie dan wanneer we nog een eigen munt zouden hebben. Daar komt bij dat de wisselkoers van de euro waarschijnlijk minder sterk is dan die van de gulden zou zijn geweest, wat ook een impuls geeft aan onze export naar de rest van de wereld. Dat levert hogere bedrijfswinsten op en zodoende ook meer belastinginkomsten voor de Nederlandse Staat. Je zou dus kunnen zeggen dat niet alleen de Nederlandse economie, maar ook de Nederlandse schatkist door de euro altijd een beetje extra wind in de rug heeft.

Macro-economische gunstige beeld wordt binnenslands echter vaak niet zo ervaren

Als we dus naar de macro-economische cijfers kijken, dan zien we een economie die het best goed doet, zeker ook ten opzichte van andere landen. Toch voelen velen in Nederland dat niet zo. Uit onderzoeken komt steevast naar voren dat veel mensen zorgen hebben over de toekomst. De verwachting leeft breed dat de generatie die nu opgroeit het minder goed krijgt dan haar ouders. Er zijn zorgen over de bestaanszekerheid en de impact van migratie. En veel Nederlanders zien meer nadelen van globalisering dan voordelen.

Hoe zijn deze twee beelden met elkaar te rijmen?

Nederlandse economie loopt tegen capaciteitsgrenzen aan

Ten eerste loopt de Nederlandse economie op meerdere terreinen heel duidelijk tegen haar capaciteitsgrenzen aan. Daardoor lukt het steeds minder goed om urgente problemen op te lossen. De fysieke ruimte en infrastructuur staan onder druk. Maar er zijn meer knelpunten. Denk bijvoorbeeld aan het overbelaste stroomnet, de volle wegen en treinen maar ook de knelpunten op het gebied van milieu en klimaat, zoals CO₂-uitstoot en stikstofruimte. Een andere grens waar we tegenaan lopen, is dat de beroepsbevolking sterk vergrijsd. Naar verwachting komt de groei van de beroepsbevolking de komende jaren vrijwel tot stilstand en deze zal pas rond 2040 weer langzaam toenemen. In een aantal cruciale sectoren zoals de zorg, het onderwijs en de woningbouw komen we handen tekort. En vooralsnog wordt dit niet gecompenseerd door een groei van de arbeidsproductiviteit, integendeel (zie figuur 8). Waar het niveau van onze arbeidsproductiviteit hoog is, ook internationaal gezien, geldt dat allesbehalve voor de groei ervan.

Figuur 8 Lagere groei van de arbeidsproductiviteit drukt potentiële groei

%-mutaties jaar op jaar

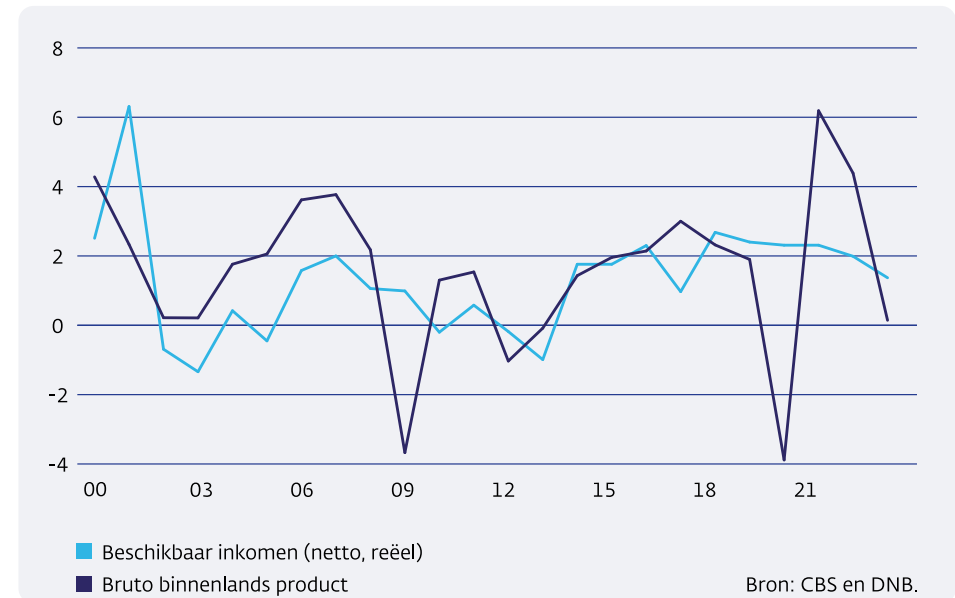
Als gevolg hiervan is de ontwikkeling van de potentiële groei van de economie zeer karig, ook in internationaal perspectief. Maar om de uitdagingen waar de Nederlandse economie en samenleving voor staan het hoofd te bieden, hebben we juist een hogere potentiële groei nodig. Een potentiële groei die ook duurzaam is. Duurzaam betekent hier dat rekening wordt gehouden met de fysieke grenzen waar Nederland niet omheen kan; dus niet overmatig belastend voor de leefomgeving. Doen we dit niet, dan komt de aantrekkingskracht van Nederland op internationale bedrijvigheid onder druk en dreigt de economie te stagneren.

Welvaartsgroei komt onvoldoende bij huishoudens terecht, onder andere door tweedeling op de arbeidsmarkt

Het Nederlandse bedrijfsleven heeft de afgelopen decennia sterk geprofiteerd van vrijhandel, van de interne markt en van de euro. Dat geldt minder voor de Nederlandse huishoudens. Het succes van Nederland in de wereldeconomie komt dus niet gelijkmatig bij verschillende groepen in de samenleving terecht. De afgelopen decennia is het besteedbaar inkomen van huishoudens namelijk minder hard gegroeid dan de economie als geheel (zie figuur 9). Dat komt voor een belangrijk deel doordat het aandeel van ons nationale inkomen dat aan werkenden wordt uitbetaald gestaag is afgenomen, terwijl het aandeel dat naar de bedrijven gaat is gestegen. Doordat de lonen veelal met enige vertraging op onverwachte inflatie reageren, is de verwachting overigens wel gerechtvaardigd dat hier de komende jaren weer enige kentering in komt. Het gestaag afnemende loonaandeel is overigens geen typisch Nederlands verschijnsel. Ook in andere westerse economieën zien we deze trend, die onder meer te maken heeft met globalisering en technologische vooruitgang. Maar in Nederland is er nog iets anders aan de hand. En dat is de te ver doorgesloten flexibilisering op met name de onderkant van de arbeidsmarkt. Daar zijn vriend en vijand het wel over eens.

Figuur 9 Reëel beschikbaar inkomen blijft achter bij bbp

%-mutaties jaar op jaar

‘Werkenden krijgen een steeds kleiner stuk van de economische taart.’

De vaak kwetsbare positie van flexwerkers en zzp'ers is vanuit sociaal opzicht al reden tot zorg. Maar die heeft er ook toe bijgedragen dat werkenden een steeds kleiner stuk van de economische taart krijgen. De overheid zet overigens betekenisvolle stappen om deze tweedeling op de arbeidsmarkt kleiner te maken.

Woningen zijn voor velen onbetaalbaar geworden

Naast de verdeling van de welvaartsgroei is het duidelijk dat we ook op de woningmarkt voor grote uitdagingen staan. Vooral starters hebben moeite om een woning te vinden. De problemen op de Nederlandse woningmarkt zijn veelzijdig, complex en urgent. Het is om verschillende redenen lastig om een woning te vinden. De vraag overtreft het aanbod al langere tijd. Dat komt niet alleen door de bevolkingsgroei, maar ook doordat huishoudens steeds kleiner worden. We komen in Nederland zo'n 400.000 woningen te kort. Dat is een kleine vijf procent van de totale woningvoorraad.

Ook sluit de woningvoorraad niet overal aan op de behoefte. Het lukt bijvoorbeeld veel ouderen niet om door te stromen naar een kleinere, gelijkvloerse (huur)woning. Ze bewonen in hun eentje of met zijn tweeën vaak een grote gezinswoning (sommigen zouden graag kleiner wonen), waar andere krap behuisde gezinnen juist naarstig naar op zoek zijn. Uit [onderzoek van DNB](#) blijkt dat 1,8 miljoen huishoudens liever anders zouden wonen. Jongeren willen vaak liever kopen, terwijl ouderen juist vaker zouden willen huren. Er moeten dus niet alleen veel huizen worden bijgebouwd; er moet ook worden nagedacht over welk type woningen op welke plekken het hardste nodig zijn, en hoe de doorstroming daarnaartoe op gang kan worden gebracht.

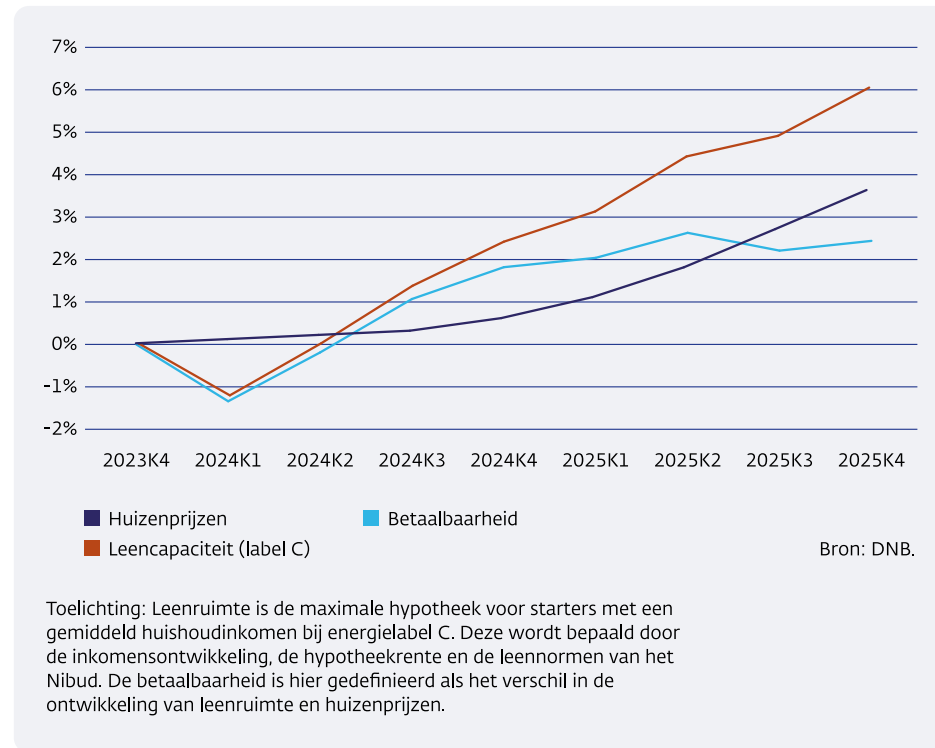
‘1,8 miljoen huishoudens zouden liever anders wonen.’

Niet alleen hoeveel woningen er zijn, maar ook hoeveel geld mensen ervoor kunnen betalen is van belang. Het bedrag dat mensen kunnen lenen is een bepalende factor voor de huizenprijzen. Deze leenruimte wordt bepaald door het inkomen van mensen, de hypotheekrente, de belastingregels, de leennormen en de hoeveelheid eigen geld.

De verwachting is dat de leenruimte in 2024 en 2025 zal stijgen. Als de leenruimte sneller stijgt dan de huizenprijzen, verbetert op korte termijn de betaalbaarheid van woningen voor starters. Dit lijkt goed nieuws, want ze maken meer kans op een woning. Maar als iedereen meer kan bieden, stijgen de huizenprijzen weer (zie figuur 10). Zo volgen de huizenprijzen dus de leenruimte, en krijgen starters een sigaar uit eigen doos.

Figuur 10 Door hogere leenruimte stijgen huizenprijzen

Procentuele verandering ten opzichte van 2023K4

Ook huren is niet overal eenvoudig. Sociale huurwoningen zijn vaak moeilijk te krijgen door jarenlange wachtlijsten en een slechte doorstroming naar woningen buiten dit segment. Het aanbod van huizen in de vrije (midden) huursector is ook zeer beperkt, en mensen betalen meestal een hoge huur.

Door belastingregels is er bovendien sprake van een tweedeling op de woningmarkt tussen huiseigenaren en huurders. Bezitters van koopwoningen kunnen de hypotheekrente aftrekken van de belasting en bouwen langs die weg belastingvrij vermogen op met hun huis. Huurders hebben deze voordelen niet en zijn veelal aangewezen op een dure woning in de vrije huursector. Door de hoge huren kunnen zij minder sparen,

waardoor de aanschaf van een eigen woning steeds verder uit het zicht raakt.

De problematiek op de woningmarkt leidt niet alleen tot maatschappelijke onvrede, maar ook tot kwetsbaarheden voor de Nederlandse economie en de financiële stabiliteit. Helaas is er geen simpele, snelle oplossing voor. Kortetermijnmaatregelen om de betaalbaarheid te verbeteren werken louter averechts.

Kwetsbaarheden concentreren zich bij sommige huishoudens

De problemen op de arbeidsmarkt en de woningmarkt dragen bij aan kwetsbaarheden bij een deel van Nederlandse huishoudens. Mensen met een onzekere positie op de arbeidsmarkt hebben vaak ook nauwelijks financiële buffers of ruimte in hun inkomen om tegenvallers op te vangen. Hoge woonlasten komen veel voor bij de laagste en lage middeninkomens en zetten druk op het huishoudbudget van kwetsbare groepen. DNB heeft in het afgelopen jaar onderzoek gedaan naar de situatie van huishoudens op vijf terreinen: 'werk en inkomen', 'vermogen en schuld', 'wonen', 'klimaat' en 'energie'. Daaruit blijkt dat bij een deel van de huishoudens duidelijk sprake is van een stapeling van kwetsbaarheden. Deze huishoudens bestaan vaak uit jongeren, praktisch opgeleiden, alleenstaanden, huurders en mensen met een migratieachtergrond. De corona- en energiecrises hebben laten zien dat grote groepen huishoudens bij financiële tegenslagen snel in de problemen komen. Zo heeft bijna één op de drie huishoudens minder dan € 5.000 aan spaargeld of andere vrij opvraagbare middelen achter de hand. Een gebrek aan financiële buffers komt logischerwijs vaak voor in combinatie met een laag inkomen. De problemen zijn bovendien vaak hardnekkig. Uit de analyse blijkt dat mensen die in 2012 in deze situatie zaten, in een op de drie gevallen in 2020 nog steeds in dezelfde situatie zaten. Zowel in 2012 als in 2020 had de helft van deze groep geen werk. Opleiding helpt: mensen die hun situatie wél wisten te verbeteren, hebben in 2020 vaak een hoger opleidingsniveau dan in 2012.

Beleid nodig voor duurzame welvaart, waarbij niemand achterblijft

Een nieuw kabinet staat, ondanks de goede uitgangspositie van de Nederlandse economie, dus voor grote uitdagingen. De afgelopen jaren werden beleidsvraagstukken vaak opgelost met hogere uitgaven, maar dit is niet het beleidsrecept dat duurzame welvaart brengt voor alle Nederlanders. De structurele uitdagingen waar Nederland voor staat, laten zich niet oplossen door de vraag te stimuleren, maar vragen structureel beleid, gericht op verbetering van de aanbodzijde van de economie. Beprijzing van schaarse middelen is een alternatief dat vanuit economisch perspectief verstandig is. Onze samenleving is erbij gebaat dat goederen en diensten een werkelijke kostprijs krijgen; een prijs die hun waarde en schaarste goed weerspiegelt. Zo zal Nederland weloverwogen en duidelijke keuzes moeten maken waarmee we onze fysieke ruimte invullen. Dit geldt ook voor de beschikbare ruimte aan uitstoot binnen de milieugrenzen. Dit kan bijvoorbeeld door energieverbruik beter te beprijzen. Geleidelijke afbouw van fossiele subsidies is daarbij eveneens van belang.

Hoe en waar we wonen is ook een belangrijke vraag over het gebruik van de fysieke ruimte. Daarvoor moeten we genoeg huizen bouwen. Door woningen te bouwen voor ouderen kan de doorstroom op de woningmarkt bovendien verbeteren. Daarnaast zorgen fiscale subsidies voor woningbezit nog steeds voor een oneerlijke verdeling van de kostprijs van wonen. Het vlottrekken van de vastgelopen woningmarkt zal pas lukken als we iets doen aan deze fiscale scheefgroei.

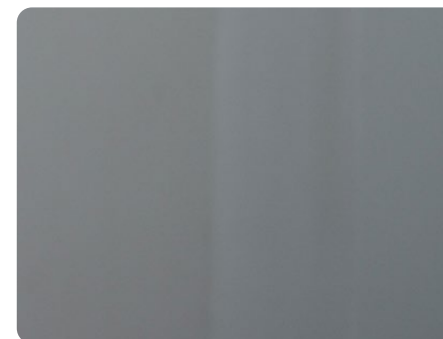
‘Gegeven de krapte op de arbeidsmarkt moeten we ook **keuzes maken** welke goederen en diensten we willen produceren. Niet alles kan.’

Gegeven de krapte op de arbeidsmarkt moeten we ook keuzes maken welke goederen en diensten we willen produceren. Niet alles kan. Vanuit welvaartsperspectief is het verhogen van de productiviteit belangrijk. Idealiter richten we onze economie dus in met sectoren waar de productiviteit hoog ligt en waar onze welvaart verder door toeneemt. Hiervoor zijn kennismigranten hard nodig. Echter, Nederland heeft ruim 800.000 arbeidsmigranten, waarvan ongeveer de helft het voltijd wettelijk minimumloon of minder verdient. Zij zijn niet werkzaam in hoog-productieve sectoren. Slechts een kleine 10% verdient een bovenmodaal salaris (SEO, CBS 2022). Het gaat niet alleen om productiviteitsgroei. We hebben uiteraard ook vakmensen nodig aansluitend bij maatschappelijke en sociale behoeften, bijvoorbeeld in de zorg of installateurs die de groene transitie mogelijk maken. Kortom, het gaat om de juiste mensen op de juiste plek: daar waar de toegevoegde en maatschappelijke waarde het grootst is.

Om de aanpassing naar productievare sectoren te maken, moeten we ook toe naar een eerlijkere kostprijs van arbeid. De ingezette stijging van het minimumloon is in dit licht goed te begrijpen. Eveneens is het belangrijk om verschillende vormen van werk op een gelijke manier te behandelen zodat er geen onterechte kostenvoordelen ontstaan. Bijvoorbeeld, op dit moment houdt een zelfstandige vaak netto meer van zijn of haar bruto-inkomsten over dan een werknemer. Zelfstandigen genieten enkele fiscale voordelen en nemen niet verplicht deel aan enkele sociale verzekeringen of een pensioenfonds. Dit kostenvoordeel stimuleert de stap naar ondernemerschap, ook in situaties waar gegeven de aard van het werk een werknemersbaan meer passend is. Tot slot, een eerlijke kostprijs van arbeid zorgt er ook voor dat ondernemers sneller geneigd zijn te investeren in digitalisering en robotisering, wat de productiviteit ten goede komt.

'In een aantal **cruciale sectoren** zoals de zorg, het onderwijs en de woningbouw komen we handen **tekort**.'

Daarnaast hebben we al geconstateerd dat de lusten en lasten van het economische succes van Nederland niet gelijk neerslaan. Er zijn nog steeds veel mensen in Nederland die ondanks een voltijds baan financieel kwetsbaar zijn. Tegelijkertijd heeft de overheid de afgelopen jaren veel extra regelingen en uitzonderingen toegevoegd om hier iets aan te doen. Het gevolg hiervan is dat het systeem te complex is geworden, onduidelijk is voor huishoudens en onuitvoerbaar is voor bijvoorbeeld de Belastingdienst, het UWV of gemeentelijke uitvoeringsorganisaties. Het kabinetsprogramma Vereenvoudiging Inkomensondersteuning voor Mensen (VIM) is daarom een goede eerste stap. Dan nog zal van een extra euro inkomstensteun minder bestaanszekerheid uitgaan dan van een extra euro verdiend inkomen. Werken moet daarom voldoende lonen, zodat huishoudens minder afhankelijk worden van complexe toeslagen om rond te komen.

Bij dit alles is er óók een rol voor het begrotingsbeleid. De overheid zal vooral moeten kiezen voor maatregelen die de duurzame welvaart ondersteunen en die gericht zijn op investeringen in een hogere potentiële groei. Denk daarbij aan uitgaven die vanwege hun karakter alleen door de overheid kunnen worden gedaan, zoals het aanpakken van de congestie van het elektriciteitsnetwerk of het ondersteunen van de kenniseconomie met goed en toegankelijk onderwijs. Aan de inkomstenkant is een grondige herziening van het belastingstelsel op zijn plaats dat arbeid ook minder belast. En tegelijkertijd een stelsel waarmee Nederland zich niet uit de internationale markt prijst. Gegeven de staat van de overheidsfinanciën, de vele uitdagingen en wensen, zijn budgettaire keuzes dus onvermijdelijk. En niet alles kan en hoeft tegelijk. Het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte van afgelopen najaar – het begrotingstekort aan het einde van de kabinetsperiode niet boven 2% bbp laten oplopen – heeft in dit opzicht nog niets aan betekenis ingeboet.

Meer duurzame welvaart en een betere financiële sector door digitalisering

We merkten al op dat het gezien de arbeidsschaarste verstandig is onze economie de komende jaren in te richten met sectoren waar de productiviteit hoog ligt en waar onze welvaart duurzaam door stijgt. Een van de manieren om de arbeidsproductiviteit te verhogen, is om in te zetten op verdere digitalisering. Digitalisering is al niet meer weg te denken uit het dagelijks leven, maar de mogelijkheden zijn nog lang niet uitgeput. Digitalisering leidt tot een efficiëntere inzet van schaarse arbeid, tot lagere kosten, en betere producten en diensten voor consumenten en bedrijven, die daarmee op hun beurt hun bedrijfsprocessen efficiënter kunnen inrichten.

Digitalisering, waaronder ook de stormachtige ontwikkeling van AI, zien we onder andere al in de financiële sector, waar DNB samen met andere toezichthouders op toeziet. Digitalisering heeft geleid tot efficiëntere bedrijfsprocessen, tot meer transparantie voor de consument, en tot tal van nieuwe diensten, met name op het gebied van betalen. Digitalisering heeft er ook voor gezorgd dat het toezicht op de financiële sector effectiever en efficiënter kan plaatsvinden.

Digitalisering in de financiële sector juichen we dus toe. Om ervoor te zorgen dat deze ontwikkeling vooral goede dingen brengt, kijken we als financiële toezichthouder natuurlijk ook naar de risico's. Die bestaan bijvoorbeeld bij de uitbesteding van digitale dienstverlening aan grote techbedrijven. Hier speelt in de eerste plaats een concentratierisico: wat als deze bedrijven niet langer aan hun contractuele verplichtingen kunnen of willen voldoen? Weten financiële instellingen wel wat er binnen deze grote bedrijven gebeurt met hun gegevens? Een ander aspect is dat veel van deze techbedrijven zich niet in Europa bevinden. Door de toegenomen geopolitieke spanningen is er met name vanuit de Europese politiek de wens om bepaalde kritische technologieën op Europese bodem verder te ontwikkelen. Europa heeft hier een achterstand in te halen ten opzichte van met name de VS. En dan hebben we natuurlijk nog de risico's die verband houden met cyberdreigingen of andere ICT-verstoringen, het gebruik van artificiële intelligentie en crypto-dienstverlening.

De afgelopen tijd is er hard gewerkt aan Europese regelgeving om deze en andere risico's van digitalisering in goede banen te leiden zodat Europese burgers en bedrijven maximaal profiteren van deze nieuwe technologieën in de wetenschap dat de risico's goed beheerst worden. Zo komen grote digitale dienstverleners aan de financiële sector, zoals cloud providers, onder Europees toezicht. Daarnaast wordt het toezicht op cryptodienstverleners uitgebreid. Maar de ontwikkelingen gaan snel en de uitdaging is om de voordelen van innovatie te koesteren maar tegelijkertijd de risico's onder ogen te zien en wet- en regelgeving zo nodig hierop aan te passen.

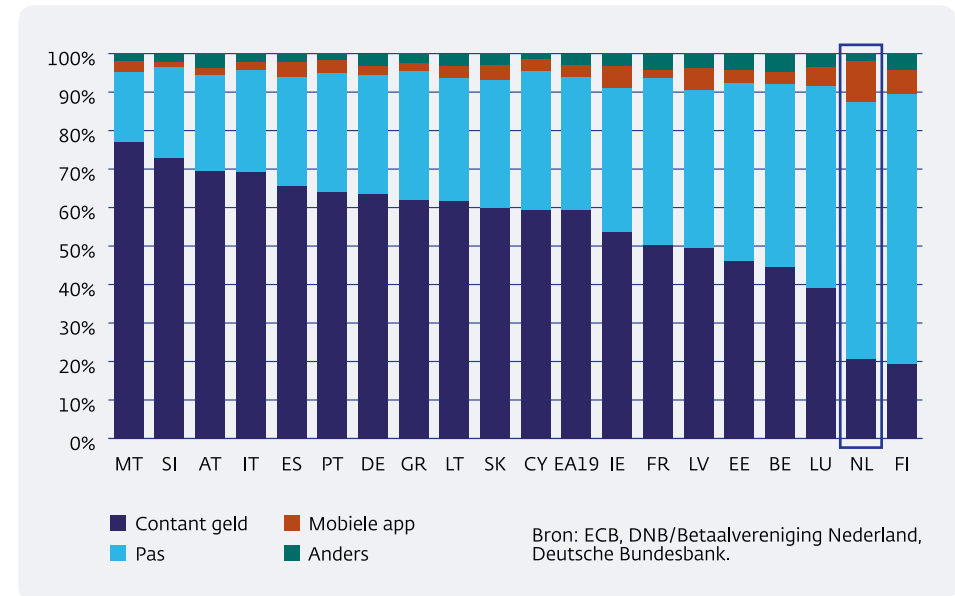
Ook DNB ziet de kansen die digitalisering biedt en zet dit in om haar kerntaken efficiënter en effectiever te maken. Er is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd om de uitvoering van ons toezicht op allerlei mogelijke vlakken te digitaliseren, van risico-analyse tot communicatie tussen DNB en onder toezicht staande instellingen. De komende jaren zullen we hiermee doorgaan.

'Er is hard gewerkt aan Europese regelgeving om de risico's van digitalisering in goede banen te leiden zodat Europese burgers en bedrijven maximaal profiteren.'

De voordelen van digitalisering zien we ook heel nadrukkelijk in het betalingsverkeer. Het betaalgedrag van de Nederlandse consument heeft zich navenant aangepast en Nederland behoort daarmee tot de koplopers in Europa als het gaat om het gebruik van digitale betaalmogelijkheden. Zo werd in 2022 nog slechts twee op de tien aankopen met contant geld betaald, terwijl gemiddeld in alle eurolanden bijna zes op de tien aankopen nog met contant geld werden betaald (zie figuur 11).

Figuur 11 Slechts 20% van de kassabetalingen in Nederland in 2022 is met contant geld afgerekend

Aandeel betaalmiddelen naar aantal transacties, 2022

Hoewel we deze vormen van modernisering verwelkomen, zien we dat kwetsbare groepen moeite hebben om in de digitaliseringsgolf mee te komen. Onderzoek van DNB wijst uit dat een op de zes Nederlanders niet zelfstandig zijn betaalzaken kan doen. We vinden het belangrijk dat het betalingsverkeer toegankelijk blijft voor aandachtsgroepen, zoals mensen met een visuele of auditieve beperking. In het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer zijn afspraken met de banken gemaakt, die moeten zorgen dat de toegankelijkheid ook voor deze groepen mensen weer terug op niveau komt, gelijk aan mensen zonder functionele beperking. Denk aan zorgcoaches, verbeterde dienstverlening aan de telefoon, en dergelijke. Ook zijn als gevolg van de digitaliseringsgolf aanvullende afspraken nodig om een goede infrastructuur voor contant geld in de toekomst zeker te stellen. DNB verwelkomt dan ook het wetsvoorstel van de minister van Financiën om deze te borgen.

Vanwege het afnemende gebruik van contant geld, werken politiek en Eurosysteem aan een digitale vorm van publiek (contant) geld – een digitale euro; oftewel een bankbiljet in een digitaal jasje. Dit kan op termijn een aanvulling zijn op alle manieren van betalen die we al hebben. Met een digitale euro zou men overal in het Eurosysteem op een makkelijke en vertrouwde manier kunnen betalen. Een digitale euro maakt het Europese betalingsverkeer minder afhankelijk van landen en ondernemingen buiten Europa. Daarnaast zou een digitale euro het Europese betalingsverkeer – het gas, water en licht van de economie – ook weerbaarder maken. Een digitale euro kan namelijk dienen als back-up betaalsysteem, zodat iedereen kan blijven betalen als andere betaalsystemen tijdelijk niet werken.

‘Een **digitale euro** maakt het Europese betalingsverkeer minder afhankelijk van landen en ondernemingen buiten Europa.’

Overigens is deze digitale euro er niet morgen. Er moet een goede balans worden gevonden tussen privacy en het risico op witwassen en er moeten afspraken worden gemaakt over de bekostiging van de digitale euro, om maar twee elementen die nog geregeld moeten worden te noemen. Dit zal zijn beslag moeten krijgen in Europese wetgeving. Het primaat voor de invoering van de digitale euro is uiteindelijk aan de politiek.

Naar een hoogwaardige economie die werkt voor iedereen

De Nederlandse economie is weerbaar en veerkrachtig. Dat blijkt uit macro-economische cijfers en internationale vergelijkingen, en ook uit de ervaringen gedurende en na de COVID-19-pandemie. Maar onze economie

kampt ook met flinke, structurele uitdagingen: op de arbeidsmarkt, de woningmarkt en in de omgang met de schaarse fysieke ruimte en gezonde leefomgeving. En ondanks onze grote collectieve welvaart, ook internationaal gezien, hebben veel huishoudens het moeilijk.

De afgelopen jaren heeft de overheid de financiële onzekerheid van burgers en bedrijven vooral gedempt door haar grote financiële slagkracht in te zetten. Denk aan steunmaatregelen tijdens de pandemie, steun voor huishoudens tijdens de sterke stijging van energieprijzen en inkomensondersteuning voor kwetsbaren. De komende jaren is die slagkracht er niet meer. De vergrijzing en de daarmee stijgende zorgkosten gaan steeds meer beslag leggen op de overheidsfinanciën. Het is daarom van belang om opnieuw voldoende buffers in te bouwen, zodat niet onverhoopt moet worden bezuinigd in de toekomst.

Maar zelfs met hernieuwde slagkracht in de rijksbegroting vragen de structurele uitdagingen ook om een ander antwoord dan alleen maar meer geld. Een duurzame aanpak vereist een samenhangend pakket aan maatregelen. Niet gericht op een *quick fix*, maar op het oplossen van de problemen op lange termijn. Met beleid waarin de werkelijke kostprijs van schaarse middelen, natuur, ruimte en arbeid een centralere rol krijgt. Dat vraagt om visie, een lange adem en duidelijke keuzes.

De uitdagingen waar we voor staan verdwijnen niet van vandaag op morgen. Maar ze zijn oplosbaar, mits we uitgaan van onze economische kracht. Die kracht ligt in onze sterke positie binnen de Europese Unie, onze kip met de gouden eieren. Een positie die we mede te danken hebben aan ons vermogen om in dit land met elkaar samen te werken, privaat, publiek en polder. Samen te werken om snel en adequaat in te kunnen spelen op kansen en bedreigingen van buiten. Die kracht moeten we gebruiken om te bewegen naar een hoogwaardige economie waarin wonen betaalbaar is, waarin arbeid loont en waarin er ruimte is om te leven en te ademen. Kortom, een economie die niet alleen internationaal goed scoort maar die ook beter werkt voor alle mensen in Nederland.

Highlights DNB 2023

24 januari

Voor het eerst statistieken over CO₂-voetafdruk, klimaatveranderingsrisico's en groene obligaties van de financiële sector online

→ [Lees het artikel](#)

26 januari

Miljoenenboete voor crypto-aanbieder Coinbase

→ [Lees het artikel](#)

30 januari

2,6 miljoen Nederlanders worstelen met de digitale betaalwereld, blijkt uit onderzoek van onze experts

→ [Lees het artikel](#)

Aantal valse bankbiljetten fors toegenomen

→ [Lees het artikel](#)

14 februari

Onze boodschap aan Eerste Kamerleden in pensioendeбат: nieuwe pensioenwet maakt ons pensioenstelsel beter

→ [Lees het artikel](#)

Advies aan de overheid: investeer bij verduurzaming woningen vooral in kwetsbare huishoudens

→ [Lees het artikel](#)

16 februari

Contant betalen bij sommige winkelbranches te vaak niet mogelijk

→ [Lees het artikel](#)

17 februari

DNB wil snelle en volledige invoering van nieuwe buffer-eisen voor banken

→ [Lees het artikel](#)

2 maart

Hoe de inflatie in twee jaar historisch hoog werd

→ [Lees het artikel](#)

9 maart

Concrete adviezen en veel vragen op onze bijeenkomst over de woningmarkt

→ [Lees het artikel](#)

23 maart

Jaarverslag: Nederlandse economie staat er goed voor, ondanks wereldwijde onrust en onzekerheden

→ [Lees het artikel](#)

19 april

Onderzoek naar brede welvaart in Nederland: met veel Nederlanders gaat het goed, maar bij een deel stapelen problemen zich op

→ [Lees het artikel](#)

25 april

Nederlanders vinden het belangrijk om contant te kunnen blijven betalen, blijkt uit een enquête

→ [Lees het artikel](#)

28 april

SOS op de financiële markten? Lessen uit crises bij de Silicon Valley Bank en bij Credit Suisse

→ [Lees het artikel](#)

12 mei

DNB College: hoe ziet de toekomst van betalen eruit?

[→ Lees het artikel](#)

15 mei

Ruim 10 miljard euro goud verhuisd naar onze nieuwe kluis in Zeist

[→ Lees het artikel](#)

16 mei

Samen met Cultuurfonds zet DNB een speciaal fonds op na excuses voor slavernijverleden

[→ Lees het artikel](#)

30 mei

Hoe kunnen mensen verleid worden om meer uren te werken? Vooral met meer geld, blijkt uit een enquête

[→ Lees het artikel](#)

At the end of the rainbow...

Highlights 2023

Juni

opnemen en storten

geldmaat

1 juni

Martin van Rijn benoemd tot voorzitter van de raad van commissarissen

[→ Lees het artikel](#)

7 juni

Onrust in de bankenwereld, maar Nederlandse banken staan er goed voor

[→ Lees het artikel](#)

9 juni

Nieuwe DNB-podcast 'De snelheid van geld' live

[→ Lees het artikel](#)

19 juni

Economische groei valt terug, de inflatie blijft hardnekkig, blijkt uit onze halfjaarlijkse raming

[→ Lees het artikel](#)

5 juli

Digitale euro grootste hot topic tijdens onze bijeenkomst over betalen

→ [Lees het artikel](#)

25 augustus

TCS en Capgemini nieuwe ICT-dienstverleners voor DNB

→ [Lees het artikel](#)

1 september

Artie Debidien benoemd tot lid van de raad van commissarissen

→ [Lees het artikel](#)

4 september

Else Bos kondigt vertrek uit de directie aan

→ [Lees het artikel](#)

5 september

Veel huurders zouden liever kopen, veel kopers zouden liever huren: 1,8 miljoen huishoudens willen graag anders wonen

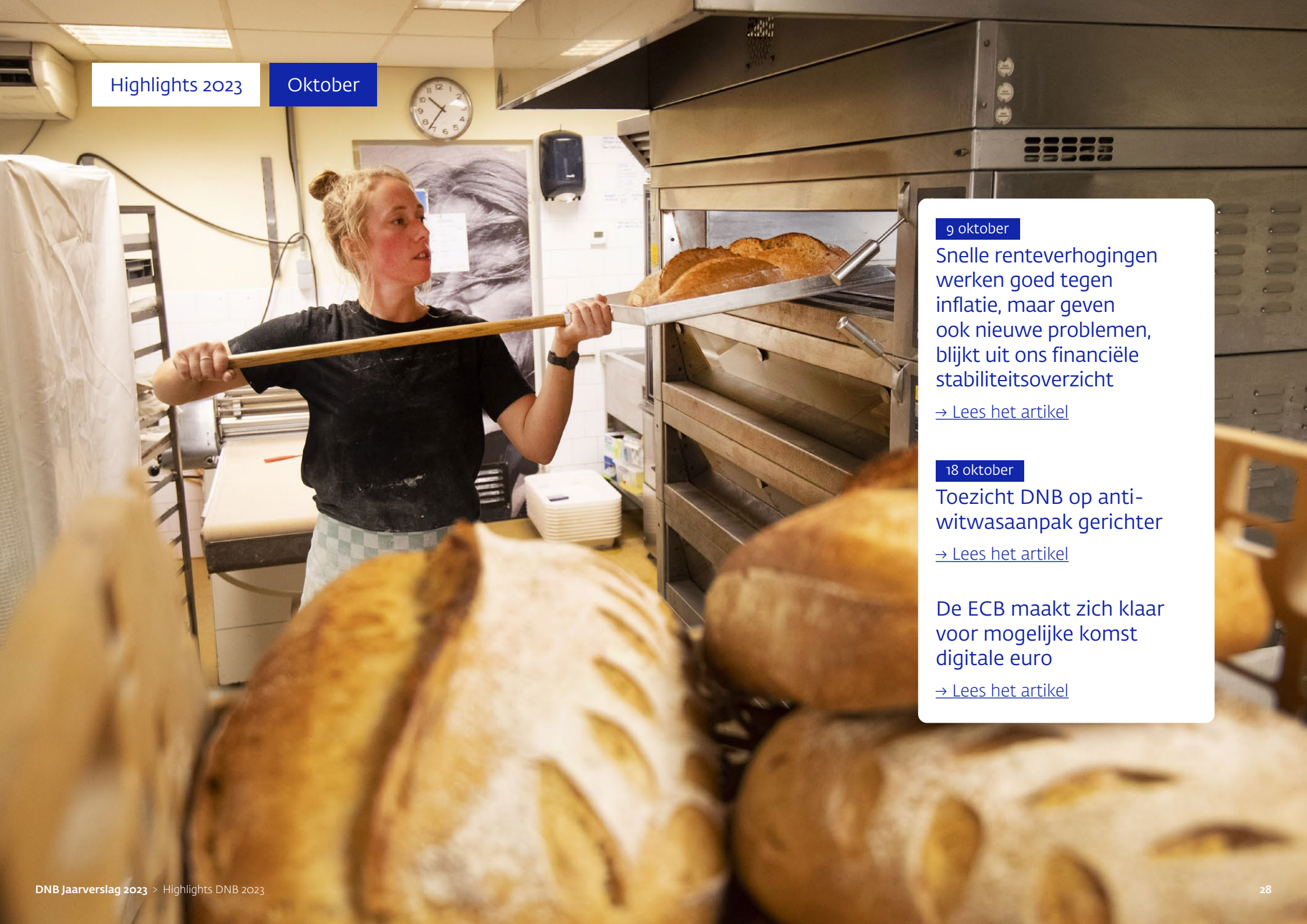
→ [Lees het artikel](#)

15 september

Peter Blom stopt als lid van de raad van commissarissen

→ [Lees het artikel](#)

9 oktober

Snelle renteverhogingen werken goed tegen inflatie, maar geven ook nieuwe problemen, blijkt uit ons financiële stabiliteitsoverzicht

[→ Lees het artikel](#)

18 oktober

Toezicht DNB op anti-witwasaanpak gericht

[→ Lees het artikel](#)

De ECB maakt zich klaar voor mogelijke komst digitale euro

[→ Lees het artikel](#)

9 november

Wat heeft 25 jaar euro ons opgeleverd?

→ [Lees het artikel](#)

20 november

Effect renteverhogingen ECB kost tijd en verschil per land

→ [Lees het artikel](#)

28 november

Oproep aan banken: gebruik winsten om ambities op gebied van digitalisering, duurzaamheid en integriteit waar te maken

→ [Lees het artikel](#)

6 december

Onze beleggingen in lijn met Klimaatakkoord van Parijs

→ [Lees het artikel](#)

Steeds meer Nederlands spaargeld naar buitenlandse banken

→ [Lees het artikel](#)

7 december

Familiehypotheek zijn populair, maar kunnen de prijzen van woningen verder opdrijven

→ [Lees het artikel](#)

DNB tekent Verklaring van Amsterdam over LGBTIQ+inclusie

→ [Lees het artikel](#)

18 december

Halfjaarlijkse economische raming: inflatie daalt en de economie koelt af door rentebeleid ECB en terugval in de wereldhandel

→ [Lees het artikel](#)

20 december

DNB College: de rol van banken in de samenleving

→ [Lees het artikel](#)

22 december

Nieuwe afspraken met de Staat over onze verliezen

→ [Lees het artikel](#)

Verantwoording

Inleiding

Het oogmerk van onze missie is duurzame welvaart. Het is een gedeelde opgave waaraan een brede waaier van instellingen en partijen elk zijn specifieke bijdrage levert. Voor DNB bestaat die bijdrage uit het werken aan monetaire en financiële stabiliteit en aan financieel solide en integere financiële instellingen. Essentiële voorwaarden voor een gezonde economische ontwikkeling die aan iedereen ten goede komt, zowel huidige als toekomstige generaties.

We maken in dit hoofdstuk duidelijk op welke wijze DNB in 2023 haar bijdrage heeft geleverd: wat is bereikt, welke resultaten laten nog op zich wachten en welke doelstellingen hebben eventueel een andere prioriteit gekregen. We leggen verantwoording af langs de lijnen van de zes strategische doelstellingen van [DNB2025](#), de veranderstrategie die sinds 2020 van kracht is en die antwoord geeft op de vraag hoe DNB als hoedster van financiële stabiliteit de uitdagingen op haar werkterrein tegemoet treedt.

Ontwikkelingen in 2023

Geopolitiek klimaat

Het geopolitieke klimaat is guur en herbergt de nodige economische risico's. Oorlog in Oekraïne, een spiraal van geweld in het Midden-Oosten en spanning tussen de VS en China zijn voorbeelden van een wereldorde die in blokken is verdeeld en niet langer gekenmerkt wordt door het streven naar mondiale samenwerking en economische integratie – nog niet heel lang geleden de drijvende krachten achter economische voorspoed en lage inflatie. De Russische oorlog in Oekraïne heeft de inflatie in vooral Europa sterk doen toenemen. Dit terwijl prijzen al onder opwaartse druk stonden onder invloed van door corona verstoorde internationale bevoorradingsketens. Daarmee kwam ook het besef dat globalisering de nodige kwetsbaarheden met zich mee kan brengen. Dat kwam bovenop de toch al enigszins getemperde globaliseringstrend, onder andere geïllustreerd door de Brexit en een steeds meer op protectionisme gerichte handelspolitiek. Al met al zijn de risico's en nadelen die aan economische fragmentatie zijn verbonden manifest.

Inflatie en hogere rente

Dicht bij huis springt de inflatie en de daarmee samenhangende veranderde renteomgeving het meest in het oog als het gaat om recente ontwikkelingen. Sinds de zomer van 2022 heeft de ECB de rente met in totaal 4,5 procentpunten verhoogd tot 4% in september 2023, historisch gezien een zeer rap uitgevoerde monetaire verkrapping. De renteverhogingen beginnen hun werk te doen en hebben het inflatietempo doen vertragen, maar nog in onvoldoende mate. Het vooruitzicht is in dit opzicht wel gunstig, met een inflatie die in 2025 naar verwachting weer de 2% gaat naderen. De veranderde renteomgeving heeft op meer fronten het economisch beeld veranderd. Zo heeft de verhoogde rente ook kwetsbaarheden in de financiële sector, vooral in de VS en Zwitserland, blootgelegd. Maar die renteomgeving raakt ook DNB zelf. De renteverhogingen zorgen er namelijk voor dat veel van de centrale banken die het monetair beleid verkrapt hebben, nu en de komende jaren forse verliezen moeten incasseren. Hoewel een stijgende rente in principe voordelig uitpakt voor banken, verzekeraars en pensioenfondsen, gaat de overgang naar minder ruime monetaire verhoudingen ook voor hen gepaard met risico's. Zo groeien de rente- en kredietrisico's, vooral vanwege hogere herfinancieringskosten en een lagere terugbetaalcapaciteit onder bedrijven. Verder beperkt de gestegen rente de begrotingsruimte voor overheden.

Vertrouwen in financiële sector

Het vertrouwen in de politiek is verder gedaald; de fiducia in financiële instellingen blijft stabiel. Het vertrouwen in de politiek, dat al laag was, is verder gedaald, terwijl de financiële sector zich aan deze ontwikkeling lijkt te onttrekken, zo blijkt uit het jaarlijks [DNB-vertrouwensonderzoek](#). Volgens het DNB-onderzoek is het vertrouwen in DNB op hetzelfde niveau uitgekomen als in het voorjaar van 2022.

Klimaatverandering en natuurverlies

De praktijk van alledag leert inmiddels wat de gevolgen van klimaatverandering en natuurverlies zijn. De hogere temperaturen wereldwijd gaan gepaard met een toename van extreme weersverschijnselen, waarvan in 2023 vele voorbeelden zichtbaar waren. De financiële schade van dit extreme weer kan significante impact op financiële instellingen hebben. Gezien de extreme weersomstandigheden neemt het belang van een versnelde energietransitie alleen maar toe. Dat stelt hoge eisen aan het risicobeheer van de sector. Zo zijn financiële instellingen bijvoorbeeld kwetsbaar wanneer zij onvoldoende oog hebben voor mogelijke waardedalingen van beleggingen in, of leningen aan, bedrijven die onvoldoende haast maken met de overgang naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering.

Cyberdreiging

Cyberdreigingen zijn nog steeds aan de orde van de dag. Nederlandse financiële instellingen moeten waakzaam blijven voor cyberaanvallen. In de loop van 2023 zijn in toenemende mate DDoS-aanvallen uitgevoerd op Nederlandse financiële instellingen en ook op DNB en andere centrale banken. Mede door de weerbaarheid van financiële instellingen is de impact van deze aanvallen tot dusver beperkt. Cyberveiligheid blijft hoog op de agenda van DNB staan.

Mogelijkheden van AI

Net zoals alle andere instellingen inventariseert ook DNB welke kansen en risico's AI met zich meebrengt. Samen met de AFM werkt DNB aan een visie hoe AI op verantwoorde wijze door financiële instellingen gebruikt kan worden en hoe het toezicht hierop moet worden georganiseerd. Duidelijk is

wel dat DNB en de AFM extra taken als toezichthouder krijgen. Ook voor het uitoefenen van toezicht zelf kan AI als nuttig instrument worden ingezet: naast toezicht op AI, is er ook toezicht met AI.

Maatschappelijke waardecreatie

De kerntaken van DNB staan in het teken van financiële stabiliteit. Of het nu het monetaire beleid betreft, onze inspanningen in het betalingsverkeer of de toezichthoudende en resolutietaak, ze zijn elk afzonderlijk noodzakelijk om de gewenste impact op financiële stabiliteit te hebben. Specifieker geformuleerd – voor een belangrijk deel gerelateerd aan deze kerntaken – heeft DNB impact op wat voor haar de zogenoemde materiële thema's zijn (zie ook bijlage 2, tabel 6). Zoals daar zijn: prijsstabiliteit in het eurogebied, evenwichtige economische verhoudingen, solide, toekomstbestendige en integere financiële instellingen, en een robuust en toegankelijk betalingsverkeer. Kortom: een financiële sector die in alle opzichten het vertrouwen geniet van het publiek.

In onderstaand waardecreatiemodel wordt gepoogd de relatie inzichtelijk te maken tussen de bronnen die ons ter beschikking staan – variërend van financieel kapitaal (middelen), intellectueel kapitaal (onze specifieke kennis en kunde) tot sociaal kapitaal (onze contacten met stakeholders) – hoe we die vervolgens inzetten (output) en welke impact (outcome) we daarmee willen realiseren. De beoogde impact is weer nauw gerelateerd aan de verschillende materiële thema's waar wij als DNB het verschil op willen maken. Het leeuwendeel daarvan heeft betrekking op onze kerntaken, maar evenzeer van belang – en daarmee materieel – zijn aspecten die een meer randvoorwaardelijk karakter hebben, zoals onze positie op de arbeidsmarkt.

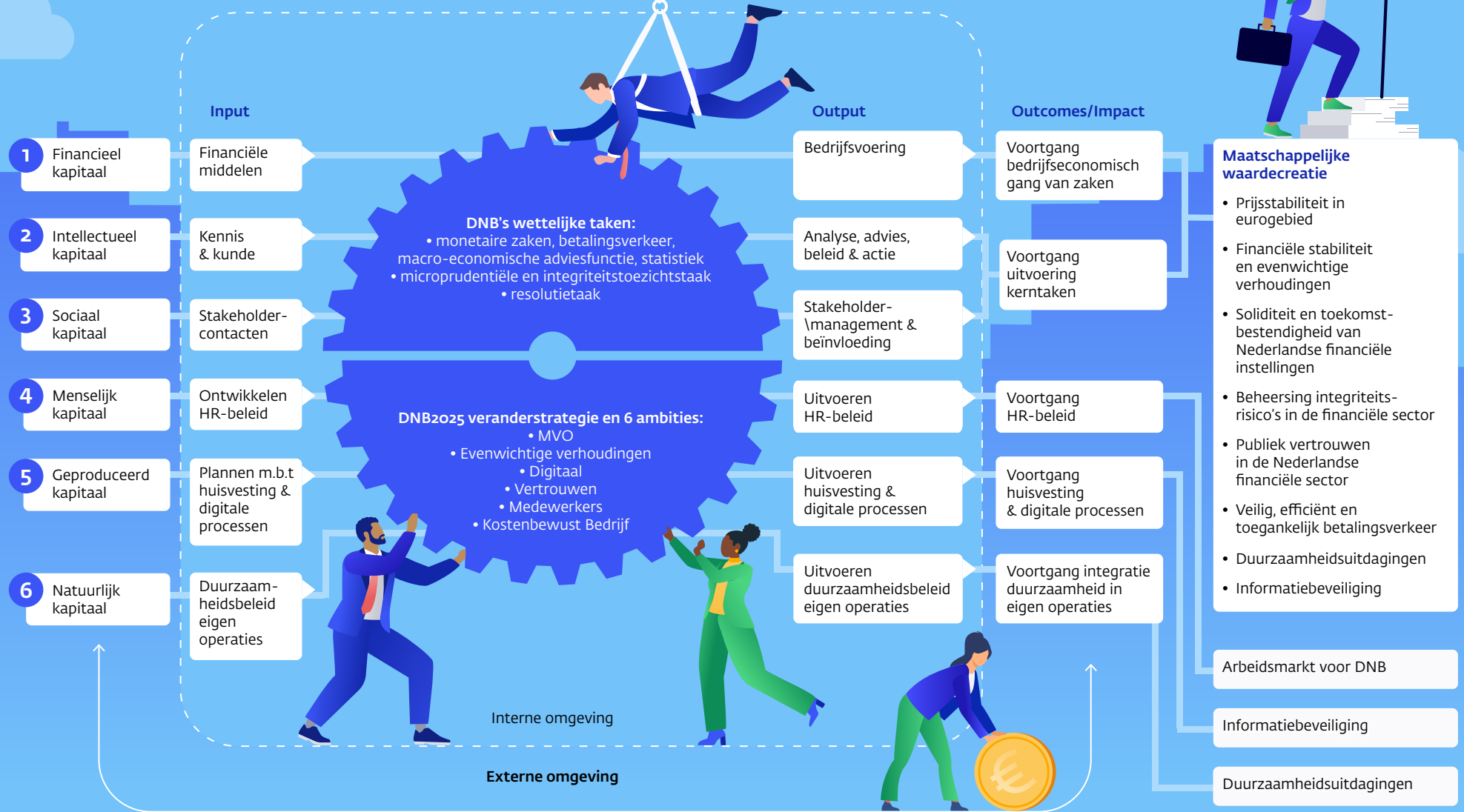
Een en ander wordt als volgt in dit hoofdstuk weerspiegeld: de impact die we willen realiseren met ons intellectueel en sociaal kapitaal ligt voor het grootste deel op het terrein van onze kerntaken en is daarmee in de eerste drie paragrafen Evenwichtige verhoudingen, Vertrouwen en MVO te vinden, terwijl de aspecten die meer raken aan een gezonde bedrijfsvoering vooral in de paragrafen Digitaal, Medewerkers en Kostenbewust aan bod komen.

Figuur 1 Waardecreatiemodel: de route naar impact

Waardecreatiemodel

Klik op de kaders voor meer informatie

Evenwichtige verhoudingen

Ambitie 2020-2025	Voortgang 2023	Acties 2024
<p>In 2025 zijn er in Nederland en internationaal evenwichtigere economische verhoudingen mede dankzij de inzet van DNB.</p> <p>Evenwichtige economische verhoudingen zijn een voorwaarde voor prijsstabiliteit en financiële stabiliteit en dragen bij aan een duurzame welvaart. Evenwichtsherstel is noodzakelijk na de financiële crisis van 2008, de Europese schuldencrisis en de COVID-19-pandemie.</p>	<ul style="list-style-type: none">■ Proactief bijgedragen aan verkrapping monetair beleid ECB, via inbreng nieuwe wetenschappelijke inzichten en actief stakeholdermanagement■ Actieve interactie, gedragen door analyses, met stakeholders (politiek, departementen, media, koepels e.d.) op gebied van pensioenen, arbeids- en woningmarkt, overheidsfinanciën en duurzaamheid (zie paragraaf MVO)■ Voorlopig Bazel 3-akkoord spoort niet met onze inzet■ Als voorzitter FSB bijgedragen aan agendering van kwetsbaarheden op gebied van klimaat, crypto's en schaduwbanken■ DNB gereed om eerste 'invaar'-verzoeken van pensioenfondsen in behandeling te nemen	<ul style="list-style-type: none">■ Proactieve advisering op 'Haagse' dossiers■ Verder verbeteren van instrumenten (stresstesting, scenario-analyse) die macroprudentiële analyses ondersteunen■ Toegankelijkheid contant geld borgen conform ambities ministerie van Financiën/DNB■ Project digitale euro op schema uitvoeren■ Programma Nieuw Pensioencontract volgens planning doorlopen

Conjunctuurbeeld

Het verslagjaar heeft in het teken gestaan van een verder oplopende rente, stijgende lonen, een nog steeds hoge, maar dalende inflatie en een forse vertraging van de economische groei na de uitbundige inhaalgroei die volgde op de coronapandemie. Zie voor een nadere toelichting het Verslag van de president, bijvoorbeeld de eerste paragraaf: 'Nederlandse economie draait ondanks lage groei nog steeds boven capaciteit; inflatie op zijn retour'.

Prijsstabiliteit in het eurogebied

DNB heeft proactief bijgedragen aan de discussie over verdere verkrapping van het monetair beleid door de ECB. DNB was voorstander van het gevoerde beleid, waarover de president van DNB meebeslist als lid van de Raad van Bestuur. Om draagvlak te creëren voor onze standpunten hebben we in 2023 het contact met de ECB en andere centrale banken in het eurogebied geïntensiveerd, onder andere via werkbezoeken en het organiseren van inflatie- en monetaire workshops. In vergaderingen hebben DNB-vertegenwoordigers meer dan in het verleden hun argumenten met modelmatige analyses kracht bijgezet. Daarnaast heeft DNB-president Klaas Knot zijn visie in speeches, panels en diverse interviews met internationale media voor het voetlicht gebracht.

DNB-analyses

Vanuit het besef dat een beheerste loon- en winstontwikkeling essentieel is voor prijsstabiliteit, heeft DNB op dit gebied veel analyses uitgevoerd. De analyses zijn gedeeld met sociale partners, toegelicht in parlementaire hoorzittingen en tijdens interviews, en ter sprake gebracht in ECB- en IMF-verband. Belangrijk uitgangspunt vormde de over de bijdrage van winsten en lonen aan de inflatie. Veel aandacht is verder besteed aan het intensiveren van de relatie met onder andere FNV, VNO-NCW en AWWN.

Monitoring cao-ontwikkeling

Het is ons in 2023 niet gelukt om de monitoring van de cao-loonontwikkeling te automatiseren. Dat gebeurt nog op ad-hoc basis. Daarbij stond eveneens op de planning om internationale arbeidsmarktdata actief te monitoren met bijvoorbeeld behulp van een dashboard. Dit is nog niet tot uitvoering gebracht.

Financiële stabiliteit en evenwichtige economische verhoudingen

Een DNB-studie over de woningmarkt logenstraft de effectiviteit van goedbedoelde maatregelen om starters te helpen. Met het uitbrengen van de DNB Analyse Financieringsruimte en huizenprijzen laten we zien dat Nederlandse

huizenprijzen vooral worden bepaald door de bestedingsruimte van huishoudens. Beleidsmatig betekent dit dat starters op de woningmarkt op langere termijn juist niet geholpen zijn met goedbedoelde steunmaatregelen om de maximale leenruimte te verhogen of verdere fiscale subsidies te geven. Meer financieringsruimte vertaalt zich namelijk 1-op-1 in hogere prijzen, zo blijkt uit de analyse waarvan de minister van Volkshuisvesting de uitkomsten gebruikte in een [brief](#) aan de Tweede Kamer.

Beleidsadvies woningbouw

In 2023 hebben we geen nieuwe beleidsmaatregelen aangedragen om de woningmarkt vlot te trekken; daar ligt voor 2024 een uitdaging. In het beleidsdebat is veel behoefte aan analyse en advies over de aanbodzijde van de woningmarkt, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het lopende interdepartementaal beleidsonderzoek naar woningbouw en grond. We hebben ons tot dusver vooral gericht op maatregelen aan de vraagzijde van de woningmarkt, omdat daar voornamelijk onze expertise ligt. Voor 2024 hebben we woningbouw als één van de hoofdthema's in ons werkplan aangewezen.

Nieuw regeerakkoord

Wat voor de woningmarkt geldt, is eveneens de hamvraag voor onze opvattingen over de overheidsfinanciën: zullen deze aanbevelingen terug te vinden zijn in het regeerakkoord van een nieuw kabinet? De vooruitzichten stemmen niet hoopvol. Geen enkele partij – als ze hun programma al lieten doorrekenen door het CPB – houdt zich aan het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte, waaraan DNB-directielid Olaf Sleijpen heeft deelgenomen, om het begrotingstekort in de nieuwe kabinetsperiode terug te brengen tot 2%. Herhaaldelijk heeft DNB hiervoor gepleit, maar vooralsnog zonder effect. Door oplopende rentelasten en stijgende uitgaven aan vergrijzing, zorg en klimaat ligt op termijn een fors hoger tekort in het verschiet. Bij ongewijzigd beleid neemt het tekort volgens de [december-ramingen van DNB](#) toe van -0,9% in 2023 naar -2,6% en -2,9% in de jaren twee jaar daarna.

Kwetsbaarheden in financiële sector

De gestegen rente heeft niet alleen haar sporen nagelaten in de reële economie, maar ook kwetsbaarheden in de financiële sector, vooral in de VS en Zwitserland, blootgelegd. Zo hebben de hogere rentes een aantal banken in grote problemen gebracht. Mede doordat ze onvoldoende voorbereid waren op een snelle rentestijging moesten in maart 2023 twee Amerikaanse regionale banken gered worden. Hoewel de problemen bij deze banken grotendeels op zichzelf stonden, bleek eens te meer hoe lokale problemen het vertrouwen in de bredere financiële sector kunnen schaden, waarbij beleggers op zoek gaan naar andere zwakke schakels. Dat speelde vooral bij de al langer geplaagde systeembank Credit Suisse, die overgenomen moest worden door UBS. Een en ander leidde tijdelijk tot onrust op de financiële markten en zorgen over de gezondheid van de bankensector. Deze gebeurtenissen onderstreepten, aldus DNB in het [Overzicht Financiële Stabiliteit](#), het belang van een bredere toepassing van mondiale (toezicht) standaarden, want ook problemen bij kleine en middelgrote banken kunnen een wereldwijde kettingreactie veroorzaken.

Rente- en kredietrisico

Qua financiële weerbaarheid heeft de Nederlandse financiële sector een goede uitgangspositie om het rente- en kredietrisico op te vangen, maar waakzaamheid blijft geboden. De weerbaarheid van de Nederlandse financiële sector is sterk (zie paragraaf Vertrouwen). Tegen de achtergrond van de rap gestegen rente, die in principe gunstig uitpakt voor de sector, liggen ook de nodige risico's op de loer. Vooral de rente- en kredietrisico's voor banken nemen toe. DNB heeft er in het [najaar van 2023](#) op gewezen dat banken hiervoor kwetsbaar zijn en deze risico's moeten meewegen in hun kapitaalbeleid. Specifiek heeft DNB aandacht gevraagd voor de commerciële vastgoedmarkt, waaraan Nederlandse banken, verzekeraars en pensioenfondsen gezamenlijk voor € 360 miljard staan blootgesteld. Door de gestegen rente staat deze markt onder druk, waardoor ook hier rekening moet worden gehouden met hogere kredietrisico's en verdere prijscorrecties.

Hogere buffers

DNB heeft de kapitaalbuffers voor banken herijkt en deze buffers nemen als geheel licht toe. Zo heeft DNB besloten de zogenoemde contracyclische kapitaalbuffer (CCyB) te verhogen van 1 naar 2%, een niveau dat past bij een standaard risico-omgeving waarin cyclische risico's zich op een 'normaal' tot 'verhoogd' niveau bevinden. Met het ophogen van deze buffer kunnen banken in mindere tijden schokken opvangen zonder dat dit direct gepaard gaat met het beperken van hun kredietverlenende activiteiten. Daarnaast heeft DNB de buffers voor nationaal systeemrelevante banken (de O-SII buffers) gewijzigd. De nieuwe buffereisen kunnen iets lager worden vastgesteld, omdat het systeemrisico voor de banken is afgenomen. Dit dankzij het feit dat de omvang van de bankensector de laatste jaren fors is afgenomen als percentage van het Nederlandse bruto binnenlands product. Hoewel de uitwerking per bank verschilt, nemen de kapitaaleisen voor de sector als geheel licht toe door de combinatie van deze maatregelen. De gewijzigde buffervereisten gaan in per 31 mei 2024.

Europees toezichtregime

Het Europese toezichtregime voor banken, zoals dat is vervat in het voorlopige Bazel 3-akkoord, wijkt op sommige punten af van wat DNB wenselijk en noodzakelijk vindt. Onze pogingen om de discussie in Europa te beïnvloeden hebben niet tot het gewenste resultaat geleid, namelijk dat de mondiale afspraken volgens het Bazel 3-akkoord volledig en onverkort worden ingevoerd. De opvattingen van DNB zijn begin 2023 in een DNBulletin verwoord. Eind juni 2023 is in de EU een voorlopig akkoord bereikt, maar dat voorziet niet in de gewenste volledige, consistente en tijdige implementatie van de afspraken. Een van de grootste afwijkingen is dat de kapitaalvloer voor interne modellen pas na een lange transitieperiode van toepassing wordt op belangrijke kredietportefeuilles. Hierdoor duurt het langer voordat banken hogere buffers moeten aanhouden.

Adviezen Financial Stability Board (FSB)

De beleidsagenda van de Financial Stability Board (FSB), onder voorzitterschap van DNB-president Klaas Knot, heeft in 2023 een breed terrein bestreken, waarvan de bankenonrust in het eerste kwartaal een urgent agendapunt vormde. In reactie op de beheerst gebleven bankencrisis in het voorjaar van 2023 heeft de FSB lessen getrokken voor het resolutieraamwerk en die vervat in een rapport. Zo moeten resolutieautoriteiten erop voorbereid zijn dat bankruns zich door de digitalisering sneller dan ooit kunnen voltrekken. Daarnaast heeft de FSB zich gericht op kwetsbaarheden op het gebied van klimaat en crypto-assets. Aangezien het gebruik van crypto's niet is gebonden aan landsgrenzen, is internationale harmonisatie van cryptotoezicht en regelgeving geboden. Om dergelijke harmonisatie te bevorderen heeft een werkgroep van de FSB onder voorzitterschap van DNB-directeur Steven Maijor haar in 2023 gepubliceerd. Dit zijn mondiale minimale standaarden ten aanzien van cryptotoezicht. Op het gebied van klimaat heeft de FSB in 2023 wederom een voortgangsrapportage gepubliceerd over haar werk in het adresseren van klimaatrisico's.

Invoering nieuw pensioenstelsel

DNB is in haar rol als toezichthouder en economisch adviseur nauw betrokken geweest bij de afronding van het parlementaire proces dat leidde tot invoering van de Wet toekomst pensioenen per 1 juli 2023, de opmaat naar het nieuwe pensioenstelsel. Zo heeft DNB naast het voeren van reguliere overleggen met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onder andere deelgenomen aan de Haagse Stuurgroep die het project begeleidt en aan deskundigenbijeenkomsten in de Eerste Kamer. Ook zijn we deel gaan uitmaken van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Pensioenopbouw. Als toezichthouder hebben we de instellingen gegeven, via de publicatie van toezichthouderregelingen, Q&A's, factsheets en *good practices*, over hoe het toezicht er tijdens de transitiefase uitkomt te zien en wat de instellingen van DNB kunnen verwachten als het stelsel is ingevoerd. Ook hebben we een pensioenseminar over de overgangsfase georganiseerd en zijn er diverse onderzoeken naar de voorbereidingen van pensioenfondsen uitgevoerd. Vanaf 1 juli 2023 was DNB (digitaal) gereed om de eerste zogenoemde inwaarmeldingen te ontvangen en vervolgens te beoordelen.

Functioneren van het betalingsverkeer

Als antwoord op toenemende digitalisering zijn banken de toegankelijkheid van het betalingsverkeer aan het verbeteren. Aanleiding zijn de uitkomsten van onderzoek door DNB waaruit blijkt dat bepaalde groepen bankklanten digitaal moeilijk uit de voeten kunnen. Dit betreft met name mensen in een kwetsbare positie: ruim 1 op de 6 volwassen Nederlanders kan niet volledig zelfstandig zijn of haar bankzaken uitvoeren. Dit onderzoek heeft er mede toe geleid dat banken in januari 2023 een versterkt commitment gegeven hebben om de toegankelijkheid te waarborgen. In het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) is afgesproken dat in 2026 het algemene tevredenheidscijfer over dagelijkse bankzaken van bankklanten in een kwetsbare positie dichtbij het gemiddelde algemene tevredenheidscijfer moet komen te liggen: dit cijfer mag niet meer dan 0,1 punt hiervan afwijken.

'DNB-analyses zijn gedeeld met sociale partners, toegelicht in parlementaire hoorzittingen en in interviews.'

Ontwikkeling digitale euro

DNB werkte in 2023 samen met de andere centrale banken van het Eurosysteem en de ECB verder aan het onderzoek naar de digitale euro, die erin moet voorzien dat het publiek ook in de toekomst toegang heeft tot centralebankgeld. Wij hebben in 2023 onder andere via de ECB High-Level Task Force en onderliggende werkgroepen bijgedragen aan het digitale-euro-project geleid door de ECB. Hierbij heeft DNB ingezet op een digitale euro die de karakteristieken heeft van contant geld nu: een bankbiljet in een digitaal jasje, dat aanvullend is aan het reguliere retail betalingsverkeer. De Raad van Bestuur van de ECB besloot in oktober – na de afronding van de onderzoeksfase – te starten met het eerste deel van de voorbereidingsfase die naar verwachting twee jaar zal duren. Deze beslissing betekent nog niet dat de digitale euro er ook echt komt. Dat is uiteindelijk aan de politiek. DNB heeft in 2023 stakeholders betrokken, onder andere via de specifiek

ingerichte MOB Taskforce digitale euro, middels een tweetal evenementen *Digitale euro meets de Nederlandse professional*, en via bilaterale gesprekken met diverse stakeholders. Ook is er regulier overleg geweest met de rapporteurs van de Tweede Kamer en met het ministerie van Financiën.

Contant geld

Om te voorkomen dat de toegankelijkheid van het betalingsverkeer voor sommige Nederlanders verder wordt beperkt, hebben DNB en de stakeholders in het MOB afspraken gemaakt om de chartale infrastructuur in Nederland te borgen; het zogenoemde Convenant Contant Geld. In het verslagjaar is bovendien hard gewerkt aan wetgeving, die binnenkort in consultatie wordt gegeven, om het convenant ook wettelijk te borgen.

Technologie in betalings- en effectenverkeer

DNB heeft zich in 2023 verder ingezet om zowel de voordelen als de risico's van nieuwe technologische ontwikkelingen in het betalings- en effectenverkeer in kaart te brengen. Waar de afgelopen jaren gekenmerkt werden door een wildgroei van ongedekte crypto's en bij de actualiteit achterblijvende wet- en regelgeving, zijn traditionele en nieuwe partijen nu vooral op zoek naar toepassingsgebieden voor *stablecoins* en Distributed Ledger Technology (DLT). Dit komt mede door nieuwe wet- en regelgeving zoals de Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCAR). Samen met centrale banken van het Eurosysteem en in internationale gremia heeft DNB de kansen en risico's van *stablecoins* en DLT-toepassingen geanalyseerd.

Toekomstvaster betalingsverkeer

DNB heeft samen met het Eurosysteem een project afgerond om het betalingsverkeer toekomstvaster te maken. Begin 2023 is het wholesalebetalingsverkeer zonder problemen gemigreerd van het bestaande platform TARGET2 naar het nieuwe platform T2. T2 is het wholesalebetalingssysteem van het Eurosysteem waarmee centrale en commerciële banken (zo'n 1.600 in totaal) in het eurogebied onderling real-time betalingen kunnen doen. Er vinden dagelijks gemiddeld 400.000 transacties plaats, met een gezamenlijke waarde van € 2.200 miljard.

Dankzij de migratie verloopt het betalingsverkeer tussen de aangesloten instellingen nu nog makkelijker, efficiënter en veiliger.

Waardering statistieken

Gebruikers waarderen de financieel-economische statistieken van DNB hoger dan twee jaar geleden. Uit gebruikersonderzoek blijkt dat de gemiddelde waardering van deze DNB-statistieken in 2023 is gestegen van 6,7 in 2021 naar 7,3. Gebruikers waarderen de betrouwbaarheid, actualiteit en gebruiksvriendelijkheid van de statistieken. Wel zouden zij graag zien dat data via een API (application programming interface) automatisch kunnen worden gedownload. Vanaf 2024 maken we dit voor het brede publiek mogelijk.

Bezoekers statistiekenwebsite

De statistiekenwebsite van DNB trok in 2023 meer bezoekers, onder andere dankzij nieuwe dashboards over duurzaamheid in de financiële sector en macro-economische statistieken van pensioenfondsen. Het aantal bezoekers van de statistieken op de website van DNB is mede door deze nieuwe dashboards gegroeid van 16.000 bezoekers per maand in 2022 naar gemiddeld maandelijks 18.000 bezoekers in 2023.

Vertrouwen

Ambitie Vertrouwen 2020-2025

De inzet van DNB heeft een erkende bijdrage geleverd aan het vertrouwen dat Nederlanders hebben in financiële instellingen.

Publiek vertrouwen in financiële instellingen is een voorwaarde voor het functioneren van het financiële stelsel, dat op zijn beurt essentieel is voor de duurzame ontwikkeling van de reële economie.

Voortgang 2023

- Cyberweerbaarheid financiële sector laat nog te wensen over
- Op basis van diverse rondetafels met sector is leidraad voor poortwachtersfunctie herzien en ter consultatie aangeboden
- Studie 'Banken in beweging' naar bedrijfsmodel banken gepubliceerd
- Resolutieplannen banken en verzekeraars geactualiseerd en uitgediept
- Vertrouwen in financiële sector stabiel gebleven; hogere reputatiescore DNB

Acties 2024

- 100% van de instellingen voldoet aan wettelijke kapitaal- en liquiditeitsvereisten door ons toezicht
- Onze toezichtcommunicatie zorgt ervoor dat >90% stakeholders het eens is met stelling 'het is mij duidelijk op welke risico's DNB haar toezichtacties richt.'
- Vergroten transparantie over toezicht en inzet van capaciteit door publicatie toezichtprioriteiten
- Optreden van en communicatie over DNB leidt tot reputatiescore 'zeer goed' (>60) bij financieel geïnteresseerden en 'goed' (>50) bij algemeen publiek

Publiek vertrouwen in de Nederlandse financiële sector

Het vertrouwen van Nederlandse huishoudens in financiële instellingen is in 2023 op nagenoeg hetzelfde niveau uitgekomen als in het jaar daarvoor, zo blijkt uit het jaarlijkse [DNB-vertrouwenonderzoek](#). In het voorjaar van 2023 gaf 52% van de ondervraagden aan tamelijk veel of heel veel vertrouwen in financiële instellingen te hebben (zie figuur 2). Een jaar eerder was dat 51%. Uit het onderzoek blijkt verder dat 62% van de ondervraagden er volledig of overwegend vertrouwen in heeft dat pensioenfondsen in staat zijn om hun toezeggingen aan pensioengerechtigden te voldoen (zie figuur 3).

Bij verzekeraars heeft 68% van de respondenten er vertrouwen in dat zij hun betalingsverplichtingen aan verzekerden na kunnen komen. Voor de banken geldt eenzelfde vertrouwenspercentage. Vergeleken met de uitkomsten van 2022 wijken deze percentages niet noemenswaardig af. Het vertrouwen in DNB lag in het voorjaar van 2023 op hetzelfde niveau als in het voorjaar van 2022. In het voorjaar van 2023 gaf 73% van de ondervraagden aan tamelijk veel of heel veel vertrouwen te hebben in DNB (zie figuur 2). In het najaar van 2022 lag het vertrouwen in DNB tijdelijk op een lager niveau. Toen had 66% van de ondervraagden tamelijk veel of heel veel vertrouwen in DNB. Deze daling werd mede veroorzaakt door de ongekend hoge inflatie in het najaar van 2022, zo blijkt uit onderzoek van DNB.

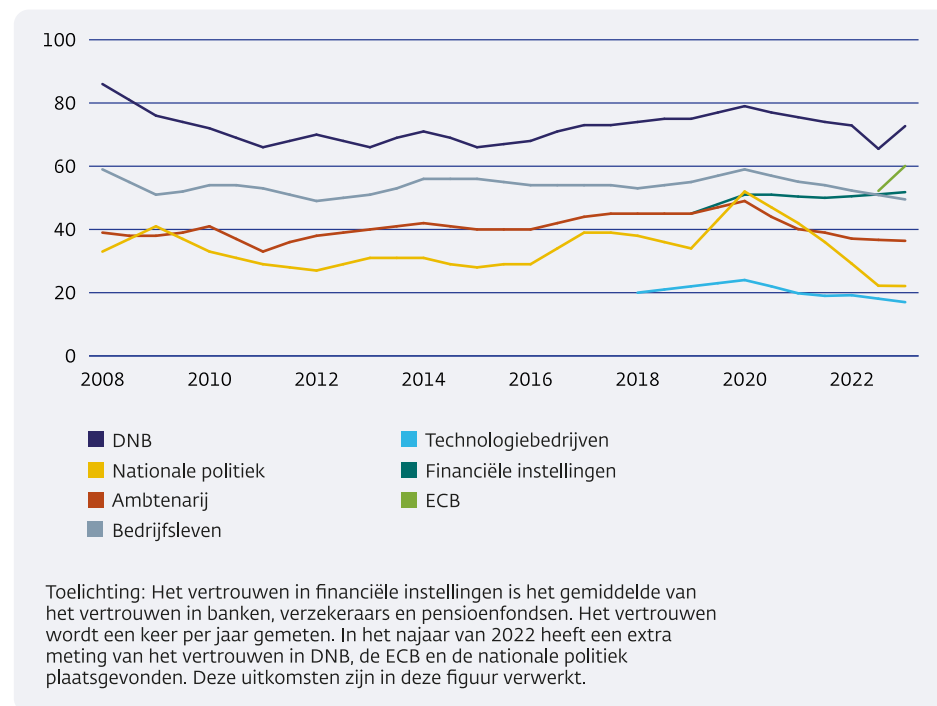

Vertrouwen betalingsverkeer

Het vertrouwen in het betalingsverkeer is in 2023 onverminderd hoog gebleven, zo geven data van DNB en Betaalvereniging Nederland aan. In september 2023 gaf 72% van de respondenten aan veel of zeer veel vertrouwen in het Nederlandse betalingsverkeer te hebben en zei 2% weinig of zeer weinig vertrouwen te hebben. In september 2022 was dit 71% en 3%. Verder laat het DNB-onderzoek *Towards financial inclusion: trust in banks' payment services among groups at risk* zien dat het vertrouwen in het betalingsverkeer lager is voor mensen met lage digitale vaardigheden, mensen die lastig rondkomen en mensen met lichamelijke beperkingen. Respondenten met weinig vertrouwen noemen verschillende redenen, zoals ontevredenheid over het beleid van banken en de kosten van bankdiensten, verstoringen in het betalingsverkeer en de digitalisering van betaaldiensten.

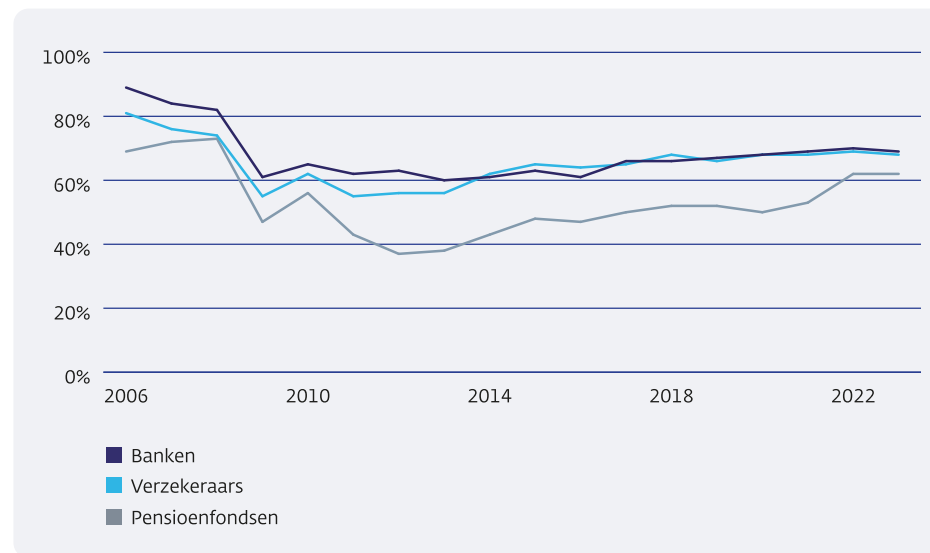
Figuur 2 Vertrouwen in financiële instellingen stabiel

Aandeel respondenten met tamelijk veel of heel vertrouwen

Figuur 3 Vertrouwen in financiële sector uitgesplitst

Aandeel respondenten met overwegend of volledig vertrouwen

Reputatie DNB

De reputatiescore van DNB onder het publiek is in 2023 licht hoger uitgekomen dan het jaar daarvoor. Waar over geheel 2022 een score van 56 kon worden genoteerd, kwam de index over 2023 uit op 58, zo blijkt uit de metingen die door een extern onderzoeksbureau worden gehouden. Een eenduidige oorzaak voor de stijging is niet gegeven. Een score van tussen 50 en 65 kwalificeert volgens deze systematiek als een 'goede' reputatie. Gedurende de jaren 2017 tot en met 2020 liet de index jaarlijks een waarde van minimaal 60 aantekenen.

'De weerbaarheid van de Nederlandse financiële sector is sterk, maar de rente- en kredietrisico's voor banken nemen toe.'

Soliditeit en toekomstbestendigheid van Nederlandse financiële instellingen

Figuren 4, 5, 6 Banken, verzekeraars en pensioenfondsen kunnen tegen een stootje

Het weerstandvermogen van de financiële sector ziet er solide uit. De Nederlandse banken kunnen bogen op een goede financiële positie. Zo hebben banken een gezonde gemiddelde kernkapitaalratio van circa 17% (zie figuur 4). Doordat de vereiste kapitaalbuffers stegen als gevolg van een herijking door DNB – zie ook paragraaf Evenwichtige verhoudingen – is het weerstandsvermogen per saldo in 2023 iets toegenomen. De gemiddelde solvabiliteitsratio van Nederlandse verzekeraars ligt eveneens ruim boven de vereisten (zie figuur 6). Dat de daling van de solvabiliteit van de zorgverzekeraars zich niet in 2023 heeft voortgezet, is onder meer te danken aan het feit dat zorgverzekeraars minder reserves inzetten om de zorgkosten te compenseren, maar de premies weer meer naar kostendekkend niveau brengen. Bij pensioenfondsen (zie figuur 5) is de dekkingsgraad door de hogere rente de laatste twee jaar sterk verbeterd.

Integriteitsrisico's in de financiële sector

De financiële sector laat op prudentieel gebied een verbeterd risicoprofiel zien; de beheersing van integriteitsrisico's vraagt om de nodige aandacht. Uit de risicoscores die DNB bij haar toezicht hanteert, valt op te maken dat de financiële sector de prudentiële risico's aanmerkelijk beter beheerst dan de risico's die zich op integriteitsgebied openbaren (zie [Toezicht in beeld](#), zie figuur 3). Hier valt dan ook het nodige te verbeteren, vooral bij de instellingen die een potentieel grote impact hebben op het vertrouwen in de sector indien ze in de problemen komen. Er is in het integriteitstoezicht in 2023 meer gehandhaafd dan in het jaar daarvoor: er zijn in totaal 28 maatregelen genomen – variërend van aanwijzingen en boetes tot normoverdragende gesprekken – tegen 17 in 2022.

Dialoog over poortwachterfunctie

DNB heeft in 2023 de rondetafelgesprekken met banken voortgezet over de wijze waarop financieel-economische criminaliteit effectief en efficiënt bestreden kan worden. Deze dialoog volgt op de nieuwe, risicogebaseerde toezichtaanpak van DNB, waarbij ook meer ruimte wordt geboden voor innovatieve toepassingen, zoals *machine learning* en elektronische identificatie. Ook is een goede balans van belang tussen de poortwachterfunctie van financiële instellingen en de toegankelijkheid van financiële dienstverlening. In de samenleving was hierop toenemend kritiek. Mede op basis van de gesprekken met de banken en de standaarden die opgesteld zijn door de NVB heeft DNB een herziening van de Leidraad Wwft (Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme) opgesteld en deze in het najaar – in de vorm van Q&A's en Good Practices – ter consultatie aangeboden. Dit alles met als doel om financiële instellingen meer duidelijkheid te geven hoe zij aan de wettelijke bepalingen kunnen voldoen.

'De afgelopen jaren werden gekenmerkt door een wildgroei van ongedekte crypto's en bij de actualiteit achterblijvende wet- en regelgeving'

Aanpak illegale marktactiviteiten

In 2023 heeft DNB de aanpak van illegale marktactiviteiten geïntensiveerd, onder meer op instigatie van de evaluatie door de Financial Action Task Force (FATF). Op basis daarvan is meer capaciteit toegekend aan het handhaven van ongeregistreerde cryptodienstverleners en trustdienstverleners zonder vergunning. In 2023 is een bestuurlijke boete opgelegd aan Coinbase Europe Limited wegens het aanbieden van cryptodiensten zonder registratie. Verschillende andere ongeregistreerde cryptodienstverleners hebben afgelopen jaar besloten om hun activiteiten in Nederland te staken, waaronder Binance en Gemini. Bij de aanpak van illegale marktactiviteiten

werkt DNB nauw samen met collega-toezichthouders en opsporingsinstanties, onder meer via het Financieel Expertise Centrum (FEC).

Europese samenwerking

DNB blijft zich inzetten voor intensivering van Europese samenwerking om witwassen en terrorismefinanciering tegen te gaan en steunt de oprichting van een Europese toezichthouder op dit gebied. De voorbereidingen op nieuwe Europese AML/CFT-wetgeving (Anti Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism) en de oprichting van een bijbehorende Europese toezichtautoriteit (AMLA) zijn in volle gang. DNB draagt hier via deelname aan de European Banking Authority (EBA) aan bij. De bedoeling is dat het nieuwe toezichtregime in 2026 van kracht wordt. Dan moet ook de nieuwe toezichthouder zijn spilfunctie gaan vervullen.

Informatiebeveiliging

DNB stelt vast dat de cyberweerbaarheid van de financiële sector, ondanks de toegenomen cyberdreiging, onvoldoende verbeterd. Dat blijkt uit diverse onderzoeken en uitvragen die DNB in het verslagjaar heeft uitgevoerd. Banken, verzekeraars en pensioenfondsen hebben gemeen dat zij in onvoldoende mate kunnen aantonen dat hun basisbeveiligingsmaatregelen het gewenste volwassenheidsniveau hebben. Ook moeten de drie sectoren beter zicht en grip krijgen op de beheersing van ICT- en cyberrisico's die zij lopen door het uitbesteden van activiteiten.

Testen op cyberveiligheid

De cyberveiligheid van het betalingsverkeer stond ook in 2023 hoog op de agenda. DNB test de cyberweerbaarheid van de dertig meest kritieke financiële instellingen in Nederland periodiek. Dit doen we door gebruik te maken van het TIBER-raamwerk (Threat Intelligence Based Ethical Red teaming). Dit staat los van het toezicht dat DNB op cyberveiligheid uitoefent. In 2023 zijn tien van de dertig kritieke financiële instellingen getest. Dit is conform de aanpak waarbij instellingen gemiddeld iedere drie jaar een dergelijke test ondergaan. Bij de TIBER-testen wordt rekening gehouden met de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van cyberdreigingen en verdedigingstechnieken.

Cyberweerbaarheid DNB

Als het gaat om cyberweerbaarheid legt DNB zichzelf dezelfde eisen op als zij doet bij de instellingen onder haar toezicht. Zo hebben ook wij de *good practice* informatiebeveiliging geïmplementeerd, en testen we onze cyberweerbaarheid door onder andere regelmatig een TIBER- of *redteam*-oefening uit te laten voeren door externe partijen. Halverwege 2023 zagen we een toename van het aantal DDoS-aanvallen op instellingen onder toezicht en ook op DNB en andere centrale banken in het stelsel. De geïmplementeerde beveiligingsmaatregelen blijken in de praktijk goed te werken.

Aanscherping resolutieplannen

Om te bepalen in hoeverre de afwikkelplannen op orde zijn, heeft DNB voor de verzekeraars een nulmeting gehouden en zijn de resolutieplannen van verzekeraars en banken aangescherpt. Daarmee heeft DNB een referentiepunt om na te gaan waar en in welke mate de komende jaren verbeteringen nodig zullen zijn om verzekeraars die dreigen om te vallen zo gecontroleerd mogelijk te kunnen afwikkelen. Verder zijn de resolutieplannen voor de verzekeraars die hiervoor in aanmerking komen in 2023 tegen het licht gehouden en waar nodig aangescherpt. Dat laatste is ook gebeurd bij de banken waarvoor een resolutieplan van toepassing is. Niet alle instellingen komen namelijk in aanmerking voor resolutie; instellingen die daar niet voor in aanmerking komen, worden via reguliere faillissementswetgeving afgewikkeld. Behalve voor een ordentelijke afwikkeling van banken en verzekeraars is DNB sinds 2022 ook voor *central learning Parties* (ccp's) de resolutieautoriteit. In 2023 zijn de resolutieplannen voor Nederlandse ccp's verder ontwikkeld in lijn met de relevante Europese regelgeving en standaarden. Daarnaast zijn de resolutiecolleges voor de ccp's opgericht en heeft de eerste vergadering plaatsgevonden waarin de resolutieplannen zijn besproken met belanghebbende binnen- en buitenlandse autoriteiten.

Uitvoering depositogarantiestelsel

Er zijn in 2023 verschillende oefeningen gehouden om goed voorbereid te zijn wanneer het depositogarantiestelsel weer geactiveerd moet worden. Om bijvoorbeeld de uitvoering van het depositogarantiestelsel te testen in

een situatie waarin de noodlijdende bank meerdere Europese bijkantoren heeft, heeft DNB in 2023 een gezamenlijke oefening uitgevoerd met het Duitse, Franse en Spaanse DGS om te toetsen of systemen en processen voldoende zijn ingericht.

Wet open overheid

Op basis van de Wet open overheid (Woo) heeft DNB in 2023 10 verzoeken gekregen om informatie te openbaren. Er kon slechts één verzoek – deels – worden gehonoreerd. In deze zaak ('Crypto-platform') werd tot gedeeltelijke openbaarmaking besloten, omdat een aantal documenten geen vertrouwelijke toezichtinformatie bevatten. De meeste Woo-verzoeken konden niet worden toegewezen, gelet op het overgangsrecht dat speciaal voor DNB (en AFM) geldt. Dat overgangsrecht houdt in dat wettelijke taakgerelateerde informatie berustend bij DNB op 1 mei 2022, pas vanaf 1 mei 2025 openbaar kan worden gemaakt. Ook als de gevraagde informatie moet worden aangemerkt als vertrouwelijke toezichtinformatie, is het Woo-verzoek afgewezen. Bij de rechtbank Amsterdam is naar aanleiding van een Woo-verzoek over Centric, de ICT-dienstverlener van DNB waarmee de verbintenis in 2023 is beëindigd, een beroep aangehangig, waarin de vraag centraal staat of DNB voor aspecten van haar bedrijfsvoering onder het bereik van de Wob/Woo valt.

'In het eurogebied vinden dagelijks gemiddeld 400.000 transacties plaats, met een gezamenlijke waarde van € 2.200 miljard'

Ambitie 2020-2025	Voortgang 2023	Acties 2024
<p>DNB streeft naar houdbare economische groei zonder schadelijke effecten voor de leefomgeving.</p> <p>DNB streeft naar een inclusief financieel en economisch systeem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Publicatie van de geactualiseerde Sustainable Finance Strategie op basis van stakeholderinzichten ■ Pilot risicoscores gereed voor klimaat- en milieurisico's in ons toezicht op pensioenen en verzekeraars ■ Drie nieuwe statistieken ontwikkeld: CO₂ -voetafdruk van beleggingen sector, fysieke risico's en groene obligaties ■ Verkenning van thema's klimaatadaptatie en 'social' ■ CO₂-monitor in werking gebracht om de uitstoot van het betalingsverkeer te volgen ■ Eerste Paris-aligned beleggingsmandaat 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Integratie ESG-risicoscores voor alle pensioenfondsen en verzekeraars, aankondiging verwachtingen m.b.t. handhaving ■ Verder Paris-aligned maken van de eigen beleggingsportefeuille ■ Verder onderzoek naar de macro-effecten van bredere natuur- en milieuscenario's ■ DNB transitieplan voor klimaat opstellen

Duurzaamheidsuitdagingen

Update Sustainable Finance Strategy

Na intensieve interactie met interne en externe stakeholders heeft DNB in 2023 haar geactualiseerde Sustainable Finance Strategie uitgebracht. De conclusie uit gesprekken met een brede groep stakeholders was dat de overkoepelende ambitie en de doelstellingen per kerntaak gehandhaafd kunnen blijven. Wel is er ruimte voor aanscherping, nieuwe accenten en thema's. Zo kijken we met een nog meer integrale blik naar duurzaamheidsthema's als potentiële systeemrisico's met expliciete aandacht voor de onderlinge wisselwerking en het langetermijnperspectief. Concrete gebieden van aandacht zijn bijvoorbeeld het verder opschalen van het toezicht op duurzaamheidsrisico's, het hanteren van een brede aanpak voor natuurgerelateerde thema's, en het verkennen van nieuwe thema's als klimaatadaptatie. Ook zullen we een eigen transitieplan opstellen, waarin we in lijn met (inter)nationale duurzaamheidsdoelstellingen eind- en tussenresultaten voor onze kerntaken en de eigen organisatie formuleren.

Dialogo op verschillende niveaus

Effectieve interactie met onze stakeholders is een randvoorwaarde voor het realiseren van onze duurzaamheidsambities. Naast de interactie rondom onze duurzaamheidsstrategie hebben we in 2023 een actieve dialoog over duurzaamheid gevoerd met een brede groep stakeholders. Op nationaal niveau is het Platform voor Duurzame Financiering (PvDF), waarvan DNB voorzitter is, een belangrijk gremium. Internationaal zijn we actief in diverse organisaties, zoals het Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System (NGFS). Van twee gremia binnen het NGFS zijn we mede-voorzitter, namelijk van het *Taskforce for Nature-related Risks*, waarin we een leidende rol hebben gehad in de totstandkoming van het *Conceptual Framework for Nature-related Financial Risks*, en van het *Blended Finance Initiative*. Dat laatste gremium publiceerde in december het technische document *Scaling Up Blended Finance for Climate Mitigation and Adaptation in Emerging Market and Developing Economies (EMDEs)*. Inzichten van buiten zijn belangrijk voor de ESG-kennis van onze medewerkers. Daarom hebben we diverse experts uitgenodigd voor kennissessies over onder meer natuurgerelateerde risico's, ESG-data en *blended finance*. Tevens ontwikkelen we momenteel een basiscursus voor alle DNB-medewerkers.

Integratie van duurzaamheid in kerntaken en eigen bedrijfsvoering: klimaat en natuur

We liggen op koers om in 2025 duurzaamheid in onze kerntaken en bedrijfsvoering te hebben geïntegreerd. Voor het thema klimaat zijn we vergevorderd. We hebben voor de bredere natuurgerelateerde thema's (als biodiversiteitsverlies en grondstoffenschaarste) onze inzet afgelopen jaar opgeschaald. Aangezien klimaat- en natuurthema's nauw met elkaar verweven zijn, proberen we, waar mogelijk, de impact van klimaatverandering en natuuraantasting op het financieel-economisch systeem in samenhang te bezien. Zo letten we in ons microprudentiële toezicht op de beheersing van klimaat- en milieurisico's door onder toezicht staande instellingen. In onze macro-financiële scenarioanalyses nemen we klimaatrisico's mee en hebben we afgelopen jaar voor het eerst ook scenario's rondom natuuraantasting geanalyseerd. Klimaat en natuur zijn ook terugkerende onderwerpen in ons economisch onderzoek en advies.

Van het betalingsverkeer monitoren we de CO₂-voetafdruk en onze statistici werken aan klimaatindicatoren. Ook brengen we ons beleggingsbeleid in lijn met het Parijsakkoord en hebben we afgelopen jaar geïnventariseerd hoe we natuurgerelateerde risico's kunnen meenemen (zie Financiële toelichting). Ook in onze eigen organisatie zijn klimaat en natuur belangrijke thema's. Denk bijvoorbeeld aan de renovatie van ons hoofdkantoor aan het Frederiksplein en het inkoopbeleid (zie bijlage 1). Als relatief nieuw subthema voor DNB is een verkenning gedaan naar klimaatadaptatie. Hierbij is gekeken naar de mogelijke impact van maatregelen (bijvoorbeeld de verbreding van rivieren en het ophogen van dijken) op het financieel-economisch systeem en de relevantie voor de kerntaken van DNB. Het thema lijkt vooral relevant te zijn voor financiële stabiliteit, economisch advies en toezicht. Op dit moment wordt verder uitgewerkt hoe het thema zal neerslaan binnen deze taken, daarbij voortbouwend op het werk rondom fysieke klimaatrisico's.

Integratie van duurzaamheid in kerntaken en eigen bedrijfsvoering: sociale thema's

Uit de verkenning in 2023 blijkt dat de verschillende subonderwerpen die het thema 'sociaal' omvat (zoals mensenrechten, diversiteit en inclusie) per kerntaak van DNB een verschillend belang hebben. In het betalingsverkeer is inclusie bijvoorbeeld een belangrijk thema, waar DNB zich al geruime tijd inzet om het breed toegankelijk te houden (zie paragraaf Evenwichtige verhoudingen). In het kader van het onderzoeksthema 'brede welvaart' zijn afgelopen jaar ook sociale factoren in ons economisch advies en onderzoek geanalyseerd. In het toezicht nemen we sociale thema's als mensenrechten(schendingen) en (gender)diversiteitsnormen mee als ze expliciet in wet- en regelgeving terugkomen. We hebben overigens besloten op dit punt geen voorloper te willen zijn, gelet op de focus op klimaat- en natuurgerelateerde risico's in het toezicht. Voor de eigen organisatie is 'diversiteit & inclusie' een speerpunt in ons HR-beleid (zie paragraaf Medewerkers) en monitoren we onze beleggingen op (associaties met) mensenrechtencontroverses of praktijken die ingaan tegen breed geaccepteerde maatschappelijke normen (zie paragraaf Financiële toelichting).

Weerbaar financieel systeem

In ons toezicht op pensioenfondsen en verzekeraars hebben we handvatten gegeven hoe instellingen klimaat- en milieurisico's kunnen beheersen en een eerste versie van ESG-risicoscores ontwikkeld. Afgelopen jaar is de definitieve versie van de Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's verschenen met aandachtspunten en *good practices* voor een goede beheersing van deze risico's. Op basis van de Gids hebben we een self-assessment uitgestuurd naar een representatieve groep pensioenfondsen en verzekeraars om te inventariseren hoe hun beheersing ervoor staat. Hieruit blijkt dat vrijwel alle instellingen zijn gestart met het in kaart brengen van de risico's. Wel zijn verdere stappen nodig om de identificatie en beheersing naar een voldoende niveau te brengen. Om een risicobeeld te vormen, zijn data uit de self-assessment gecombineerd met data over de blootstelling aan klimaatrisico's. Omdat fysieke risico data nog onvoldoende beschikbaar was, is in het verslagjaar alleen gewerkt met transitierisicodata. Om tot volwassen risicoscores te komen, worden vanaf 2024 meer data (voor zowel fysieke klimaatrisico's als bredere natuurgerelateerde risico's) toegevoegd aan de analyse. We verwachten dat instellingen de risico-beheersing naar een hoger niveau tillen. In 2024 zullen we ook aankondigen per wanneer we de naleving van instellingen gaan beoordelen en, waar nodig, handhavend zullen optreden.

Uit toezichtonderzoeken blijkt dat banken voortgang hebben geboekt in de beheersing van klimaat- en milieurisico's. Bij de grootbanken hebben we in 2023 de voortgang gemonitord op de in 2022 vastgestelde tekortkomingen in de beheersing van deze risico's. Een deel van de banken heeft conform de verwachtingen voortgang geboekt. De rest is middels een brief (*operational act*) op de hoogte gesteld. Aan het eind van 2024 worden banken geacht om aan alle toezichtverwachtingen te hebben voldaan. Bij de kleine en middelgrote banken zien we dat ze allemaal gestart zijn om de impact van klimaat- en milieurisico's op de prudentiële risico's te identificeren. De volwassenheid hiervan verschilt. Een klein deel is nog in de beginfase, een grote groep iets verder en een kleine groep verder gevorderd.

Desalniettemin kunnen alle banken op dit vlak nog (flinke) stappen zetten.

Scenario-analyses en stresstesten

DNB werkt samen met andere toezichthouders en centrale banken om door middel van scenario-analyses en stresstesten de effecten van klimaat- en milieurisico's in kaart te brengen. Zo heeft DNB in NGFS-verband bijgedragen aan nieuwe langetermijnscenario's en een conceptuele nota over korte-termijn stressscenario's waarmee centrale banken, toezichthouders én financiële instellingen de impact op het financiële systeem kunnen berekenen. Het ECB/ESRB-projectteam op klimaat, waar DNB aan deelneemt, heeft in 2023 een rapport gepubliceerd met analytische en beleidsbijdragen voor klimaat en een analytische bijdrage voor natuur. Samen met Deltares heeft DNB de potentiële effecten van het overstromingsrisico op financiële instellingen onderzocht. Hieruit blijkt dat de mogelijke kredietrisico's als gevolg van de verwachte schade aan gebouwen met een hypotheek voor de sector beheersbaar zijn. Daarnaast hebben we met het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) een eerste scenarioanalyse gedaan naar de financiële risico's van natuuraantasting en gerelateerde beleidsmaatregelen. Verder onderzoek is nodig om meer zicht te krijgen op de impact op de Nederlandse financiële stabiliteit. Tenslotte heeft DNB via diverse werkgroepen bijgedragen aan rapporten van onder meer het ESRB ATC-FSC *joint projectteam* en de FSB *Climate Vulnerabilities and Data working group* en de Fit-for-55 klimaatstresstest.

Internationale wet- en regelgeving

DNB heeft bijgedragen aan een passend regelgevend kader door deel te nemen aan beleids-gremia zoals de Europese Bankautoriteit (EBA), Europese Pensioen- en Verzekeringsautoriteit (EIOPA) en het Bazels Comité voor banktoezicht (BCBS). Zo is DNB nauw betrokken bij het EBA-werk rondom de beheersing van ESG-risico's en heeft zij bijgedragen aan het rapport met aanbevelingen om ESG-risico's beter in Pijler 1 te vangen. Daarnaast geeft zij mede leiding aan een BCBS-werkstroom die onderzoekt of verdere beleidsmaatregelen voor klimaatrisico's nodig zijn. Dit heeft onder andere tot een BCBS-consultatiedocument over publicatievereisten geleid. Ook heeft DNB het ministerie van Financiën geadviseerd bij de onderhandelingen over de herziening van de Europese regelgeving voor banken (CRR3/CRD6), die ook ingaat op ESG-risico's.

DNB en Financiën stonden positief tegenover deze voorstellen en deze halen waarschijnlijk ook de finale wettekst (publicatie volgt in 2024).

Robuuste duurzaamheidsdata en -statistiek

Vanuit haar voorzittersrol van de ECB Expert Group over klimaatverandering en statistieken heeft DNB leiding gegeven aan het ontwikkelen van duurzaamheidsindicatoren en methodologische richtlijnen. Begin 2023 zijn als resultaat hiervan de eerste experimentele statistieken gepubliceerd door [DNB](#) en de [ECB](#). Daarnaast is er een werkplan opgesteld met verdere verbeteringen in de meetmethodes voor CO₂-voetafdrukken, fysieke risico's en groene obligaties tot en met eind 2024. Speciale aandacht gaat uit naar (de onderliggende oorzaken van) veranderingen van de voetafdruk van beleggingsportefeuilles van financiële instellingen over de tijd. DNB heeft in 2023 een [decompositiestudie](#) uitgebracht die inzicht biedt in de CO₂-trends voor de Nederlandse financiële sector en als methodologische bijdrage wordt ingezet voor de nieuwe publicatie van de duurzaamheidsindicatoren van DNB en de ECB in 2024.

Verduurzaming monetaire taken

In ECB-verband hebben we verder gewerkt aan het integreren van klimaatrisico's in het monetaire beleid. Als onderdeel van de monetaire operaties is de vergroening van de bedrijfsobligatieportefeuille (CSPP) voortgezet door bij de herinvesteringen klimaatrisico's van een bedrijf mee te wegen. Verder hebben we een nieuwe klimaatattest uitgevoerd, waaruit blijkt dat een grootschalige overstroming in het eurogebied materiële impact heeft op onze balans, waarbij alle financiële risico's aanzienlijk stijgen (zie paragraaf Financiële toelichting).

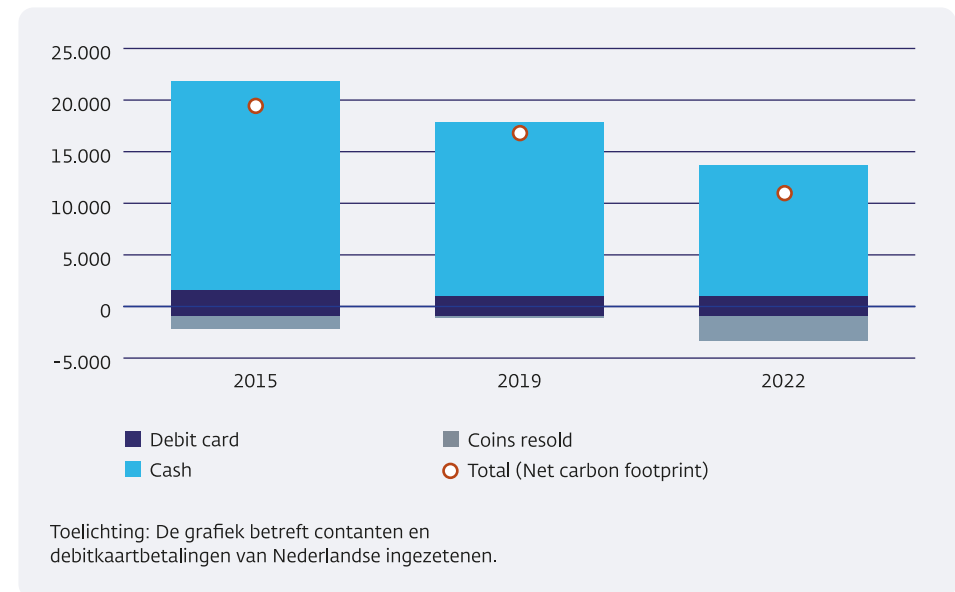
Verduurzaming betalingsverkeer

Begin 2023 is met het externe bureau CE Delft een tool gemaakt om de CO₂-uitstoot van het contante en pinbetalingsverkeer te monitoren. De tool is gebaseerd op een 'Life Cycle Assessment'-methode, en brengt de CO₂-impact van grondstoffen, assemblage, transport en energiegebruik die nodig zijn voor het Nederlandse retailbetalingsverkeer in kaart.

Figuur 9 toont de geschatte totale CO₂-uitstoot over 2015, 2019 en 2022. De impact is laag en neemt gestaag af in lijn met een beoogde halvering in 2030 ten opzichte van 2015. Er is nog wel verbetering mogelijk met name in de contante betaalketen. Naar verwachting zal het hogere aandeel van groene stroom en het gebruik van biobrandstoffen de CO₂-impact de komende jaren verder terugdringen. Onze bijdrage bestaat er onder meer uit dat we ons eigen Cash Centre, dat in 2023 volledig operationeel werd, hebben voorzien van zonnepanelen en een warmte-koude opslag, en voor ons waardevervoer zijn we overgestapt op 100% biobrandstoffen (zoals HVO). Ook hebben wij overtollige muntvoorraden verkocht aan andere landen om daarmee de productie van munten elders in het eurogebied te beperken.

Figuur 7 CO₂-uitstoot retail betalingsverkeer neemt gestaag af

Total carbon footprint

Handreiking voor financiële marktinfrastructuren

DNB heeft in 2023 *good practices* gepubliceerd om financiële marktinfrastructuren (FMI's) aan te moedigen klimaat- en milieurisico's steviger te verankeren in hun governance en risicomanagement. De publicatie volgt op rondetafelgesprekken en consultatierondes waaruit bleek dat nog niet alle FMI's in voldoende mate aandacht besteden aan deze risico's. DNB vraagt ook internationaal aandacht voor deze risico's via haar voorzitterschap van een werkgroep binnen het *Committee on Payments and Market Infrastructure* (CPMI) en de *International Organization of Securities Commissions* (IOSCO).

Gefundeerd debat verduurzaming economie

In haar onderzoeks- en adviesrol heeft DNB in 2023 veel aandacht besteed aan de effecten van de gestegen energieprijzen. Zo is er een [DNB-Analyse](#) verschenen over de effecten van de gestegen energieprijzen op het energieverbruik en verduurzamen van de eigen woning, een [Occasional Study](#) over hoe (onder andere) hoge energieprijzen kwetsbare huishoudens raken en een [ESB-artikel](#) over hoe klimaatbeleid zich verhoudt tot inkomensbeleid. De resultaten van deze studies zijn in verschillende gremia gedeeld, waaronder de Vierhoek, Catshuissessies, het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Klimaat en in gesprekken met andere stakeholders. Ook heeft DNB artikelen gepubliceerd over hoe lang de hoge energieprijzen doorwerken in de prijzen van andere producten en over hoeveel inkomensverlies Nederland heeft geleden door de hoge energieprijzen. Tevens heeft DNB een [studie](#) uitgebracht over de macro-economische impact van klimaatsubsidies in de VS (de 'Inflation Reduction Act'). Als voorbeelden van inzet op het gebied van bredere natuur- en milieurisico's heeft DNB deelgenomen aan de SER-commissie DUO, die dit jaar een advies heeft uitgebracht over hoe de grondstoffentransitie versneld kan worden zodat de doelen voor een circulaire economie gehaald worden.

Economische modellen

DNB heeft verschillende acties ondernomen om de effecten van energie- en klimaatbeleid beter te modelleren. Zo heeft DNB een multi-sectoraal (algemeen evenwichts-)model ontwikkeld waarin bijvoorbeeld de effecten van uitstootbeprijzing en energieprijzen op verschillende sectoren bestudeerd kunnen worden. Tevens heeft DNB in ECB-verband meegewerkt aan de uitbreiding van het macro-economische 'EAGLE'-model, met een klimaatmodule die de economische effecten van kostenstijgingen door klimaatbeleid kan bestuderen.

Digitaal

Ambitie Digitaal 2020-2025	Voortgang 2023	Acties 2024
<p>DNB werkt datagedreven en op basis van digitale technieken in al haar taakgebieden. DNB is op digitaal gebied een erkend volwaardige participant in de financiële sector.</p> <p>Met het gebruik van data, technologie en digitale processen kan de uitvoering van de taken van DNB maximaal effectief en efficiënt worden gemaakt. Ook is DNB op digitaal gebied een te respecteren medespeler voor de sector.</p>	<ul style="list-style-type: none">■ Processen in de toezichtketen conform planning tot meer dan 75% gedigitaliseerd■ In het kader van datagedreven onderzoek een text-mining (Natural Language Processing) applicatie ingevoerd waarmee toezichthouders documenten snel kunnen doorzoeken■ Uitvraag gedaan naar ex- en interne waardering van digitale processen: waardering gestegen■ Tooling voor kwalitatieve uitvragen toegevoegd in MijnDNB; Berichtenbox is niet gelukt doordat tooling meer capaciteit vergde dan gepland■ Jaarlijkse Datavolwassenheidsmeting laat groei zien van 2,2 in 2022 naar 2,7 in 2023 en ligt daarmee op koers voor niveau 3,0 eind 2024■ Werkzaamheden m.b.t. nieuwe digitale werkplek medewerkers afgerond	<ul style="list-style-type: none">■ Toevoegen functionaliteiten aan 'Mijn DNB' op basis van feedback van de sector■ Dataproducten en 'wettelijke toezichtrapportages' en 'rapportages resolutie' worden snel vindbaar en bewerkbaar beschikbaar in de Cloud■ Optimalisatie werkplek voor medewerkers met een auditieve of visuele beperking en zo bijdragen aan inclusiviteitsdoelstellingen DNB■ Onze toezichtprocessen voldoen aan de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEBV)

Digitalisering

Het verslagjaar heeft vooral in het teken gestaan van verdere digitalisering van de toezichtprocessen. Dit geldt zowel voor de toezichthouder vanuit het interne 'Mijn Toezicht'-portaal als voor de instellingen in het externe 'Mijn DNB'-portaal. Zo zijn er nieuwe functionaliteiten toegevoegd en is de verbinding tussen de verschillende applicaties aangebracht, zodat het toezichtproces meer en meer als één geheel wordt doorlopen.

Toezichtketen verder gedigitaliseerd

De processen die deel uitmaken van de interne toezichtketen – ontvangst en analyse van data van instellingen, vaststellen risicoscore, planning toezichtactiviteiten – zijn volgens planning voor meer dan 75% gedigitaliseerd. De toevoegingen aan 'Mijn Toezicht', het interne portaal, maken het voor de toezichthouders makkelijker te constateren welke acties nog niet zijn afgehandeld en wat het risicobeeld van de betrokken instellingen is. Nu de digitalisering van de gehele toezichtketen nagenoeg op orde is, zetten we in 2024 niet zozeer in op nieuwe functionaliteiten, maar op het verder doorontwikkelen van de bestaande applicaties in

'Mijn Toezicht' om het proces verder te automatiseren en het gebruik te vereenvoudigen.

Aanvragen en meldingen door instellingen

Meer dan 95% van de aanvragen en meldingen die instellingen bij DNB doen, bijvoorbeeld voor het aanvragen van vergunningen en vvgb's (verklaringen van geen bezwaar), is inmiddels gedigitaliseerd. Instellingen kunnen deze aanvragen en meldingen via 'Mijn DNB', het digitale communicatiekanaal tussen DNB en haar externe stakeholders, indienen, waarna de afhandeling zich in een digitaal proces voltrekt. In 2024 zullen we op dit punt werken aan het verder automatiseren van aanvragen en meldingen die relatief vaak voorkomen, zodat instellingen sneller een reactie kunnen ontvangen op hun verzoeken. In 2024 voegen we functionaliteiten aan 'Mijn DNB' toe op basis van de feedback uit de sector. We zullen onder andere de communicatie- en interactiemogelijkheden vergroten én maken het voor instellingen makkelijker om intern samen te werken aan kwalitatieve uitvragen.

Ambities 'Mijn DNB' deels gerealiseerd

De voorgenomen ambitie om 'Mijn DNB' in 2023 te verrijken met twee vernieuwingen om het leven van de onder toezicht staande instellingen te vergemakkelijken, is deels gelukt. Voor instellingen had DNB in 2023 het voornemen om in 'Mijn DNB' zowel nieuwe *tooling* voor kwalitatieve uitvragen als een berichtenboxfunctie voor alle formele toezicht-communicatie te realiseren; hiermee zou 'Mijn DNB' nog meer hét digitale communicatiekanaal tussen DNB en haar externe stakeholders worden. De nieuwe *tooling* voor kwalitatieve uitvragen (*Surveyor*) waarmee instellingen eenvoudiger en minder foutgevoelig hun data aan kunnen leveren is toegevoegd. De berichtenboxfunctie op 'Mijn DNB' is in het verslagjaar niet gerealiseerd en wordt later toegevoegd, omdat de *tooling* voor kwalitatieve uitvragen meer capaciteit heeft gevraagd.

Waardering applicaties

Instellingen die met DNB communiceren via 'Mijn DNB' waarderen dit portaal met een 7,0 en intern waarderen onze toezichthouders de interne digitale oplossingen met een 6,5. Dit is een stijging ten opzichte van de 6,8 voor 'Mijn DNB' en 5,8 voor interne applicaties bij de metingen in 2022. Het toevoegen van nieuwe mogelijkheden aan 'Mijn DNB' zoals de *tooling* voor kwalitatieve uitvragen hebben hieraan bijgedragen. Additionele functionaliteiten hebben ook het werk van de toezichthouder vereenvoudigd, waardoor deze meer tijd over houdt voor de analyse en mitigatie van daadwerkelijke risico's. Dit komt naar voren uit de stijging van de gebruikerswaardering tot een 6,5; hiermee blijft ook de doelstelling van een 7,0 per ultimo 2024 haalbaar.

Externe dienstverleners

DNB heeft overeenkomsten voor een vierjarige samenwerking gesloten met de ICT-dienstverleners TCS en Capgemini, waarmee er een einde is gekomen met de verbintenis met Centric. Vanaf 2024 gaan de twee nieuwe partijen DNB ondersteunen met de uitvoering van de digitale ambitie. TCS wordt verantwoordelijk voor de servicedesk en Capgemini voor het beheer van de datacentra.

Artificial intelligence

Met de opmars van ChatGPT heeft de discussie over de toepassing van AI in de financiële sector aan actualiteit en urgentie gewonnen: de kansen lijken legio, maar risico's zijn er ook. Net zoals alle andere instellingen inventariseert ook DNB welke mogelijkheden en onmogelijkheden AI te bieden heeft. De sector investeert veel in AI en gebruikt het bijvoorbeeld in chatbots, identiteitsverificatie en fraudedetectie. Te verwachten valt dat hiermee efficiencywinsten en innovaties tot stand komen. Daar staat tegenover dat er risico's kunnen optreden op het gebied van integriteit (discriminatie/bias, exclusie). Samen met de AFM werkt DNB aan een visie hoe AI op verantwoorde wijze door financiële instellingen gebruikt kan worden en hoe het toezicht hierop moet worden georganiseerd. Begin 2024 zullen beide toezichthouders hun visie publiceren. Ook voor het toezicht zelf kan AI als nuttig instrument worden ingezet: naast toezicht óp AI, is er ook toezicht mét AI. Ook daar wordt binnen DNB hard aan gewerkt.

'Naast toezicht óp AI, is er ook toezicht mét AI.'

Text mining

Op het gebied van AI zijn nieuwe stappen gezet om de toezichthouder zo goed mogelijk te faciliteren. Zo is aan de hand van *text mining* (NLP, *Natural Language Processing*) een applicatie ontwikkeld waarmee toezichthouders alle documenten van een onder toezicht staande instelling snel kunnen doorzoeken op relevante risicoterminen. In 2024 zet DNB dit voort door te onderzoeken in welke mate *Large Language Models* (LLM's) kunnen bijdragen aan een verdere verbetering van de effectiviteit van ons toezicht.

Informatiebeveiliging

DNB is gestart met een transitie naar een nieuw datalandschap; een belangrijk onderdeel hiervan is de transitie naar de cloud en een nieuw platform. Dit vernieuwde datalandschap moet data voor alle toezicht-houders sneller en veiliger beschikbaar maken, zodat toezichthouders eenvoudiger datagedreven toezicht kunnen houden. We hebben 23 *use cases* geïdentificeerd die het nieuwe datalandschap aan moet kunnen; denk hierbij aan het kunnen verwerken van grote bestanden met overzichten van alle leningen van een instelling, het ontvangen van kwantitatieve rapportages en ad hoc dataverzoeken. In 2024 zorgen we dat we voor drie van die *use cases* digitale oplossingen hebben die passen in dit nieuwe datalandschap en werken we de overige *use cases* uit om daar in de jaren na 2024 digitale oplossingen voor te realiseren.

Identity & Access Management

Om verder aantoonbaar in-control te komen op het gebied van informatie-beveiliging is in 2023 een programma gestart om Identity & Access Management DNB-breed op orde te brengen. Het Identity & Access Management zorgt ervoor dat de medewerkers toegang hebben tot die informatie waartoe zij gerechtigd zijn, waardoor de integriteit, beschikbaarheid en vertrouwelijkheid van alle (digitale) middelen gegarandeerd is.

Zicht op technologische ontwikkelingen

We hebben in 2023 voor het eerst een technologiekalender opgesteld waarin de belangrijkste technologische ontwikkelingen voor toezicht een plek hebben gekregen, onder meer op het terrein van crypto's, cyber en AI. Deze agenda is ook met de sector gedeeld. Voorts zal jaarlijks een strategisch overleg tussen topbestuurders van DNB, AFM en de sector plaatsvinden over technologische ontwikkelingen in de financiële sector. Het eerste overleg heeft begin 2024 plaatsgevonden en had AI als onderwerp.

Medewerkers

Ambitie Medewerkers 2020-2025

We zetten in op meer diversiteit, een open dialoog en versterking van digitale vaardigheden van onze medewerkers.

Voortgang 2023

- Meer dan 90% (op 1 oktober 2023) van de medewerkers heeft e-learning Diversiteit & Inclusie gevolgd (streefcijfer was minimaal 80%)
- Nieuwe arbeidsmarktcampagne is ontwikkeld
- Pilot SPP gestart en recruitmentplannen per divisie
- Richtlijnen hybride werken (2 dagen op kantoor) vastgesteld
- Strategie Diversiteit en Inclusie is geactualiseerd, met nieuwe kpi's
- Met de installatie van *Digital Skill Framework* krijgen medewerkers op maat gemaakt inzicht in benodigde digitale vaardigheden en worden opleidings-suggesties gegeven

Acties 2024

- Lancering nieuwe arbeidsmarktcampagne
- Elke divisie heeft een strategisch HR jaarplan, met daarin een maatwerk wervingsstrategie en aandacht voor organisatieontwikkeling, retentie, ontwikkeling, organisational capability, cultuur, diversiteit en inclusie
- Plan uitgewerkt voor prettige samenwerking in kantoor Frederiksplein vanaf 2025
- Aandeel vrouwelijke medewerkers en managers onder andere door recruitmentactiviteiten en talentmanagement met 2 procentpunt omhoog
- Meer banen voor medewerkers met een arbeidsbeperking
- Lancering opleidingsintermediair

Arbeidsmarkt voor DNB

Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt en de knelpunten die zich voordoen bij het werven van specifieke functies is DNB er tot dusver redelijk goed in geslaagd nieuwe collega's aan te trekken.

De instroom van 377 nieuwe medewerkers overtreft de uitstroom, die 239 medewerkers omvatte. Bij de uitstroom is tweederde op eigen verzoek, zoals pensionering. Recruitment heeft in 2023 513 vacatures vervuld. Hoewel de huidige instroom ons over het algemeen positief stemt, dienen we in onze wervingsinspanningen continu alert te zijn om in deze arbeidsmarkt voldoende onderscheidend te zijn.

Nieuwe arbeidsmarktcampagne

Met de nieuwe arbeidsmarktcampagne die in het verslagjaar is ontwikkeld en in eerste kwartaal van 2024 van start gaat, hopen we een breed scala aan potentiële kandidaten aan te spreken, ook diegenen die minder bekend zijn met DNB en niet actief op zoek zijn naar werk. Onder het motto 'jouw inzicht is voor iedereen van waarde' is voor een zogenoemde 'outside-in' benadering gekozen: in de campagne richten we ons op de behoeften, waarden en verwachtingen van potentiële medewerkers. We vertellen ons verhaal vanuit de belevingswereld van onze doelgroepen, waarbij we inspelen op relevante maatschappelijke en vakinhoudelijke thema's.

Top 10 op lijst Top Employers

DNB staat nog steeds te boek als een aantrekkelijke werkgever met goede arbeidsvoorwaarden blijkt uit topnoteringen in een aantal onderzoeken. DNB heeft in 2023 wederom een *Top Employers certificering* bemachtigd en heeft zelfs de top 10 behaald van de 76 Nederlandse organisaties die over een dergelijk internationaal keurmerk voor goed werkgeverschap beschikken. De top 10-notering is te danken aan een stijging van het aantal auditvragen waarop DNB positief kon antwoorden: waren dat er in 2022 91,73%, in het verslagjaar voldeed DNB aan 94,05% van de criteria die aan de certificering ten grondslag liggen. Uit het Employer Branding onderzoek 2023 van Randstad komt DNB als meest aantrekkelijke werkgever uit de bus vergeleken met andere instellingen uit de financiële dienstverlening. Alleen op de aspecten 'prettige werksfeer' en 'goede werk-privé balans' scoort DNB relatief minder hoog. In de beeldvorming wordt DNB een formele ambtenarencultuur toegedicht. Ook is DNB minder bekend dan andere financiële instellingen. Volgens een andere rangschikking die de *Intelligence Groep* bijhoudt, is er voor DNB in de arbeidsmarktcommunicatie nog de nodige winst te behalen. DNB staat momenteel op positie 241 in deze lijst van meest favoriete werkgevers in Nederland.

Medewerkerstevredenheid en cultuur

DNB-medewerkers blijven tevreden over hun werk en beleven een hoge mate van inclusie, maar psychologische veiligheid blijft een aandachtspunt. Met rapportcijfer 7,4 tonen DNB'ers zich in het *medewerkersonderzoek 2023* iets tevredener dan in 2021 toen de arbeidstevredenheid met een 7,3 werd beoordeeld. De uitkomst is eveneens 0,1 hoger dan de benchmarkscore, die bestaat uit scores van circa 45.000 medewerkers uit diverse sectoren zoals de industrie, de bouw, zakelijke dienstverlening, en overheid en openbaar bestuur. Er is vooruitgang geboekt als het gaat om inclusie, de mate waarin medewerkers zichzelf kunnen laten zien zoals ze zijn. DNB'ers beoordelen dat aspect met een 7,4 tegen 7,1 twee jaar eerder. DNB scoort op alle onderwerpen beter dan of gelijk aan de benchmark, met uitzondering van psychologisch veilig klimaat en verloopintentie. Hoewel er sprake is van een iets betere score dan in 2021 (6,4) blijft een 6,5 voor psychologische veiligheid achter bij de benchmark van 6,8. Er is DNB veel

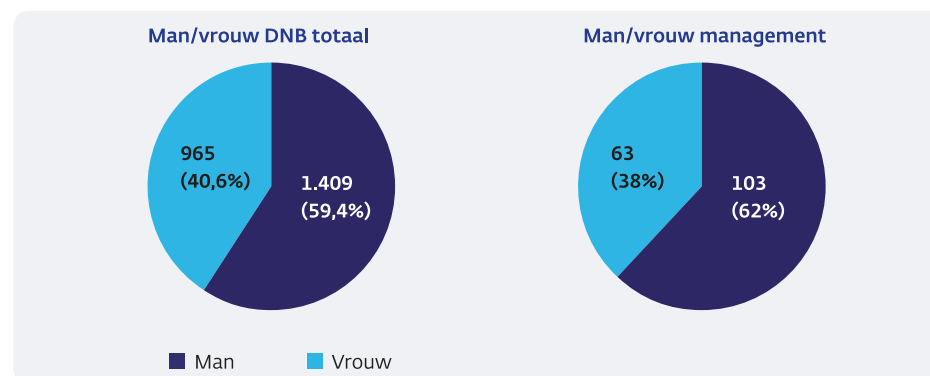
aan gelegen om hierin verder te verbeteren: sessies op afdelings- en divisieniveau zijn georganiseerd om te leren moeilijke kwesties bespreekbaar te maken. Vanuit het cultuurprogramma is daarnaast ingezet op de thema's samenwerking en waardering en zijn daar per divisie werkgroepen opgericht om daar specifiek acties op te ondernemen. Ook divisieoverstijgende samenwerking en resultaatgerichtheid wordt daarbij als een groot goed gezien, wat een positieve bijdrage kan gaan leveren zodat medewerkers zich langer aan DNB verbinden.

Diversiteit en inclusie

De doelstellingen die DNB nastreeft op het gebied van diversiteit en inclusie zijn geactualiseerd en voorzien van jaarlijkse streefcijfers. Deze ambities worden ondersteund door activiteiten die onder auspiciën van de DNB Chief Diversity Officer worden uitgevoerd.

Genderbalans – In 2023 was van het DNB-management vrouw, tegen een streefpercentage van 40%. Voor 2024 geldt als nieuwe doelstelling dat 42% van het management uit vrouwen bestaat. Na 2024 wordt gemikt op een stijging van 2 procentpunt per jaar totdat in 2028 de 50% is behaald. Gerekend over de gehele medewerkerspopulatie moet de evenwichtige genderbalans al in 2027 bereikt zijn. Ook dat impliceert een aanzienlijke ambitie: in 2023 was 40,6% van de DNB'ers vrouw.

Figuur 8 Evenwichtige genderbalans nog niet bereikt

Culturele diversiteit - Aan de hand van de nieuwe CBS-definities ten aanzien van culturele diversiteit – onderscheid wordt voortaan gemaakt tussen medewerkers van wie de ouders in Nederland geboren zijn, medewerkers met herkomst binnen Europa en medewerkers met herkomst buiten Europa – geldt de ambitie dat DNB wil aansluiten bij de Nederlandse maatschappij. Dat betekent dat minimaal 26% van de DNB'ers een cultureel diverse achtergrond zou moeten hebben. Met een populatie waarvan 9% uit medewerkers bestaat met herkomst binnen Europa en 17% met herkomst buiten Europa, voldoet DNB daar in 2023 al aan. Dat geldt echter nog niet voor het management. Een vrijwillige en anonieme uitvraag onder het management (met een respons van 77,4%) leert dat 4% van de managers een migratieachtergrond met de herkomst binnen Europa heeft en 9,7% een herkomst buiten Europa.

Box 1 **LGBTIQ+inclusie bij DNB**

DNB heeft in 2023 op het gebied van LGBTIQ+inclusie diverse acties ondernomen. Zo ondersteunt DNB op voorstel van haar LGBTIQ+-netwerk DNB Pride medewerkers die een gendertransitie (willen) starten. Zij kunnen rekenen op een betaald transitieverlof van 33 weken. Ook in de CAO is vastgelegd dat DNB-medewerkers een bestuursrol bij een diversiteitsnetwerk deels binnen werktijd kunnen uitvoeren. Daarnaast heeft de directie een vertrouwenspersoon aangesteld vanuit de LGBTIQ+doelgroep, beide ook op initiatief van DNB Pride.

DNB-directielid Olaf Sleijpen opende namens DNB de internationale conferentie 'Stories of the Heart'. Hier deelden LGBTIQ+activisten uit Midden- en Zuid-Amerika hun aangrijpende ervaringen. [Deze en andere maatregelen](#) droegen eraan bij dat DNB fors steeg op de Workplace Pride Global Benchmark, die LGBTIQ+inclusie op de werkvloer in kaart brengt. Sinds haar debuut steeg DNB in 2023 door tot 'topscorer bij publieke organisaties'. Ambitie voor 2024 is het bereiken van de 'ambassador-status'.

Arbeidsbeperking - Voor medewerkers met een arbeidsbeperking zijn de streefcijfers gehandhaafd op de realisatie van 63 banen van 25,5 uur per week per 31 december 2025. Hiervan worden 45 banen door DNB zelf gerealiseerd en 18 banen in samenwerking met partners in uitbestede diensten. Dit moet in 2025 gerealiseerd zijn. Om dat te bereiken zijn wel de nodige inspanningen geboden. In 2023 kwam de formatie uit op 30 participatie-fte's tegen een streefcijfer van 45. Om het aantal banen te vergroten is vanuit het programma Diversiteit & Inclusie samen met studenten van de Hogeschool van Amsterdam een onderzoek gestart naar de mogelijkheden tot 'jobcrafting' - een bundeling van minder essentiële werkzaamheden - en het 'inbesteden' van werkzaamheden (activiteiten terughalen naar DNB die eerder werden uitbesteed).

Equal pay-onderzoek

Binnen DNB zijn de salarisverhoudingen van mannen en vrouwen binnen dezelfde functieschaal gelijk. En er bestaan geen significante verschillen als het gaat om promotiekansen en beoordeling. Dat blijkt uit het *Equal pay* onderzoek dat bureau Korn Ferry heeft uitgevoerd. De populatie in dit onderzoek betreft alle DNB-medewerkers in schaal 1 tot en met 14 (directie buiten beschouwing gelaten). Uit analyse van het gemiddelde maandsalaris van mannen en vrouwen bij DNB, het *ongecorrigeerde* loonverschil, blijkt dat het salaris van vrouwen in 2023 ongeveer 10% lager is dan dat van mannen. Echter, uit de analyse van gelijk loon voor gelijkwaardig werk, het gecorrigeerde loonverschil, blijkt er geen significant loonverschil tussen mannen en vrouwen te bestaan. Hetzelfde gaat op voor het aanvangssalaris van medewerkers die sinds 2019 in dienst zijn getreden. Wel is er sprake van een *ongecorrigeerd* loonverschil van 5,2%, met name omdat mannen doorgaans in hogere salarisschalen worden aangenomen. Na correctie voor salarisschaal, instroomjaar en domein blijkt er in het aanvangssalaris geen significant beloningsverschil in dezelfde schaal. Het duurt volgens het onderzoek gemiddeld zeven kwartalen voordat medewerkers voor de eerste keer promotie maken. Vrouwen hebben iets vaker promotie gekregen (24,3% versus 23,5%), maar doen er gemiddeld wel iets langer over (6,94 kwartalen versus 6,77 kwartalen). Beide verschillen zijn niet statistisch significant. Om te onderzoeken of mannen en vrouwen

gelijk worden beoordeeld is gekeken naar de scores uit de jaarlijkse beoordelingsrondes. Hierbij is een onderverdeling gemaakt naar de categorieën 'Behoeft verbetering', 'Goed jaar' en 'Uitzonderlijk jaar'. Mannen worden respectievelijk beoordeeld met 6,9%, 81,3% en 11,9% op de drie niveaus. Voor vrouwen is dat 6,6%, 80,7%, 12,7%. Deze onderlinge verschillen zijn statistisch niet significant.

Trainingen

Er zijn trainingen beschikbaar die medewerkers in staat stellen hun digitale vaardigheden te ontwikkelen en hun awareness op het gebied van diversiteit en inclusie op peil te houden.

Digitale vaardigheden - Aan de hand van een DNB-breed *Digital Skill Framework* ('Mijn DSF') kunnen medewerkers aan de slag om hun digitale vaardigheden verder te ontwikkelen. Deze tool geeft per divisie en per functiefamilie een overzicht van belangrijke digitale vaardigheden en doet suggesties voor opleidingen (op basis-, gevorderden- en expertniveau). Inmiddels wordt Mijn DSF ook op teamniveau ingezet, in zogenoemde teamscans. Met de afdelingen worden de werkzaamheden in kaart gebracht en de tools die daarbij nu en in de toekomst (kunnen) worden ingezet. Vervolgens wordt vastgesteld welke vaardigheden het team al bezit en welke het wil ontwikkelen. Tot dusver heeft 11% van de medewerkers gebruikgemaakt van Mijn DSF. Aangezien het divisies en afdelingen vrij staat om ook andere tools te gebruiken, wat niet centraal wordt geregistreerd, is het niet mogelijk om aan dit percentage DNB-brede conclusies te verbinden over de mate waarin medewerkers hun digitale vaardigheden ontwikkelen.

Diversiteit & inclusie - Meer dan 90% van de medewerkers heeft de e-learning Diversiteit & Inclusie gevolgd. Op 1 oktober 2023 had 92% van onze medewerkers de e-learning gevolgd die elf maanden daarvoor gelanceerd was. Dit is boven het streefcijfer van 80%. Alle medewerkers zijn verplicht om de e-learning binnen een jaar te volgen na lancering en/of indiensttreding.

Box 2 Slavernijverleden

DNB heeft in 2023 meerdere financiële bijdragen toegezegd aan initiatieven die het bewustzijn over het slavernijverleden vergroten en de doorwerking ervan helpen te verminderen.

Met de publicatie van een onafhankelijk historisch onderzoek door de Universiteit Leiden op 9 februari 2022 erkende DNB betrokkenheid bij de trans-Atlantische slavernij via oud-bestuurders van de instelling. Tijdens de Keti Koti-viering op 1 juli 2022 maakte Klaas Knot namens DNB excuses voor dit slavernijverleden aan alle nazaten van slaafgemaakten in Nederland, in Suriname, op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, op Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Ten behoeve van haar bijdrage aan herstel besloot DNB tot een reeks passende, betekenisvolle en proportionele maatregelen.

Zo doet DNB voor in totaal € 5 miljoen diverse eenmalige bijdragen, gericht op projecten met een brede maatschappelijke impact en een educatief karakter. Deze projecten zijn gericht op het vergroten van het bewustzijn over het slavernijverleden (erkennen en verwerken van geschiedenis) en behoud van historisch erfgoed. DNB heeft in 2023 bijdragen toegezegd aan meerdere projecten, het Elisabeth Samson Huis in Suriname, het Tula Museum op Curaçao, en in Nederland het (toekomstige) Nationaal Slavernij Museum. De tweede ronde eenmalige bijdragen wordt begin 2024 toegekend.

Daarnaast opende 1 juli 2023 het DNB Fonds (via een samenwerking met het Cultuurfonds) dat 10 jaar € 500.000 per jaar beschikbaar stelt voor kleinere lokale projecten Caribisch Nederland, Suriname en Nederland. Dit Fonds ondersteunt projecten die de doorwerking bij nazaten van tot slaafgemaakten kunnen helpen verminderen. In aanmerking voor een toekenning uit het DNB Fonds komen lokale projecten gericht op drie thema's: behoud van cultuur en natuur; stimulering van educatie en talentontwikkeling; en economische zelfredzaamheid. Bij besluitvorming over toekenningen worden lokale vertegenwoordigers betrokken. Bijdragen zijn toegekend aan onder meer [Stichting Adelaida](#), [Stichting ABAN](#), [Stichting Dutch New Narrative Lab](#) en [Stichting Buurtwerk Latour](#).

Kostenbewust

Ambitie 2020-2025	Voortgang 2023	Acties 2024
Door een versterkt kostenbewustzijn en extra aandacht voor bedrijfsvoering nemen de prestaties in effectiviteit toe en verbetert het inzicht in de bereikte resultaten.	<ul style="list-style-type: none">■ Procesarchitectuur naar afgesproken niveau gebracht■ Hernieuwde besturingsmodel ingebed■ in de operationele bedrijfsvoering en besturing■ Uitkomsten interne <i>healthchecks</i> Monetaire Zaken en Intern bedrijf opgevolgd	<ul style="list-style-type: none">■ Zbo-kostenkader 2025-2028 opstellen■ Doorontwikkeling DNB-brede managementinformatie■ Doorontwikkeling Procesarchitectuur■ Uitvoeren project Toekomstbestendig Toezicht■ Voorbereidingen volgende strategiecyclus

Besturing

Het besturingsmodel van DNB is hernieuwd en ingebed in de operationele bedrijfsvoering en besturing. Dit hernieuwde model benadrukt het belang van bedrijfsvoering, procesmanagement en het sturen op verandering. Hiermee is de 'horizontale' focus in de besturing - naast de 'reguliere' verticale hiërarchische lijnsturing - geïntensiveerd. Het besturingsmodel is tevens opgenomen in de Hoofdlijnen van Organisatie en Besturing (HvOB), een overzicht van de opzet en werking van de interne besturing. In 2024 staat een audit op stapel naar de werking van het hernieuwde besturingsmodel.

OGSM-methodiek

DNB gebruikt met ingang van 2023 de methodiek van OGSM (Objectives, Goals, Strategies en Measures) die de directie een krachtige ondersteuning biedt om meer top-down te sturen. DNB hanteert OGSM op drie niveaus: op DNB-niveau, op het niveau van de domeinen (Centrale Bank, Toezicht, Intern Bedrijf en Resolutie) en op divisieniveau. Ook de sturing op budgetten gaat langs deze lijnen. Het grootste aandeel van de verandering binnen DNB vindt plaats op ICT/data-vlak (ambitie Digitaal), hiervoor is een separate besturing ingericht (Board Digitale Agenda, BDA) die de hiervoor gealloceerde middelen bestuurt en toeziet op de uitvoering van de onderliggende projecten en programma's. Op deze wijze wordt de allocatie van middelen afgestemd op de strategische keuzes. Deze afstemming verloopt DNB-breed, waarbij de snelheid en intensiviteit van innovatie en

vernieuwing worden afgestemd op het absorptievermogen van de organisatie.

Versterking P&C-cyclus

DNB heeft in 2023 haar planning & control cyclus versterkt. Daarbij is onder meer een aantal nieuwe elementen in het begrotingsproces geïntroduceerd, zodat tijdig de hoofdlijnen van doelen en middelen voor het komende jaar worden vastgesteld, inclusief een financiële meerjarige vooruitblik. De meerjarige financiële vooruitblik stelt de directie in staat om een betere afweging te maken tussen doelen en middelen over de wat langere termijn, en in het jaarlijkse begrotingsproces te focussen op belangrijke wijzigingen en nieuwe inzichten ten opzichte van de meerjarige vooruitblik. Een vooruitblik van drie jaren is ook een goede termijn om reëel op de inzet van arbeidscapaciteit te kunnen (bij)sturen.

Voorbereiding nieuw kostenkader

In 2023 is gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor het nieuwe zbo-kostenkader dat voor de jaren 2025 tot en met 2028 aangeeft hoeveel onze toezicht-, resolutie- en depositogarantiestelseltaken mogen kosten. Medio 2024 dient dit kostenkader gereed te zijn, onder andere met het oog op het tijdig kunnen opstellen van de zbo-begroting. Als toezichthouder en resolutieautoriteit is DNB een zelfstandig bestuursorgaan (zbo). Elke vier jaar wordt een zbo-kostenkader vastgesteld tussen de directie van DNB en de bewindspersonen van Financiën en die van Armoedebeleid, Participatie

en Pensioenen. Het huidige kostenkader geldt van 2021 tot en met 2024. Het kostenkader geeft de financiële sector, die de kosten van de zbo-taken betaalt, inzicht in de meerjarige ontwikkeling van toezichtkosten en geeft door het meerjarige karakter bestuurlijke rust.

Healthchecks

De aanbevelingen die volgden op healthchecks bij de domeinen Monetaire Zaken (MoZa) en Intern Bedrijf (IB) zijn ter hand genomen. Bij MoZa is de beoogde transitie in gang gezet die erop gericht is een impactvolle en kostenbewuste centrale bank te blijven. Bij het IB zijn er, naar aanleiding van de *healthcheck*, diverse organisatorische versterkingen doorgevoerd, waaronder de inkoopfunctie en HR, en zijn diverse taken gecentraliseerd binnen het IB ten dienste van een effectievere dienstverlening en aansturing. Om als Intern Bedrijf 'fit for purpose' te blijven, is er onder meer voor gekozen de besturing aan te passen en is het risicobeheersingsmodel van '3-three lines' verder versterkt door de tweede lijn steviger te positioneren. Verder beoogt de afdeling Management Control Centre (MCC) de bedrijfsvoering binnen het IB te versterken.

Herijking toezichtorganisatie

Om de komende jaren verzekerd te blijven van een effectieve toezichtfunctie is in 2023 begonnen met de herijking van de toezichtorganisatie. Inzet is een toekomstbestendige toezichtorganisatie die zo goed mogelijk weet in te spelen op een veranderende omgeving, bijvoorbeeld door voldoende flexibiliteit en wendbaarheid in de organisatie in te bouwen. Hoewel het geen bezuinigingsoperatie sec betreft, is een ander oogmerk van deze exercitie te onderzoeken of er taken zijn die effectiever en efficiënter kunnen worden uitgevoerd. Dit zodat er meer toezichtdoelen kunnen worden bereikt, zonder dat dit met kostenstijgingen gepaard hoeft te gaan. DNB consulteert voor deze herijking ook externe stakeholders. De implementatie van mogelijke aanbevelingen zal in de loop van 2024 plaatsvinden met als uiterste ingangsdatum begin 2025. De laatste keer dat de toezichtorganisatie grootschalig onder de loep is genomen, was in 2014, ten tijde van de invoering van het *Single Supervisory Mechanism* (SSM).

Kostenontwikkeling

De gerealiseerde kosten voor onze kerntaken in 2023 bedragen € 537,8 miljoen en sluiten nagenoeg aan op de begroting van € 539,1 miljoen. Als we corrigeren voor de productiekosten van bankbiljetten dan resulteert een onderschrijding van € 6,7 miljoen op de reguliere begroting van DNB. Deze onderschrijding bestaat uit een saldo van een onderschrijding van de kosten voor zowel de zbo- alsook de monetaire taken. De onderschrijding wordt met name verklaard door de gemiddelde lagere bezetting over geheel 2023 ten opzichte van de begrote formatie, wat resulteerde in lagere personeelskosten, en door lagere inhuurkosten. Zie verder de zbo-verantwoording 2023 voor een nadere toelichting op de realisatie van de zbo-taken.

Procesmanagement

Het procesmanagement binnen DNB is conform planning een niveau verder gebracht. De 21 belangrijkste bedrijfsprocessen die in het kader van de DNB-procesarchitectuur zijn geïdentificeerd – variërend van 'Beleidsadvies opstellen en beleidsbeïnvloeding' tot 'Beoordelen van aanvraag toe- of uittreding financiële markt' – zijn in 2023 tot het afgesproken detailniveau (level 3) uitgewerkt. Het is vervolgens aan de 21 proceseigenaren om te bepalen of het nodig is om voor het proces waarvoor hij of zij verantwoordelijk is gedetailleerde procesbeschrijvingen (level 4) en werkinstructies (level 5) te maken. Behalve proceseigenaren zijn ook procesexperts en procesmanagers aangewezen en gestart in hun rol. In 2024 worden ook *key performing indicators* (kpi's) en *key risk indicators* (kri's) in de procesarchitectuur toegevoegd.

Financiële toelichting

De Raad van Bestuur van de ECB heeft vanwege de hoge inflatie de beleidsrentes in 2023 verder verhoogd, wat voor het eerst sinds 1931 leidt tot een aanzienlijk verlies voor DNB.¹ De stijgende beleidsrentes leiden tot hogere rentebetalingen door DNB, terwijl de renteontvangsten amper toenemen. Deze situatie houdt nog enkele jaren aan: het resultaat blijft naar huidige verwachting tot en met 2028 negatief. De verliezen zijn een direct gevolg van het gevoerde monetaire beleid maar belemmeren DNB niet in het uitvoeren van haar kerntaken. Deze paragraaf gaat achtereenvolgens in op onze winst, kosten, blootstellingen, risico's en buffers, kapitaalpositie en klimaatrisico's. We sluiten de paragraaf af met ons beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Winstontwikkeling

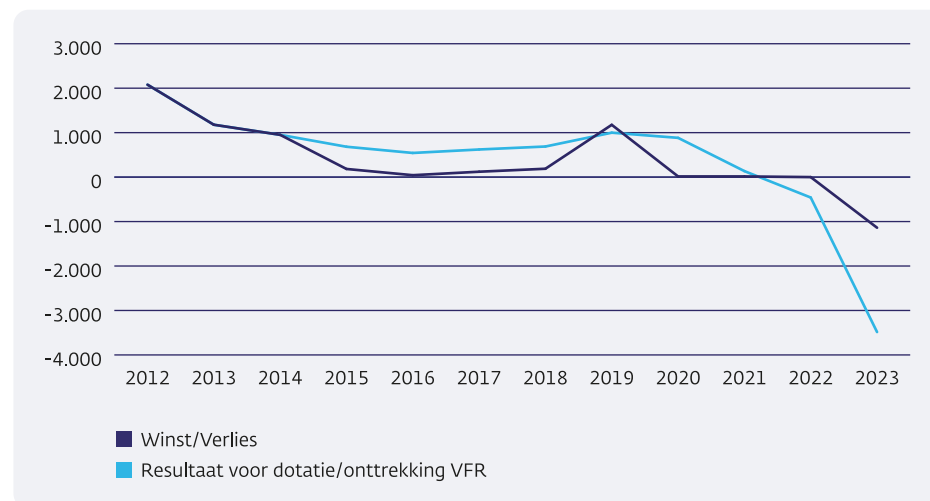
Over 2023 heeft DNB een negatief resultaat voor onttrekking aan de Voorziening Financiële Risico's (VFR) geboekt van € 3.485 miljoen. De VFR was niet toereikend om dit negatieve resultaat volledig op te vangen. Na een onttrekking aan de volledige voorziening van € 2.346 miljoen, resteert een verlies van € 1.139 miljoen dat ten laste gaat van kapitaal en reserves (zie figuur 9). Vanwege het verlies keren we geen dividend uit aan de aandeelhouder.²

Met name de monetaire operaties dragen negatief bij aan het resultaat met een verlies van € 3.240 miljoen. Door de hogere beleidsrentes neemt de vergoeding die DNB betaalt op de deposito's die banken bij ons aanhouden namelijk toe (EUR 7.580 miljoen). Deze hogere lasten worden echter niet volledig gecompenseerd door hogere rente-inkomsten op Open Markt Operaties (OMO) (EUR 1.561 miljoen) en op de langlopende obligaties in de aankoopprogramma's. Die obligaties zijn in grote aantallen tegen lage rentes aangekocht, het grootste deel om de impact van de COVID-19

pandemie op de economie te verzachten. Het Eurosysteem voert de monetaire operaties gezamenlijk uit (zie Box 3).

Figuur 9 DNB boekt verlies

In EUR miljoen

¹ In 1931 heeft DNB een fors verlies op Britse ponden geleden nadat het VK de goudstandaard verliet.

² De onttrekking aan de VFR en het niet uitkeren van dividend zijn in lijn met ons kapitaalbeleid.

Box 3 Monetaire operaties

De monetaire operaties van het Eurosysteem bestaan uit liquiditeitsverschaffing, aankoopprogramma's, en het transmissiebeschermingsinstrument. Liquiditeitsverstrekking aan banken vindt plaats via Open Markt Operaties (OMO's). Deze liquiditeitsverstrekking vindt plaats voor gedeelde rekening en risico binnen het Eurosysteem op basis van adequaat onderpand. Naast de reguliere, kortlopende liquiditeitsverstrekking gaat het hier om langlopende herfinancieringstransacties (TLTRO-III) aan banken ter ondersteuning van de kredietgroei. Ruwweg driekwart van de verstrekte TLTRO-III financiering aan banken in het Eurosysteem is terugbetaald. De laatste TLTRO-III operaties vervallen in 2024.

De aankoopprogramma's betreffen de rechtstreekse aankopen van schuld papier op de financiële markten om de marktcondities te beïnvloeden of om de hoeveelheid liquiditeit op de geldmarkt te sturen. Het enige nog actieve aankoopprogramma is het in maart 2020 geïntroduceerde pandemie-noodaankoopprogramma (Pandemic Emergency Purchase Programme, PEPP). De aankopen onder het PEPP vonden plaats tot maart 2022, en herinvesteringen worden in de loop van 2024 geleidelijk afgebouwd en naar verwachting per eind 2024 beëindigd.

Het inactieve aankoopprogramma Asset Purchase Programme (APP) en het oudere programma Securities Markets Programme (SMP) lopen langzaam af. De herinvesteringen onder het APP vonden plaats tot juli 2023. De meeste aankopen in het APP en PEPP hebben betrekking op schuldbewijzen uitgegeven door de publieke sector. De inkomsten en het risico op deze staatsobligaties worden niet gedeeld binnen het Eurosysteem.

Het transmissiebeschermingsinstrument (*Transmission Protection Instrument* – TPI) is in 2022 ontworpen om onverhoopte marktverstoringen die een ernstige bedreiging vormen voor de transmissie van het monetair beleid in het eurogebied tegen te kunnen gaan. Het is nog niet nodig geweest het TPI te activeren.

Naast monetaire operaties voert DNB ook niet-monetaire taken uit. Over 2023 is € 485 miljoen aan rente betaald op onze niet-monetaire deposito's. Het betreft hier deposito's die andere centrale banken, centrale clearing instellingen en publieke instellingen bij DNB aanhouden tegen een rente gelijk aan of net onder de depositorente. In 2023 is de omvang van de niet-monetaire deposito's overigens geslonken in reactie op besluiten van de Raad van Bestuur van de ECB om de rentevergoeding hierop te verlagen.

De eigen beleggingen van DNB hebben in 2023 positief bijgedragen aan het resultaat (EUR 382 miljoen). Dit positieve resultaat is te danken aan de verkoop van een deel van een aandelenfonds ontwikkelde markten en high yield obligatiefondsen, na de overgang naar een aandelenmandaat (zie paragraaf maatschappelijk verantwoord beleggen van de eigen beleggingen). Hierbij is de herwaarderingsreserve op dit aandelenfonds gedeeltelijk gerealiseerd en in het resultaat gevloeid (€ 105 miljoen). Daarnaast hebben beleggingen geprofiteerd van koersstijgingen. Door koersstijgingen werd de bovenkant van de strategisch bandbreedte bereikt van het aandelenfonds ontwikkelde markten, waarna bij het afbouwen een vrijval van de herwaarderingsreserve plaatsvond en € 160 miljoen in het resultaat is gevloeid. Tegelijkertijd zijn de kosten om de eigen beleggingen te financieren ook gestegen door de hogere beleidsrentes, wat het positieve effect van koersstijgingen dempt.

Tabel 1 Uitsplitsing winst en verlies DNB

In EUR miljoenen

	2023	2022	Vershil
OMO	1.561	-617	2.178
CBPP3	123	81	42
SMP	9	12	-3
CSPP	220	180	40
PSPP	1.145	434	711
PEPP	430	-184	614
Geldmarktverplichtingen monetaire deposito's	-7.580	-382	-7.198
Intrasysteem claims	854	196	658
Vrijval(+)/dotatie(-/-) voorziening voor monetaire beleidsoperaties	-2	0	-2
Totaal monetaire operaties	-3.240	-280	-2.960
Vastrentende waarden	125	-124	249
Aandelen	-15	0	-15
Aandelenfondsen	256	245	11
High-yield obligatiefondsen	15	1	14
Investment-grade fondsen	1	-22	23
IMF-vorderingen	143	-3	146
Totaal eigen beleggingen en IMF-vorderingen	525	97	428
Geldmarktverplichtingen niet-monetaire deposito's	-485	-22	-463
Totaal diversen (inclusief kosten) *	-285	-255	-30
Totaal onttrekking aan voorziening voor financiële risico's (VFR)	2.346	460	1.886
Winst en verlies	-1.139	-	-1.139

* Diversen bestaan onder meer uit bedrijfslasten, bijdragen van onder toezicht staande instellingen en inkomsten uit deelnemingen. De kosten uit hoofde van het toezicht worden omgeslagen naar onder toezicht staande instellingen. Daarom is het bedrag onder diversen lager dan de totaal gerealiseerde kosten.

Kosten

De gerealiseerde kosten voor onze kerntaken in 2023 bedragen € 537,8 miljoen en sluiten daarmee nagenoeg aan op de begroting van € 539,1 miljoen. Als we corrigeren voor de productiekosten van bankbiljetten dan resulteert een onderschrijding van € 6,7 miljoen op de reguliere begroting van DNB³. Deze onderschrijding weerspiegelt lagere kosten voor zowel de zbo- alsook de monetaire taken. De onderschrijding wordt met name verklaard door een gemiddeld lagere bezetting over geheel 2023 ten opzichte van de begrote formatie, wat resulteerde in lagere personeelskosten, en door lagere inhuurkosten. Zie de zbo-verantwoording 2023 voor een nadere toelichting op de realisatie van de zbo-taken.

Blootstellingen

Onze blootstellingen komen voort uit het gezamenlijke monetaire beleid van het Eurosysteem en uit overige activiteiten, zoals onze eigen beleggingen, waar we risico over lopen. De monetaire blootstellingen van DNB zijn in 2023 gedaald met € 65 miljard tot € 262 miljard. De afname is het gevolg van de verdere verkrapping van het monetaire beleid om de inflatie te beteugelen. De verkrapping veroorzaakt een afname van de blootstellingen onder OMO door aflossingen van banken op TLTRO's. Tevens is er een afname van de blootstellingen onder de aankoopprogramma's. Omdat het Eurosysteem gestopt is met het herinvesteren van aflopende obligaties onder de meeste aankoopprogramma's worden die portefeuilles vanzelf kleiner.

³ Besluiten over de productie van bankbiljetten worden door de ECB genomen en zijn voor DNB een gegeven. De productiekosten worden dan ook niet meegenomen in het begrotingskader waar DNB intern op stuur.

Tabel 2 Monetaire blootstellingen DNB per programma per land

Gerapporteerd zijn de blootstellingen waarover DNB risico loopt. Door afrondingsverschillen kan het totaal afwijken van de som van de uitsplitsing per land en per programma. Blootstellingen op overheidsobligaties betreft met name obligaties uitgegeven door de Nederlandse Staat.

In EUR miljard							
	OMO	SMP	CBPP 3	PSPP	CSPP	PEPP	Totaal
Nederland	0,5	0,0	1,4	103,2	5,5	74,8	185,4
Frankrijk	5,6	0,0	4,8	0,0	6,0	0,8	17,2
Duitsland	4,2	0,0	3,7	0,0	2,4	0,4	10,6
Italië	8,8	0,0	1,3	0,0	1,3	0,2	11,5
Spanje	1,3	0,0	2,1	0,0	1,3	0,3	5,1
Overig (*)	3,5	0,1	2,0	14,9	2,5	9,6	32,6
Totaal	23,9	0,1	15,3	118,1	19,0	86,0	262,4
Vershil t.o.v. december 2022	-53,7	0,0	-1,0	-8,7	-1,3	-0,6	-65,3

(*) Betreft met name waardepapier uitgegeven door supranationale instellingen.

In 2023 is een nieuwe strategische asset allocatie (SAA) geïmplementeerd, waardoor de blootstelling via de eigen beleggingen is gestegen. Om de drie jaar voert DNB een SAA-studie uit om de verhouding tussen rendement, risico, maatschappelijke impact en omvang van de eigen beleggingen te optimaliseren. De SAA-studie van 2023 heeft uitgewezen dat het wenselijk is om de strategische omvang van de eigen beleggingen te vergroten met € 750 miljoen. Dit is met name gedaan door de beleggingen in aandelen en aandelenfondsen uit te breiden.

De deviezenportefeuille bestaat uit zeer kredietwaardige obligaties van (semi-)overheden, die DNB zelf beheert en die dienen om te kunnen interveniëren in financiële markten; de belangen in aandelen en bedrijfsobligaties worden extern beheerd. Tabel 3 geeft de samenstelling van onze eigen beleggingen weer. Buiten de eigen beleggingen hebben we ook blootstellingen via vorderingen op het IMF. De IMF-vorderingen zijn

uitgesplitst in de toelichting op de balans onder '2.1 Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds' op pagina 104.

Tabel 3 Samenstelling van de eigen beleggingen en IMF-vorderingen

In EUR miljard			
	31-12-2023	31-12-2022	Vershil
Deviezenportefeuille vastrentende waarden	4,3	4,3	0,0
Aandelenfondsen	2,1	1,9	0,2
Aandelen	0,7	0	0,7
High-yield obligatiefondsen	0,4	0,6	-0,2
Investment-grade obligatiefondsen	0,5	0,5	0,0
IMF-vorderingen	5,1	4,6	0,5
Totaal	13,1	11,9	1,2

Risico's en buffers

De blootstellingen op de balans van DNB leiden tot financiële risico's. De berekende financiële risico's die DNB loopt zijn in 2023 met € 9,8 miljard afgenomen tot € 17,4 miljard (tabel 4). Dit totale risico bestaat voor het grootste deel uit renterisico, dat voortvloeit uit het verschil tussen de looptijd van onze bezittingen en de looptijd van onze verplichtingen. De omvang van het renterisico bepalen we door een extreem maar plausibel scenario met scherp stijgende beleidsrentes door te rekenen. In dit stressscenario, dat wordt vastgesteld door een onafhankelijk panel van monetaire experts bij DNB, blijft de inflatie veel langer dan verwacht boven het doelniveau van 2%. Daarom ligt ook de beleidsrente in dit scenario structureel hoger dan de huidige marktverwachtingen. Met name onze monetaire operaties zorgen voor een renterisico van € 13,4 miljard per eind 2023. Het renterisico is gedaald ten opzichte van vorig jaar door lagere verwachte rentes, waardoor de rentes in het stressscenario ook lager

liggen. Het renterisico is ook mechanisch gedaald ten opzichte van ultimo 2022 omdat een deel van het renterisico in 2023 is gematerialiseerd.

Naast renterisico zorgen de monetaire operaties ook voor kredietrisico. Het kredietrisico van € 3,0 miljard op de monetaire operaties (exclusief OMO) is licht gedaald en komt voor het grootste deel voort uit de aankoopprogramma's. Van dit kredietrisico valt € 1,8 miljard onder de VFR. Het kredietrisico wordt berekend door een extreem maar plausibel scenario toe te passen. De kredietverlening aan banken via OMO's leidt maar in beperkte mate tot kredietrisico, doordat we adequaat onderpand vereisen in deze operaties. De rente- en kredietrisico's die samenhangen met de aankoopprogramma's blijven nog vele jaren hoog. Dit komt door de grote omvang en de lange gemiddelde resterende looptijd van de obligaties die onder de programma's zijn aangekocht.

Verder loopt DNB € 0,8 miljard marktrisico en kredietrisico op de eigen beleggingen. Ook dit risico wordt berekend onder een extreem maar plausibel scenario. In 2023 is dit marktrisico afgenomen als gevolg van lagere volatiliteit op de financiële markten. Het kredietrisico op de eigen beleggingen is gelijk gebleven, maar het is aanzienlijk kleiner in vergelijking met het marktrisico op de eigen beleggingen. We houden het risicoprofiel van de deviezenportefeuille laag door het valutarisico erop grotendeels af te dekken met valutatermijntransacties. Het valutarisico van de vorderingen op het IMF, die zijn uitgedrukt in een mandje van internationale valuta (special drawing rights – SDR), wordt afgedekt.

Tabel 4 Blootstellingen, risico's en buffers DNB

In EUR miljard

	31-12-2023	31-12-2022	Vershil
Totale blootstellingen	275,5	339,6	-64,1
Monetaire blootstellingen	262,4	327,7	-65,3
Eigen beleggingen en overige portefeuilles	13,1	11,9	1,2
Totale risico***	17,4	27,1*	-9,8
Risico onder VFR	15,2	24,8*	-9,5
Overige risico's	2,1	2,4*	-0,3
Buffer voor risico's	7,3	10,8	-3,5
VFR	0,0	2,3	-2,3
Kapitaal en reserves	7,3**	8,5	-1,1

* De cijfers per eind 2022 zijn aangepast als gevolg van een herziene berekening van de inkomsten op de niet-monetaire deposito's en van het marktrisico op de IMF-portefeuille.

** Het is een besluit van de aandeelhoudersvergadering om het verlies in mindering te brengen op kapitaal en reserves. In de balans wordt kapitaal en reserves voor winstbestemming getoond.

*** Het risico onder VFR bestaat uit het renterisico en uit het kredietrisico op de aankopen in de actieve aankoopprogramma's APP en PEPP, exclusief blootstellingen aan de Nederlandse overheid. Alle overige risico's, waaronder de risico's uit de overige aankoopprogramma's, de eigen beleggingen en de liquiditeitsvertrekking aan banken (OMO), worden gedekt door kapitaal en reserves.

We meten de hoogte van de risico's met behulp van intern ontwikkelde modellen. We hanteren strikte richtlijnen ten aanzien van de governance van deze modellen. Deze richtlijnen worden jaarlijks herzien om zo de governance en inrichting van de interne modellen te blijven verbeteren. Conform *good practices* in de financiële sector zijn onze modellen in 2023 gevalideerd door experts werkzaam bij onze toezichtdivisies, die niet betrokken zijn bij de modelontwikkeling.

De goudvoorraad is onderdeel van de officiële externe reserves die DNB op grond van de Bankwet voor Nederland beheert. De goudvoorraad, ter grootte van 612,45 ton en met een waarde van € 36,8 miljard, dient als vertrouwensanker voor systeem-ontwrichtende situaties. Goud is bij uitstek geschikt ter dekking van ultieme systeemrisico's omdat de waarde van goud veelal toeneemt in tijden van financiële spanningen. Het gaat dan om situaties waarin het publieke vertrouwen in fiduciair geld niet langer vanzelfsprekend is en goud een belangrijke rol kan spelen om het vertrouwen in Nederland en het geld te ondersteunen. Gemeten naar de verhouding tussen de goudvoorraad en het bbp staat DNB in de top tien van goud-houdende landen en heeft daarmee een stevig vertrouwensanker (zie tabel 5). De herwaarderingsreserves die voor de goudvoorraad zijn opgebouwd dienen om negatieve schokken in de goudprijs op te vangen. De herwaarderingsreserves en het prijsrisico op goud vallen daarom buiten het kapitaalbeleid en de reguliere risicoanalyses. De goudvoorraad wordt passief beheerd.

Tabel 5 Goudvoorraad van landen ten opzichte van BBP

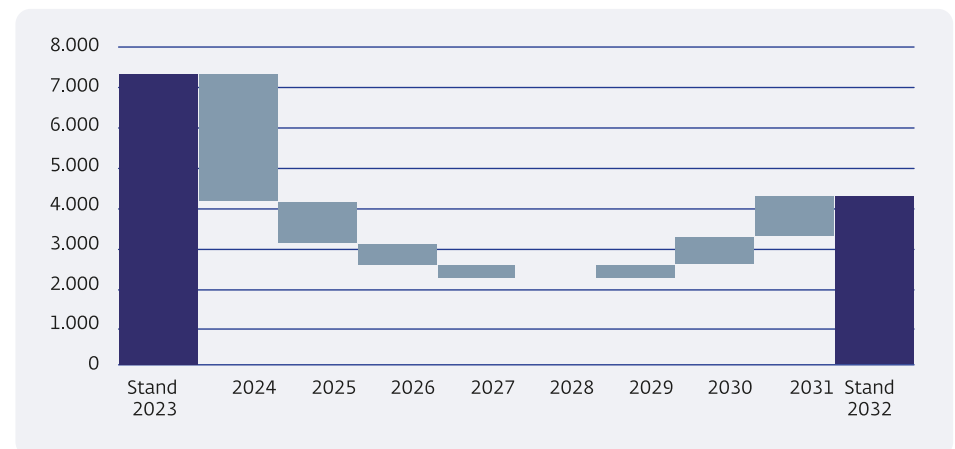
Positie	Land	Goud (ton)	Goud (mrd \$)	Waarde als % bbp
1	Portugal	383	24,9	9,9%
2	Zwitserland	1.040	67,6	8,4%
3	Rusland	2.299	149,4	7,9%
4	Italië	2.452	159,4	7,8%
5	Frankrijk	2.436	158,4	5,6%
6	Duitsland	3.359	218,3	5,3%
7	Nederland	612	39,8	4,0%
8	Oostenrijk	280	18,2	3,8%
9	België	227	14,8	2,5%
10	VS	8.134	528,7	2,2%

Bron BBP is IMF.

Kapitaalpositie

Het negatieve resultaat van € 3.485 miljoen over 2023 wordt deels opgevangen via de VFR. Het resterende verlies van € 1.139 miljoen gaat ten laste van kapitaal en reserves. Op basis van de verwachte renteontwikkeling zoals deze door de financiële markten wordt ingeprijsd, houden we rekening met verliezen voor de komende jaren. Vanaf 2029 verwachten we echter weer winst te maken en gaan de buffers weer groeien. De op dit moment verwachte ontwikkeling van de buffers is weergegeven in figuur 10. DieSverwachting is echter met veel onzekerheid omgeven. De cumulatieve verliezen zijn namelijk sterk afhankelijk van de renteontwikkelingen. Doordat deze fluctueren bestaat de mogelijkheid dat de cumulatieve verliezen groter zijn dan het kapitaal en de reserves. Een groot verlies of zelfs een negatief kapitaal vormen echter geen belemmering voor het uitvoeren van de kerntaak van DNB die gericht is op prijsstabiliteit omdat een centrale bank in principe niet in gebreke blijven bij verplichtingen in eigen valuta. Er is om deze reden geen discontinuïteitsrisico, zoals bij commerciële banken. Het is tegelijkertijd wel nodig dat DNB op lange termijn voldoende winstgevend is om op een efficiënte en geloofwaardige manier monetair beleid te voeren zonder dat haar onafhankelijkheid in het geding komt.

Figuur 10 Het geschatte verloop van de buffers van DNB in de komende jaren.

De mogelijkheden om onze buffers vanuit de winst aan te vullen zijn op korte termijn beperkt. De winstgevendheid van een centrale bank wordt voornamelijk bepaald door het voorrecht om geld uit te geven in de vorm van bankbiljetten. Over deze uitgegeven bankbiljetten betalen centrale banken geen rente. Bij de uitgifte van bankbiljetten bouwen centrale banken tegelijkertijd activa op, waarop zij over het algemeen een positief rendement behalen. Deze inkomsten, bekend als seigniorage, resulteren in winst voor de centrale bank. Op korte termijn overschaduwden de verliezen op de monetaire operaties echter de winsten uit seigniorage. Op lange termijn, wanneer de eerder aangekochte monetaire portefeuilles grotendeels van de balans af zijn, neemt de winstbijdrage uit seigniorage echter weer zichtbaar toe.

In december hebben de minister van Financiën, die namens de Staat de aandeelhouder vertegenwoordigt, en de President van DNB, namens DNB, nieuwe afspraken gemaakt over het kapitaalbeleid. Dit kapitaalbeleid beschrijft hoe DNB buffers vormt en hoe daartoe het jaarresultaat van DNB wordt verdeeld over kapitaal, reserves en voorzieningen enerzijds en dividend anderzijds. De aanpassingen hierin – die beperkt en technisch van aard zijn – dragen bij aan een bestendiger kapitaalbeleid en komen voort uit een evaluatie van het kapitaalbeleid door een werkgroep van het ministerie van Financiën en DNB. Het kapitaalbeleid stelt DNB in staat om de buffers via inhouding van toekomstige winsten op termijn volledig te repareren. Een herkapitalisatie door de Staat is op dit moment dan ook niet aan de orde.⁴ Ons vernieuwde kapitaalbeleid waarborgt de geloofwaardigheid en onafhankelijkheid van DNB.

Klimaatrisico's

De Raad van Bestuur van de ECB werkt gestaag verder aan de uitvoering van het klimaatactieplan dat in 2021 is gepresenteerd. Zo is de vergroening van de bedrijfsobligatieportefeuille (CSPP) voortgezet door bij de herinvesteringen klimaatrisico's van een bedrijf mee te wegen.

Hiervoor maakt de ECB gebruik van klimaatscores die zijn gebaseerd op de daadwerkelijke uitstoot van broeikasgassen, de plannen van bedrijven om deze uitstoot terug te brengen en de transparantie die bedrijven over hun uitstoot betrachten. Eind 2024 worden nieuwe regels voor vergroening van het onderpandraamwerk ingevoerd. Het Eurosysteem plaatst per tegenpartij limieten op het deel van het onderpand dat gerelateerd is aan bedrijven met een hoge uitstoot van broeikasgassen. Deze maatregelen hebben als doel klimaatrisico's voor het Eurosysteem te mitigeren.

Naast de ECB, werkt ook DNB zelf verder aan het in kaart brengen van klimaatgerelateerde risico's. In 2023 heeft DNB daarom een nieuwe klimaatstresstest uitgevoerd. Hieruit blijkt dat onze balans niet immuun is voor de gevolgen van overstromingsrisico's. In de klimaatstresstest analyseren we de impact op onze financiële risico's en verwachte winstgevendheid van een ernstige overstroming van de rivieren in de landen van het eurogebied. Een dergelijke overstroming werkt via de impact op de economie en een veronderstelde monetaire beleidsreactie door in de financiële risico's waaraan DNB is blootgesteld. Zo kan de overstroming leiden tot een toename van wanbetalingen door consumenten en ondernemingen en tot een stijging van de schuldpositie van overheden. Afhankelijk van de monetaire beleidsreactie heeft dit materiële impact op onze balans, waarbij verliezen verder oplopen en de financiële risico's aanzienlijk stijgen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen van de eigen beleggingen

DNB hanteert sinds 2021 voor haar eigen beleggingen (ongeveer € 8 miljard op 31 december 2023) een duale beleggingsdoelstelling. Dit betekent dat we zowel sturen op solide financieel rendement als op positieve impact op milieu- en sociale thema's. Ongeveer de helft van onze beleggingen bestaat uit obligaties van (lagere) overheden, supranationale organisaties en agentschappen. Daarnaast beleggen we in aandelen en bedrijfsobligaties.

⁴ Zie [Kabinetsreactie rapport werkgroep evaluatie kapitaalbeleid DNB](#) van 22 december 2023.

Hieronder lichten we onze governance, strategie, risicomanagement en doelstellingen en indicatoren van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) toe.

Governance

De directie besluit, na raadpleging van de beleggingscommissie, eens in de drie jaar over de strategische asset allocatie van de eigen beleggingen en neemt daarbij MVB-overwegingen mee. De directie let onder meer op klimaatrisico's en op de mate waarin een duurzaam beleggingsbeleid kan worden toegepast per activaklasse. Klimaatrisico's maken deel uit van de risicomanagementprincipes die voorschrijven hoe DNB risico's in haar portefeuilles identificeert, analyseert, mitigeert en hierover verantwoording aflegt. Het risicomanagementcomité (RMC) bewaakt de financiële risico's, waaronder klimaatrisico's, vanuit een balansintegraal perspectief en adviseert daarover aan de directie. De beleggingscommissie, die wordt aangesteld door de directie en ook externe leden heeft, adviseert de afdeling Vermogensbeheer onder meer over de ontwikkeling en algehele voortgang van het MVB-beleid van DNB. De afdeling Vermogensbeheer is verantwoordelijk voor de implementatie van het MVB-beleid.

Strategie

In 2023 heeft DNB haar MVB-beleid voor de eigen beleggingen geactualiseerd en een *net zero roadmap* ontwikkeld (zie [Maatschappelijk verantwoord beleggen bij DNB](#)). We hebben in ons nieuwe MVB-beleid zeven overtuigingen vastgesteld die richting geven aan het beleggingsbeleid. In onze *net zero roadmap* (zie figuur 11) is uitgewerkt hoe we onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties voor 2030 in lijn willen brengen met de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs. DNB heeft als doel de CO₂-voetafdruk van deze beleggingen voor 2030 met 50% te verlagen ten opzichte van het basisjaar (2019). De *net zero roadmap* wordt gefaseerd geïmplementeerd in de verschillende activaklassen, te beginnen met aandelen in ontwikkelde markten.

Figuur 11 Net zero roadmap - overzicht tussentijdse doelen per activaklasse

Doel 2030				
De beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties zijn in lijn gebracht met het Klimaatakkoord van Parijs, en de CO ₂ -voetafdruk van deze portefeuilles is met 50% verlaagd t.o.v. het basisjaar (2019). Vaststelling van dit doel moet bijdragen aan reële CO ₂ -uitstootreductie, en niet enkel leiden tot een schonere portefeuille.				
	Interne portefeuilles	Externe portefeuilles		
	Staatsobligaties	Aandelen Ontwikkelde markten Discretionaire mandaten	Bedrijfsobligaties Investment grade en high yield Fondsen	Aandelen Opkomende markten Fondsen
Doel 2025	<ul style="list-style-type: none"> ■ We beleggen per eind 2023 20% van onze portefeuille(s) in groene obligaties. Daarna scherpen we dit doel waar mogelijk verder aan, afhankelijk van de ontwikkelingen in de markt. ■ We meten de klimaatrisico's en kansen binnen onze beleggingen in staatsobligaties aan de hand van PRI-richtsnoeren 	<ul style="list-style-type: none"> ■ We sturen expliciet op CO₂-reductiedoelen. Bij elk nieuw mandaat starten we met een 50% lagere CO₂-voetafdruk t.o.v. de markt. We sturen daarna op een jaarlijkse reductie van 7%. ■ We beleggen gericht in bedrijven die stappen zetten de doelen uit het Klimaatakkoord van Parijs te halen, of activiteiten uitvoeren die bijdragen aan versnelling van de transitie. ■ We voeren de dialogo met vervuilende bedrijven om hen aan te zetten tot meer CO₂-uitstootreductie. Ook zetten we stemmen in om aandacht te vragen voor transparante en ambitieuze transitieplannen. Dit doen we via een V&E manager. ■ We vermijden bedrijven die (i) betrokken zijn bij de productie of verhandeling van controversiële wapens of tabak produceren (ii) de UNGC-principes, de OESO-richtlijnen of één van de zes EU DNSH-principes schenden, (iii) afhankelijk zijn van fossiele inkomsten en onvoldoende stappen zetten de transitie te maken. De toegestane omzetlimieten liggen op 1% voor bruin- en steenkool, 10% voor olie en 50% voor aardgas. 	<p>De dialoog met onze fondsbeheerders is op adequaat niveau. We sturen aan op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Uitfasering van alle aan steenkool gekoppelde beleggingen. ■ Monitoring en rapportage op de doelen uit het Klimaatakkoord van Parijs in lijn met het IIGCC-raamwerk. 	<p>De dialoog met onze fondsbeheerders is op adequaat niveau. We sturen aan op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Uitfasering van alle aan steenkool gekoppelde beleggingen. ■ Monitoring en rapportage op de doelen uit het Klimaatakkoord van Parijs in lijn met het IIGCC-raamwerk.
Doel 2025	We vermijden waar mogelijk overheden die zich onvoldoende committeren aan het Klimaatakkoord van Parijs	We hebben de CO ₂ -voetafdruk van onze aandelenportefeuilles met tenminste 50% verlaagd t.o.v. het basisjaar (2019).	We sturen expliciet op CO ₂ -reductiedoelen in lijn met de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs.	We sturen expliciet op CO ₂ -reductiedoelen in lijn met de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs.

Sinds juni 2023 hebben we een eerste aandelenmandaat in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Het CO₂-reductiepad dat in dit mandaat wordt toegepast, is gebaseerd op het EU *Paris-aligned* Benchmark-raamwerk van de Europese Commissie: de CO₂-voetafdruk van de beleggingen dient bij aanvang 50% lager te zijn dan de marktbenchmark, en vervolgens elk jaar met 7% af te nemen. Het reductiedoel wordt in eerste instantie uitgedrukt in directe uitstoot (scope 1 en 2) en, wanneer betere data beschikbaar is,

ook in indirecte uitstoot (scope 3). Om dit te bereiken investeren we in bedrijven die de transitie inzetten en vermijden we sterk vervuilende partijen zonder transitieplannen. Via een *voting* en *engagement* manager voeren we daarnaast de dialoog met bedrijven om hen aan te sporen hun CO₂-uitstoot in lijn te brengen met de doelen uit het Klimaatakkoord van Parijs en stemmen we op aandeelhoudersvergaderingen (vanaf 2024). In 2024 willen we nog twee vergelijkbare mandaten lanceren.

In de extern beheerde aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles werken we met managers die ESG-criteria in hun beleggingsproces integreren, die stemmen en engagement toepassen en die bedrijven uitsluiten die betrokken zijn bij de productie of verhandeling van controversiële wapens. Wij vereisen van onze managers dat ze elk kwartaal rapporteren over ESG-indicatoren, waaronder over de totale emissies, CO₂-voetafdruk (*carbon footprint*) en CO₂-intensiteit (*weighted average carbon intensity, WACI*) van de door hen beheerde portefeuilles (zie Bijlage 2 Over dit verslag). Als deze indicatoren van de portefeuille substantieel afwijken van de benchmark van de fondsen of van het vorige kwartaal, gaan wij hierover het gesprek aan. We sturen bij onze managers aan op uitfasering van alle beleggingen die raken aan steenkoolgerelateerde activiteiten voor 2030. Daarnaast vragen wij jaarlijks uit wat hun beleid is ten aanzien van natuurgerelateerde risico's en mensenrechten. We analyseren of bedrijven waarin wij investeren zich houden aan de UN Global Compact principes. We verwachten van onze managers dat zij dit ook doen en een bedrijf in geval van schending uitsluiten of effectief aansturen op gedragsverandering

In de intern beheerde beleggingen in obligaties vermijden we (lagere) overheden, supranationale instellingen en agentschappen die een kredietwaardigheid lager dan A hebben, die op de sanctielijst van de EU, de VS of het Office of Foreign Assets Control staan of die de UN Global Compact principes schenden. We evalueren emittenten van obligaties op financiële gezondheid en ESG-risico's. We streven er verder naar 20% van onze interne portefeuilles te beleggen in groene obligaties.

Uit de beoordeling van de Principles for Responsible Investment (PRI) blijkt dat onze MVB-aanpak in de eigen beleggingen over de gehele linie is verbeterd in de periode 2020-2022. De komende jaren zullen we in lijn met ons MVB-beleid onderzoeken hoe de risico's van biodiversiteitsverlies en mensenrechtenschendingen verder kunnen worden geïntegreerd in ons beleid.

Risicomanagement

Een klimaatrisicodashboard maakt sinds het afgelopen jaar onderdeel uit van het klimaatrisicobeheersingsraamwerk van DNB. In dit dashboard monitort DNB diverse maatstaven van transitierisico gebaseerd op de verwachte uitstoot van broeikasgassen van de bedrijven in onze portefeuilles en van de geïmpliceerde temperatuurstijging. Ook periodieke klimaatstresstesten zijn onderdeel van het klimaatrisicobeheersingsraamwerk. De inrichting van aandelenmandaten is een manier om klimaatrisico's te mitigeren, omdat we daarmee bijvoorbeeld investeringen kunnen uitsluiten die sterk blootgesteld zijn aan klimaatgerelateerde risico's.

De langetermijnklimaatrisico's voor de eigen beleggingen die in de klimaatstresstest van 2021 zijn geïdentificeerd zijn nog steeds van toepassing, omdat de samenstelling van de portefeuilles niet wezenlijk is gewijzigd. Er zijn ook geen significante veranderingen in de scenario's van het *Network for Greening the Financial System* (NGFS) en de langetermijnontwikkelingen van macro-economische variabelen. De scenario's 'uitgestelde transitie' en 'huidig beleid' hebben op de lange termijn een relatief grote impact op de marktrisico's, vanwege de kwetsbaarheid van veel bedrijven voor fysieke klimaatrisico's. In de klimaatstresstest van 2023 – eerder toegelicht in de paragraaf klimaatrisico's (zie pagina 65) – hebben we ook de kortetermijneffecten van overstromingsrisico's op de eigen beleggingen onderzocht. Europese overstromingsrisico's leiden tot stress bij bedrijven en financiële instellingen. Dit kan dan resulteren in een toenemende volatiliteit op financiële markten in Europa en, via overloopeffecten, ook wereldwijd.

In een pilot naar aanleiding van de aanbevelingen van de Taskforce for Nature-related Financial Disclosures (TNFD) hebben we voor twee portefeuilles onderzocht welke sectoren grote impact hebben op, of afhankelijk zijn van de natuur. We hebben hierbij de LEAP- (*Locate, Evaluate, Assess and Prepare*) aanpak van de TNFD gevolgd en gebruik gemaakt van de ENCORE-database. Voor de sector 'Electric Utilities' is een verdiepingsslag gemaakt door op bedrijfsniveau fysieke en reputatierisico's te analyseren. De inzichten uit de sectoranalyse en verdiepingsslag gebruiken we in de gesprekken met onze externe managers.

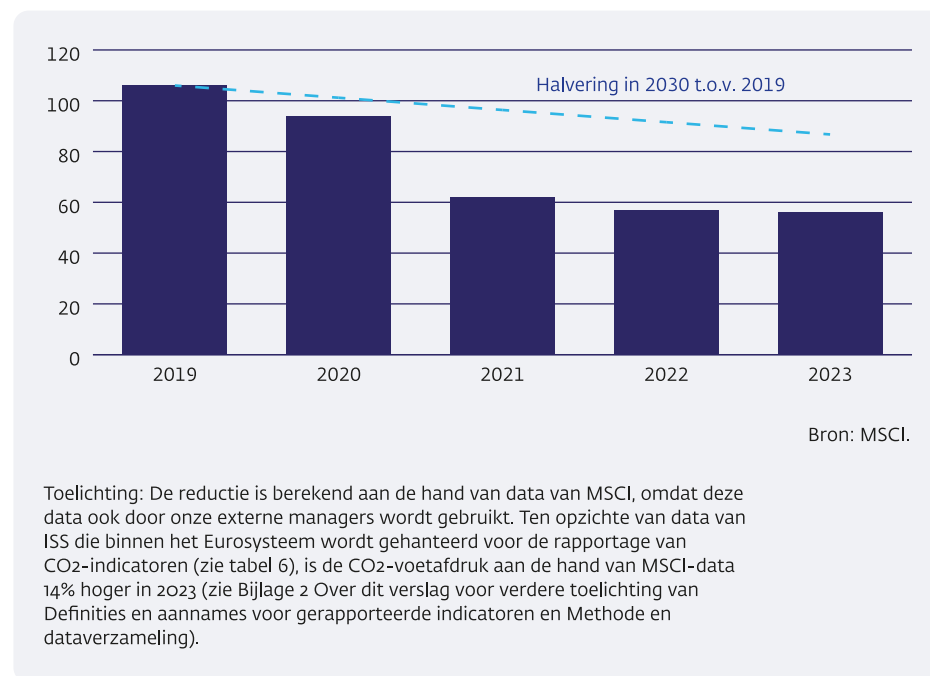
Doelstellingen en indicatoren

Op 31 december 2023 is 26% (€ 1,1 miljard) van de intern beheerde beleggingen in (lagere) overheden, supranationale instellingen en agentschappen belegd in groene obligaties. Onze doelstelling voor 2023 (20%) is hiermee behaald. De beleggingen in groene obligaties zijn toegenomen met circa € 560 miljoen ten opzichte van 2022. In 2024 handhaven we de doelstelling van 20% groene obligaties. Daarnaast onderzoeken we de mogelijke verbreding van onze doelstelling naar andere thematische obligaties, zoals 'sustainability bonds' of 'social bonds'.

De CO₂-voetafdruk (scope 1 en 2) van onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties is in 2023 verder gedaald naar 53% ten opzichte van het basisjaar 2019 (zie figuur 12). Onze doelstelling is 50% reductie in de CO₂-voetafdruk voor 2030. De verlaging in CO₂-voetafdruk tussen 2019 en 2021 is vooral te verklaren door verschuivingen in de portefeuille, waarbij wij meer zijn gaan beleggen in fondsen met een lagere voetafdruk. De afname van de voetafdruk (ton CO₂-equivalent per miljoen euro) over 2021-2023 is met name toe te schrijven aan verhogingen in bedrijfswaardes. In 2024 brengen we verder in kaart welk deel van de verandering in onze CO₂-indicatoren (scope 1 en 2) voortkomt uit veranderingen in bedrijfsuitstoot of veroorzaakt wordt door andere factoren.

De totale CO₂-uitstoot, CO₂-voetafdruk en WACI van de extern beheerde beleggingen in bedrijven, supranationale instellingen en agentschappen zijn gedaald ten opzichte van 2022. In tabel 6 en figuur 13 zijn de verschillende CO₂-indicatoren weergegeven conform de rapportageafspraken binnen het Eurosysteem. Scope 3 emissies hebben een groot effect op de omvang van de CO₂-uitstoot. Met name voor de beleggingen in supranationale instellingen en agentschappen komt de totale CO₂-uitstoot na het meewegen van scope 3 emissies fors hoger uit, omdat dit veelal financieringsinstellingen zijn die indirect CO₂-uitstoot financieren met hun leningen. Scope 3 emissiedata worden vaak geschat en zijn sterk afwijkend tussen dataproviders.

Figuur 12 Trend in de CO₂-voetafdruk

Tabel 6 CO₂-uitstoot bedrijven, supranationale instellingen en agentschappen

	Scope 1+2				Scope 1+2+3			
	Totaal	Supra-nationale instellingen en agentschappen	Bedrijfs-obligaties	Aandelen	Totaal	Supra-nationale instellingen en agentschappen	Bedrijfs-obligaties	Aandelen
Omvang Portefeuille*	5,276	1,685	892	2,699	5,276	1,685	892	2,699
EUR miljoen								
Totale absolute CO₂-uitstoot**	165,290	55	67,623	97,612	1,901,701	43,914	634,605	1,223,181
Ton CO ₂	85%	66%	79%	98%	85%	66%	79%	98%
CO₂ uitstoot per EUR miljoen geïnvesteerd (CO₂-voetafdruk)	37	0	96	37	426	39	904	462
** Ton CO ₂ /EUR miljoen	85%	66%	79%	98%	85%	66%	79%	98%
Omzet gewogen CO₂-uitstoot (WACI)**	77	1	150	90	1,143	1,166	1,348	1,079
Ton CO ₂ /EUR miljoen	85%	66%	79%	98%	85%	66%	79%	98%

Bronnen: ISS, World Bank.

Noot: De percentages betreffen de databeschikbaarheid berekend als gewogen percentage

* De omvang van de portefeuilles is vastgesteld op 31 december 2023. De omvang van de portefeuilles kan door marktomstandigheden aanzienlijk veranderen.

** De Carbon Footprint stelt uitstoot per geïnvesteerde euro voor.

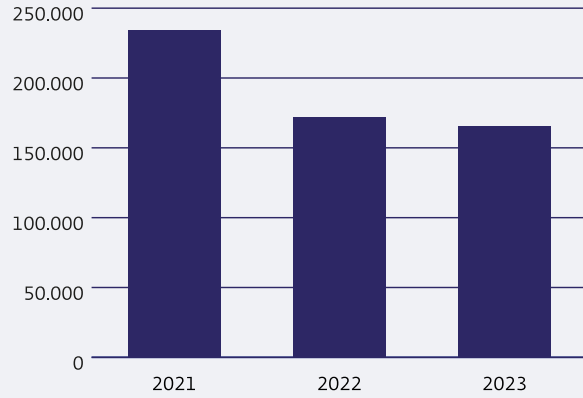
*** De WACI stelt uitstoot per miljoen euro omzet van de onderliggende instellingen voor.

Zie Bijlage 2 Over dit verslag voor verdere toelichting van *Definities en aannames voor gerapporteerde indicatoren* en *Methode en dataverzameling*.

Figuur 13 Ontwikkeling scope 1+2 CO₂-uitstoot bedrijven, supranationale instellen en agentschappen 2021-2023

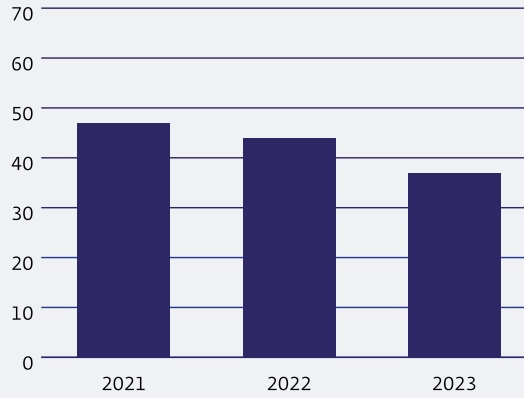
Totale CO₂-uitstoot

Ton CO₂ equivalent

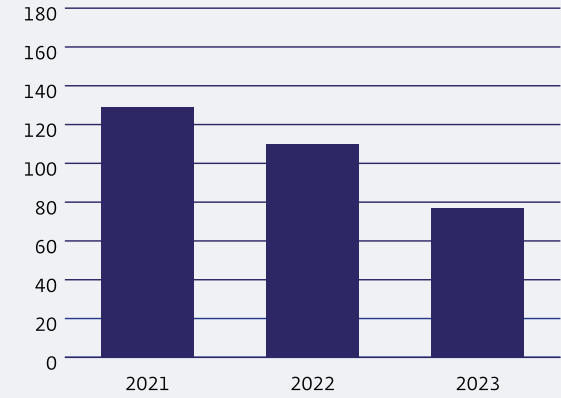
Carbon Footprint

Ton CO₂ equivalent per miljoen euro

WACI

Ton CO₂ equivalent per miljoen euro

Bron: ISS.

Toelichting: Zie Bijlage 2 Over dit Verslag voor verdere toelichting van Definities en aannames voor gerapporteerde indicatoren en Methode en dataverzameling.

Binnen de eigen beleggingen in overheidsobligaties is de totale CO₂-uitstoot afgenomen ten opzichte van 2022 (zie Figuur 14). Ook de *relatieve* CO₂-uitstoot is afgenomen, mede door verschuivingen in de portefeuille en een relatief hoge bbp-groei in de landen waarvan we obligaties in portefeuille hebben. De CO₂-uitstoot van de onderliggende landen is gemiddeld toegenomen met ongeveer 3%. De emissie maatstaven (zowel consumptie als productie gerelateerd) voor overheidsobligaties hebben een datadekking van 100%.

Tabel 7 CO₂-uitstoot staatsobligaties*

	Consumptie	Productie	
		Exclusief LULUCF**	Inclusief LULUCF**
Omvang Portefeuille ***	2,638	2,638	2,638
EUR miljoen			
Totale absolute CO₂ uitstoot****	697,027	630,187	577,759
Ton CO ₂	100%	100%	100%
CO₂ uitstoot per EUR miljoen geïnvesteerd (Carbon Footprint) ****	264	239	219
Ton CO ₂ /EUR miljoen	100%	100%	100%
Omzet gewogen CO₂ uitstoot (WACI)****	16	239	219
Ton CO ₂ /EUR miljoen	100%	100%	100%

Bronnen: ISS, World Bank.

Noot: De percentages betreffen de databeschikbaarheid berekend als gewogen percentage.

* Hieronder vallen staatsobligaties en obligaties van lagere overheden zoals provincies

** Exclusief en inclusief uitstoot die gepaard gaat met Landgebruik, landgebruiksverandering en bosbouw (LULUCF)

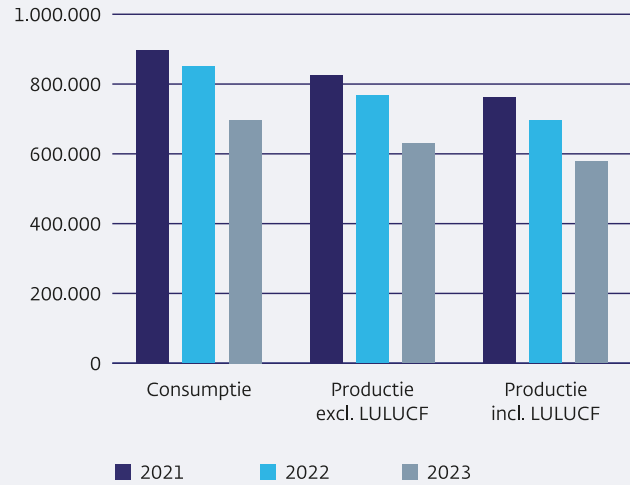
*** De omvang van de portefeuilles is vastgesteld op 31 december 2023, en is exclusief cash posities en derivaten. De omvang van de portefeuilles kan door marktomstandigheden aanzienlijk veranderen.

**** Voor de WACI worden verschillende alternatieven voor omzet gebruikt. Dit zijn totale bevolking voor consumptie en BNP (kkp) voor productie. Omdat bij de Carbon Footprint voor alle maatstaven BNP (kkp) wordt gebruikt als attributiefactor komen de WACI en carbon Footprint van productie emissies overeen. Hierbij heeft de ECB gerekend met de wisselkoers zoals die door de Wereldbank is gebruikt (conversie van EUR naar USD is gelijk aan 1.053049).

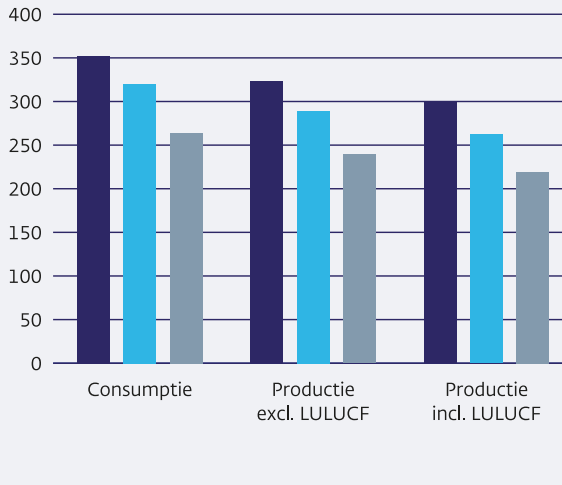
Zie bijlage 2 voor verdere toelichting van *Definities en aannames voor gerapporteerde indicatoren en Methode en dataverzameling*.

Figuur 14 Ontwikkeling scope CO₂-uitstoot staatsobligaties 2021-2023

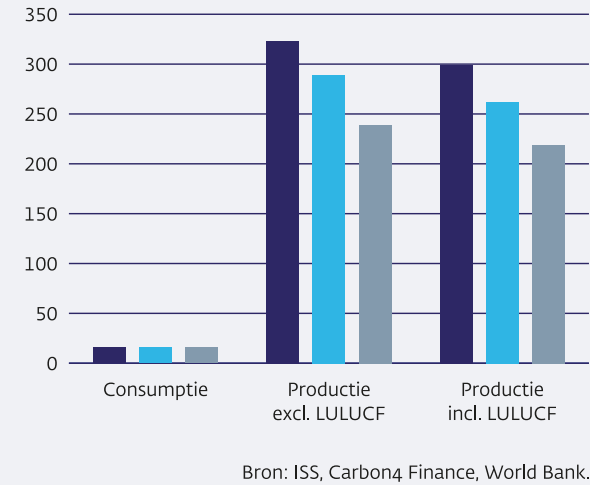
Totale CO₂-uitstoot
Ton CO₂ equivalent

Carbon Footprint
Ton CO₂ equivalent per miljoen euro

WACI
Ton CO₂ equivalent per miljoen euro

Bron: ISS, Carbon4 Finance, World Bank.

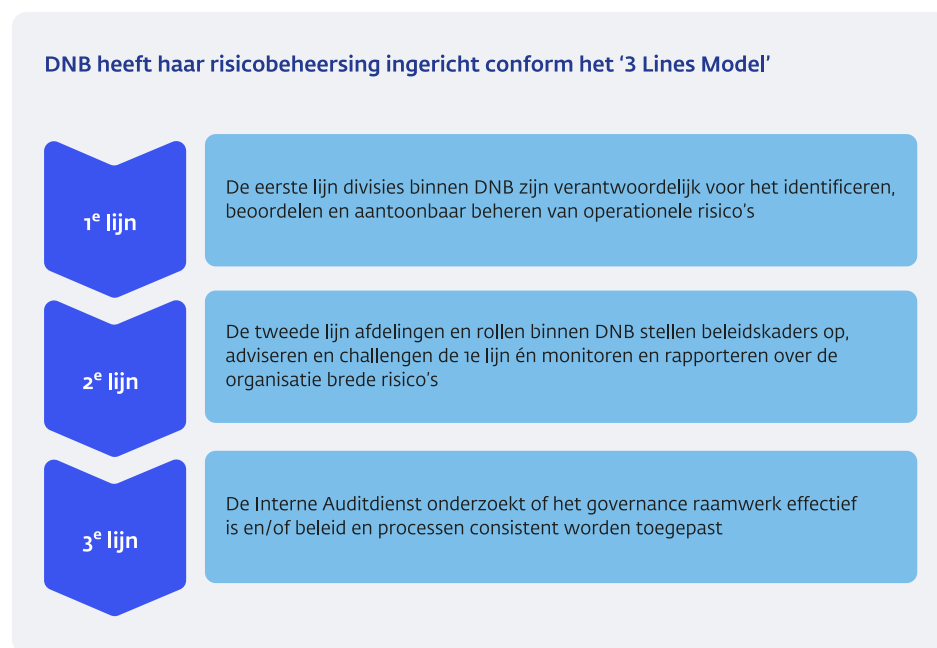
Zie bijlage 2 voor verdere toelichting van Definities en aannames voor gerapporteerde indicatoren en Methode en dataverzameling

Risicomanagement

Operationeel risicomanagement binnen DNB

Operationeel risicomanagement binnen DNB is ingericht volgens het '3 Lines' model (zie figuur 15). DNB definieert een operationeel risico als een kans op een gebeurtenis met een negatieve impact op de financiën, bedrijfsdoelstellingen of reputatie van DNB als gevolg van ontoereikende of falende interne bedrijfsprocessen, mensen en systemen, dan wel als gevolg van externe gebeurtenissen. DNB onderscheidt elf operationele risicocategorieën in haar integrale ORM-raamwerk (zie ook figuur 16).

Figuur 15

Beheersing van operationele risico's is een continu proces. Periodiek worden risicoanalyses uitgevoerd op het niveau van organisatiedoelstellingen, processen en belangrijke projecten en veranderingen. Hierbij worden de risico's vastgelegd en indien gewenst beheersmaatregelen vastgesteld. De werking van de belangrijke beheersmaatregelen wordt tevens periodiek vastgesteld en er wordt waar nodig bijgestuurd. Eenmaal per kwartaal wordt er door de organisatie aan de Operational Risk Board (ORB) gerapporteerd over de belangrijkste actuele operationele risico's, de risicobeheersing en incidenten. De ORB, die aan de directie rapporteert, bestaat uit een afvaardiging van eerste en tweede lijn en is door de directie gemandateerd operationele risico's te accepteren en te monitoren. Ook afwijkingen van de risicobereidheid (zie onder) worden aan de ORB en zo nodig aan de directie voorgelegd. Daar waar nodig kunnen de ORB of de directie bijsturen.

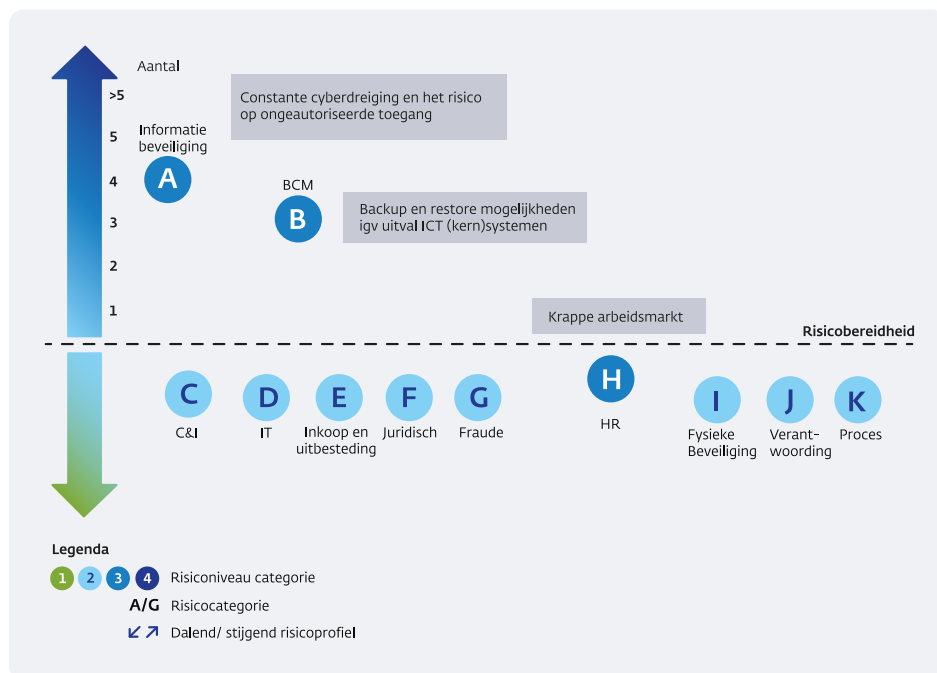
Risicobereidheid

In de risicobereidheidsverklaring is vastgelegd wat onze bereidheid is om risico's te accepteren voor categorieën en de belangrijkste risico's in deze categorieën. DNB werkt hierbij met een risicomatrix waarbij op basis van kans en impact een risicoscore wordt vastgesteld variërend van 'zeer laag' tot 'zeer hoog'. DNB heeft voor de meeste operationele risico's lage tot middelhoge risicobereidheid en is daarmee gematigd risico-avers. Per risicocategorie wordt de *risk appetite* bepaald.

Belangrijkste operationele risico's en incidenten

In figuur 16 is de risicoscore per categorie weergegeven. Door risico's tijdig te bespreken en waar nodig aanvullende maatregelen te nemen, hebben we ons risicoprofiel over 2023 in grote mate binnen de vastgestelde risicobereidheid kunnen houden. Specifieke aandacht ging uit naar de risicocategorieën met het hoogste risicoprofiel gedurende 2023: het informatie-beveiligingsrisico (A), bedrijfscontinuïteitsrisico (B) en HR-risico (H).

Figuur 16 Operationele risico's buiten bereidheid (risicocategorieën A en B, boven de stippellijn)

Het informatiebeveiligingsrisico (IB) was in 2023 onverminderd hoog. Vertrouwelijkheid, integriteit en/of beschikbaarheid van informatie vormen voor DNB zeer belangrijke bouwstenen in de uitvoering van haar taken. Daarbij zijn een veilige, tijdige en betrouwbare informatievoorziening en -verwerking noodzakelijk. Geopolitieke spanningen en constante cyberdreiging zorgen ervoor dat het informatiebeveiligings- en bedrijfscontinuïteitsrisico ook in 2024 nog hoog op de agenda zullen staan. Om een hoog niveau van informatiebeveiliging en de continuïteit van onze bedrijfsprocessen te borgen, heeft DNB diverse programma's opgestart, zoals het #zeker awareness-programma, *Role Based Access Control* en *Emergency Recovery*. Ook wordt er gewerkt aan het verder verhogen van het volwassenheidsniveau van de *Good Practice* informatiebeveiliging. Er worden

structurele verbeteringen doorgevoerd om aantoonbaar een betrouwbare dienstverlener te zijn. Dit zal naar verwachting eind 2024 worden afgerond. Naast beleid en technische maatregelen wordt voortdurend aandacht besteed aan de versterking van *soft controls*, zoals de risicocultuur en het risicobewustzijn.

Ook het HR-risico is in 2023 aanhoudend hoog, maar wel binnen de vastgestelde bereidheid. Dit wordt met name gedreven door de krapte op de arbeidsmarkt en de gevolgen daarvan voor het vervullen van vacatures, kennisverlies en de daarmee samenhangende druk voor onze medewerkers. In 2023 hebben we gezien dat de overspannen arbeidsmarkt heeft geleid tot een meer dan gemiddelde uitstroom van medewerkers. Het kost meer moeite om nieuwe mensen aan te trekken en te behouden voor functies met veelgevraagde maar ook schaarse expertise. Maatregelen die we onder meer nemen en in 2024 zullen voortzetten om deze risico's te beheersen, zijn het beschikbaar stellen van een uitgebreid aanbod van trainings- en opleidingsmogelijkheden en een proactief arbeidsmarktbeleid, met onder meer een arbeidsmarktcampagne en campus recruitment. Ook wordt er meer internationaal geworven en worden de secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals flexibele werktijden, hybride werken, vierdaagse werkweek en persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden meer ingezet en onder de aandacht gebracht om met name de aantrekkingskracht van DNB op *young professionals* te verbeteren.

Operationele incidenten en de opvolging daarvan worden binnen DNB centraal geregistreerd en afgehandeld conform het incidentmanagementproces. Er is voortdurend aandacht voor het creëren van een open meldcultuur en we onderstrepen het belang van het melden van operationele incidenten om hier als organisatie van te leren. In 2023 is er een aantal incidenten gemeld die buiten onze vastgestelde risicobereidheid vielen. De verkregen inzichten uit deze incidenten voorzien in belangrijke informatie bij het stellen van prioriteiten voor aanvullende maatregelen om herhaling te voorkomen.

Speerpunten en belangrijkste externe risico's in 2024

In 2024 werken we aan verdere integratie van risicomanagement in besturing, door optimaliseren van de risicogovernance en het versterken van risicocultuur, bewustzijn en samenwerking binnen de drie verdedigingslijnes van DNB. We vergroten de integratie van risicomanagement in de besturingsprocessen van DNB vanuit een integrale aanpak en verbeteren de managementinformatie en rapportages op het gebied van opkomende risico's, de werking van controls en KRI's.

Als opkomende en belangrijkste externe risico's zien wij geopolitieke risico's, cyberrisico's, duurzaamheidsrisico's en arbeidsmarktrisico's. Toenemende wereldwijde politieke spanningen en de economische en maatschappelijke gevolgen hiervan hebben invloed op de fysieke en cyberdreiging. Het belang van beheersing van het bedrijfscontinuïteitsrisico en de veerkracht van de organisatie wordt hiermee nog groter. Stijgende cybercriminaliteit leidt tot een toenemend aantal malware-, ransomware- en phishing-aanvallen. Dit resulteert onder meer in een verhoogd informatiebeveiligings-, ICT- en bedrijfscontinuïteitsrisico. Naast het organiseren van voldoende kennis op dit vlak besteedt DNB de afgelopen jaren veel aandacht aan bewustzijn en aan het juist en verstandig omgaan met vertrouwelijke informatie. Ook in 2024 zal DNB het belang van informatiebeveiliging continue onder de aandacht brengen en blijven inzetten op het verder vergroten van kennis en bewustzijn hieromtrent.

Waardecreatiemodel

Kapitaal

Input

Output

Outcome

Relevante materiële thema's

1

Financieel kapitaal

Financiële middelen

- Financiële buffers en goud
- Bijdragen uit eigen beleggingen, monetaire operaties, overig betalingsverkeer
- en bijdrage van onder toezicht staande instellingen

Bedrijfsvoering

Uitvoering kerntaken en DNB2025-ambities, ondersteund door:

- Planning en budgettering
- Monitoring en control
- Risicomanagement
- Huisvesting

Bedrijfseconomische voortgang

Uitvoering kerntaken en DNB2025-ambities resulteren o.a. in de volgende bedrijfseconomische uitkomsten:

- Stijging beleidsrente leidt tot verlies DNB van 3,485 mrd (vóór onttrekking aan de VFR)
- Onderschrijding van begroting met 6,7 mln euro

- Prijsstabiliteit in eurogebied
- Financiële stabiliteit en evenwichtige verhoudingen
- Soliditeit en toekomstbestendigheid van Nederlandse financiële instellingen
- Beheersing integriteitsrisico's in de financiële sector
- Publiek vertrouwen in de Nederlandse financiële sector
- Veilig, efficiënt en toegankelijk betalingsverkeer
- Duurzaamheidsuitdagingen
- Informatiebeveiliging

2

Intellectueel kapitaal

Kennis & kunde

- Expertise en kennisontwikkeling op het gebied van monetair beleid, macro-economie, toezicht, betalingsverkeer, financiële stabiliteit, resolutie en statistiek
- Onderzoeken en statistieken
- Methodologieën (o.a. ATM), werkprogramma's en procedure

Analyse, advies, beleid & actie

- Bijgedragen aan verkrapting monetair beleid door ECB, ondersteund door modelmatige analyses en intensief stakeholdermanagement
- DNB Analyse gedeeld en inbreng gehad in beleidsdebat over loon – en winstontwikkeling
- DNB Analyse: extra leenruimte vertaalt zich 1-op-1 in hogere huizenprijzen
- Voornemen om cao-loonontwikkeling te automatiseren en nadere analyse aanbodkant woningmarkt niet gelukt
- Deelname aan Studiegroep Begrotingsruimte
- DNB waarschuwt tegen oplopend overheidstekort
- Kapitaalbuffers banken herijkt
- Oproep aan banken tot prudent kapitaalbeleid als antwoord op hoger kredietrisico
- Geijverd in Europese gremia om Europees toezichtregime volgens Bazel 3 in te richten
- Via voorzitterschap FSB betrokken bij mondiaal beleidsoverleg, o.a. over bankenonrust VS
- Ronde tafel-overleggen over poortwachtersfunctie sector voortgezet
- Banken bewogen om toegankelijkheid betaalmarkt te verbeteren
- Betrokkenheid bij invoering nieuwe pensioenwet: eerste 'invaar'-verzoek behandeld
- Nulmeting afwikkelplannen Verzekeraars
- Voordelen/risico's in kaart gebracht nieuwe technologie betaal en effectenverkeer
- Bijgedragen aan onderzoek digitale euro
- Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's definitief naconsultatie sector
- Pilot risicoscore opgesteld voor klimaat- en milieurisico's
- Nieuwe klimaatstatistiek ontwikkeld
- Onderzoek o.a. naar natuuraantasting, effecten energieprijzen, brede welvaart
- CO₂-monitor uitstoot betalingsverkeer in werking

Inhoudelijke voortgang uitvoering kerntaken

- De ECB heeft rente met 200 basispunten verhoogd tot 4%
- Inflatie gedaald van 11,6% in 2022 naar 4,1% nog steeds boven doelstelling van 2%
- Overheidstekort stijgt komende jaren volgens DNB-ramingen
- DNB brengt overheidsfinanciën in tijdens (in)formatieperiode
- Pleidooi DNB voor inrichting geheel volgens Bazel 3 niet gehonoreerd
- Soliditeit Nederlandse financiële sector op bevredigend niveau, beheersing integriteitsrisico's daarentegen nog niet
- Buffers banken iets hoger als gevolg van herijking (CCyB, OSII)
- Vertrouwen NL huishoudens in financiële instellingen in 2023 stabiel gebleven
- Publiekvertrouwen in DNB licht afgenomen, reputatie daarentegen licht gestegen
- Publiekvertrouwen in betalingsverkeer stabiel op hoog niveau
- Sector begin gemaakt met integratie duurzaamheid in bedrijfsmodel
- Voorbereidingsfase digitale euro van start gegaan

- Prijsstabiliteit in eurogebied
- Financiële stabiliteit en evenwichtige verhoudingen
- Soliditeit en toekomstbestendigheid van Nederlandse financiële instellingen
- Beheersing integriteitsrisico's in de financiële sector
- Publiek vertrouwen in de Nederlandse financiële sector
- Veilig, efficiënt en toegankelijk betalingsverkeer
- Duurzaamheidsuitdagingen
- Informatiebeveiliging

3

Sociaal kapitaal

Stakeholdercontacten

- Nationale samenwerking met nationale stakeholders (in ruim 40 gremia vertegenwoordigd, o.a. AFM, SER, CEC, REA, Financieel Stabiliteitscomité, FEC, NGFS)
- Samenwerking met internationale stakeholders, o.a. Eurostelsysteem, ECB, SSM, EBA, SRB, EIOPA, BIS, ESMA, IMF FSB en NGFS
- Stakeholderconsultaties, o.a. met betrokkenen bij het Pensioenakkoord, gebruikers van Statistieken, Nederlandse huishoudens, Platform voor Duurzame Financiering
- Stakeholdercontacten met omwonenden, gemeente Amsterdam en met instellingen via donatie- en bijdragebeleid

Stakeholdermanagement & beïnvloeding

- Bijgedragen aan verkrapting monetair beleid door ECB, ondersteund door modelmatige analyses en intensief stakeholdermanagement
- DNB Analyse gedeeld en inbreng gehad in beleidsdebat over loon – en winstontwikkeling
- DNB Analyse: extra leenruimte vertaalt zich 1-op-1 in hogere huizenprijzen
- Voornemen om cao-loonontwikkeling te automatiseren en nadere analyse aanbodkant woningmarkt niet gelukt
- Deelname aan Studiegroep Begrotingsruimte
- DNB waarschuwt tegen oplopend overheidstekort
- Kapitaalbuffers banken herijkt
- Oproep aan banken tot prudent kapitaalbeleid als antwoord op hoger kredietrisico
- Geijverd in Europese gremia om Europees toezichtregime volgens Bazel 3 in te richten
- Via voorzitterschap FSB betrokken bij mondiaal beleidsoverleg, o.a. over bankenonrust VS
- Ronde tafel-overleggen over poortwachtersfunctie sector voortgezet
- Banken bewogen om toegankelijkheid betaalmarkt te verbeteren
- Betrokkenheid bij invoering nieuwe pensioenwet: eerste 'invaar'-verzoek behandeld
- Nulmeting afwikkelplannen Verzekeraars
- Voordelen/risico's in kaart gebracht nieuwe technologie betaal en effectenverkeer
- Bijgedragen aan onderzoek digitale euro
- Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's definitief naconsultatie sector
- Pilot risicoscore opgesteld voor klimaat- en milieurisico's
- Nieuwe klimaatstatistiek ontwikkeld
- Onderzoek o.a. naar natuuraantasting, effecten energieprijzen, brede welvaart
- CO₂-monitor uitstoot betalingsverkeer in werking

Inhoudelijke voortgang uitvoering kerntaken

- De ECB heeft rente met 200 basispunten verhoogd tot 4%
- Inflatie gedaald van 11,6% in 2022 naar 4,1% nog steeds boven doelstelling van 2%
- Overheidstekort stijgt komende jaren volgens DNB-ramingen
- DNB brengt overheidsfinanciën in tijdens (in)formatieperiode
- Pleidooi DNB voor inrichting geheel volgens Bazel 3 niet gehonoreerd
- Soliditeit Nederlandse financiële sector op bevredigend niveau, beheersing integriteitsrisico's daarentegen nog niet
- Buffers banken iets hoger als gevolg van herijking (CCyB, OSII)
- Vertrouwen NL huishoudens in financiële instellingen in 2023 stabiel gebleven
- Publiekvertrouwen in DNB licht afgenomen, reputatie daarentegen licht gestegen
- Publieksvertrouwen in betalingsverkeer stabiel op hoog niveau
- Sector begin gemaakt met integratie duurzaamheid in bedrijfsmodel
- Voorbereidingsfase digitale euro van start gegaan

- Prijsstabiliteit in eurogebied
- Financiële stabiliteit en evenwichtige verhoudingen
- Soliditeit en toekomstbestendigheid van Nederlandse financiële instellingen
- Beheersing integriteitsrisico's in de financiële sector
- Publiek vertrouwen in de Nederlandse financiële sector
- Veilig, efficiënt en toegankelijk betalingsverkeer
- Duurzaamheidsuitdagingen
- Informatiebeveiliging

4

Menselijk kapitaal

Ontwikkelen HR-beleid

- HR-beleid gericht op:
- Recrutement, arbeidsmarktpositie
 - Vitaliteit en betrokkenheid van medewerkers, o.a. verzuim en medewerkerstevredenheid
 - Diversiteit en inclusie, o.a. man/vrouwverhouding en culturele diversiteit
 - Talentontwikkeling medewerkers

Uitvoeren HR-beleid

- Recrutementactiviteiten opgeschroefd
- Nieuwe arbeidsmarktcampagne ontwikkeld
- Streefcijfers diversiteit en inclusiviteit aangescherpt

Voortgang HR-beleid

- DNB blijft als aantrekkelijke werkgever te boek staan volgens drie onderzoeken.
- Aandeel vrouwelijke medewerkers en managers o.a. door recruitmentactiviteiten en talentmanagement met 2 procentpunt omhoog
- Met rapportcijfer 7,4 blijven DNB'ers tevreden over hun werk (7,3 in 2021). Score op inclusie ook hoger (7,4 vs 7,1)
- Binnen DNB zijn salarisverhoudingen van mannen en vrouwen binnen dezelfde functieschaal gelijk.

- Arbeidsmarkt voor DNB

5

Geproduceerd kapitaal

Plannen m.b.t. huisvesting & digitale processen

Beleid gericht op:

- Huisvesting/ verbouwing
- Digitale werkomgeving
- Digitale processen eigen operatie/ kerntaken

Voortgang huisvesting & digitale processen

- Verbouwing Frederiksplein
- Oplevering Cashcentrum
- Op orde brengen digitale werkomgeving
- Digitaliseren toezichtketen
- Ontwikkelen Albeleid
- Testen cyberweerbaarheid sector
- Migratie Target 2 naar T2
- DNB gestart met transitie naar nieuw datalandschap en met het orde brengen Identity & Access Management

Voortgang huisvesting & digitale processen

- Verbouwing Frederiksplein op schema
- Oplevering cashcentrum op tijd en binnen budget
- Werkzaamheden mbt nieuwe digitale werkplek medewerkers afgerond
- Processen in de toezicht-keten conform planning tot meer dan 75% gedigitaliseerd
- Hogere waardering instellingen voor digitalisering toezichtketen; interne toezichtketen cf planning voor meer dan 75% gedigitaliseerd
- Datavolwassenheidsmeting laat groei zien van 2,2 in 2022 naar 2,7 in 2023 en ligt daarmee op koers voor niveau 3,0 eind 2024

- Informatiebeveiliging

6

Natuurlijk kapitaal

Duurzaamheidsbeleid eigen operaties

Beleid gericht op:

- Milieuzorg, vermindering CO₂-voetafdruk van bedrijfsvoering
- Vermindering CO₂-uitstoot van de eigen beleggingen, vergroening monetair beleid
- Milieuzorg betalingsverkeer (waardetransport/ aankoop bankbiljetten)

Uitvoeren duurzaamheidsbeleid eigen operaties

- DNB werkt klimaatneutraal door de operationele CO₂-uitstoot te compenseren waar deze niet kan worden voorkomen.
- Cashcentrum gebruikt geen fossiele brandstoffen anders dan voor noodstroom
- In de monetaire operaties is de vergroening van de bedrijfsobligatieportefeuille (CSPP) voortgezet
- Waardevervoer overgestapt op 100% biobrandstof
- Eerste aandelenmandaat in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs gelanceerd

Voortgang integratie duurzaamheid in eigen operaties

- Milieumanagementsysteem voor Facilitair Management, Cash Operations en Beveiliging gecertificeerd volgens ISO14001, geldig tot 2025
- Cashcentrum heeft bij oplevering GPR score van 8,1 gerealiseerd
- Circulariteit, natuur en klimaat-neutraal uitgangspunt bij renovatie Frederiksplein,
- Gerenoveerd Frederiksplein bereikt waarschijnlijk BREAAAM Outstanding certificaat, een duurzaamheidskeurmerk voor het realiseren van duurzame gebouwen met een minimale milieu-impact.
- MVB-beleid geactualiseerd en een transitieplan (*net zero roadmap*) opgesteld voor de eigen beleggingen
- De CO₂-emissies voor compensatie zijn in 2023 gestegen ten opzichte van 2022, als gevolg van toename zakelijk reizen en door het opnemen van CO₂-emissie voor thuiswerken.

- Duurzaamheidsuitdagingen

Directie, raad van commissarissen, bankraad en ondernemingsraad en governance

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2023 was de samenstelling van directie, raad van commissarissen, bankraad en ondernemingsraad als volgt:

Directie

President:

Klaas Knot (1967, NL, economische wetenschappen, einde tweede termijn: 2025)

Directeur toezicht banken en voorzitter toezicht:

Steven Maijoor (1964, NL, bedrijfseconomie, einde eerste termijn: 2028)

Directeur toezicht pensioenfondsen en verzekeraars:

Gita Salden (1968, NL, economie, einde eerste termijn 2031)

Directeur monetaire zaken:

Olaf Sleijpen (1970, NL, economische wetenschappen, einde eerste termijn: 2027)

Directeur resolutie en intern bedrijf:

Nicole Stolk (1969, NL, geschiedenis en Nederlands recht, einde eerste termijn: 2025).

Secretaris van de vennootschap:

Ingrid Ernst (1969, NL, Nederlands recht)

De portefeuillevindeling van de directie staat in het [organogram](#) op de website van DNB.

De directie in 2023, v.l.n.r. Nicole Stolk, Olaf Sleijpen, Klaas Knot, Steven Maijoor, Else Bos

Else Bos, directeur en voorzitter toezicht, is per 1 februari 2024 teruggetreden uit haar functie van directielid. Gita Salden is per 1 juni 2024 benoemd als directeur toezicht pensioenfondsen en verzekeraars. Steven Maijoor, directeur toezicht banken, is per 1 februari 2024 tevens voorzitter toezicht.

Else Bos heeft vanwege ziekte haar werkzaamheden tijdelijk neergelegd, naar aanleiding waarvan van 12 december 2022 tot 18 april 2023 de beletregeling van kracht is geweest. Steven Maijoor heeft haar taken tijdelijk overgenomen.

Nicole Stolk zal per 15 april 2024 terugtreden als directielid. Zij start per dezelfde datum als bestuursvoorzitter van het Albert Schweitzer ziekenhuis.

Raad van commissarissen

Voorzitter:

Martin van Rijn (1956, NL, economie, einde eerste termijn: 2027)

Lid en voorzitter per 1 juni 2023

Lid van de Honorerings- en benoemingscommissie

Vicevoorzitter:

Frans Muller (1961, NL, bedrijfseconomie, einde eerste termijn: 2027)

Lid per 1 januari 2023 en vicevoorzitter per 1 september 2023

Voorzitter van de Honorerings- en benoemingscommissie per 22 maart 2023

Commissaris van overheidswege:

Annemieke Nijhof (1966, NL, chemische technologie, einde derde termijn: 2027)

Lid van de Financiële Commissie

Lid van de bankraad

Overige leden:

Roger Dassen (1965, NL, bedrijfseconomie en accountancy, einde tweede termijn: 2026)

Voorzitter van de Financiële Commissie

Marry de Gaay Fortman (1965, NL, Nederlands recht, einde tweede termijn: 2024)

Lid van de Honorerings- en benoemingscommissie

Lid van de Toezichtcommissie

Mirjam van Praag (1967, NL, econometrie, einde eerste termijn: 2024)

Voorzitter Toezichtcommissie per 1 september 2023

Lid van de bankraad namens de raad van commissarissen

Artie Debidien (1972, NL, informatiemanagement, einde eerste termijn 2027)

Lid per 1 september 2023

Lid van de Financiële Commissie

Honorerings- en benoemingscommissie

Feike Sijbesma (voorzitter tot 22 maart 2023)

Frans Muller (voorzitter per 22 maart 2023)

Wim Kuijken (tot 1 juni 2023)

Martin van Rijn (per 1 juni 2023)

Marry de Gaay Fortman

Financiële Commissie

Roger Dassen (voorzitter)

Annemieke Nijhof

Margot Scheltema (tot 1 september 2023)

Artie Debidien (per 1 september 2023)

Toezichtcommissie

Margot Scheltema (voorzitter tot 1 september 2023)

Mirjam van Praag (voorzitter per 1 september 2023)

Marry de Gaay Fortman

Vacature per 15 september 2023

Wijzigingen in 2023

Feike Sijbesma (1959, NL, medische biologie en bedrijfskunde, einde derde termijn: 2024)

Voorzitter van de Honorerings- en benoemingscommissie, afgetreden per 22 maart 2023.

Wim Kuijken, (1952, NL, economische wetenschappen, einde tweede termijn: 2023)
Voorzitter, lid van de Honorerings- en benoemingscommissie, afgetreden per 1 juni 2023.

Margot Scheltema (1954, NL, internationaal recht, einde tweede termijn: 2023)
Vicevoorzitter, voorzitter van de Toezichtcommissie, lid van de Financiële Commissie, afgetreden per 1 september 2023.

Peter Blom (1956, NL, economie, einde eerste termijn: 2025)
Lid van de Toezichtcommissie, per 7 november 2022 werkzaamheden tijdelijk neergelegd, teruggetreden per 15 september 2023.

De nevenfuncties van de leden van de directie en raad van commissarissen staan vermeld op de website van DNB.

Bankraad (samenstelling per 31 december 2023)

Voorzitter:

Barbara Baarsma
Hoogleraar toegepaste economie aan de Universiteit van Amsterdam

Overige leden:

Tjeerd Bosklopper
Voorzitter Verbond van Verzekeraars

Tuur Elzinga
Voorzitter FNV

Piet Fortuin
Voorzitter CNV

Harry Garretsen
Hoogleraar economie aan de Rijksuniversiteit Groningen

Nic van Holstein
Voorzitter Vakcentrale voor Professionals

Ger Jaarsma
Voorzitter Pensioenfederatie

Medy van der Laan
Voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken

Annemieke Nijhof
Lid namens de raad van commissarissen als commissaris van overheidswege

Mirjam van Praag
Lid namens de raad van commissarissen

Sjaak van der Tak
Voorzitter LTO Nederland

Ingrid Thijssen
Voorzitter VNO-NCW

Jacco Vonhof
Voorzitter Koninklijke Vereniging MKB-Nederland

Vertegenwoordiger namens het ministerie van Financiën:
Christiaan Rebergen, thesaurier-generaal

Ondernemingsraad (samenstelling per 31 december 2023)

Jos Westerweele (voorzitter)

Carel van den Berg

Jacqueline van Breugel

Annemarie van Dijk

Bernard de Groes

Saideh Hashemi

Elina Kogan

Marjon Linger-Reingoud

Anja Peerenboom

Aaldert van Verseveld

Sandra Koentjes (ambtelijk secretaris)

Governance

De Nederlandsche Bank (DNB) is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht. Als centrale bank maakt DNB deel uit van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB). Daarnaast is DNB toezichthouder en in die hoedanigheid is zij onderdeel van het gemeenschappelijk toezicht-mechanisme (Single Supervisory Mechanism - SSM). DNB is verder de nationale resolutieautoriteit en in die rol neemt zij deel aan het gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme (Single Resolution Mechanism - SRM). Als toezichthouder en resolutieautoriteit is DNB een zelfstandig bestuursorgaan.

Het bestuur van DNB is in handen van de directie, die bestaat uit een president en daarnaast ten minste drie en ten hoogste vijf directeuren.

De president van DNB is voorzitter van de directievergadering, en tevens lid van de Raad van Bestuur (Governing Council) en de Algemene Raad (General Council) van de Europese Centrale Bank (ECB). Tevens is hij verantwoordelijk voor de afdelingen Internal Audit en Communicatie.

De directeur monetaire zaken is verantwoordelijk voor financiële stabiliteit, financiële markten, economisch beleid en onderzoek, betalingsverkeer en de statistiekfunctie van DNB. Deze directeur is tevens Kroonlid in de Sociaal Economische Raad (SER).

Het toezicht op financiële instellingen is verdeeld over twee toezicht-directeuren. Een van de toezichtdirecteuren is tevens voorzitter toezicht.

De voorzitter toezicht is verantwoordelijk voor het toezichtbeleid.

De toezichtdirecteur verantwoordelijk voor het toezicht op verzekeraars en pensioenfondsen vertegenwoordigt DNB in de Raad van Toezichthouders van de Europese verzekerings- en pensioentoezichthouder (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA). Ter voorbereiding van de beraadslaging en besluitvorming over toezichtaangelegenheden door de toezichtdirecteuren is binnen DNB de Toezichtraad ingesteld onder voorzitterschap van de voorzitter toezicht.

De directeur toezicht banken is verantwoordelijk voor het toezicht op banken voor de horizontale expertisefuncties binnen toezicht, zoals voor integriteit, en voor juridische zaken. De directeur toezicht banken is lid van de Raad van Toezicht van de ECB (Supervisory Board – SB), die de besluitvorming over het toezicht op significante banken binnen het eurogebied vormgeeft op grond van het SSM. Deze directeur is tevens lid van de Raad van Toezichthouders van de European Banking Authority (EBA), die belast is met de toepassing van uniforme regels in het kader van het toezicht op de banken in de Europese Unie.

De directeur resolutie en intern bedrijf is verantwoordelijk voor afwikkelings-taken met betrekking tot bepaalde financiële ondernemingen, zoals Nederlandse banken, beleggingsondernemingen, verzekeraars en centrale tegenpartijen, en is tevens lid van de Europese gemeenschappelijke afwikkelingsraad (Single Resolution Board – SRB). Ter voorbereiding van de beraadslaging en besluitvorming over resolutieaangelegenheden door de directie is binnen DNB de Resolutieraad ingesteld, onder voorzitterschap van de directeur resolutie en intern bedrijf. Deze directeur is ook verantwoordelijk voor de aansturing van het interne bedrijf. Hieronder vallen bedrijfsvoering, data- & informatietechnologie, finance & risico-management, en de afdelingen HR en directiesecretariaat.

De raad van commissarissen houdt toezicht op de algemene gang van zaken binnen DNB en op het beleid van de directie ter uitvoering van artikel 4 van de Bankwet 1998. Verder stelt de raad onder meer de jaarrekening vast. De raad van commissarissen beschikt over een aantal andere belangrijke bevoegdheden, zoals de goedkeuring van de begroting en van bepaalde directiebesluiten. De Raad bestaat uit minimaal zeven en maximaal tien leden. Eén lid van de raad van commissarissen wordt benoemd door de minister van Financiën: de commissaris van overheidswege.

DNB heeft één aandeelhouder: de Nederlandse Staat. Deze wordt vertegenwoordigd door de minister van Financiën, ook in de algemene vergadering. De directie legt verantwoording af aan de algemene vergadering door verslag te doen van het afgelopen boekjaar. De algemene vergadering heeft belangrijke bevoegdheden, zoals: goedkeuring van de jaarrekening, het verlenen van decharge aan de directieleden en commissarissen, het benoemen van commissarissen, en het verlenen van opdrachten aan de externe accountant.

De bankraad functioneert als klankbord voor de directie en bestaat uit minimaal elf en maximaal dertien leden. Twee leden van de raad van commissarissen hebben tevens zitting in de bankraad, onder wie de van overheidswege benoemde commissaris. Bij de overige leden wordt gestreefd naar representatie van de verschillende maatschappelijke geledingen.

Op de website van DNB staat meer informatie over de governance-structuur, die onder meer is vastgelegd in de Bankwet 1998, de statuten en het reglement van orde. Alhoewel de Nederlandse Corporate Governance Code alleen geldt voor beursvennootschappen, passen wij de principes en best practice-bepalingen uit de code zo veel mogelijk toe. Op onze website staat hoe wij de code hebben geïmplementeerd.

Verlag van de raad van commissarissen

Inleiding

De raad besteedde in 2023 aandacht aan de wijze waarop het beleid van DNB met betrekking tot haar kerntaken en interne bedrijfsvoering werd ingevuld. Speciale aandacht ging uit naar het programma huisvesting van DNB, de duurzaamheidsstrategie van DNB de ontwikkelingen rondom de digitale euro, de evaluatie van de interne en externe communicatie, de kapitaalpositie van DNB en het prudentieel toezicht van DNB. Deze en andere onderwerpen resulteerden ook in 2023 in een grote mate van betrokkenheid van de raad bij DNB.

Samenstelling en benoemingen

De samenstelling van de directie wijzigde in 2023 niet. Wel heeft Else Bos besloten om per 1 februari 2024 te stoppen als directielid bij DNB om een andere invulling te gaan geven aan haar carrière. Per 1 juni 2024 zal zij worden opgevolgd door Gita Salden, die tot op heden CEO is van de BNG Bank N.V.. Tevens heeft Nicole Stolk besloten om per 15 april 2024 de overstap te maken naar het Albert Schweitzer Ziekenhuis, als bestuursvoorzitter. De raad van commissarissen richt zich op de opvolging in de directie.

De samenstelling van de raad wijzigde in 2023. De raad had bij het vaststellen van de jaarrekening 2023 zeven leden: Martin van Rijn (voorzitter), Frans Muller (vicevoorzitter), Annemieke Nijhof (overheidscommissaris), Marry de Gaay Fortman, Roger Dassen, Mirjam van Praag, en Artie Debidien.

In 2023 werden drie leden opgevolgd en werd één lid herbenoemd. Annemieke Nijhof werd per 1 juni door de regering herbenoemd als commissaris van overheidswege. Feike Sijbesma (3 termijnen), Wim Kuijken (2 termijnen) en Margot Scheltema (2 termijnen) stopten in 2023 als lid van de raad van commissarissen.

Frans Muller werd per 1 januari 2023 door de aandeelhouder benoemd tot lid van de raad van commissarissen, en door de raad per 1 september 2023 aangewezen als vicevoorzitter. Muller volgt Feike Sijbesma op, die bij gelegenheid van de algemene vergadering op 22 maart 2023 is afgetreden. De raad is hem grote dank verschuldigd. Hij heeft onder meer een grote bijdrage geleverd aan de ontwikkelingen binnen DNB op het thema duurzaamheid. Als voorzitter van de honorerings- en benoemingscommissie heeft hij een belangrijke bijdrage geleverd aan de opvolgingen in de directie en de raad van commissarissen van DNB.

Martin van Rijn werd per 1 juni 2023 door de aandeelhouder benoemd tot voorzitter van de raad van commissarissen. Van Rijn volgt Wim Kuijken op, die na drie jaar commissaris van overheidswege te zijn geweest en na twee zittingstermijnen als voorzitter is teruggetreden uit de raad. De raad is hem grote dank verschuldigd voor zijn inzet, toewijding en loyaliteit aan DNB. Hij heeft als voorzitter een belangrijke bijdrage geleverd aan de continuïteit en stabiliteit van DNB.

Artie Debidien werd per 1 september 2023 door de aandeelhouder benoemd tot lid van de raad van commissarissen. Debidien volgt Margot Scheltema op, die na twee zittingstermijnen aftreedt als lid en vicevoorzitter van de raad. De raad is haar grote dank verschuldigd voor haar toewijding en inzet. Zij heeft als voorzitter van de Toezichtcommissie met haar inzicht en kritisch denken bijgedragen aan de verdere versterking van het toezicht op de financiële sector. Ook als lid en eerder als voorzitter van de Financiële Commissie heeft zij een belangrijke bijdrage geleverd aan de versterking van het Huisvestingsprogramma, ICT en de kostenbeheersing binnen DNB.

De raad is verheugd met het toetreden van Muller, Van Rijn en Debidien en ziet ernaar uit om de als altijd goede en effectieve samenwerking te continueren.

Peter Blom besloot om per 15 september 2023 terug te treden als lid van de raad van commissarissen, nadat hij eerder (7 november 2022) tijdelijk zijn werkzaamheden had neergelegd. Aanleiding voor zijn besluit was het

onduidelijke verloop van mogelijke procedures tegen Triodos, waar hij tot 21 mei 2021 CEO was. DNB respecteert het dat Blom tot deze stap heeft besloten. De raad van commissarissen en de directie van DNB danken hem voor zijn constructieve bijdrage tijdens zijn lidmaatschap. De raad beraadt zich over zijn opvolging.

De verdeling vrouw/man binnen de directie in 2023 is 40%/60%. De verdeling vrouw/man binnen de raad is 57%/43% (bij 7 leden). Daarmee voldoet DNB bij zowel de directie als de raad aan het wettelijk streefcijfer voor de verdeling van de zetels tussen mannen en vrouwen. Bij (her)benoeringen richt de raad zich op de vastgestelde profielschets, waarvan het streven naar diversiteit deel uitmaakt. Het streven naar diversiteit is overigens niet beperkt tot de verdeling van de zetels over vrouwen en mannen, maar houdt ook rekening met deskundigheid, (culturele) achtergrond, leeftijd en competenties. In het aankomende verslagjaar zal het diversiteitsbeleid verder worden versterkt. Zie onderstaande expertisematrix en diversiteitsmatrix voor een nadere toelichting. (Noot: De matrices gaan in op de bezetting van de raad op moment van publicatie van het jaarverslag.)

De vertegenwoordiging van leden van de raad in de bankraad wijzigde in 2023 niet. Annemieke Nijhof nam heel 2023 als overheidscommissaris deel. Mirjam van Praag nam heel 2023 deel als door de raad aangewezen lid.

De samenstelling van de raad, commissies en directie is opgenomen vanaf pagina 81 van dit jaarverslag. De profielschetsen voor de raad en de directie, het rooster van aan- en aftreden, en de overige functies van de leden staan op de website van DNB.

Expertisegebied	Van Rijn	Muller	Nijhof	De Gaay Fortman	Van Praag	Dassen	Debidien
Bestuur							
Management & organisatie	■	■	■	■	■	■	■
Accounting & administratieve organisatie en interne controle						■	
Stakeholder-management	■	■	■	■	■	■	■
Riskmanagement		■		■	■	■	■
Uitbesteding	■	■				■	■
Juridische zaken en corporate governance	■			■			
Kerntaken							
Macro-economische vraagstukken	■	■			■	■	
Financiële stabiliteit en instellingen				■	■		
Betalingsverkeer							■
Statistiek					■		
Strategische vraagstukken							
Duurzaamheid		■	■	■		■	
Digital IT	■	■				■	■
Publiek belang	■	■	■	■	■		

Leeftijd

45 – 55
- Debidien

56 – 65
- Nijhof
- De Gaay Fortman
- Van Praag

Leeftijd

56 – 65
- Dassen
- Muller

66 – 75
- Van Rijn

Werkzaamheden

De aanwezigheid van de commissarissen bij de vergaderingen was hoog (circa 95%), zoals blijkt uit onderstaande tabel. Geen van de commissarissen was regelmatig afwezig. Onderstaande tabel geeft de aanwezigheid weer voor ieder van de leden voor de plenaire vergadering, en voor de vergaderingen van de Honorerings- en benoemingscommissie (HBC), de Financiële Commissie (FC) en de Toezichtcommissie (TC). Voorafgaand aan elke plenaire vergadering vond steeds een bespreking plaats zonder directie.

Lid	RvC	HBC	FC	TC
Wim Kuijken	4/4	3/3		
Margot Scheltema	5/5		2/2	3/3
Feike Sijbesma	2/3	0/0		
Marry de Gaay Fortman	8/8	11/11		5/5
Annemieke Nijhof	7/8		5/6	4/5
Roger Dassen	8/8		6/6	
Mirjam van Praag	7/8			5/5
Frans Muller	8/8	11/11		
Martin van Rijn	5/5	7/8		
Artie Debidien	3/3		4/4	

Daarnaast overlegden de voorzitter van de raad en de president regelmatig tussentijds over zaken die binnen het taakgebied van de raad vallen en over ontwikkelingen die impact hebben op DNB. De paragrafen op de pagina's 89 tot en met 92 beschrijven de werkzaamheden van de drie commissies van de raad. In het kader van zijn toezicht op de algemene gang van zaken binnen DNB besprak de raad de DNB-brede financiële resultaten en verantwoording over 2023 in de FC en de plenaire vergadering. De resultaten en verantwoording over 2023 ten aanzien van de ZBO-taken van DNB besprak de raad in zowel de FC, de TC als de plenaire vergaderingen. Dit met gebruikmaking van financiële kwartaalrapportages, de management letter

en het accountantsverslag van de externe accountant en de kwartaalrapportages van de interne auditdienst (IAD).

Ook in 2023 was een belangrijk punt van aandacht voor de raad de omvang van de balansposten uit hoofde van de monetaire operaties en de hiermee verbonden risico's. Het afgelopen jaar stond in het teken van hoge inflatie en, als gevolg daarvan, verkrapting van het monetaire beleid. Renteverhogingen leidden over 2023 tot een negatief resultaat voor onttrekking aan de Voorziening voor Financiële Risico's (VFR) van € 3.485 miljoen en ook voor de komende jaren worden negatieve resultaten verwacht. De raad verwelkomt in dit kader de nieuwe afspraken tussen DNB en de minister van Financiën als vertegenwoordiger van de Staat als aandeelhouder. De aanpassingen – die beperkt en technisch van aard zijn – dragen bij aan een bestendiger kapitaalbeleid en komen voort uit de evaluatie van een werkgroep. Het kapitaalbeleid stelt DNB in staat om de buffers via inhouding van toekomstige winsten op termijn volledig te repareren. Om het negatieve resultaat deels op te vangen heeft de directie, daarbij gesteund door de raad, besloten om €2.346 miljoen te onttrekken aan de VFR. Het verlies over 2023 komt uit op € 1.139 miljoen (2023: € 0 miljoen). Er wordt geen dividend uitgekeerd. In 2023 vonden geen goudverkoopplaats.

De raad besprak de jaarrekening 2023 uitvoerig met de directie, mede in het bijzijn van de externe accountant. Vervolgens stelde de raad de jaarrekening van DNB vast en droeg deze ter goedkeuring voor aan de aandeelhouder. De raad besprak de begroting voor 2024 (inclusief het ZBO-deel) en keurde deze goed op 24 november 2023. De raad stelde vast dat de interne bedrijfsmatige en operationele sturingsinstrumenten goed functioneren, zoals de planning- en control cyclus en het risicobeheersings- en controlesysteem.

Na de behandeling in de raad bespraken enkele leden van de raad en de directie de ZBO-begroting in het jaarlijkse begrotingsoverleg met het ministerie van Financiën. De raad heeft een positief oordeel over de transparantie die de directie betracht bij het begrotingsproces en het gesprek dat de directie in dit proces voert met haar belangrijkste stake-

holders. De raad is verder van mening dat DNB op krachtige en indringende wijze haar toezicht uitvoert en heldere prioriteiten stelt. De raad zoekt met de directie voortdurend naar mogelijkheden om de doelmatige en doelgerichte inzet van de beschikbare middelen ten behoeve van de uitvoering van de kerntaken en de interne bedrijfsvoering verder te versterken. De raad ondersteunt de aanpak van de directie om waar mogelijk intensivering of nieuwe werkzaamheden op te vangen binnen de begroting, zoals geïllustreerd door de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, waarbij DNB een deel van de taken absorbeert door prioriteiten te stellen in het reguliere pensioentoezicht en door tijdelijk de risicotolerantie te verhogen.

De raad besteedde ook in 2023 de nodige aandacht aan de interne organisatie van DNB. Zo sprak de raad periodiek diepgaand met de directie over de digitale agenda en het programma huisvesting DNB. In 2023 is het DNB Cashcentrum in Zeist in gebruik genomen. Tevens zijn de voorbereidingen op de terugkeer naar het kantoor aan het Frederiksplein in volle gang. In de gesprekken over de interne bedrijfsvoering benadrukte de raad het belang van een goede afweging tussen kostenbewustzijn, duurzaamheid, veiligheid en transparantie. De raad ging ook in gesprek met de divisiedirecteuren om de interactie tussen de raad en de organisatie verder te versterken. Voorts sprak de raad met de directie over de evaluatie van de interne en externe communicatie van DNB en de uitvoering van de aangekondigde maatregelen volgend op het slavernijonderzoek. Tot slot sprak de raad met de directie over de voortgang van het strategietraject DNB2025, onder andere over de speerpunten digitalisering en duurzaamheid. Inzake duurzaamheid sprak de raad met de directie over de geactualiseerde sustainable finance-strategie van DNB. DNB ligt op koers om in 2025 conform de ambitie duurzaamheid in alle kerntaken te hebben geïntegreerd. Voor de eigen beleggingen geldt dat DNB haar beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties in lijn brengt met de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs. Door met regelmaat in gesprek te zijn met de directie over thema's als arbeidsmarktpositionering, diversiteit en inclusiviteit, proces- en programmamanagement en het risicomanagement van DNB wil de raad bijdragen aan de verdere versterking van de bedrijfs-cultuur en daarmee de kwaliteit van de taakuitvoering van DNB verder

verbeteren. In dit kader verwelkomt de raad initiatieven als het DNB-cultuurprogramma, de ondersteuning van medewerkersnetwerken en de vaststelling van streefcijfers voor diversiteit onder medewerkers en managers.

De raad besprak iedere vergadering naar aanleiding van het actualiteitenbericht de belangrijkste ontwikkelingen op de verschillende taakgebieden met de directie en werd daarbij ook geïnformeerd over het overleg van de directieleden in internationale gremia.

Tijdens de retraite besprak de raad met de directie twee belangrijke onderwerpen: technologische ontwikkelingen, inclusief kunstmatige intelligentie (AI), in de financiële sector en bij DNB, en de economische en financiële risico's van geo-economische fragmentatie. Bij het onderwerp technologie lag de focus op recente vooruitgang bij onder toezicht staande instellingen en de daaruit voortvloeiende toezichtuitdagingen voor DNB in de komende jaren. Ook werden de interne technologische vooruitgang bij DNB, de potentiële toepassingen van AI, en samenwerkingsmogelijkheden met de financiële sector en andere centrale banken onderzocht. Wat betreft geo-economische fragmentatie werd specifiek gekeken naar de kwetsbaarheid van Nederland voor de fragmentatie van de wereldeconomie, de impact op de uitvoering van DNB's kerntaken, en strategieën om deze taken effectief te blijven vervullen.

Leden van de raad woonden overlegvergaderingen bij tussen bestuurder en Ondernemingsraad (OR). De voorzitters van de raad en de FC spraken periodiek met het voor compliance en integriteit verantwoordelijke afdelingshoofd. De periodieke rapportage van compliance werd in de vergadering van de voltallige raad besproken in aanwezigheid van het afdelingshoofd. De voorzitter van de FC sprak verder periodiek met het afdelingshoofd van de IAD en de externe accountant. De raad heeft zijn eigen functioneren in 2023 geëvalueerd en plenair besproken buiten aanwezigheid van de directie. De raad heeft onder meer aandacht besteed aan de informatievoorziening aan de raad, de betrokkenheid van de raad bij strategische onderwerpen, de relatie met de directie en de balans tussen

het functioneren van de commissies en de plenaire vergaderingen. De raad constateert dat er sprake is van open communicatie binnen de raad en tussen de raad en de directie en dat de informatievoorziening goed is, waarbij steeds vaker ook dilemma's worden gepresenteerd. De raad ziet ruimte voor verbetering door in de plenaire vergadering frequenter en diepgaander over strategische vragen in gesprek te gaan. De raad besprak in die bijeenkomst ook het functioneren van – en de samenwerking met – de (leden van de) directie.

Financiële Commissie

De FC bestond in 2023 uit Roger Dassen (voorzitter), Margot Scheltema (tot 1 september), Annemieke Nijhof en Artie Debidien (vanaf 1 september). De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de directeur resolutie en intern bedrijf, de externe accountant, het afdelingshoofd van de IAD, de divisiedirecteur Finance & Risicomanagement en een aantal interne functionarissen op de relevante werkterreinen.

De FC besteedde uitgebreid aandacht aan de jaarstukken, het controleplan en de bevindingen bij de jaarrekening van de externe accountant. De FC adviseerde de raad de jaarrekening 2023 vast te stellen en de ZBO-verantwoording 2023 goed te keuren. Ook besprak de FC de DNB-brede begroting 2024 en de ZBO-begroting 2024 uitgebreid met de directie. De FC adviseerde de raad beide begrotingen goed te keuren. De FC besteedde ook in 2023 aandacht aan het verslag en de managementletter van de externe accountant en stelde vast dat de directie voldoende aandacht besteedt aan de opvolging van de bevindingen en aanbevelingen uit de managementletter.

De FC bespreekt elke vergadering met de directeur resolutie en intern bedrijf de actualiteiten met betrekking tot de interne bedrijfsvoering, waarbij thema's als huisvesting, aanbesteding van de ICT-dienstverlening, informatiebeveiliging en cybersecurity, het risicomanagement en de besturing van de digitale agenda de voortdurende aandacht hebben van de

FC. In 2023 had de FC onder meer aandacht voor de inrichting van het intern bedrijf. Het intern bedrijf voert haar taken doeltreffend uit en is in omvang vergelijkbaar met dat van andere centrale banken. Daarnaast richtte de FC, in samenwerking met de Toezichtcommissie, zich op de voortgang van de digitale strategie toezicht. Hierbij lag er speciale nadruk op het opvolgen van aanbevelingen die voortkwamen uit de evaluatie van de afdeling Risicomanagement & Strategie. Ook besteedde de FC aandacht aan de aantoonbare beheersing op het gebied van informatiebeveiliging en het programma Identity & Access Management. Tevens ging de FC in een themasessie in op de cybersecurity bij DNB. Verder bespreekt de FC de kwartaalrapportages over compliance en integriteit en de financiële kwartaalrapportages. De FC sprak en adviseerde in 2023 periodiek over de vorderingen van het programma huisvesting DNB en besteedde daarbij uitvoerig aandacht aan de update van de business case. De FC spreekt periodiek in afwezigheid van de directie met vertegenwoordigers van de relevante controlefuncties binnen DNB en met de externe accountant. DNB moet voor het eerst over het boekjaar 2023 rapporteren over haar toepassing van de Corporate Governance Code van 20 december 2022. Dit document zal DNB na goedkeuring door de directie en raad tegelijk met het jaarverslag 2023 publiceren.

Honorerings- en benoemingscommissie

De HBC bestond in 2023 uit Feike Sijbesma (voorzitter, tot 22 maart 2023), Wim Kuijken (tot 1 juni 2023), Marry de Gaay Fortman, Frans Muller (lid per 1 januari 2023, voorzitter vanaf 22 maart 2023), Martin van Rijn (lid per 1 juni 2023).

De HBC besteedde aandacht aan de samenstelling van de directie, wat onder andere leidde tot de benoeming van Gita Salden per 1 juni 2024 als opvolgster van Else Bos, die per 1 februari 2024 bij DNB is afgetreden. Voorts besteedde de HBC aandacht aan de voorbereidingen op de benoeming van de voorzitter van de raad en de benoeming van een lid van de raad met een

digitaal profiel, wat resulteerde in de benoeming van respectievelijk Martin van Rijn per 1 juni 2023 en Artie Debidien per 1 september 2023.

De HBC sprak, naar aanleiding van de jaarlijkse bespreking hiervan in de raad, met de president en de overige directieleden over hun functioneren. Een periodiek gesprek tussen de voorzitter van de raad en de aandeelhouder is onderdeel van de rol van de raad bij compliance-aspecten, bijvoorbeeld bij de beoordeling van de verenigbaarheid van nevenactiviteiten.

Toezichtcommissie

De TC bestond in 2023 uit Margot Scheltema (voorzitter, tot 1 september 2023), Marry de Gaay Fortman en Mirjam van Praag (heel 2023, voorzitter vanaf 1 september 2023). Annemieke Nijhof sloot tevens aan bij de vergaderingen van de TC. De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de twee toezichtdirecteuren van DNB en een aantal interne functionarissen op de relevante werkterreinen. Agendering geschiedt aan de hand van een jaaragenda en de actualiteit. In de vergaderingen kwamen praktijkdossiers, actuele beleidsdiscussies en de verdere verdieping van toezichtonderwerpen aan de orde. De TC ging daarbij onder andere dieper in op de voortgang van de digitale strategie toezicht, de highlights uit de betrouwbaarheids- en geschiktheidstoetsingen, de samenwerking met andere toezichthouders, de opvolging van het rapport 'Van herstel naar balans' over de naleving van de Wwft, de impact van de pensioenstelselherziening voor het toezicht, en de inrichting van de toezichtorganisatie. Daarnaast richtte de TC zich, in samenwerking met de Financiële Commissie, op de voortgang van de digitale strategie toezicht. Hierbij lag speciale nadruk op het opvolgen van aanbevelingen die voortkwamen uit de evaluatie van de afdeling Risicomanagement & Strategie. In het kader van het toezicht van de raad op de uitvoering van het beleid van DNB inzake haar prudentiële toezicht wisselde de TC met de directie van gedachten over (de evaluatie van) instellingsspecifieke toezichtdossiers

waar in die periode speciale aandacht van de directie naar uitging, indien nodig voor de borging van de kwaliteit en effectiviteit van het toezichtbeleid. Net als de FC adviseerde de TC de raad de ZBO-verantwoording 2023 en de ZBO-begroting 2024 goed te keuren.

Onafhankelijkheidsverklaring

De regeling onverenigbare functies en de regeling tegenstrijdige belangen zijn onverkort op commissarissen van toepassing. Commissarissen zijn niet werkzaam – of in de vijf jaar voorafgaand aan hun benoeming werkzaam geweest – bij DNB, noch staan zij in een relatie tot DNB op basis waarvan zij persoonlijk voordeel zouden kunnen behalen. Zij ontvangen een vaste jaarlijkse vergoeding die niet afhankelijk is van de resultaten van DNB in enig jaar. Alle commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van de Corporate Governance Code. Potentiële nieuwe nevenfuncties van commissarissen worden beoordeeld op basis van de regeling onverenigbare functies, waarbij advies wordt gevraagd aan de voor compliance en integriteit verantwoordelijke afdeling. Ook in 2023 is voor iedere nieuwe nevenfunctie van commissarissen en directieleden deze procedure doorlopen.

Slotwoord

De raad kijkt terug op een uitdagend jaar 2023, waarin naast de voortdurende gevolgen van de oorlog in Oekraïne, een nieuw conflict in het Midden-Oosten zowel diepgaande humanitaire crises als significante economische onzekerheden veroorzaakte voor de Nederlandse samenleving. Tegen de achtergrond van deze geopolitieke spanningen en de nasleep van de coronapandemie werd Europa geconfronteerd met aanhoudend hoge inflatie. In reactie hierop heeft de Europese Centrale Bank een ongekende reeks renteverhogingen doorgevoerd, die bijdroegen aan het verminderen van de inflatie.

De raad constateert dat DNB het afgelopen jaar onder deze uitzonderlijke omstandigheden zich onverminderd inzette voor de uitvoering van haar kerntaken en de interne bedrijfsvoering. De raad dankt de medewerkers en directie voor hun inspanningen voor de duurzame welvaart van Nederland, en ziet uit naar de samenwerking met de directie in 2024.

Amsterdam, 13 maart 2024
Raad van commissarissen
De Nederlandsche Bank N.V.

Martin van Rijn, *voorzitter*
Frans Muller, *vicevoorzitter*
Annemieke Nijhof, *overheidscommissaris*
Marry de Gaay Fortman
Roger Dassen
Mirjam van Praag
Artie Debidien

Jaarrekening 2023

Balans per 31 december 2023 (voor resultaatbestemming)

In miljoenen

		31 december 2023	31 december 2022
		EUR	EUR
Activa			
1	Goud en goudvorderingen	36.780	33.595
2	Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	26.382	25.989
	2.1 <i>Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds (IMF)</i>	21.169	21.150
	2.2 <i>Tegoeden bij banken en beleggingen in waardepapieren, externe leningen en overige externe activa</i>	5.213	4.839
3	Vorderingen op ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	540	169
4	Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	213	122
5	Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro	8.560	62.145
	5.1 <i>Basisherfinancieringstransacties</i>	300	250
	5.2 <i>Langerlopende herfinancieringstransacties</i>	8.260	61.895
	5.3 <i>'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop</i>	-	-
	5.4 <i>Structurele transacties met wederinkoop</i>	-	-
	5.5 <i>Marginale beleningsfaciliteit</i>	-	-
	5.6 <i>Kredieten uit hoofde van margestortingen</i>	-	-
6	Overige vorderingen op kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro	4	-
7	Waardepapieren uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	204.123	211.793
	7.1 <i>Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren</i>	201.531	209.285
	7.2 <i>Overige waardepapieren</i>	2.592	2.508
8	Vorderingen binnen het Eurosysteem	113.570	151.133
	8.1 <i>Deelneming in de ECB</i>	622	622
	8.2 <i>Vorderingen uit hoofde van overdracht van externe reserves aan de ECB</i>	2.364	2.364
	8.3 <i>Vorderingen ingevolge de uitgifte van ECB-schuldbewijzen</i>	-	-
	8.4 <i>Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem</i>	63.913	67.528
	8.5 <i>Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)</i>	46.671	80.619
9	Overige activa	4.002	3.150
	9.1 <i>Munten uit het eurogebied</i>	0	0
	9.2 <i>Materiële en immateriële vaste activa</i>	383	300
	9.3 <i>Overige financiële activa</i>	140	153
	9.4 <i>Herwaarderingsverschillen op off-balance sheet-instrumenten</i>	4	-
	9.5 <i>Overlopende activa</i>	3.372	2.692
	9.6 <i>Diversen</i>	103	5
Totaal activa		394.174	488.096

In miljoenen

		31 december 2023	31 december 2022
		EUR	EUR
Passiva			
1	Bankbiljetten in omloop	83.815	84.756
2	Verplichtingen aan kredietinstellingen van het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro	229.323	291.632
	2.1 <i>Rekeningen-courant (met inbegrip van reserveverplichtingen)</i>	15.433	14.463
	2.2 <i>Depositofaciliteit</i>	213.890	277.169
	2.3 <i>Termijndeposito's</i>	-	-
	2.4 <i>'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop</i>	-	-
	2.5 <i>Deposito's uit hoofde van margestortingen</i>	-	-
3	Overige verplichtingen aan kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro	807	589
4	Verplichtingen aan overige ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	10.540	16.742
	4.1 <i>Overheid</i>	7.153	13.917
	4.2 <i>Overige verplichtingen</i>	3.387	2.825
5	Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	9.547	32.425
6	Verplichtingen aan ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	-	-
7	Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	-	-
8	Tegenwaarde van toegewezen bijzondere trekkingsrechten in het IMF	16.060	16.535
9	Verplichtingen binnen het Eurosysteem	-	-
	9.1 <i>Verplichtingen ingevolge de uitgifte van ECB-schuldbewijzen</i>	-	-
	9.2 <i>Overige verplichtingen binnen het Eurosysteem (netto)</i>	-	-
10	Overige verplichtingen	394	1.673
	10.1 <i>Herwaarderingsverschillen op off-balance sheet-instrumenten</i>	-	266
	10.2 <i>Overlopende passiva</i>	322	1.198
	10.3 <i>Diversen</i>	72	209
11	Voorzieningen	23	2.378
12	Herwaarderingsrekeningen	36.321	32.883
13	Kapitaal en reserves	8.483	8.483
	13.1 <i>Geplaatst kapitaal</i>	500	500
	13.2 <i>Algemene reserve</i>	7.973	7.968
	13.3 <i>Wettelijke reserve</i>	10	15
14	Winst / (-) verlies boekjaar	-1.139	0
Totaal passiva		394.174	488.096

Winst- en verliesrekening over 2023

In miljoenen

		2023	2022
		EUR	EUR
1	Rentebaten	11.835	2.887
2	Rentelasten	-13.320	-2.957
	Netto rentebaten	-1.485	-70
3	Gerealiseerde winsten/verliezen uit financiële transacties	258	285
4	Afwaardering op lagere marktwaarde	-36	-213
5	Overdracht naar/uit Voorziening voor Financiële Risico's	2.346	460
	Netto baten uit financiële transacties en afwaarderingen	2.568	532
6	Provisiebaten	15	18
7	Provisielasten	-17	-18
	Netto provisiebaten	-2	0
8	Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen	13	13
9	Netto resultaat van herverdeling monetair inkomen	-1.943	-212
10	Overige baten	246	222
	Totaal netto baten	-603	485
11	Personeelskosten	-296	-258
12	Andere beheerskosten	-187	-196
13	Afschrijving op (im)materiële vaste activa	-22	-25
14	Productiekosten bankbiljetten	-31	-8
15	Overige kosten	0	0
16	Geactiveerde kosten software	0	2
17	Vennootschapsbelasting	0	0
	Winst / (-) verlies boekjaar	-1.139	0

Toelichting op de balans per 31 december 2023 en de winst- en verliesrekening over 2023

1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening wordt opgesteld volgens de voor de Europese Centrale Bank (ECB) en het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) geldende modellen en grondslagen voor waardering en resultaatbepaling (hierna genoemd de ESCB-grondslagen¹) en de door het Eurosysteem opgestelde geharmoniseerde toelichting op de balans en winst- en verliesrekening. Dit is mogelijk conform de bepalingen in artikel 17 van de Bankwet (1998). Indien artikel 17 van de Bankwet geen vrijstelling verleent of indien de ESCB-grondslagen of geharmoniseerde toelichting het onderwerp niet omvatten, wordt de jaarrekening opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek uitgewerkt in de Richtlijnen van de Jaarverslaggeving (RJ). Alle individuele posten van de balans en de winst- en verliesrekening volgen de ESCB-grondslagen, met uitzondering van afschrijvingen van materiële vaste activa en de voorziening personeelsbeloningen. Met ingang van 2023 volgen afschrijvingen en groot onderhoud van materiële vaste activa de componentenbenadering uit de RJ, omdat dit beter aansluit bij de economische realiteit. De toelichting over de beloningen wordt opgesteld in lijn met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (hierna 'WNT').

De ESCB-grondslagen zijn op hoofdlijnen in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor externe verslaggeving. Anders dan volgens Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek:

- a. worden ongerealiseerde resultaten op herwaardeerbare activa en passiva verwerkt zoals onder 'Herwaarderingen' is aangegeven;

- b. wordt een ander balansmodel gehanteerd dan opgenomen in het Besluit modellen jaarrekening;
- c. wordt geen kasstroomoverzicht opgenomen;
- d. kan een Voorziening voor Financiële Risico's getroffen worden;

Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek komt in de jaarrekening naast afschrijvingen en groot onderhoud van de materiële vaste activa voornamelijk tot uitdrukking in de volgende toelichtingen op de balans en de winst- en verliesrekening:

- a. kapitaal en reserves
- b. deelnemingen
- c. gebeurtenissen na balansdatum
- d. niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen
- e. herwaarderingsrekeningen
- f. gerealiseerde winsten/verliezen uit financiële transacties
- g. aantal werknemers
- h. honorarium van de externe accountant
- i. beloningen (ook op basis van de WNT)

Belangrijkste wijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar

DNB heeft een stelselwijziging doorgevoerd voor de afschrijving van materiële vaste activa en de verwerking van het groot onderhoud aan installaties en bedrijfsgebouwen. Vanaf boekjaar 2023 past DNB de componentenbenadering toe uit de RJ. Hierdoor wijken de afschrijvingstermijnen af van de standaard afschrijvingstermijnen volgens de ESCB-grondslagen die DNB tot en met boekjaar 2022 heeft gehanteerd.

¹ ECB/2016/34 en de wijzigingen zoals opgenomen in ECB/2019/34 en ECB/2021/51.

De standaard termijnen volgens de ESCB-grondslagen bedroegen 25 jaar voor gebouwen en 10 jaar voor installaties. Groot onderhoud werd geactiveerd na uitvoering van het onderhoud en afgeschreven over 10 of 25 jaar. De nieuwe componenten zijn gebaseerd op de technische levensduur, passend bij de verduurzaming van de gebouwen en installaties, en variëren tussen de 7 en 40 jaar. Ook voor groot onderhoud worden componenten onderkend en separaat afgeschreven. Voor vrachtauto's hanteert DNB een afschrijvingstermijn van 8 jaar. De componentenbenadering sluit beter aan bij de economische realiteit. De afschrijvings-termijnen van inventaris, computer hardware en software blijven ongewijzigd en worden respectievelijk in 10, 4 en 4 jaar afgeschreven.

Omdat het in gebruik genomen Cashcentrum (DCC) volledig nieuwbouw betreft en het bedrijfsgebouw aan het Frederiksplein in 2020 door de renovatie vrijwel volledig versneld is afgeschreven, is de impact van de nieuwe methode zeer beperkt. De impact op de materiële vaste activa is tevens moeilijk exact te berekenen, doordat de historische bedragen niet exact genoeg zijn onder te verdelen in belangrijke componenten. DNB past daarom de overgangsbepaling uit de RJ toe, en verwerkt deze stelselwijziging op prospectieve wijze. Dit betekent dat de resterende oude boekwaarde van het Frederiksplein per eind 2023 niet met terugwerkende kracht is herrekend en pas wordt onderverdeeld in belangrijke componenten op het moment van vervanging. De omvang van de resterende oude boekwaarde van het Frederiksplein, exclusief de waarde van grond waarover niet wordt afgeschreven, bedraagt € 5,6 miljoen met een resterende afschrijvingstermijn van ongeveer 12 jaar.

Voor verdere details over de nieuwe afschrijvingstermijnen zie 'Materiële en immateriële vaste activa' op pagina 101.

Waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden

Waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, rekening houdend met een eventuele bijzondere waardevermindering. Zie voor verdere toelichting de specificatie bij activapost 7.1 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren' op pagina 111.

Waardepapieren niet aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden en beleggingsfondsen

De waardering van verhandelbare waardepapieren aangehouden voor andere dan monetaire beleidsdoeleinden vindt plaats tegen de slotkoers op de laatste handelsdag. Waardepapieren met daarin besloten opties worden niet gesplitst voor waarderingsdoeleinden.

Investerings in verhandelbare beleggingsfondsen en portefeuilles die extern worden beheerd en strikt een index repliceren, worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Waardering vindt plaats op netto basis en niet op de onderliggende activa, op voorwaarde dat de beleggingen aan vooraf bepaalde criteria voldoen. Deze criteria hebben voornamelijk betrekking op de mate van invloed die DNB kan uitoefenen op de dagelijkse gang van zaken van het fonds, de rechtsvorm van het fonds en de wijze waarop het rendement wordt beoordeeld.

Herwaarderingen

Voor wat betreft waardepapieren niet aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden worden herwaarderingen uit hoofde van prijsverschillen per fondscodex² bepaald. Herwaarderingen als gevolg van valutakoersverschillen worden bepaald per valutasoort. Positieve ongerealiseerde herwaarderingen worden ten gunste van de post 'Herwaarderingsrekeningen' gebracht. Negatieve ongerealiseerde herwaarderingen worden ten laste van de post 'Herwaarderingsrekeningen' gebracht voor zover het saldo van de desbetreffende herwaarderingsrekening positief is. Een eventueel tekort

² ESCB-grondslagen definiëren fondscodex als internationaal effectenidentificatienummer/type.

wordt ultimo boekjaar ten laste van het resultaat gebracht. Negatieve verschillen uit hoofde van prijsherwaardering op een fondscode worden niet gecompenseerd met positieve prijsherwaardering op een andere fondscode of met positieve valutakoersverschillen.

Herwaarderingsresultaten van verschillende beleggingsfondsen worden niet gesaldeerd. Negatieve verschillen uit hoofde van valutakoersherwaardering van een valuta worden niet gecompenseerd met positieve valutakoersverschillen op een andere valuta of positieve prijsverschillen. Voor het goud en de goudvorderingen wordt geen onderscheid gemaakt tussen prijs- en valutakoersverschil. De aangehouden bijzondere trekkingsrechten (SDR), alsmede de afzonderlijke valutaposities onderliggend aan de SDR die worden aangehouden om de SDR te repliceren voor risicoafdekking, worden gezien als één valuta.

Goud en goudvorderingen

Goud en goudvorderingen worden gewaardeerd tegen de door de ECB gepubliceerde koers op de laatste handelsdag en volgen de herwaarderingsregels zoals zijn opgenomen onder 'Herwaarderingsregels'.

Omrekening van vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro (EUR/€), de functionele- en presentatievaluta van DNB. De in de balans opgenomen en de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen luidende in vreemde valuta worden omgerekend naar euro tegen de door de ECB gepubliceerde valutakoersen op de laatste handelsdag en volgen de herwaarderingsregels zoals deze zijn opgenomen onder 'Herwaarderingsregels'. De baten en lasten in vreemde valuta worden omgerekend tegen de op de datum van afwikkeling door de ECB gepubliceerde koers.

(Reverse) repotransacties

Een repotransactie bestaat uit een contante verkoop van waardepapieren met een indekking door middel van een termijnaankoop van dezelfde

waardepapieren. De ontvangen geldmiddelen worden in de balans verantwoord als een deposito. Op grond van de termijnaankoop blijven de waardepapieren onder de activa verantwoord. Daarom wordt in de balans de tegenwaarde van de termijnaankoop onder de passiva opgenomen. Een tegenovergestelde repotransactie (reverse repotransactie) wordt beschouwd als een verstrekte lening. Het als zekerheid ontvangen waardepapier wordt niet in de balans opgenomen en heeft daarmee geen invloed op de balanspositie van de betreffende portefeuilles.

Overige financiële instrumenten

Onder de overige financiële instrumenten worden valutaforwards, valutaswaps, renteswaps en futures begrepen. De valutaforwards en valutaswaps worden bij aanvang gewaardeerd tegen de contante koers, waarbij het verschil tussen de contante koers en de termijnkoers op basis van amortisatie ten gunste of ten laste van het resultaat wordt gebracht. Hiermee ontwikkelt de waardering zich gedurende de looptijd naar de termijnkoers. Renteswaps worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Futures worden op dagelijkse basis afgerekend. Valutaposities worden meegenomen in de totale valutaherwaardering en volgen de herwaarderingsregels zoals onder 'Herwaarderingsregels' zijn opgenomen.

Posities binnen het ESCB en binnen het Eurosysteem

De posities binnen het ESCB komen voort uit grensoverschrijdende betalingen binnen de Europese Unie (EU) die door de centrale banken in euro worden afgewikkeld. Dergelijke transacties worden voor het grootste deel geïnitieerd door private instellingen. Zij worden voornamelijk afgewikkeld binnen TARGET³ en leiden tot bilaterale saldi in de TARGET-rekeningen van de centrale banken in de EU. Betalingen vanuit de ECB en NCB's beïnvloeden ook deze posities. Alle afwikkelingen worden automatisch geaggregeerd en aangepast tot een enkele positie van iedere NCB vis-à-vis ECB. De mutaties in TARGET-rekeningen worden dagelijks weerspiegeld in de boekhouding van de ECB en NCB's. De positie van DNB

³ Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system.

tegenover de ECB die voortvloeit uit TARGET-transacties, evenals andere posities binnen het ESCB luidende in euro (zoals vorderingen inzake tussentijdse winstuitkeringen door de ECB aan de NCB's en uit hoofde van monetair inkomen), worden gepresenteerd op de balans van DNB als een netto activa- of passivapost onder 'Overige vorderingen/verplichtingen binnen het Eurosysteem (netto)'. De posities binnen het ESCB ten opzichte van NCB's buiten het eurogebied die niet voortvloeien uit TARGET-transacties worden gepresenteerd onder 'Vorderingen/verplichtingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro'.

Intra-Eurosysteem posities uit hoofde van DNB's deelneming in de ECB worden gerapporteerd in 'Deelneming in de ECB'. Deze balanspost bevat (i) het aandeel van DNB in het volgestorte kapitaal van de ECB en (ii) stortingen als gevolg van toename van het aandeel van DNB in het geaccumuleerde netto vermogen⁴ van de ECB door voorgaande wijzigingen in de kapitaalsleutel.

Intra-Eurosysteem posities uit hoofde van de overdracht van vreemde valuta aan de ECB door de NCB's die tot het Eurosysteem zijn toegetreden, worden gerapporteerd onder 'Vorderingen uit hoofde van overdracht van externe reserves aan de ECB'.

De posities die voortvloeien uit de verdeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem worden verantwoord als een netto activa- of passivapost onder 'Netto vorderingen/verplichtingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem' (zie 'Bankbiljetten in omloop').

Deelnemingen

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met eventuele bijzondere waardeverminderingen. De baten uit deelnemingen zijn verwerkt in de winst- en verliesrekening onder 'Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen'.

Voor de deelneming in de ECB wordt verwezen naar de grondslag 'Posities binnen het ESCB en binnen het Eurosysteem'.

Materiële en immateriële vaste activa

De (im)materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. De bedrijfsgebouwen worden gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. Voor de investeringen in immateriële activa zijn naast de verkrijgingsprijs en de aan deze activa gerelateerde kosten van externe adviseurs tevens de aan deze activa bestede interne uren geactiveerd. Voor zelf ontwikkelde software opgenomen onder de immateriële vaste activa is een wettelijke reserve gevormd.

Afschrijvingen geschieden volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur, rekening houdend met de eventuele restwaarde van de individuele activa. Op bedrijfsterreinen (of grond) en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment waarop een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij afstoting.

DNB past de componentenbenadering toe voor materiële vaste activa indien belangrijke afzonderlijke bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn. Separate componenten voor groot onderhoud worden geactiveerd indien de verwachte kosten groter zijn dan € 100.000 en de looptijd van het actief minimaal 10 jaar bedraagt. Rekening houdend met verschillen in gebruiksduur of verwacht gebruikspatroon worden deze bestanddelen afzonderlijk afgeschreven. DNB hanteert per (deel)component een afschrijvingstermijn liggend tussen de 7 en 40 jaar. Zo worden dak, gevel en ruwbouw in respectievelijk 20, 30 en 40 jaar afgeschreven. Inrichting en installaties hebben een afschrijvingstermijn tussen de 10 en 20 jaar. Voor groot onderhoud zijn componenten

⁴ Geaccumuleerd netto vermogen betekent het totaal aan ECB-reserves, herwaarderingsrekeningen en voorzieningen gelijk aan reserves, minus verliesverrekening van voorgaande perioden. In het geval dat de Eurosysteem-kapitaalsleutel gedurende het jaar wijzigt, bevat het netto vermogen ook het ECB-nettoresultaat tot en met de datum van de wijziging.

onderkend met een afschrijvingstermijn tussen 7 en 20 jaar. Inventaris, software, computer hardware en vrachtauto's worden in respectievelijk 10, 4, 4 en 8 jaar afgeschreven.

Bovenstaande is sinds boekjaar 2023 van kracht na doorvoering van een stelselwijziging. Zie 'Belangrijkste wijzingen ten opzichte van voorgaand jaar' op pagina 98.

Overige activa (exclusief (im)materiële vaste activa) en overlopende passiva

De 'Overige activa' (exclusief (im)materiële vaste activa) en 'Overlopende passiva' worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs of nominale waarde, rekening houdend met een eventuele bijzondere waardevermindering. Transacties in 'Overige activa' en 'Overlopende passiva' worden verantwoord op het moment waarop deze zijn afgewikkeld met uitzondering van deviezentransacties en daarmee verband houdende overlopende posten die worden verantwoord op de dag van afsluiting (conform de economische benadering).

Bankbiljetten in omloop

De ECB en de NCB's uit het eurogebied, die samen het Eurosysteem vormen, geven eurobankbiljetten uit⁵. De totale waarde van de eurobankbiljetten in omloop wordt op de laatste werkdag van elke maand op basis van de bankbiljettenverdeelsleutel⁶ toegeedeeld aan de centrale banken in het Eurosysteem.

Aan de ECB is een aandeel van 8% van de totale waarde van de eurobankbiljetten in omloop toegekend, terwijl de resterende 92% wordt toegekend aan de NCB's naar rato van hun Eurosysteem-kapitaalsleutel.

De waarde van het aandeel van de aan elke NCB toegekende bankbiljetten is aan de passivazijde van de balans verantwoord onder 'Bankbiljetten in omloop'. Het verschil tussen de waarde van de per NCB volgens de bankbiljettenverdeelsleutel toegekende eurobankbiljetten en de waarde van de eurobankbiljetten die de betreffende NCB feitelijk in omloop brengt, leidt tot rentedragende⁷ posities binnen het Eurosysteem. Deze vorderingen of verplichtingen worden verantwoord onder de post 'Netto vorderingen/verplichtingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem'.

Vanaf het overgangsjaar⁸ naar de chartale euro inclusief de vijf daaropvolgende jaren worden de posities binnen het Eurosysteem die voortvloeien uit de verdeling van eurobankbiljetten aangepast om te voorkomen dat relatieve inkomensposities van NCB's zich belangrijk wijzigen ten opzichte van voorgaande jaren. De aanpassing vindt plaats door het verschil te nemen tussen enerzijds de gemiddelde waarde van de bankbiljetten in omloop van alle NCB's binnen de referentieperiode⁹ en anderzijds de gemiddelde waarde van de bankbiljetten die gedurende die periode volgens de Eurosysteem-kapitaalsleutel aan elk van hen zou zijn toegekend. Deze aanpassing wordt jaarlijks gereduceerd tot de eerste dag van het zesde jaar na het jaar van de kasovergang. Vanaf dat moment wordt het inkomen ter zake van de bankbiljetten volledig toegeedeeld aan de NCB's naar rato van hun volgestorte deel in het kapitaal van de ECB. Dit jaar zijn er aanpassingen voortgevloeid door de toetreding van Hrvatska narodna banka (Kroatië). De periode eindigt aan het einde van boekjaar 2028.

De rentebaten en -lasten op deze posities worden afgewikkeld door de ECB en verantwoord onder de netto rentebaten in de winst- en verliesrekening.

⁵ Besluit van de ECB van 13 december 2010 betreffende de uitgifte van eurobankbiljetten (herschikking) (ECB/2010/29 en ECB 2011/67/EU) PB L 35 van 9.2.2011, blz. 26-29.

De onofficiële geconsolideerde tekst met daarin een overzicht van de herschikkingen is [hier](#) te vinden.

⁶ De bankbiljettenverdeelsleutel is gebaseerd op het aandeel van de ECB in de totale uitgifte van eurobankbiljetten en het aandeel van de aan het Eurosysteem deelnemende NCB's in het resterende deel van die totale uitgifte naar rato van hun bijdragen in het geplaatst kapitaal van de ECB.

⁷ Besluit (EU) 2016/2248 van de ECB van 3 november 2016 inzake de toedeling van monetaire inkomsten van nationale centrale banken van de lidstaten die de euro als munt hebben (herschikking) (ECB/2016/36) PB L 347 van 20.12.2016, blz. 26-36. De onofficiële geconsolideerde tekst met daarin een overzicht van de herschikkingen is [hier](#) te vinden.

⁸ Overgangsjaar verwijst naar het jaar waarin de eurobankbiljetten zijn geïntroduceerd als wettig betaalmiddel in de lidstaat, voor Hrvatska narodna banka betreft dit 2023.

⁹ De referentieperiode verwijst naar de 24 maanden die 30 maanden voordat de eurobankbiljetten als wettig betaalmiddel door de betreffende lidstaat zijn geaccepteerd ingaat.

Voorziening voor Financiële Risico's

Op grond van artikel 8 van de voor de ECB en het ESCB geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling kan een Voorziening voor Financiële Risico's worden getroffen. DNB vormt een Voorziening voor Financiële Risico's voor tijdelijke en volatiele risico's waarvan de omvang op basis van een met redenen omklede raming is bepaald. DNB en aandeelhouder zijn in het kapitaalbeleid nadere afspraken overeengekomen met betrekking tot de inzet van deze VFR.

Pensioen- en andere inactiviteitsregelingen

De pensioenaanspraken van medewerkers en voormalige medewerkers van DNB en andere daartoe gerechtigden zijn ondergebracht in de Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. (Pensioenfonds DNB). DNB heeft zich door middel van een overeenkomst verplicht om, met inachtneming van de daartoe overeengekomen voorwaarden, aan het Pensioenfonds DNB de gelden te voldoen die strekken tot verzekering van de pensioenen overeenkomstig de pensioenreglementen van het Pensioenfonds DNB. In de overeenkomst is de financiële opzet nader uitgewerkt in een premie-, toeslag-, en risicobudgetstaffel; in het streefvermogen is tevens rekening gehouden met de indexeringsambitie. De hoogte van de door DNB verschuldigde bedragen en in de jaarrekening opgenomen verplichtingen ter zake van andere inactiviteitsregelingen zijn berekend op actuariële grondslagen.

Overige balansposten

De waardering van de overige balansposten vindt plaats tegen nominale waarde, rekening houdend met eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Winstuitkering door de ECB

De winst van de ECB wordt, na vaststelling door de Raad van Bestuur van de ECB, naar rato van de Eurosysteem-kapitaalsleutel uitgekeerd aan de NCB's van het Eurosysteem, door middel van een tussentijdse winstuitkering in januari en een finale winstuitkering in februari die conform voorgeschreven methodiek wordt toegerekend aan het volgende boekjaar. De Raad van bestuur van de ECB heeft besloten geen dividend uit te keren over 2023.

Verantwoording van baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen worden bepaald op basis van de gemiddelde kostprijsmethode en verantwoord in de winst- en verliesrekening. Ongerealiseerde winsten worden niet als baten aangemerkt maar direct ten gunste van de herwaarderingsrekeningen gebracht. Ongerealiseerde verliezen worden ten laste van het resultaat gebracht voor zover de betreffende stand van de herwaarderingsrekeningen niet toereikend is. Ten laste van het resultaat gebrachte ongerealiseerde verliezen worden niet gecompenseerd met eventuele ongerealiseerde winsten in latere jaren. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van het resultaat gebracht.

Significante schattingen en oordelen

Er zijn een aantal significante schattingen en oordelen met impact op de jaarrekening van DNB. Dit zijn de inschatting van de resterende economische levens- of gebruiksduur van materiële vaste activa en de afschrijvingstermijn van de componenten voor groot onderhoud, en de inschatting of voorzieningen moeten worden getroffen, met uitzondering van de Voorziening voor Financiële Risico's. De inschatting van het risico waaraan DNB blootstaat is relevant voor de bepaling van de dotatie aan of vrijval van de Voorziening voor Financiële Risico's. Dotatie is hierbij alleen mogelijk indien het resultaat dat toelaat.

Toelichting op de balans

Activa

1. Goud en goudvorderingen

De omvang van de goudvoorraad is in het verslagjaar niet gewijzigd. Ultimo 2023 omvat de goudvoorraad 19,7 miljoen fine troy ounce (612 ton) fijnoud en bedraagt de marktwaarde € 1.867,83 per fine troy ounce (ultimo 2022: € 1.706,08). Als gevolg van de gestegen marktprijs is ultimo 2023 de eurowaarde van het goud hoger dan ultimo 2022. Deze stijging is ten gunste van de herwaarderingsrekeningen gebracht.

In miljoenen	
	EUR
Stand per 31 december 2021	31.693
Mutatie herwaardering 2022	1.902
Stand per 31 december 2022	33.595
Mutatie herwaardering 2023	3.185
Stand per 31 december 2023	36.780

2. Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta

Ultimo 2023 bedraagt deze post € 26.382 miljoen (ultimo 2022: € 25,989 miljoen). Deze post bestaat uit:

2.1 Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds (IMF)

De vorderingen op het IMF bedragen € 21.169 miljoen (ultimo 2022: € 21.150 miljoen). Ultimo 2023 bedraagt de SDR¹⁰/€-koers 1,2157 (ultimo 2022: SDR/€ 1,2517).

De vorderingen op het IMF zijn gefinancierd en gehouden door DNB ten behoeve van het IMF-lidmaatschap van de Nederlandse Staat. De Nederlandse Staat heeft een kredietgarantie verstrekt ter hoogte van de toezeggingen met uitzondering van de bijzondere trekkingsrechten.

In miljoenen	31 december 2023		31 december 2022	
	SDR	EUR	SDR	EUR
Reservetranchepositie	2.310	2.808	2.441	3.056
Leningen	760	924	768	961
Deposito	200	243	-	-
Bijzondere trekkingsrechten	14.143	17.194	13.688	17.133
Totaal	17.413	21.169	16.897	21.150

Reservetranchepositie

De reservetranchepositie bedraagt ultimo 2023 € 2.808 miljoen (ultimo 2022: € 3.056 miljoen) en is onderdeel van het quotum. Alle IMF-lidstaten hebben een quotum ter beschikking gesteld aan het IMF waarvan de omvang is gerelateerd aan hun relatieve positie in de wereldeconomie. Het Nederlandse quotum bedraagt SDR 8.737 miljoen. De reservetranchepositie (SDR 2.310 miljoen) betreft het door het IMF getrokken deel van dit quotum. Het restant, de IMF euro beschikkingsruimte (SDR 6.427 miljoen), wordt bij DNB aangehouden.

¹⁰ De waarde van de SDR wordt gebaseerd op een mandje van internationale valuta: de euro, de Amerikaanse dollar, de Chinese yuan, de Japanse yen en het Britse pond.

Leningen

Ultimo 2023 bedragen de leningen € 924 miljoen (ultimo 2022: € 961 miljoen).

In miljoenen

	Totaal faciliteit		Einde trekkingsperiode*	31 december 2023		31 december 2022	
	SDR	EUR		SDR	EUR	SDR	EUR
PRGT	1.926	2.341	31-12-2029	677	823	724	906
RST	1.000	1.216	30-11-2030	74	90	-	-
NAB	9.190	11.172	31-12-2025	9	11	44	55
Kredietfaciliteit 2020		5.863	31-12-2024	-	-	-	-
Totaal				760	924	768	961

* De trekkingsperiode is de periode waarin leningen kunnen worden aangegaan.

De looptijden van de leningen zijn als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2023				Resterende looptijd* 31 december 2022			
	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
PRGT**	823	32	76	715	906	4	33	869
RST	90	-	-	90	-	-	-	-
NAB**	11	-	-	11	55	-	-	55
Kredietfaciliteit 2020	-	-	-	-	-	-	-	-
	924	32	76	816	961	4	33	924

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratiedatum.

** PRGT - NAB-leningen hebben vanaf het verstrekkingmoment een looptijd van 10 jaar.

De Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) is een fonds waaruit hoofdsommen voor leningen aan de armste ontwikkelingslanden met een lage gesubsidieerde rente worden gefinancierd.

De Resilience and Sustainability Trust (RST) is een fonds dat lage-inkomenslanden en kwetsbare midden-inkomenslanden financiering verschaft om uitdagingen op de langere termijn aan te pakken, waaronder klimaatverandering en pandemieën.

De New Arrangement to Borrow (NAB) is een kredietfaciliteit die DNB aan het IMF ter beschikking heeft gesteld. Deze kredietlijn kan het IMF inroepen voor zijn reguliere operaties in aanvulling op het quotum. In 2023 is € 44 miljoen van de NAB-leningen vervroegd afgelost.

Het IMF kan van de Kredietfaciliteit 2020 gebruikmaken indien beschikbare middelen uit het quotum en de NAB ontoereikend zijn.

Deposito

Voor het RST fonds is een deposito van maximaal SDR 200 miljoen door DNB ter beschikking gesteld aan het IMF. Deze deposito heeft een looptijd tot 30 november 2050 en bedraagt ultimo 2023 € 243 miljoen.

Bijzondere trekkingsrechten

Ultimo 2023 bedragen de bijzondere trekkingsrechten € 17.194 miljoen (ultimo 2022: € 17.133 miljoen). Zij vertegenwoordigen het recht om bij andere landen het SDR-bezit in te wisselen tegen andere valuta.

De initiële bijzondere trekkingsrechten staan tegenover de passivapost 'Tegenwaarde van toegewezen bijzondere trekkingsrechten in het IMF'. Ultimo 2023 bedragen deze € 16.060 miljoen (ultimo 2022: € 16.535 miljoen). Dit betreft de totale allocatie van bijzondere trekkingsrechten door het IMF ten behoeve van het lidmaatschap van de Nederlandse Staat.

2.2 Tegoeden bij banken en beleggingen in waardepapieren, externe leningen en overige externe activa

Ultimo 2023 bedraagt deze post € 5.213 miljoen (ultimo 2022: € 4.839 miljoen).

De specificatie van deze post naar valutasoort luidt als volgt:

In miljoenen						
	31 december 2023			31 december 2022		
	Vreemde valuta	EUR	Koers	Vreemde valuta	EUR	Koers
USD	4.026	3.643	1,105	3.879	3.637	1,067
JPY	141.758	907	156,330	120.045	853	140,660
GBP	129	149	0,869	43	49	0,887
AUD	215	132	1,626	86	55	1,569
NOK	1.381	123	11,241	640	61	10,514
CAD	179	122	1,464	87	61	1,444
CZK	2.934	119	24,724	1.501	62	24,116
DKK	135	18	7,453	0	0	7,437
CNY	1	0	7,851	451	61	7,358
Overige valuta		0			0	
Totaal		5.213			4.839	

Deze tegoeden in vreemde valuta zijn als volgt naar beleggingscategorie gespecificeerd:

In miljoenen		
	31 december 2023	31 december 2022
	EUR	EUR
Vastrentende waarden	3.913	4.100
Aandelen	544	-
Reverse repo's	456	360
Aandelenfondsen	281	368
Nostrorekeningen	19	11
Totaal	5.213	4.839

In 2023 heeft DNB ter verduurzaming van haar beleggingsportfolio een gedeelte van de fondsbeleggingen ondergebracht in een discretionair aandelenmandaat. Het mandaat belegt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs.

In het onderdeel 'Financiële toelichting' van het hoofdstuk 'Verantwoording' op pagina 59 wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

De beleggingscategorieën zijn als volgt naar looptijd gespecificeerd:

In miljoenen										
	Resterende looptijd* 31 december 2023					Resterende looptijd* 31 december 2022				
	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastrentende waarden	3.913	-	2.229	611	1.073	4.100	-	2.227	723	1.150
Aandelen	544	544	-	-	-	-	-	-	-	-
Reverse repo's	456	-	456	-	-	360	-	360	-	-
Aandelenfondsen	281	281	-	-	-	368	368	-	-	-
Nostrorekeningen	19	19	-	-	-	11	11	-	-	-
Totaal	5.213	844	2.685	611	1.073	4.839	379	2.587	723	1.150

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratedatum.

3. Vorderingen op ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta

Ultimo 2023 bedraagt deze post € 540 miljoen (ultimo 2022: € 169 miljoen).

De specificatie van deze post naar valutasoort luidt als volgt:

In miljoenen						
	31 december 2023			31 december 2022		
	Vreemde valuta	EUR	Koers	Vreemde valuta	EUR	Koers
USD	572	518	1,105	165	154	1,067
GBP	14	16	0,869	9	10	0,887
AUD	8	5	1,626	8	5	1,569
Overige valuta		1			0	
Totaal		540			169	

Deze tegoeden in vreemde valuta zijn als volgt naar beleggingscategorie gespecificeerd:

In miljoenen		
	31 december 2023	31 december 2022
	EUR	EUR
Vastrentende waarden	412	161
USD tender	91	-
Aandelen	34	-
Nostrorekeningen	3	8
Totaal	540	169

In 2023 heeft DNB ter verduurzaming van haar beleggingsportfolio een gedeelte van de fondsbeleggingen ondergebracht in een discretionair aandelenmandaat. Het mandaat belegt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs.

In het onderdeel 'Financiële toelichting' van het hoofdstuk 'Verantwoording' op pagina 59 wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

De beleggingscategorieën zijn als volgt naar looptijd gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2023					Resterende looptijd* 31 december 2022				
	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastrentende waarden	412	-	125	85	202	161	-	146	5	10
USD tender	91	-	91	-	-	-	-	-	-	-
Aandelen	34	34	-	-	-	-	-	-	-	-
Nostrorekeningen	3	3	-	-	-	8	8	-	-	-
Totaal	540	37	216	85	202	169	8	146	5	10

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratedatum.

De USD tender bestaat uit vorderingen als gevolg van transacties met wederinkoop op tegenpartijen uit het Eurosysteem van € 91 miljoen (2022: nihil). Deze komen voort uit het programma voor verschaffing van kortlopende liquiditeit in USD. Onder dit programma stelt de Federal Reserve via swaptransacties Amerikaanse dollars beschikbaar aan de ECB met als doel te voorzien in kortlopende USD financiering aan Eurosysteem-tegenpartijen. De ECB sluit tegelijkertijd swaptransacties af met NCB's uit het eurogebied, waaronder DNB, die de beschikbare gelden gebruiken om liquiditeit verruimende operaties uit te voeren met Eurosysteem-tegenpartijen in de vorm van swaptransacties met wederinkoop. De swaptransacties tussen de ECB en NCB's resulteren in intra-systeemposities en worden verantwoord onder activapost 8.5 'Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)'.

4. Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2023 bedraagt deze post € 213 miljoen (ultimo 2022: € 122 miljoen). Deze bestaat uit:

In miljoenen

	31 december 2023	31 december 2022
	EUR	EUR
Aandelenfondsen	207	115
Nostrorekeningen	6	7
Totaal	213	122

In het onderdeel 'Financiële toelichting' van het hoofdstuk 'Verantwoording' op pagina 59 wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

Zowel de aandelenfondsen als de nostrorekeningen hebben geen vaste looptijd.

5. Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro

De totale vordering van het Eurosysteem ter zake van de post 'Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro' bedraagt ultimo 2023 € 410.290 miljoen (ultimo 2022: € 1.324.347 miljoen). Hiervan bedraagt de kredietverlening van DNB aan in Nederland gevestigde kredietinstellingen € 8.560 miljoen (ultimo 2022: € 62.145 miljoen). In overeenstemming met artikel 32.4 van de Statuten van het ESCB en van de ECB zullen alle risico's aangaande deze kredietverlening, wanneer deze zich manifesteren, bij besluit van de Raad van Bestuur van de ECB, in beginsel volledig worden gedragen door alle NCB's van het Eurosysteem, naar rato van de op het moment van verlies geldende Eurosysteem-kapitaalsleutel. Om gebruik te kunnen maken van deze faciliteit dient een financiële instelling te voldoen aan de door de ECB gestelde eisen, waaronder de beleenbaarheidsvereisten van het onderpand. Verliezen komen alleen voor indien de tegenpartij tekortschiet bij terugbetaling en daarnaast de uitwinning van het ontvangen onderpand niet voldoende is.

Deze post is als volgt gespecificeerd:

In miljoenen	31 december 2023	31 december 2022
	EUR	EUR
Basisherfinancieringstransacties	300	250
Langerlopende herfinancieringstransacties	8.260	61.895
'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop	-	-
Structurele transacties met wederinkoop	-	-
Marginale beleningsfaciliteit	-	-
Kredieten uit hoofde van margestortingen	-	-
Totaal	8.560	62.145

In 2023 gelden de genoemde rentepercentages vanaf de vermelde datum:

	Basisherfinancierings- rente	Depositorente	Marginale beleningsrente
20 september 2023	4,50%	4,00%	4,75%
2 augustus 2023	4,25%	3,75%	4,50%
21 juni 2023	4,00%	3,50%	4,25%
10 mei 2023	3,75%	3,25%	4,00%
22 maart 2023	3,50%	3,00%	3,75%
8 februari 2023	3,00%	2,50%	3,25%
21 december 2022	2,50%	2,00%	2,75%

5.1 Basisherfinancieringstransacties

De basisherfinancieringstransacties bedragen ultimo 2023 € 300 miljoen (ultimo 2022: € 250 miljoen). Doorgaans worden deze transacties in de vorm van standaardtenders op wekelijkse basis uitgevoerd met een looptijd van een week. De basisherfinancieringstransacties worden uitgevoerd op basis van vaste rentetenders. Zij spelen een voorname rol bij het sturen van de rentepercentages, het reguleren van de marktliquideiteit en het geven van signalen over de monetaire beleidskoers.

5.2 Langerlopende herfinancieringstransacties

De langerlopende herfinancieringstransacties bedragen ultimo 2023 € 8.260 miljoen (ultimo 2022: € 61.895 miljoen) en hebben betrekking op TLTRO-III-leningen. Deze leningen voorzien in de langerlopende financieringsbehoefte. In 2023 is € 53.635 miljoen afgelost aan TLTRO-III-leningen.

In 2019 is de Raad van Bestuur van de ECB gestart met de eerste van aanvankelijk zeven langerlopende herfinancieringstransacties uit het derde programma (TLTRO-III-leningen). Aanvullend heeft de Raad van Bestuur van de ECB op 10 december 2020 besloten hier drie langerlopende herfinancieringstransacties aan toe te voegen, die zijn uitgevoerd tussen

juni en december 2021. Deze transacties hebben een looptijd van drie jaar. Voor alle TLTRO-III-transacties hebben kredietinstellingen de mogelijkheid om de leningen op kwartaalbasis gedeeltelijk of geheel vervroegd af te lossen als minimaal één jaar van de looptijd is verstreken. Rentetarieven voor deze operaties waren tussen de periode van 24 juni 2020 tot 23 juni 2022 maximaal 50 basispunten onder de gemiddelde depositofaciliteitrente, maar in geen geval minder negatief dan -1% en zo laag als het gemiddelde, voor de relevante periode, rentetarief op de depositofaciliteit gedurende de rest van de looptijd van dezelfde operatie¹¹.

Het werkelijke rentetarief kan enkel worden bepaald op de vervaldatum of vroegtijdige aflossing van iedere operatie. Voor deze tijd wordt een betrouwbare inschatting gemaakt voor de berekening van de opgebouwde rentes over de TLTRO-III-leningen. Dit betekent dat voor de 2023 jaarrekening de opgebouwde rentes van deze operaties zijn geïndexeerd op basis van het gemiddeld toepasselijke ECB-rentetarief sinds het begin van de laatste renteperiode, die begon op 23 november 2022.

5.3 'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop

'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop worden ingezet met als doel de liquiditeit in de markt te reguleren, de rentepercentages te sturen en in het bijzonder om de effecten op de rentepercentages te dempen die zijn veroorzaakt door onverwachte marktfluctuaties. Naar hun aard worden dergelijke transacties op ad-hoc basis uitgevoerd. Dergelijke transacties zijn in 2023 niet uitgevoerd (2022: idem).

5.4 Structurele transacties met wederinkoop

Deze transacties kunnen door middel van standaardtenders worden uitgevoerd om de structurele positie van het Eurosysteem ten opzichte van de financiële sector aan te passen. In 2023 zijn, evenals in 2022, dergelijke transacties niet uitgevoerd.

5.5 Marginale beleningsfaciliteit

Tegenpartijen kunnen deze faciliteit gebruiken om deposito's, tegen de marginale beleningsrente, tot de ochtend van de volgende werkdag te verkrijgen van NCB's in ruil voor geldig onderpand en tegen een vooraf overeengekomen rentetarief. In 2023 is er, in tegenstelling tot 2022, meerdere keren gebruik gemaakt van deze faciliteit. Ultimo 2023 zijn deze posities afgewikkeld.

5.6 Kredieten uit hoofde van margestortingen

Dit betreft kredieten aan tegenpartijen in gevallen waar de marktwaarde van het onderpand een vooraf gestelde grenswaarde overschrijdt, waardoor een overschot aan onderpand ontstaat ten opzichte van de uitstaande monetaire beleidstransacties. In 2023 zijn, evenals in 2022, geen kredieten uit hoofde van margestortingen verstrekt.

7. Waardepapieren uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2023 bedraagt deze post € 204.123 miljoen (ultimo 2022: € 211.793 miljoen). Deze bestaat uit 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren' en 'Overige waardepapieren'.

7.1 Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren

Deze balanspost bevat waardepapieren die door DNB zijn aangekocht in het kader van het derde aankoopprogramma voor gedekte obligaties (CBPP3), het aankoopprogramma voor de effectenmarkten (SMP), het aankoopprogramma voor door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (PSPP) en het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP). SMP is beëindigd in september 2012, maar nog niet volledig afgelopen.

¹¹ Op 27 oktober 2022 heeft de Raad van Bestuur van de ECB bepaald, dat vanaf 23 november 2022 tot de verval- of vervroegde terugbetalingsdatum van elke desbetreffende uitstaande TLTRO-III-transactie de rente wordt gekoppeld aan de gemiddeld toepasselijke basisrentetarieven van de ECB over die periode.

	Startdatum	(In)actief	Besluit	In aanmerking komende effecten*
Beëindigde en afgelopen programma's				
CBPP1**	juli 2009	juni 2010	ECB/2009/16	Gedekte obligaties van ingezetenen van het eurogebied
CBPP2**	november 2011	oktober 2012	ECB/2011/17	Gedekte obligaties van ingezetenen van het eurogebied
SMP	mei 2010	september 2012	ECB/2010/5	Effecten uit de publieke en private sector uitgegeven in het eurogebied***
Asset purchase programme (APP)****				
CBPP3	oktober 2014	actief	ECB/2020/8 (aangepast)	Gedekte obligaties van ingezetenen van het eurogebied
ABSPP	november 2014	actief	ECB/2014/45 (aangepast)	Senior en gegarandeerde mezzanine-tranches van door activa gedekte effecten van ingezetenen van het eurogebied
PSPP	maart 2015	actief	ECB/2020/9	Obligaties uitgegeven door centrale, regionale of lokale overheden of erkende agentschappen, internationale organisaties en multilaterale ontwikkelingsbanken uit het eurogebied
CSPP	juni 2016	actief	ECB/2016/16 (aangepast)	Obligaties en geldmarktpapier uitgegeven door niet-bancaire instellingen in het eurogebied
Pandemic emergency purchase programme (PEPP)				
PEPP	maart 2020	actief	ECB/2020/17 (aangepast)	Alle activacategorieën die in aanmerking komen onder APP

* Verdere criteria voor de specifieke programma's kan worden gevonden in de besluiten van de Raad van Bestuur van de ECB.

** Ultimo 2022 en 2023 had DNB geen effecten van CBPP1 en CBPP2 in bezit. In 2022 had DNB nog rente-inkomsten geregistreerd uit CBPP2, aangezien de laatste effecten onder CBPP2 in augustus 2022 zijn afgelopen.

*** In het kader van het SMP worden alleen waardepapieren aangekocht die zijn uitgegeven door vijf overheden van landen uit het eurogebied.

**** Herinvesteringen onder APP zijn beëindigd per 1 juli 2023.

Tot eind februari 2023¹² heeft het Eurosysteem de hoofdsommen van aflopende effecten die waren aangekocht onder het asset purchase program (APP) volledig geherinvesteerd. Vervolgens is de APP-portefeuille met een gemeten en voorspelbaar tempo gedaald. Tot eind juni 2023, bedroeg de daling gemiddeld € 15 miljard per maand omdat het Eurosysteem niet alle hoofdsommen van aflopende effecten herinvesteerde. In juni 2023 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten¹³ om de

herinvesteringen onder het APP met ingang van juli 2023 stop te zetten. Daarna daalde de omvang van de APP-portefeuille verder als gevolg aflossingen.

Met betrekking tot de PEPP-portefeuille heeft het Eurosysteem de hoofdsommen van aflopende effecten die gedurende het jaar zijn aangekocht, volledig geherinvesteerd. De Raad van Bestuur van de ECB heeft de

¹² Zie het Raad van Bestuursbesluit van de ECB van [15 december 2022](#).

¹³ Zie het Raad van Bestuursbesluit van de ECB van [15 juni 2023](#).

intentie¹⁴ om de herinvesteringen voort te zetten tot ten minste de eerste helft van 2024. Opvolgend is de intentie om over de tweede helft van 2024 de PEPP-portefeuille met gemiddeld € 7,5 miljard per maand af te bouwen, waarna herinvesteringen ultimo 2024 stop zullen worden gezet.

De Raad van Bestuur van de ECB zal flexibiliteit blijven toepassen bij het herinvesteren van aflossingen die vervallen in de PEPP-portefeuille, met het oog op het tegengaan van risico's voor het transmissiemechanisme van het monetair beleid met betrekking tot de pandemie.

De aangekochte waardepapieren onder deze portefeuilles zijn gewaardeerd op basis van geamortiseerde kostprijs met inachtneming van bijzondere waardeverminderingen (zie ook 'Waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden' in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling).

De geamortiseerde kostprijs van de door DNB en de overige centrale banken van het Eurosysteem aangehouden vastrentende waarden is als volgt:

In miljoenen						
Waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden	31 december 2023			31 december 2022		
	DNB	Overig Eurosysteem	Totaal Eurosysteem	DNB	Overig Eurosysteem	Totaal Eurosysteem
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Beëindigde en afgelopen programma's						
SMP	212	2.185	2.397	209	2.651	2.860
Totaal beëindigde en afgelopen programma's	212	2.185	2.397	209	2.651	2.860
APP						
CBPP3	24.877	260.743	285.620	24.660	277.313	301.973
ABSPP	-	13.348	13.348	-	22.895	22.895
PSPP - overheid	102.437	2.045.337	2.147.774	109.577	2.199.861	2.309.438
PSPP - supranationaal	-	255.261	255.261	-	275.228	275.228
CSPP	-	323.921	323.921	-	344.119	344.119
Totaal APP	127.314	2.898.610	3.025.924	134.237	3.119.416	3.253.653
PEPP						
PEPP - gedekte obligaties	412	5.624	6.036	404	5.648	6.052
PEPP - overheid	73.593	1.386.074	1.459.667	74.435	1.408.418	1.482.853
PEPP - supranationaal	-	154.332	154.332	-	145.687	145.687
PEPP - bedrijfsobligaties	-	45.989	45.989	-	46.074	46.074
Totaal PEPP	74.005	1.592.019	1.666.024	74.839	1.605.827	1.680.666
Totaal	201.531	4.492.814	4.694.345	209.285	4.727.894	4.937.179

14 Zie het Raad van Bestuursbesluit van de ECB van [14 december 2023](#).

De Raad van Bestuur van de ECB en de directie van DNB beoordelen regelmatig de financiële risico's verbonden aan de waardepapieren gehouden onder deze programma's. De jaarlijkse test om eventuele bijzondere waardeverminderingen vast te stellen wordt door het Eurosysteem uitgevoerd per programma op basis van de beschikbare informatie per balansdatum. In gevallen waar indicatoren voor een bijzondere waardevermindering zijn waargenomen, is een aanvullende analyse uitgevoerd om na te gaan of de onderliggende kasstromen van de waardepapieren niet onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering.

In overeenstemming met het besluit van de Raad van Bestuur van de ECB onder artikel 32.4 van de Statuten van het ESCB en van de ECB zullen alle financiële verliezen aangaande deze programma's¹⁵, wanneer deze zich manifesteren, volledig worden gedragen door alle NCB's van het Eurosysteem volgens de op het moment van verlies geldende Eurosysteem-kapitaalsleutel. Financiële verliezen uit PSPP-overheid en PEPP-overheid zijn uitgesloten en worden niet gedragen door alle NCB's van het Eurosysteem. Als gevolg van een bijzondere waardevermindering van een waardepapier in de portefeuille PEPP-bedrijfsobligaties heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten om in 2023 een bedrag te doteren aan de voorziening voor monetaire beleidsoperaties (zie ook 'Voorzieningen' op pagina 124).

De geamortiseerde kostprijs en de marktwaarde¹⁶ van de door DNB aangehouden vastrentende waarden zijn als volgt:

	31 december 2023		31 december 2022	
	Geamortiseerde kostprijs	Marktwaarde	Geamortiseerde kostprijs	Marktwaarde
	EUR	EUR	EUR	EUR
Beëindigde en afgelopen programma's				
SMP	212	217	209	220
APP				
CBPP3	24.877	21.387	24.660	20.071
PSPP - overheid	102.437	91.751	109.576	94.429
PEPP				
PEPP - gedekte obligaties	412	305	405	279
PEPP - overheid	73.593	64.371	74.435	62.068
Totaal	201.531	178.031	209.285	177.067

¹⁵ Het ABSPP staat op de balans van de ECB en is primair voor risico van de ECB. Eventuele verliezen belanden via de winstuitkering van de ECB bij de nationale centrale banken.

¹⁶ De marktwaarde is indicatief en is afgeleid van de marktnoteringen. Als marktnoteringen niet beschikbaar zijn, wordt gebruikgemaakt van schattingen gebaseerd op interne Eurosysteem-modellen. De marktwaarde is niet in de balans en winst- en verliesrekening opgenomen maar wordt hier voor vergelijkingsdoeleinden gepresenteerd.

De looptijden van de vastrentende waarden worden als volgt gespecificeerd:

In miljoenen												
	Resterende looptijd* 31 december 2023						Resterende looptijd* 31 december 2022					
	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	2 - 5 jaar	5 - 10 jaar	> 10 jaar	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	2 - 5 jaar	5 - 10 jaar	> 10 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Beëindigde en afgelopen programma's												
SMP	212	93	114	5	-	-	209	-	90	119	-	-
APP												
CBPP3	24.877	1.296	1.042	4.769	9.502	8.268	24.660	1.434	1.301	3.583	9.244	9.098
PSPP - overheid	102.437	10.836	6.500	29.874	26.746	28.481	109.576	10.826	10.687	24.505	29.598	33.960
PEPP												
PEPP - gedekte obligaties	412	-	-	50	63	299	405	-	-	1	105	299
PEPP - overheid	73.593	13.793	4.142	18.841	16.865	19.952	74.435	13.726	5.185	14.959	17.236	23.329
Totaal	201.531	26.018	11.798	53.539	53.176	57.000	209.285	25.986	17.263	43.167	56.183	66.686

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratiedatum.

In het onderdeel 'Financiële toelichting' van het hoofdstuk 'Verantwoording' op pagina 59 wordt nader ingegaan op de risico's waaraan de monetaire programma's blootstaan.

7.2 Overige waardepapieren

Ultimo 2023 bedraagt deze post € 2.592 miljoen (ultimo 2022: € 2.508 miljoen). Deze bestaat uit posities in aandelen, aandelenfondsen en obligatiefondsen gewaardeerd tegen marktwaarde.

Deze post is als volgt naar beleggingscategorieën gespecificeerd:

In miljoenen		
	31 december 2023	31 december 2022
	EUR	EUR
Aandelenfondsen	1.566	1.460
Investment-grade obligatiefondsen	539	480
High-yield obligatiefondsen	403	568
Aandelen	84	-
Totaal	2.592	2.508

Deze beleggingen hebben geen vaste looptijd en worden daarom niet verder gespecificeerd.

In 2023 heeft DNB ter verduurzaming van haar beleggingsportfolio een gedeelte van de fondsbeleggingen ondergebracht in een discretionair aandelenmandaat. Het mandaat belegt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs.

In het onderdeel 'Financiële toelichting' van het hoofdstuk 'Verantwoording' op pagina 59 wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

8. Vorderingen binnen het Eurosysteem

Ultimo 2023 bedraagt deze post € 113.570 miljoen (ultimo 2022: € 151.133 miljoen).

8.1 Deelneming in de ECB

Overeenkomstig artikel 28 van de Statuten van het ESCB en van de ECB zijn de NCB's van het ESCB de enige aandeelhouders in het kapitaal van de ECB. De omvang van de deelneming is afhankelijk van het aandeel van iedere NCB dat is vastgesteld overeenkomstig artikel 29 van de Statuten van het ESCB en van de ECB en wijzigt elke 5 jaar of bij toe- of uittreding van een NCB.

Ultimo 2023 bedraagt deze post € 622 miljoen (ultimo 2022: € 622 miljoen). Dit bedrag is opgebouwd uit € 516 miljoen aan kapitaalstorting (ultimo 2022: € 516 miljoen) en € 106 miljoen aan stortingen voortkomend uit wijzigingen in het aandeel in het geaccumuleerde netto vermogen van de ECB (ultimo 2022: € 106 miljoen).

Het maatschappelijk en geplaatst kapitaal van de ECB bedraagt € 10.825 miljoen. Per 1 januari 2023 is Kroatië toegetreden tot het Eurosysteem. In lijn met artikel 48.1 van de ESCB-statuten heeft Hrvatska narodna banka het resterend deel van haar aandeel in het maatschappelijke en geplaatst kapitaal van de ECB gestort. Het volgestort kapitaal van de ECB is hierdoor toegenomen tot € 8.948 miljoen per 1 januari 2023. Als gevolg hiervan is de Eurosysteem-kapitaalsleutel van DNB afgenomen van 5,8604% naar 5,8133%.

De verdeling van het maatschappelijk en geplaatst alsmede volgestort kapitaal over de NCB's is als volgt:

In procenten respectievelijk miljoenen

	31 december 2023				31 december 2022			
	Kapitaalsleutel Eurosysteem	Kapitaalsleutel	Maatschappelijk en geplaatst kapitaal	Volgestort kapitaal	Maatschappelijk en geplaatst kapitaal	Volgestort kapitaal		
	%	%	EUR	EUR	EUR	EUR		
Nationale Bank van België	3,6139	2,9630	321	321	321	321		
Deutsche Bundesbank	26,1494	21,4394	2.321	2.321	2.321	2.321		
Eesti Pank	0,2794	0,2291	25	25	25	25		
Central Bank of Ireland	1,6798	1,3772	149	149	149	149		
Bank of Greece	2,4536	2,0117	218	218	218	218		
Banco de España	11,8287	9,6981	1.050	1.050	1.050	1.050		
Banque de France	20,2600	16,6108	1.798	1.798	1.798	1.798		
Banca d'Italia	16,8518	13,8165	1.496	1.496	1.496	1.496		
Central Bank of Cyprus	0,2134	0,1750	19	19	19	19		
Hrvatska narodna banka	0,8044	0,6595	71	71	-	-		
Latvijas Banka	0,3865	0,3169	34	34	34	34		
Lietuvos bankas	0,5741	0,4707	51	51	51	51		
Banque centrale du Luxembourg	0,3268	0,2679	29	29	29	29		
Central Bank of Malta	0,1040	0,0853	9	9	9	9		
De Nederlandsche Bank	5,8133	4,7662	516	516	516	516		
Oesterreichische Nationalbank	2,9033	2,3804	258	258	258	258		
Banco de Portugal	2,3217	1,9035	206	206	206	206		
Banka Slovenije	0,4776	0,3916	42	42	42	42		
Národná banka Slovenska	1,1360	0,9314	101	101	101	101		
Suomen Pankki-Finlands Bank	1,8221	1,4939	162	162	162	162		
<i>Totaal eurogebied NCB's*</i>	<i>100,0000</i>	<i>81,9881</i>	<i>8.875</i>	<i>8.875</i>	<i>8.805</i>	<i>8.805</i>		
Bulgarian National Bank	-	0,9832	106	4	106	4		
Česká národní banka	-	1,8794	203	8	203	8		
Danmarks Nationalbank	-	1,7591	190	7	190	7		
Hrvatska narodna banka	-	-	-	-	71	3		
Magyar Nemzeti Bank	-	1,5488	168	6	168	6		
Narodowy Bank Polski	-	6,0335	653	24	653	24		
Banca Natională a României	-	2,8289	306	11	306	11		
Sveriges Riksbank	-	2,9790	322	12	322	12		
<i>Totaal niet-eurogebied NCB's*</i>	<i>-</i>	<i>18,0119</i>	<i>1.950</i>	<i>73</i>	<i>2.019</i>	<i>75</i>		
Totaal euro- en niet-eurogebied NCB's	-	100,0000	10.825	8.948	10.825	8.880		

* Totaaltelling kan afwijken door afrondingen

8.2 Vorderingen uit hoofde van overdracht van externe reserves aan de ECB

Ultimo 2023 bedragen deze vorderingen € 2.364 miljoen (ultimo 2022: € 2.364 miljoen). Deze komen voort uit de overdracht van externe reserves aan de ECB. Overeenkomstig artikel 30.2 van de Statuten van het ESCB en de ECB staat de overdracht in verhouding tot het aandeel van de NCB in het geplaatst kapitaal van de ECB. De rente op deze vorderingen wordt dagelijks berekend op basis van het laatst vastgestelde tarief voor basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem. Over het aandeel van goud in de overdracht wordt geen rente vergoed.

8.4 Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem

Deze post van € 63.913 miljoen (ultimo 2022: € 67.528 miljoen) bestaat uit een netto vordering van DNB op het Eurosysteem met betrekking tot de herverdeling van eurobankbiljetten (zie voor toelichting 'Posities binnen het ESCB en binnen het Eurosysteem' en 'Bankbiljetten in omloop' onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling').

De afname in vergelijking met ultimo 2022 (€ 3.615 miljoen) was het gevolg van een toename in door DNB in omloop gebrachte eurobankbiljetten (een toename van 16%) en de afname van de eurobankbiljetten in omloop binnen het Eurosysteem als geheel (afname van 1% ten opzichte van ultimo 2022). De rente op deze vorderingen wordt dagelijks berekend op basis van het laatst vastgestelde tarief voor basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem.

8.5 Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)

De stand van deze netto vordering bedraagt ultimo 2023 € 46.671 miljoen (ultimo 2022: € 80.619 miljoen). Deze post bestaat uit drie componenten.

In miljoenen

	31 december 2023	31 december 2022
	EUR	EUR
Vorderingen aan de ECB uit hoofde van TARGET2	48.612	80.831
Vorderingen op de ECB uit hoofde van het monetair inkomen	-1.941	-212
Vorderingen op de ECB uit hoofde van de tussentijdse winstuitkering van de ECB	-	-
Totaal	46.671	80.619

De eerste component betreft de TARGET-vordering van DNB op de ECB van € 48.612 (ultimo 2022: € 80.831 miljoen). Deze vordering hangt samen met ontvangsten en betalingen van kredietinstellingen en NCB's via TARGET die neerslaan in aangehouden tegoeden bij centrale banken van het Eurosysteem via overeenkomstige rekeningen. De rente op deze vordering wordt dagelijks berekend op basis van het laatst vastgestelde tarief voor basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem.

De tweede component betreft de positie ten opzichte van de ECB ter zake van de jaarlijkse samenvoeging en verdeling van monetair inkomen door de NCB's van het Eurosysteem. Er is dit jaar, evenals vorig jaar, sprake van een verplichting aan de ECB uit hoofde van het monetair inkomen van € 1.941 miljoen. Een netto-verplichting houdt in dat DNB per saldo meer heeft verdiend op haar monetaire operaties dan op basis van haar Eurosysteem-kapitaalsleutel zou worden verwacht (zie voor toelichting post 9 van de winst- en verliesrekening 'Netto resultaat van herverdeling monetair inkomen' op pagina 136).

De derde component betreft de vordering van DNB op de ECB met betrekking tot de tussentijdse winstuitkering. Gegeven het negatieve resultaat van de ECB over 2023 heeft de Raad van Bestuur van de ECB

besloten om het door de ECB verdiende inkomen op de bankbiljetten in omloop, evenals het verdiende inkomen op waardepapier aangekocht onder het SMP, APP en PEPP in te houden (zie voor toelichting 'Winstuitkering door de ECB' onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' op pagina 103). Eind 2023 is deze vordering daarom nihil.

9. Overige activa

Ultimo 2023 bedraagt het totaal van deze post € 4.002 miljoen (ultimo 2022: € 3.150 miljoen).

9.2 Materiële en immateriële vaste activa

De onder 'Materiële en immateriële vaste activa' begrepen posten zijn als volgt gespecificeerd:

	Totaal materiële en immateriële vaste activa	Totaal materiële vaste activa	Bedrijfsgebouwen en -terreinen*	Inventaris	Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering	Buiten gebruik gestelde bedrijfsgebouwen	Totaal immateriële vaste activa	Ontwikkelingskosten (software)
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Boekwaarde per 31 december 2021	211	198	39	12	147	-	13	13
Mutaties:								
Herrubricering	-	-	129	2	-131	-	-	-
Investerings	114	108	-	5	103	-	6	6
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	-25	-21	-16	-5	-	-	-4	-4
Bijzondere waardeverminderingverliezen	-	-	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2022	300	285	152	14	119	-	15	15
Mutaties:								
Herrubricering	-	-	8	11	-21	2	-	-
Investerings	105	105	-	4	101	-	-	-
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	-22	-17	-10	-7	-	-	-5	-5
Bijzondere waardeverminderingverliezen	-	-	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2023	383	373	150	22	199	2	10	10
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	584	486	172	113	199	2	98	98
Cumulatieve afschrijvingen	-201	-113	-22	-91	-	-	-88	-88
Boekwaarde per 31 december 2023	383	373	150	22	199	2	10	10

*In Bedrijfsgebouwen en -terreinen is grond opgenomen ter waarde van EUR 7 miljoen. Hierop wordt niet afgeschreven.

DNB is in 2020 begonnen met de duurzame renovatie van het pand aan het Frederiksplein. Als gevolg hiervan is het overgrote deel van de medewerkers tijdelijk gehuisvest in het Toorop-gebouw aan de Spaklerweg in Amsterdam. Voor de renovatie van het pand aan het Frederiksplein zijn toekomstige contractuele financiële verplichtingen aangegaan van € 53 miljoen.

Het bankbiljettenbedrijf en de goudvoorraad zijn gedurende 2023 verhuisd naar het in 2022 opgeleverde Cashcentrum (DCC) in Zeist. De afschrijvingen op het DCC vinden plaats volgens de componentenbenadering. Voor het invoeren van de componentenbenadering heeft DNB een stelselwijziging doorgevoerd (zie voor toelichting 'Materiële en immateriële vaste activa' op pagina 101 en 'Belangrijkste wijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar' op pagina 98).

Met de ingebruikname van het DCC is het pand in Wassenaar in 2023 buiten gebruik gesteld. Dit pand heeft een huidige boekwaarde van € 2 miljoen. DNB heeft overeenstemming met een tegenpartij om het pand te verkopen, de verwachte levering vindt plaats in 2024.

9.3 Overige financiële activa

De 'Overige financiële activa' worden als volgt naar categorie gespecificeerd:

In miljoenen		
	31 december 2023	31 december 2022
	EUR	EUR
Deelnemingen	61	61
Aandelen	3	3
Overige vorderingen	76	89
Totaal	140	153

Deelnemingen

De deelnemingen betreffen die in de Bank for International Settlements (BIS), de Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication scri (SWIFT) en N.V. Settlement Bank of the Netherlands (SBN). De deelnemingspercentages voor de BIS, SWIFT en SBN zijn ongewijzigd ten opzichte van 2022. Op de aandelen van de deelneming BIS is 25% gestort; de voorwaardelijke verplichting tot volstorting bedraagt, evenals in 2022, per balansdatum SDR 64,9 miljoen. Hoewel DNB 100% van de aandelen van SBN bezit, wordt deze entiteit niet geconsolideerd in de jaarrekening van DNB. Reden hiervoor is dat DNB geen beleidsbepalende invloed kan uitoefenen binnen SBN. Deze berust volledig bij externe partijen.

In procenten respectievelijk miljoenen

Deelnemingen	Deelnemingspercentage	Gevestigd te	Eigen vermogen van de deelneming*	31 december 2023	31 december 2022
			EUR	EUR	EUR
BIS	3,10	Basel (Zwitserland)	28.818	52	52
SWIFT	0,03	La Hulpe (België)	664	0	0
SBN	100,00	Amsterdam	9	9	9
Totaal				61	61

* Eigen vermogen SWIFT en SBN op basis van jaarrekening 2022
Eigen vermogen BIS op basis van jaarrekening 2023 (boekjaar BIS loopt van 1 april tot en met 31 maart)

Overige vorderingen

De overige vorderingen bestaan met name uit een vordering op een Nederlandse financiële instelling uit hoofde van personeelshypotheken. De hypotheekportefeuille wordt door middel van een concessie-overeenkomst periodiek gecedeerd aan DNB.

9.5 Overlopende activa

Ultimo 2023 bedraagt deze post € 3.372 miljoen (ultimo 2022: € 2.692 miljoen). Deze post bestaat voornamelijk uit opgelopen rente op de monetaire portefeuilles en de Eurostysteem-vorderingen. Daarnaast zijn de nog te amortiseren resultaten hierin opgenomen, die als volgt zijn te specificeren:

In miljoenen				
	31 december 2023		31 december 2022	
	EUR		EUR	
Valutaswaps	65		85	
Valutaforwards	1		5	
Totaal	66		90	

Passiva

1. Bankbiljetten in omloop

Deze post is het aandeel van DNB in het totaal van door het Eurosysteem in omloop gebrachte eurobankbiljetten.

De samenstelling van de door DNB in circulatie gebrachte bankbiljetten minus de door DNB uit circulatie terugontvangen bankbiljetten naar coupure luidt:

	31 december 2023		31 december 2022	
	Aantal	EUR	Aantal	EUR
EUR 5	-204	-1.021	-200	-998
EUR 10	-240	-2.399	-233	-2.331
EUR 20	-598	-11.961	-601	-12.019
EUR 50	990	49.503	899	44.944
EUR 100	-102	-10.166	-88	-8.788
EUR 200	24	4.786	25	5.098
EUR 500	-18	-8.840	-17	-8.678
Totaal eurobankbiljetten in omloop via DNB		19.902		17.228
Herverdeling eurobankbiljetten in circulatie	71.201		74.898	
Eurobankbiljetten toegewezen aan de ECB (8% van de som van 19.902 + 71.201)*	-7.288		-7.370	
		63.913		67.528
Totaal		83.815		84.756

*Totaaltelling kan afwijken door afrondingen.

Gedurende 2023 is de totale waarde van de bankbiljetten in omloop binnen het Eurosysteem met 1% afgenomen (2022: toename van 2%). Als gevolg van de herverdeling van eurobankbiljetten heeft DNB ultimo 2023 eurobankbiljetten ter waarde van € 83.815 miljoen in omloop (ultimo 2022: € 84.756 miljoen). De waarde van de daadwerkelijk door DNB in 2023 uitgegeven bankbiljetten is toegenomen met 16%: van € 17.228 miljoen naar € 19.902 miljoen. Het verschil van € 63.913 miljoen tussen het bedrag na herverdeling en het totale bedrag aan eurobankbiljetten dat via DNB in omloop is gebracht, is verantwoord onder 'Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem'. De negatieve aantallen bankbiljetten bij bepaalde coupures worden veroorzaakt doordat DNB per saldo minder van deze bankbiljetten heeft uitgegeven dan terugontvangen uit circulatie.

2. Verplichtingen aan kredietinstellingen van het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro

Dit zijn verplichtingen aan kredietinstellingen die voortvloeien uit het door DNB namens het Eurosysteem gevoerde geldmarktbeleid. Ultimo 2023 bedraagt deze post € 229.323 miljoen (ultimo 2022: € 291.632 miljoen).

2.1 Rekeningen-courant (met inbegrip van reserveverplichtingen)

Ultimo 2023 bedragen deze verplichtingen € 15.433 miljoen (ultimo 2022: € 14.463 miljoen). Deze hebben betrekking op rekening-courantsaldi van kredietinstellingen die verplicht zijn tot het aanhouden van een minimumreserve bij DNB. Niet-vrij beschikbare tegoeden en rekening-courantsaldi van kredietinstellingen die niet verplicht zijn een minimumreserve aan te houden vormen hier een uitzondering op, en worden indien aanwezig opgenomen onder passivapost 3 'Overige verplichtingen aan kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro'.

Over minimumreserves werd tot 20 december 2022 de basisherfinancieringsrente vergoed. Vanaf 21 december 2022 tot en met 19 september 2023 werd de depositorente vergoed. Op 27 juli 2023 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten om vanaf 20 september 2023 de verplicht aan te houden reserves te vergoeden tegen nul procent.

Vanaf juni 2014 bedraagt de vergoeding op overtollige reserves 0% of de depositorente, afhankelijk van welke lager is. Vanaf 30 oktober 2019 heeft de Raad van Bestuur van de ECB een tweeledig systeem ingevoerd (tiering) voor de vergoeding op overtollige reserves die worden aangehouden bij DNB. Hierbij werd een gedeelte van het saldo dat reserveplichtige kredietinstellingen boven hun minimumreserve aanhouden ook vrijgesteld van de negatieve depositorente. Voor dit gedeelte gold een rentetarief van 0%. Het volume dat was vrijgesteld voor een specifieke kredietinstelling boven op de minimumreserve was vastgesteld op zesmaal¹⁷ de minimumreserve van die kredietinstelling. Als gevolg van de verhoging van de beleidsrentes vanaf 14 september 2022 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten om het tweeledig systeem op te schorten door de vermenigvuldiger op nul te zetten. Het tweeledig systeem voor de vergoeding van overtollige reserves is niet langer nodig.

2.2 Depositofaciliteit

Dit is een permanente faciliteit die ultimo 2023 € 213.890 miljoen (ultimo 2022: € 277.169 miljoen) bedraagt en door de kredietinstellingen kan worden benut om deposito's, tegen de depositorente, tot de ochtend van de volgende werkdag bij DNB te plaatsen.

2.3 Termijndeposito's

Dit zijn liquiditeit absorberende operaties in de vorm van deposito's. Hierop hebben in 2023, net als in 2022, geen inschrijvingen plaatsgevonden.

2.4 'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop

Dit zijn monetaire beleidstransacties ter verkrapping van de liquiditeit. In 2023, evenals in 2022, hebben dergelijke transacties niet plaatsgevonden.

2.5 Deposito's uit hoofde van margestortingen

Dit zijn deposito's die kredietinstellingen aanhouden in gevallen waar de marktwaarde van het onderpand een vooraf gestelde grenswaarde

onderschrijft, waardoor een tekort aan onderpand ontstaat ten opzichte van de uitstaande monetaire beleidstransacties.

3. Overige verplichtingen aan kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro

Deze post van € 807 miljoen (ultimo 2022: € 589 miljoen) bestaat uit verplichtingen uit hoofde van repotransacties.

4. Verplichtingen aan overige ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2023 bedraagt het totaal van deze post € 10.540 miljoen (ultimo 2022: € 16.742 miljoen).

4.1 Overheid

Deze post van € 7.153 miljoen (ultimo 2022: € 13.917 miljoen) bestaat ultimo 2023 uit niet-monetaire deposito's als onderdeel van de dienstverlening aan overheden en supranationale instellingen. Deze post bestaat voornamelijk uit deposito's van € 7.148 miljoen van de Nederlandse Staat (ultimo 2022: € 13.908 miljoen).

4.2 Overige verplichtingen

Deze post van € 3.387 miljoen (ultimo 2022: € 2.825 miljoen) bestaat voornamelijk uit niet-monetaire deposito's van financiële instellingen die niet verplicht zijn een minimumreserve aan te houden als onderdeel van de dienstverlening aan overige ingezetenen in het eurogebied.

5. Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Deze post van € 9.547 miljoen (ultimo 2022: € 32.425 miljoen) bestaat voor € 4.735 miljoen uit niet-monetaire deposito's als onderdeel van de dienstverlening aan centrale banken en overheden buiten het eurogebied (ultimo 2022: € 28.752 miljoen), verplichtingen aan het Europese Single

¹⁷ De Raad van Bestuur van de ECB kan deze 'multiplier' in de loop van de tijd aanpassen in lijn met veranderende niveaus van overliquiditeit.

Resolution Fund van € 4.484 miljoen (ultimo 2022: € 3.184 miljoen), verplichtingen uit repotransacties van € 253 miljoen (ultimo 2022: € 480 miljoen) en verplichtingen uit margestortingen van € 75 miljoen (ultimo 2022: € 9 miljoen).

8. Tegenwaarde van toegewezen bijzondere trekkingsrechten in het IMF

Deze post is toegelicht onder de activapost 'Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds (IMF)'.

10. Overige verplichtingen

Ultimo 2023 bedragen de totale overige verplichtingen € 394 miljoen (ultimo 2022: € 1.673 miljoen). Deze post bestaat voornamelijk uit te betalen rentes over de bijzondere trekkingsrechten binnen het IMF van € 112 miljoen (ultimo 2022: € 76 miljoen) en (niet-)monetaire deposito's van € 111 miljoen (ultimo 2022: € 92 miljoen). Het verschil met 2022 komt voornamelijk door de opgebouwde rentes op de TLTRO-III-leningen. Ultimo 2023 bedraagt de opgebouwde rente een vordering van € 191 miljoen, ten opzichte van een verplichting in 2022 van € 924 miljoen.

11. Voorzieningen

De post 'Voorzieningen' is als volgt gespecificeerd:

In miljoenen					
	Totaal	Voorziening voor Financiële Risico's	Voorziening monetaire beleidsoperaties	Voorziening personeelsbeloningen	Overige voorzieningen
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 31 december 2021	2.839	2.806	-	27	6
Onttrekking	-465	-460	-	-2	-3
Vrijval	-8	-	-	-7	-1
Dotatie	12	-	-	1	11
Stand per 31 december 2022	2.378	2.346	-	19	13
Onttrekking	-2.356	-2.346	-	-2	-8
Vrijval	-7	-	-	-6	-1
Dotatie	8	-	2	5	1
Stand per 31 december 2023	23	-	2	16	5

Voorziening voor Financiële Risico's

In 2023 is het gehele saldo van € 2.346 miljoen (2022: € 460 miljoen) aan de Voorziening voor Financiële Risico's onttrokken om het negatieve resultaat van DNB gedeeltelijk op te vangen. De voorziening is hierdoor ultimo 2023 nihil.

In het onderdeel 'Financiële toelichting' van het hoofdstuk 'Verantwoording' op pagina 59 wordt nader ingegaan op de onttrekking aan de voorziening en de risico's waaraan DNB blootstaat.

Voorziening monetaire beleidsoperaties

Naar aanleiding van een bijzondere waardevermindering in een waardepapier uit de portefeuille PEPP-bedrijfsobligaties, heeft de Raad van Bestuur van de ECB in 2023 besloten een voorziening van € 42,9 miljoen te treffen voor het kredietrisico in de monetaire beleidsoperaties. In overeenstemming met artikel 32.4 van de Statuten van het ESCB en van de ECB is de voorziening gevormd door alle deelnemende NCB's in het Eurosysteem, naar rato van hun aandeel in de ECB in 2023. Als gevolg hiervan is € 2 miljoen gedoteerd aan de voorziening monetaire beleidsoperaties.

Voorziening personeelsbeloningen

De voorziening voor personeelsbeloningen is met € 3 miljoen afgenomen tot € 16 miljoen (ultimo 2022: € 19 miljoen).

DNB kent de volgende regelingen:

- een toegezegd-pensioenregeling;
- een bijdrage in de ziektekostenverzekering van een groep gepensioneerden en oud-medewerkers;
- een jubileum- en afscheidsregeling;
- een regeling uitkering nabestaanden bij overlijden;
- een bedrijfs-AOW-regeling.

DNB kent een pensioenregeling voor haar medewerkers gebaseerd op het middelloon. De pensioenregeling heeft een voorwaardelijke indexatie op basis van de prijsindex. Jaarlijks vindt indexatie plaats als de financiële positie van het Pensioenfonds DNB dit toelaat. Doordat de beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds DNB per 31 december 2023 135,4% (2022: 133,9%) bedraagt, is er, evenals ultimo 2022, geen sprake van een dekkingstekort. Dit jaar is er vrijwel volledig geïndexeerd. De betaalde pensioenpremie is als last genomen; hiervoor is geen voorziening gevormd. Zie voor toelichting 'Pensioen- en andere inactiviteitsregelingen' onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' op pagina 103.

De bijdrage in de ziektekostenverzekering van de gepensioneerden en oud-medewerkers betreft een tegemoetkoming in de desbetreffende kosten.

De jubileum- en afscheidsregeling betreft de uitkeringen bij 20-, 30-, 40- en 50-jarig dienstverband en uitkeringen bij pensionering, arbeidsongeschiktheid en overlijden.

De regeling uitkering nabestaanden bij overlijden omvat een eenmalige uitkering ter grootte van 2, 3 of 6 maanden pensioen aan de nabestaanden van de oud-medewerker.

De bedrijfs-AOW-regeling komt voort uit cao-afspraken. Deze regeling omvat een eenmalige uitkering ter grootte van het op dat moment geldende AOW-bedrag voor ongehuwden per maand maal het aantal maanden dat de DNB-medewerker met pensioen gaat vóór de wettelijke AOW-datum, met een maximum van 36 maanden.

De verplichtingen en de jaarlasten zijn actuarieel bepaald. De hierbij gehanteerde veronderstellingen luiden als volgt:

	31 december 2023	31 december 2022
Disconteringsvoet overige personeelsbeloningen	Regelings specifiek (jubileum: 3,20% ziektelasten: 3,20% nabestaanden: 3,15%)	Regelings specifiek (jubileum: 3,85% ziektelasten: 3,70% nabestaanden: 3,65%)
Prijsinflatie	2,00%	2,00%
Indexatie pensioenaanspraken	2,00%	2,00%
Algemene salarisstijging	2 maal 2,50% (2024) 2,00% (2025 en verder)	7,00% (2023) 4,5% (2024) 2,00% (2025 en verder)
Individuele salarisstijging (gemiddeld)	2,30%	2,00%
Verwachte gemiddelde pensioenleeftijd	Voor alle deelnemers is leeftijd 67 verondersteld.	Voor alle deelnemers is leeftijd 67 verondersteld.
Overlevingskansen	Prognosetafel AG 2022 + ervaringssterfte	Prognosetafel AG 2022 + ervaringssterfte

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen bestaan voornamelijk uit de in 2022 gevormde voorziening 'Slavernijverleden' (ultimo 2023: € 4 miljoen, ultimo 2022: € 10 miljoen) en voorzieningen die zijn gevormd in verband met reorganisaties (ultimo 2023: € 1 miljoen, ultimo 2022: € 3 miljoen).

De voorziening 'Slavernijverleden' is in 2023 met € 6 miljoen afgenomen door de oprichting van het DNB-fonds en de toekenning van eenmalige bijdragen aan educatieve en historische projecten¹⁸. Het DNB-fonds is opgericht in samenwerking met het Cultuurfonds en wordt door het Cultuurfonds beheerd. DNB heeft geen overheersende zeggenschap in het DNB-fonds.

¹⁸ Zie box 2 op pagina 56 in het hoofdstuk 'Verantwoording' voor meer informatie.

12. Herwaarderingsrekeningen

De omvang van deze post is ultimo 2023 € 36.321 miljoen (ultimo 2022: € 32.883 miljoen).

De samenstelling van de post 'Herwaarderingsrekeningen' is als volgt:

In miljoenen								
	Totaal	Goud	Vreemde valuta	Vastrentende waarden	Aandelenfondsen	Aandelen	High-yield obligatiefondsen	Investment-grade obligatiefondsen
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 31 december 2021	31.741	30.567	25	9	966	-	97	77
Per saldo herwaarderingsmutaties	1.142	1.902	-16	-8	-586	-	-73	-77
Stand per 31 december 2022	32.883	32.469	9	1	380	-	24	-
Per saldo herwaarderingsmutaties	3.438	3.184	-5	28	112	49	33	37
Stand per 31 december 2023	36.321	35.653	4	29	492	49	57	37

De netto stijging van het totaal van de herwaarderingsrekeningen met € 3.438 miljoen is met name toe te schrijven aan de gestegen marktwaarde van goud.

13. Kapitaal en reserves

Het maatschappelijk kapitaal van DNB dat volledig is geplaatst en volgestort bedraagt € 500 miljoen, verdeeld in 500 aandelen van € 1 miljoen. De Nederlandse Staat is houder van alle aandelen. De wettelijke reserve is gevormd voor de boekwaarde van de immateriële vaste activa.

Het verloop van de post 'Kapitaal en reserves' voor winstverdeling is als volgt:

In miljoenen				
	Totaal	Geplaatst kapitaal	Algemene reserve	Wettelijke reserve
	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 31 december 2021	8.483	500	7.970	13
Resultaat over boekjaar 2021	15			
Dividend	-15			
Toevoeging van de nettowinst 2021*	-		-	
Mutatie wettelijke reserve	-		-2	2
Stand per 31 december 2022	8.483	500	7.968	15
Resultaat over boekjaar 2022	-			
Dividend	-			
Toevoeging van de nettowinst 2022*	-		-	
Mutatie wettelijke reserve	-		5	-5
Stand per 31 december 2023	8.483	500	7.973	10

* Toevoeging nettowinst betreft de winst na dividenuitkering.

14. Resultaat over het boekjaar

Het resultaat over boekjaar 2023 is € -1.139 miljoen (ultimo 2022: € 0 miljoen).

Met inachtneming van de statutaire bepaling en het mandaat van de aandeelhouder wordt als bestemming voorgesteld:

In miljoenen		
	2023	2022
	EUR	EUR
Toevoeging / (-) onttrekking aan de algemene reserve	-1.139	-
Uitkering aan de Staat	-	-
Winst / (-) verlies over het boekjaar	-1.139	-

Overige toelichting op de balans

Herwaarderingsverschillen van off-balance sheet-posities

In onderstaand overzicht zijn de off-balance sheet-posities gespecificeerd. Deze zijn omgerekend naar euro, wat leidt tot een netto herwaarderingsverschil:

In miljoenen

	31 december 2023							31 december 2022						
	Totaal	EUR	USD	JPY	GBP	CNH	SDR	Totaal	EUR	USD	JPY	GBP	CNH	SDR
Valutaswaps														
te ontvangen	9.052	8.221	831	-	-	-	-	7.651	6.848	803	-	-	-	-
te leveren	-9.049	-	-6.009	-1.135	-300	-450	-1.155	-7.951	-	-5.367	-1.006	-150	-239	-1.189
	3	8.221	-5.178	-1.135	-300	-450	-1.155	-300	6.848	-4.564	-1.006	-150	-239	-1.189
Valutaforwards														
te ontvangen	1.658	814	844	-	-	-	-	3.548	2.192	1.354	-	2	-	-
te leveren	-1.657	-721	-936	-	-	-	-	-3.514	-1.108	-1.922	-103	-96	-160	-125
	1	93	-92	-	-	-	-	34	1.084	-568	-103	-94	-160	-125
Totaal*	4	8.314	-5.270	-1.135	-300	-450	-1.155	-266	7.932	-5.132	-1.109	-244	-399	-1.314

* DNB heeft het valutarisico van de posities in de tabel afgedekt, met uitzondering van de werkvoorraden.

De valutaswaps en -forwards worden gebruikt om valutakoersrisico's af te dekken. Het doel van de renteswaps is het afdekken van renterisico. Futures worden gebruikt om de looptijd van de beleggingsportefeuille te sturen.

Een valutaswap is een transactie waarbij de ene valuta-soort direct gekocht of verkocht wordt voor een andere valuta-soort tegen een contante koers en na een bepaalde termijn weer terugverkocht of -gekocht wordt tegen de termijankoers. Een valutaforward is een transactie waarbij de ene valuta-soort wordt gekocht of verkocht in ruil voor een andere valuta tegen een bepaalde valutakoers, waarbij de valuta op termijn wordt geleverd. De posities worden bij aanvang gewaardeerd tegen de contante koers, gesplitst in een off-balance sheet verantwoording tegen de termijankoers en een te amortiseren termijnresultaat verantwoord onder de balanspost 'Overlopende activa'. Het te amortiseren termijnresultaat bestaat uit het verschil tussen de termijankoers en de contante koers. Hiermee ontwikkelt de waardering zich op termijn naar de termijankoers.

Een future is een verhandelbaar termijncontract waarbij op een bepaald tijdstip een hoeveelheid van een onderliggende waarde tegen een vooraf bepaalde prijs wordt gekocht of verkocht. Ultimo 2023 heeft DNB een futurepositie van € 84,7 miljoen in USD uitstaan (ultimo 2022: € 352 miljoen in USD). De resultaten op futures worden op dagelijkse basis aferekend.

USD tender

In de off-balance sheet posities zitten forwards ten aanzien van de ECB als gevolg van het kortlopende USD liquiditeit verschaffende programma. De hieraan gerelateerde vorderingen uit hoofde van swaptransacties met tegenpartijen binnen het Eurosysteem voor het verschaffen van US dollar liquiditeit in ruil voor euro liquiditeit, zijn ook opgenomen onder de off-balance sheet posities.

Securities lending-programma

In overeenstemming met besluiten van de Raad van Bestuur van de ECB heeft DNB haar waardepapieren die zijn aangekocht onder het programma voor de aankoop van gedekte obligaties (CBPP3), door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (PSPP) en het pandemie-noodaankoop-programma (PEPP) beschikbaar gesteld voor securities lending. Tenzij voor deze securities lending-activiteiten onderpand in contanten is afgegeven, worden de securities lending-activiteiten off-balance verantwoord¹⁹. Ultimo 2023 was de nominale omvang van de securities lending-activiteiten € 168 miljoen (ultimo 2022: € 393 miljoen).

Vreemde valuta positie

Ultimo 2023 bedraagt de tegenwaarde van de som van de activa luidende in vreemde valuta (begrepen in de activaposten 2 en 3) € 26.922 miljoen (ultimo 2022: € 26.158 miljoen). Ultimo 2023 bedraagt de tegenwaarde van de som van de passiva luidende in vreemde valuta (begrepen in de passivaposten 6, 7 en 8) € 16.060 miljoen (ultimo 2022: € 16.535 miljoen). Deze valutaposities worden meegenomen in de totale valutaherwaardering en volgen de herwaarderingsregels zoals onder 'Herwaarderingsregels' zijn opgenomen. DNB heeft het valutarisico afgedekt met uitzondering van vastrentende waarden anders dan uitgaven in USD en JPY, aandelenfondsen, aandelen en werkvoorraden.

Beheer en bewaarneming

DNB beheert en bewaart effecten en andere waardepapieren als onderdeel van de dienstverlening aan centrale banken buiten het eurogebied en overheden. Beheer en bewaarneming geschiedt voor rekening en risico van de tegenpartij. De opbrengsten worden verantwoord in de winst- en verliesrekening onder 'Provisiebaten'.

¹⁹ Indien onderpand in contanten aan het einde van het jaar niet belegd zijn, worden deze transacties op de balansrekeningen geboekt (zie toelichting passivapost 10 'Overige verplichtingen').

Gebeurtenissen na balansdatum

Wijziging vijfjaarlijkse ECB-kapitaalsleutel

In overeenstemming met Artikel 29 van de statuten van de ESCB, wordt de aan DNB toegekende weging in het ECB-kapitaal om de vijf jaar herzien.

De meest recente herziening heeft plaatsgevonden op 1 januari 2024, waarbij de kapitaalsleutel van DNB is gestegen van 4,7662% naar 4,8306% en waarmee de activapost 8.1 'Deelneming in de ECB' met € 7 miljoen is toegenomen.

Volgens Artikel 30.2 van de Statuten van de ESCB, zijn bijdragen van NCB's aan de overdracht van externe reserves aan de ECB vastgesteld naar verhouding tot hun aandeel in het geplaatst kapitaal van de ECB. De toename in de weging van DNB in het ECB's geplaatst kapitaal, resulteerde in een toename van € 32 miljoen op 1 januari 2024, hetgeen is betaald aan de ECB.

De volgende herziening van de kapitaalsleutel zal over vijf jaar plaatsvinden, tenzij lidstaten toe- of uittreden uit het ESCB.

In procenten

	Kapitaalsleutel vanaf 1 januari 2024	Kapitaalsleutel tot en met 31 december 2023
	%	%
Nationale Bank van België	3,0005	2,9630
Deutsche Bundesbank	21,7749	21,4394
Eesti Pank	0,2437	0,2291
Central Bank of Ireland	1,7811	1,3772
Bank of Greece	1,8474	2,0117
Banco de España	9,6690	9,6981
Banque de France	16,3575	16,6108
Hrvatska narodna banka	0,6329	0,6595
Banca d'Italia	13,0993	13,8165
Central Bank of Cyprus	0,1802	0,1750
Latvijas Banka	0,3169	0,3169
Lietuvos bankas	0,4826	0,4707
Banque centrale du Luxembourg	0,2976	0,2679
Central Bank of Malta	0,1053	0,0853
De Nederlandsche Bank	4,8306	4,7662
Oesterreichische Nationalbank	2,4175	2,3804
Banco de Portugal	1,9014	1,9035
Banka Slovenije	0,4041	0,3916
Národná banka Slovenska	0,9403	0,9314
Suomen Pankki-Finlands Bank	1,4853	1,4939
<i>Totaal eurogebied NCB's*</i>	<i>81,7681</i>	<i>81,9881</i>
Bulgarian National Bank	0,9783	0,9832
Česká národní banka	1,9623	1,8794
Danmarks Nationalbank	1,7797	1,7591
Magyar Nemzeti Bank	1,5819	1,5488
Narodowy Bank Polski	6,0968	6,0335
Banca Națională a României	2,8888	2,8289
Sveriges Riksbank	2,9441	2,9790
<i>Totaal niet-eurogebied NCB's*</i>	<i>18,2319</i>	<i>18,0119</i>
Totaal euro- en niet-eurogebied NCB's*	100,0000	100,0000

* Totaaltelling kan afwijken door afrondingen.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Aansprakelijkstellingen en aansprakelijkheidsprocedures

Het komt voor dat DNB uit hoofde van haar toezichttaak of anderszins aansprakelijkstellingen ontvangt (of aankondigingen van aansprakelijkstellingen). In sommige gevallen worden aansprakelijkheidsprocedures tegen DNB aanhangig gemaakt. Indien de uit een dergelijke procedure voortvloeiende verplichting voor DNB niet redelijkerwijs valt in te schatten of het niet waarschijnlijk is dat de verplichting moet worden voldaan, wordt volstaan met vermelding in deze toelichting. Op dit moment zijn tegen DNB geen aansprakelijkheidsprocedures aanhangig.

IMF

DNB heeft verschillende kredietfaciliteiten ter beschikking gesteld aan het IMF, in het kader van het Nederlandse IMF-lidmaatschap. Deze zijn verder toegelicht op pagina 104 tot en met 106.

Verstrekking euroliquiditeit via swap-overeenkomsten

DNB heeft een overeenkomst met een nationale centrale bank buiten het eurogebied. Via de overeenkomst stelt DNB euroliquiditeit beschikbaar in het werkgebied van deze centrale bank, met als doel marktverstoringen te voorkomen door in eventuele liquiditeitsbehoefte te voorzien.

Uitbesteding

DNB heeft van haar ICT-functie de servicedeskdiensten, het datacenter en de hiermee samenhangende diensten uitbesteed. De huidige lopende contractuele financiële verplichting is voor een groot gedeelte afhankelijk van de toekomstige afname van schaalbare diensten. De verplichting tot en met boekjaar 2027 is ongeveer € 29 miljoen.

Huur- en leaseovereenkomsten

Sinds 1 juli 2018 huurt DNB een deel van het Toorop-gebouw en het nabijgelegen gebouw aan de Omval te Amsterdam. De huurovereenkomsten lopen tot 31 augustus 2025. DNB is in 2020 verhuisd omdat het pand aan het Frederiksplein gerenoveerd wordt. De jaarlijkse huurlasten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt. De aangegane verplichting is opgenomen in onderstaande tabel.

In 2019 is DNB een erfpachtovereenkomst aangegaan met de Nederlandse Staat ten behoeve van de nieuwe locatie voor het bankbiljettenbedrijf en de goudkluis in Zeist. De overeenkomst heeft een looptijd van 60 jaar. De jaarlijkse canon wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt. De aangegane verplichting is opgenomen in de onderstaande tabel.

Een aantal medewerkers van DNB heeft uit hoofde van zijn of haar functie recht op een leaseauto. Leasecontracten hebben een standaard looptijd van 4 of 5 jaar met een verlengingsclausule. In onderstaande tabel is de aangegane verplichting van de huidige leasecontracten weergegeven. Voor de medewerkers waarvan het leasecontract in 2023 is verlopen, is in onderstaande tabel reeds rekening gehouden met verlenging tegen de huidige leaseprijs.

In miljoenen

	Totaal	2024	2025 tot en met 2028	2029 en verder
	EUR	EUR	EUR	EUR
Huurovereenkomsten	19	11	8	-
Erfpachtovereenkomsten	17	0	1	16
Leaseovereenkomsten	5	1	4	-
Totaal	41	12	13	16

Onderverhuurovereenkomst

Vanaf 1 november 2022 verhuurt DNB een gedeelte van de door haar gehuurde kantoorruimte in de Omval. De overeenkomst loopt tot 31 augustus 2025, met één mogelijkheid tot opzegging door huurder vanaf 16 januari 2024.

In miljoenen

	Totaal	2024	2025 tot en met 2028	2029 en verder
	EUR	EUR	EUR	EUR
Onderverhuurovereenkomst	2	1	1	-
Totaal	2	1	1	-

3 Toelichting op de winst- en verliesrekening

Bedrijfsopbrengsten

1 en 2 Netto rentebaten

Onder deze post zijn de rentebaten en -lasten begrepen met betrekking tot de activa en passiva in euro.

De netto rentebaten worden in verband met de ontwikkeling van de beleidsrentes hieronder per categorie gespecificeerd en toegelicht:

In miljoenen		
	2023	2022
	EUR	EUR
Vordering Eurosysteem	8.417	1.169
Monetaire kredietverlening	1.264	-894
Monetaire portefeuilles	1.045	340
Beleggingen	297	20
Niet-monetaire deposito's	-485	-22
Verplichtingen kredietinstellingen eurogebied	-12.023	-683
Totaal	-1.485	-70

De rentebaten zijn voornamelijk afkomstig van de vorderingen binnen het Eurosysteem, waarover de basisherfinancieringsrente wordt vergoed. Voor een toelichting op de vorderingen binnen het Eurosysteem zie activapost 8 'Vorderingen binnen het Eurosysteem'.

De rentebaten op de monetaire portefeuilles zijn toegenomen doordat er een hoger rendement zit op de waardepapieren die onder de herinvesteringen worden aangekocht dan op de waardepapieren die zijn

afgelopen. Voor een toelichting op de monetaire aankoopprogramma's zie activapost 7.1 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren'.

De verschuiving van rentelasten naar rentebaten op de monetaire kredietverlening wordt enerzijds veroorzaakt door stijgende beleidsrentes en anderzijds door het besluit van de Raad van Bestuur van 27 oktober 2022 over de vergoeding op de TLTRO-III leningen. Zie voor verdere toelichtingen op de vergoeding op de TLTRO-leningen activapost 5.2 'Langerlopende herfinancieringstransacties'.

De rentelasten over verplichtingen aan kredietinstellingen in het eurogebied en de niet-monetaire deposito's zijn door de gestegen beleidsrentes in 2023 aanzienlijk toegenomen, terwijl in 2022 nog het omslagpunt van rentebaten naar rentelasten was. De ongewone situatie van rentebaten over verplichtingen aan kredietinstellingen van voorgaande jaren is hiermee voorbij.

In het onderdeel 'Financiële toelichting' van het hoofdstuk 'Verantwoording' op pagina 59 wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen.

3. Gerealiseerde winsten/verliezen uit financiële transacties

De gerealiseerde winsten uit financiële transacties van € 258 miljoen (2022: € 285 miljoen) zijn gedeeltelijk veroorzaakt door de verkoop van een aandelenfonds voor de transitie naar een aandelenmandaat.

In het onderdeel 'Financiële toelichting' van het hoofdstuk 'Verantwoording' wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau en de opbouw van dit aandelenmandaat.

In miljoenen

	2023	2022
	EUR	EUR
Prijsverkoopresultaat aandelenfondsen	254	285
Prijsverkoopresultaat high-yield obligatiefondsen	14	-
Valutaverkoopresultaat	2	24
Prijsverkoopresultaat aandelen	0	-
Prijsverkoopresultaat vastrentende waarden	-12	-24
Totaal	258	285

4. Afwaardering op lagere marktwaarde

De afwaarderingen van € 36 miljoen (2022: € 213 miljoen) bestaan voornamelijk uit afwaarderingen op vreemde valuta. Daarnaast zijn er prijsafwaarderingen op aandelen en vastrentende waarden. Op de aandelen- en obligatiefondsen hebben in 2023 geen afwaarderingen plaatsgevonden.

In miljoenen

	2023	2022
	EUR	EUR
Vreemde valuta	-22	-4
Aandelen	-9	-
Vastrentende waarden	-5	-122
Aandelenfondsen	-	-64
Investment-grade obligatiefondsen	-	-23
Totaal	-36	-213

5. Overdracht naar/uit Voorziening voor Financiële Risico's

In 2023 heeft DNB € 2.346 miljoen aan de VFR onttrokken (2022: onttrekking van € 460 miljoen). Door deze onttrekking is de omvang van de VFR nihil (ultimo 2022: € 2.346 miljoen).

In het onderdeel 'Financiële toelichting' van het hoofdstuk 'Verantwoording' op pagina 59 wordt nader ingegaan op de onttrekking aan de voorziening en de risico's waaraan DNB blootstaat.

8. Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen

Over 2023 bedraagt deze post € 13 miljoen (2022: € 13 miljoen). Hieronder valt ook het aan DNB toegekende bedrag met betrekking tot de winstuitkering van de ECB. Gegeven het resultaat van de ECB over 2023 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten om geen (tussentijdse) winst uit te keren (zie voor toelichting 'Winstuitkering door de ECB' onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' op pagina 103).

9. Netto resultaat van herverdeling monetair inkomen

Het netto resultaat van herverdeling van monetair inkomen kan als volgt worden gespecificeerd:

In miljoenen

	2023	2023	2023	2022
	EUR	EUR	EUR	EUR
	Rentebaten (1)	Herverdeling van monetaire inkomsten (2)	Rentebaten en voorziening na herverdeling (3) = (1) + (2)	Herverdeling van monetaire inkomsten (2)
Aan DNB toekomende monetaire inkomsten		2.369		418
Door DNB verdiende monetaire inkomsten		-4.310		-632
Herziening voorgaande jaren		0		2
Dotatie voorziening inzake monetairbeleidstransacties		-2		-
Totaal herverdeling monetair inkomen		-1.943		-212
Voor de monetaire inkomsten in aanmerking genomen posten				
Vorderingen eurosysteem	8.417	-7.796	621	-1.078
Monetaire kredietverlening	1.264	297	1.561	277
Monetaire portefeuilles	1.045	883	1.927	286
Verplichtingen kredietinstellingen eurogebied	-12.023	4.442	-7.580	300
Baten uit verschil geormerkte activa en passiva		233	233	1
Herziening voorgaande jaren		0	0	2
Dotatie voorziening inzake monetairbeleidstransacties		-2	-2	-
Totaal monetaire operaties	-1.297	-1.943	-3.240	-212
Niet-monetaire rentebaten				
Beleggingen	297		297	
Niet-monetaire deposito's	-485		-485	
Totaal niet-monetaire rentebaten	-188		-188	
Totaal rentebaten en dotatie voorziening monetaire beleidsoperaties	-1.485	-1.943	-3.428	-212

De hoogte van het monetair inkomen van elke NCB binnen het Eurosysteem wordt vastgesteld op basis van de feitelijke jaarinkomsten uit hoofde van geormerkte activa afgezet tegen de referentiepassiva. Wanneer de waarde van de geormerkte activa de waarde van de referentiepassiva over- of onderschrijft, zal het verschil worden gecompenseerd door ten aanzien van het verschil het herfinancieringspercentage toe te passen. De door DNB verdiende monetaire inkomsten op de geormerkte activa zijn verantwoord onder de rentebaten. Rentelasten op de referentiepassiva wordt hierop in mindering gebracht.

Het saldo van de herverdeling van de monetaire inkomsten van € -1.941 miljoen (2022: € -214 miljoen) komt voort uit het verschil tussen de door DNB verdiende monetaire inkomsten van € 4.310 miljoen en de aan DNB op basis van haar Eurosysteem-kapitaalsleutel toekomende monetaire inkomsten van € 2.369 miljoen. Het netto resultaat herverdeling monetaire inkomsten bevat tevens het aandeel van DNB in de voorziening voor kredietrisico's uit monetaire beleidsoperaties van € 2 miljoen (zie ook de toelichtingen 'Voorziening monetaire beleidsoperaties' en 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren').

De specificatie van de geormerkte activa is als volgt:

<u>Geormerkte activa</u>	<u>Vergoedingstarief</u>
Goudreserves naar rato van de Eurosysteem-kapitaalsleutel	0%
Vorderingen uit hoofde van de overdracht van externe reserves aan de ECB (uitgezonderd goud)	Basisherfinancieringsrente
Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro	Feitelijke jaarinkomsten
Waardepapieren die worden aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden uit de programma's CBPP, CBPP2, PSPP - overheid en PEPP - overheid	Basisherfinancieringsrente
Waardepapieren die worden aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden uit de programma's SMP, CBPP3, PSPP - supranationaal, CSPP en PEPP (uitgezonderd PEPP - overheid)	Feitelijke jaarinkomsten
Vorderingen op niet-eurogebied NCB's die verband houden met liquiditeitsverruimende operaties	Werkelijke rentebaten (inclusief overlopende posten)
Opgebouwde couponrentegerelateerde saldi op aan waardevermindering onderhevige effecten die worden aangehouden voor monetairbeleidsdoeleinden en waarvoor volledige inkomsten-/risicodeling van toepassing is	Niet van toepassing
Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem	Basisherfinancieringsrente
Opgelopen rente met betrekking tot reguliere monetaire-beleidstransacties met een looptijd langer dan 1 jaar	Niet van toepassing
Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)	Basisherfinancieringsrente

De specificatie van de referentiepassiva is als volgt:

Referentiepassiva	Vergoedingstarief
Bankbiljetten in omloop	Niet van toepassing
Verplichtingen aan kredietinstellingen van het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro	Feitelijke jaarinkomsten

De door de NCB's van het Eurosysteem samengevoegde monetaire inkomsten dienen onder de NCB's te worden verdeeld naar rato van hun bijdrage aan het geplaatst kapitaal van de ECB. Het samenvoegen en herverdelen van het monetair inkomen leidt tot herverdelingseffecten. Deze worden enerzijds veroorzaakt doordat het rendement op bepaalde geormerkte activa of betaalde rente op gerelateerde passiva kunnen verschillen bij de verschillende NCB's van het Eurosysteem. Anderzijds verschilt het aandeel van de te oormerken activa en gerelateerde passiva van die NCB's van het aandeel dat zij volgens de Eurosysteem-kapitaalsleutel in het totaal van de geormerkte activa en gerelateerde passiva van de NCB's van het Eurosysteem hebben.

10. Overige baten

Onder deze post vallen de baten uit hoofde van de doorberekening van de kosten van de ZBO-taken aan de onder toezicht staande instellingen, evenals de overheidsbijdragen voor de uitvoering van deze werkzaamheden. DNB houdt als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) prudentieel toezicht op financiële instellingen en is de nationale resolutieautoriteit.

De specificatie van de overige baten is als volgt:

In miljoenen		
	2023	2022
	EUR	EUR
Bijdrage instellingen	237	218
Overheidsbijdrage	2	1
Overige	7	3
Totaal	246	222

Conform de toezicht- en resolutiewetgeving wordt nadere informatie in een aparte verantwoording weergegeven. Voor meer informatie zie onze ZBO-verantwoording 2023.

Bedrijfslasten

11. Personeelskosten

In 2023 bedraagt het gemiddeld aantal personeelsleden omgerekend in voltijdse eenheden 2.174 (gemiddelde over 2022: 2.060).

De post 'Personeelskosten' is als volgt te specificeren:

In miljoenen		
	2023	2022
	EUR	EUR
Lonen en salarissen	-209	-184
Sociale lasten	-28	-24
Pensioenlasten	-42	-37
Overige personeelskosten	-17	-13
Totaal	-296	-258

De jaarlast van € 42 miljoen (2022: € 37 miljoen) die voortvloeit uit de pensioenregeling is opgenomen onder de post 'Pensioenlasten' en bestaat uit de afgedragen premies (2023: € 51 miljoen; 2022: € 45 miljoen), verminderd met de eigen bijdragen van de medewerkers (2023: € 9 miljoen; 2022: € 8 miljoen).

Beloningen

Algemeen

DNB dient uit hoofde van de Wet normering topinkomens (hierna 'WNT') de bezoldiging van haar topfunctionarissen te publiceren alsmede de bezoldiging van niet-topfunctionarissen als die boven de in de wet bedoelde bezoldigingsnorm uitkomen. DNB classificeert de directie en de leden van de raad van commissarissen als topfunctionarissen. Voor de directieleden hebben de ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besloten dat DNB met haar directieleden een individuele bezoldiging mag overeenkomen die hoger is dan de WNT-norm.

Het WNT-bezoldigingsmaximum over het boekjaar 2023 is € 223.000²⁰ (2022: € 216.000). Tenzij anders is vermeld, zijn alle genoemde functionarissen het gehele jaar en voltijds in functie geweest.

Directie

De individuele maximale bezoldiging van de directieleden voor 2023 is inclusief vakantiegeld, extra maand en overige arbeidsvoorwaarden en kent geen prestatiebeloning. De pensioenregeling van de directieleden is overeenkomstig de met de minister van Financiën gemaakte afspraken in 2005 en is aangepast aan de wettelijke bepalingen die gelden sinds 1 januari 2015. Zij betalen evenals de overige werknemers een eigen bijdrage in de pensioenpremie.

Onderstaand de specificatie van de beloning en belaste onkostenvergoedingen en de beloning betaalbaar op termijn (pensioenlasten) van de directie voor de relevante periode als directielid:

Naam	Functie	Beloning en belaste onkostenvergoedingen		Beloning betaalbaar op termijn		Totale bezoldiging		Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
		2023 EUR	2022 EUR	2023 EUR	2022 EUR	2023 EUR	2022 EUR	2023 EUR	2022 EUR
Klaas Knot	President	449.834	438.496	29.166	26.504	479.000	465.000	479.000	465.000
Else Bos	Directeur	437.276	426.767	28.424	25.733	465.700	452.500	465.700	452.500
Nicole Stolk	Directeur	252.576	236.267	28.424	25.733	281.000	262.000	281.000	262.000
Olaf Sleijpen	Directeur	261.576	255.267	28.424	25.733	290.000	281.000	290.000	281.000
Steven Maijoor	Directeur	365.576	356.267	28.424	25.733	394.000	382.000	394.000	382.000
	Totaal	1.766.838	1.713.064	142.862	129.436	1.909.700	1.842.500		

²⁰ De verhoging van het WNT-bezoldigingsmaximum t.o.v. 2022 bedraagt 2,9%, afgerond naar boven op een duizendvoud in euro's (Staatscourant, 31 augustus 2022, Nr. 22022).

Raad van commissarissen

Leden van de raad van commissarissen ontvangen een vergoeding conform de WNT: als voorzitter maximaal 15% en als lid maximaal 10% van het WNT-bezoldigingsmaximum.

Onderstaand volgt de specificatie van de commissarissenvergoedingen over 2023 en 2022:

	2023	2022
	EUR	EUR
Martin van Rijn (voorzitter) ¹	19.612	-
Wim Kuijken (voorzitter) ²	13.838	32.400
Frans Muller (vice voorzitter) ^{3 4}	22.300	-
Margot Scheltema (vice voorzitter) ⁵	14.846	21.600
Annemieke Nijhof ⁶	22.300	21.600
Marry de Gaay Fortman	22.300	21.600
Roger Dassen	22.300	21.600
Mirjam van Praag ⁶	22.300	21.600
Artie Debidien ⁷	7.454	-
Feike Sijbesma ⁸	4.888	21.600
Peter Blom ⁹	-	18.345
Totaal	172.138	180.345

¹ Benoemd per 1 juni 2023.

² Tot 1 juni 2023 lid van de RvC.

³ Benoemd per 1 januari 2023

⁴ Per 1 september 2023 vice voorzitter

⁵ Tot 1 september 2023 lid van de RvC.

⁶ Tevens het gehele jaar lid van de Bankraad. Hiervoor ontvangt men een vergoeding van EUR 4.022 op jaarbasis (2022: EUR 3.299). Deze vergoeding is niet in bovenstaande specificatie opgenomen.

⁷ Benoemd per 1 september 2023.

⁸ Tot 22 maart 2023 lid van de RvC.

⁹ Werkzaamheden per 7 november 2022 vrijwillig tijdelijk neergelegd en teruggetreden per 15 september 2023.

Functionarissen met een bezoldiging boven de WNT-norm

Op grond van de WNT meldt DNB ook jaarlijks de functionarissen (zijnde niet-topfunctionarissen) met een bezoldiging boven het WNT-bezoldigingsmaximum (2023: € 223.000, 2022: € 216.000). Voor deze functionarissen geldt in de WNT geen maximering, maar wel een publicatieplicht. Dat deze functionarissen boven het WNT-bezoldigingsmaximum uitkomen, vloeit voort uit het arbeidsvoorwaardenpakket van DNB. Ten opzichte van vorig jaar is het aantal licht gestegen van 17 naar 18 functionarissen.

Totaaloverzicht publicatie bezoldigingen

Hieronder volgt het totaaloverzicht van niet-topfunctionarissen (op functie) met een totale bezoldiging boven het WNT-bezoldigingsmaximum in 2023.

Functie	Gemiddelde omvang dienstverband per week		Beloning en belaste onkostenvergoedingen		Beloning betaalbaar op termijn		Totale bezoldiging	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022
	UREN	UREN	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Divisiedirecteur	36	36	272.340	299.726	29.166	26.504	301.506	326.230
Divisiedirecteur	36	36	238.760	261.937	29.166	26.504	267.926	288.441
Divisiedirecteur	36	36	232.510	256.878	29.166	26.504	261.676	283.382
Divisiedirecteur	36	36	227.284	243.535	29.166	26.504	256.450	270.039
Divisiedirecteur	36	36	227.284	224.533	29.166	26.504	256.450	251.037
Divisiedirecteur	36	36	227.284	238.556	29.166	26.504	256.450	265.060
Divisiedirecteur	36	36	227.167	238.431	29.166	26.504	256.333	264.935
Divisiedirecteur	36	36	226.924	250.964	29.166	26.504	256.090	277.468
Divisiedirecteur	36	36	227.275	237.379	28.424	25.733	255.699	263.112
Divisiedirecteur	36	36	227.199	211.921	28.424	25.733	255.623	237.654
Divisiedirecteur	36	36	227.199	225.220	28.424	25.733	255.623	250.953
Divisiedirecteur ¹	36	36	227.183	155.929	28.424	19.410	255.607	175.339
Divisiedirecteur	36	36	226.330	224.636	28.424	25.733	254.754	250.369
Divisiedirecteur	36	36	224.219	232.962	29.166	26.504	253.385	259.466
Divisiedirecteur	36	36	223.868	223.094	28.424	25.733	252.292	248.827
Divisiedirecteur	36	36	223.488	234.985	28.424	25.733	251.912	260.718
Programmadirecteur	36	36	208.520	188.956	29.166	26.504	237.686	215.459
Divisiedirecteur	36	36	208.063	195.622	29.166	26.504	237.229	222.126

¹ In dienst per 1 april 2022

12. Andere beheerskosten

De post 'Andere beheerskosten' is als volgt te specificeren:

In miljoenen		
	2023	2022
	EUR	EUR
Inhuur-, uitzendkrachten en uitbesteed werk	-102	-111
Reis- en verblijfkosten	-3	-2
Huisvestingskosten	-24	-23
Inventaris-, software- en kantoorkosten	-48	-42
Algemene kosten	-10	-18
Totaal	-187	-196

Het honorarium van de externe accountant is onder de algemene kosten opgenomen. Het honorarium is gesplitst in de volgende categorieën:

In hele bedragen		
	KPMG Accountants N.V.	KPMG Accountants N.V.
	2023	2022
	EUR	EUR
Onderzoek van de jaarrekening	-698.741	-667.000
Overige assurance	-177.520	-163.771
Aan assurance verwante opdrachten	-65.000	-78.000
Totaal	-941.261	-908.771

De totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening zijn gebaseerd op de honoraria over het boekjaar waarop het onderzoek betrekking heeft en inclusief BTW.

17. Vennootschapsbelasting

De heffing van de vennootschapsbelasting beperkt zich bij DNB tot de niet bij wet opgedragen taken. De te betalen vennootschapsbelasting voor 2023 is € 0 miljoen (2022: € 0 miljoen). Dit jaar hebben er geen significante resultaten plaatsgevonden met betrekking tot de niet bij wet opgedragen taken.

Directie en raad van commissarissen

Amsterdam, 13 maart 2024

De directie van De Nederlandsche Bank N.V.

Klaas Knot, *president*

Steven Maijoor

Nicole Stolk

Olaf Sleijpen

Amsterdam, 13 maart 2024

Vastgesteld door de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Martin van Rijn, *voorzitter*

Frans Muller, *vice-voorzitter*

Annemieke Nijhof

Marry de Gaay Fortman

Roger Dassen

Mirjam van Praag

Artie Debidien

4 Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Aandeelhouder en de Raad van Commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Naar ons oordeel is de jaarrekening van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna 'de vennootschap' of 'DNB') opgemaakt, in alle van materieel van belang zijnde aspecten, in overeenstemming met de grondslagen zoals opgenomen in de richtlijn van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/34), de wijzigingen daarop zoals opgenomen in ECB/2019/34 en ECB/2021/51 en de door het Eurosysteem opgestelde geharmoniseerde toelichting op de balans en winst- en verliesrekening, aangevuld met de van toepassing zijnde bepalingen uit Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek conform artikel 17 van de Bankwet 1998 en tevens de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening over 2023 van DNB te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2023;
- 2 de winst-en-verliesrekening over 2023; en
- 3 de toelichting op de balans per 31 december 2023 en de winst- en verliesrekening over 2023

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van De Nederlandsche Bank N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet naleven wet- en regelgeving, klimaat en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 80 miljoen
- 0,02% van de totale activa
- Lagere materialiteit voor de WNT-toelichting

Risico van een afwijking van materieel belang vanwege risico's gerelateerd aan Fraude, NOCLAR, Continuïteit en Klimaat

- Frauderisico's: het veronderstelde risico op het doorbreken van de interne beheersing door het management.
- Risico's in verband met het niet naleven wet- en regelgeving (NOCLAR): geen risico op een afwijking van materieel belang vanwege NOCLAR geïdentificeerd.

De bovenstaande risico's zijn verder uiteengezet in de sectie 'Controleaanpak frauderisico op het doorbreken van de interne beheersing door management en risico op het niet naleven van wet- en regelgeving'.

- Continuïteitsrisico's: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.
- Klimaatrisico's: wij hebben de impact op de jaarrekening van klimaat-gerelateerde risico's geëvalueerd en onze aanpak en observaties uiteengezet in de sectie 'Controleaanpak van klimaat-gerelateerde risico's'.

Kernpunten

- Toelichting van de Risico's en buffers, zoals opgenomen in het Verantwoordingshoofdstuk.

KPMG Accountants N.V., een naamloze vennootschap ingeschreven in het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Limited, een Engelse entiteit.

2838423/24W00191284AVN

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 80 miljoen (2022: EUR 80 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van de totale activa (0,02%). Wij beschouwen de totale activa als de meest geschikte benchmark. Deze benchmark is gewijzigd ten opzichte van 2022, toen wij Kapitaal en reserves als benchmark hanteerden. Deze wijziging heeft te maken met de verliezen die DNB heeft geleden en de komende jaren verwacht te leiden. Als gevolg daarvan zal de benchmark Kapitaal en reserves dalen en daardoor niet langer geschikt zijn. Wij achten totale activa de meest geschikte alternatieve benchmark aangezien dit de gebruikers van de jaarrekening een indicatie geeft van de financiële risico's.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, bijvoorbeeld bij de toelichting op de Risico's en buffers.

Wij hebben met de raad van commissarissen afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 3,2 miljoen rapporteren aan hen alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Voor de controle van de naleving van de WNT hanteren wij een aanpak gebaseerd op het Controleprotocol WNT 2023 zoals opgesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hierin is een materialiteit voor de juistheid opgenomen variërend van EUR 5.000 tot EUR 10.000, voor de volledigheid voor topfunctionarissen een materialiteit van nihil en voor de volledigheid van overige functionarissen 1% van de personeelskosten met een maximum van EUR 223.000.

Controleaanpak frauderisico op het doorbreken van de interne beheersing door management en risico op het niet naleven van wet- en regelgeving

Bij de uitvoering van haar taken besteedt de directie veel aandacht aan risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving en neemt de Financiële Commissie van de raad van commissarissen kennis hiervan. De directie van DNB is zich ervan bewust dat niet-naleving van wet- en regelgeving kan leiden tot een reputatie risico.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de vennootschap en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld. Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling, het incidentenregister en de procedures van de vennootschap om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ingewonnen bij de directie, de Financiële Commissie van de raad van commissarissen en bij relevante afdelingen, zoals de Interne Audit Dienst, Operationeel Risk Management, Finance, Juridische Zaken en Compliance & Integriteit. Daarnaast hebben wij onder meer de volgende documenten geëvalueerd:

- onderzoeksrapporten van de Interne Audit dienst, Operationeel Risk Management en Compliance & Integriteit inzake aanwijzingen over mogelijke fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving; en
- de door ons opgevraagde advocatenbrieven.

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de vennootschap van toepassing is. Naast wet- en regelgeving die een directe impact heeft op de jaarrekening, zoals de Bankwet, verslaggevingsregelgeving, belastingwetgeving, de Wet normering topinkomens (WNT), de Wet bekostiging financieel toezicht en de regelingen voor een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO), hebben wij de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die, bij niet naleving, mogelijk indirect een materieel effect op de jaarrekening kunnen hebben:

- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Europese aanbestedingsregels; en
- Internationale sanctiewetgeving.

Daarnaast is er in Nederland wetgeving, die niet (volledig) op DNB van toepassing is, maar die zij vanuit een reputatie oogpunt wel zoveel mogelijk toepast, zoals de Wet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering (Wwft).

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

Binnen DNB wordt gewerkt met fysieke waarden (goud, bankbiljetten en munten) en vinden grote financiële transacties plaats die goede interne controlemaatregelen vereisen. De hiermee samenhangende frauderisicofactoren hebben wij in onze controle betrokken. Dit geldt eveneens voor de frauderisicofactoren die wij hebben gesignaleerd voor de in de jaarrekening opgenomen toelichting op de Wet normering topinkomens (WNT).

Aangezien het management van DNB geen resultaatafhankelijke beloning krijgt en het behaalde resultaat geen doel op zich is, hebben wij het conform de controlestandaarden veronderstelde frauderisico voor de omzet weerlegd. Daarnaast is het aantal schattingsposten in de balans beperkt (zie hiervoor de sectie toegepaste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling).

In overeenstemming met het vorenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle en hebben hierop als volgt ingespeeld:

• Doorbreken van interne beheersing door het management (een verondersteld risico)

Risico:

- Het management is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaatbepaling te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die effectief lijkt te werken.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van interne beheersingsmaatregelen (waaronder de opzet en bestaan van het boeken van handmatige journalposten), die relevant zijn voor het mitigeren van het risico op fraude.

- Wij hebben een data-analyse uitgevoerd op journaalposten met een hoger risico gerelateerd aan transacties omtrent personeels- en bedrijfskosten, materiële vaste activa, en goud. Op basis van onze kennis van deze bedrijfsprocessen hebben wij bepaald welke journaalposten wij niet zouden verwachten in het kader van de normale bedrijfsvoering. Waar wij onverwachte journaalposten identificeerden, hebben wij aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd om op het geïdentificeerd risico in te spelen. Deze werkzaamheden omvatten ook het inwinnen van inlichtingen omtrent de aard van de journaalpost en het herleiden van transacties naar de broninformatie.
- Wij hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, waaronder een controle op het goudwaarmaerk tijdens de jaarlijkse goudweging.

Wij hebben onze risico-inschatting, controleaanpak en resultaten gecommuniceerd met de directie en de Financiële Commissie van de raad van commissarissen.

Onze controlewerkzaamheden hebben niet geleid tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor de jaarrekening.

Controleaanpak continuïteit

Zoals toegelicht op pagina 64 van het Verantwoordingshoofdstuk heeft de directie haar continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd gezien de mogelijkheid om als centrale bank geld te creëren in de eigen valuta.

Gegeven deze uit de Bankwet voortvloeiende geldscheppende rol van DNB, hebben wij geoordeeld dat de jaarrekening kan worden opgesteld op basis van continuïteit.

Controleaanpak van klimaat-gerelateerde risico's

De directie heeft in de sectie Klimaatrisico's, zoals opgenomen op pagina 65 in het Verantwoordingshoofdstuk van het jaarverslag, haar activiteiten en voortgang ten aanzien van haar klimaatdoelstellingen weergegeven. Klimaatverandering heeft rechtstreeks invloed op het financieel-economisch systeem en raakt daarmee aan DNB's missie en mandaat. DNB streeft ernaar binnen haar mandaat adequaat in te spelen op deze toezeggingen.

De directie heeft verder beoordeeld hoe klimaat gerelateerde risico's, haar eigen ambities en de ontwikkelingen in wet- en regelgeving impact hebben op de jaarrekening van DNB. Om de impact van deze risico's in te schatten, heeft de directie in 2023 een nieuwe klimaatstresstest uitgevoerd op het overstromingsrisico. Op basis van de uitgevoerde klimaatstresstest is de impact berekend van een ernstige overstroming van de rivieren in de landen van het eurogebied op DNB's financiële risico's en verwachte winstgevendheid. Hieruit blijkt dat de balans van DNB niet immuun is voor de gevolgen van overstromingsrisico's. De impact is hierbij sterk afhankelijk van de monetaire beleidsreactie.

Aangezien de impact in dit stadium nog niet met voldoende precisie gemeten kan worden, is de mogelijke financiële impact van deze en andere klimaatrisico's nog niet meegenomen in de 'Risico's en buffers' zoals opgenomen op pagina 62.

2838423/24W00191284AVN

In het kader van onze risicoanalyse hebben wij met de directie gesproken en de volgende werkzaamheden uitgevoerd gericht op het onderkennen van risico's van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fouten of fraude:

- kennis genomen van de activiteiten van DNB inzake het klimaat, zoals opgenomen in de sectie Klimaatrisico's op pagina 65 en haar verantwoording hierover in het jaarverslag;
- de totstandkoming en resultaten van de klimaatstresstest besproken en kennis genomen van de beschreven voorgenoemde ontwikkelingen hierin voor de komende jaren; en
- de voortgang besproken van het Maatschappelijk verantwoord beleggen door DNB van haar eigen beleggingen, zoals opgenomen op pagina 65 van het jaarverslag.

Op grond van een analyse van de jaarrekeningposten en de bijbehorende grondslagen voor waardering van activa en passiva, heeft DNB ingeschat dat de klimaat gerelateerde risico's geen materiële impact hebben op de jaarrekening 2023. Zo zijn de eigen beleggingen gewaardeerd tegen reële waarde, en de monetaire portefeuilles zijn gewaardeerd op basis van geamortiseerde kostprijs, rekening houdend met eventuele bijzondere waardeverminderingen indien deze zich voordoen. Wij kunnen ons vinden in deze analyse. Op basis van de door ons uitgevoerde risicoanalyse hebben wij voor de jaarrekeningcontrole 2023 van DNB dan ook geen materiële klimaat gerelateerde risico's als gevolg van fouten of fraude geïdentificeerd.

Tevens hebben wij kennis genomen van de in het jaarverslag opgenomen informatie met betrekking tot klimaatgerelateerde risico's en hebben wij overwogen of deze informatie materiële inconsistenties bevat ten opzichte van de jaarrekening of kennis verkregen vanuit de controle of anderszins, en in het bijzonder zoals hierboven beschreven.

De kernpunt van onze controle

In Kernpunt van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. Het kernpunt van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Toelichting van de Risico's en buffers, zoals opgenomen in het Verantwoordingshoofdstuk

Omschrijving

In de paragraaf Risico's en buffers, opgenomen op pagina 62 van het Verantwoordingshoofdstuk, licht DNB de financiële risico's toe.

Op basis van de waarderingsgrondslagen van DNB, worden de waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, rekening houdend met een eventuele bijzondere waardevermindering.

Door de opgelopen beleidsrentes in combinatie met het verschil in looptijd tussen de waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoelstellingen en de monetaire deposito's (de verplichtingen aan kredietinstellingen in het eurogebied), loopt DNB een significant renterisico. In het Verantwoordingshoofdstuk is een toelichting gegeven van de risico's die hiermee samenhangen.

Aangezien deze risico's een mogelijke impact hebben op de toekomstige kapitaalontwikkeling, maar niet tot uitdrukking komen in de balans per 31 december 2023, hebben wij deze toelichting aangemerkt als een kwalitatieve toelichting. Om de potentiële gevolgen en de impact op het Kapitaal en de Reserves van DNB te duiden is niet uitsluitend een beschrijving van de risico's opgenomen, maar eveneens een financiële indicatie. Dit betreft een inschatting van het rente-, krediet- en marktrisico op basis van een extreem maar plausibel scenario, dat door DNB wordt berekend met behulp van interne modellen. Gezien de grote schattingsonzekerheid in deze financiële duiding, die met name samenhangt met het renterisico, hebben wij dit aangemerkt als een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

- Wij hebben kennisgenomen van de relevante beheersmaatregelen die zijn geïmplementeerd om de betrouwbare werking van het model en de juiste en consistente toepassing van aannames en modelparameters te garanderen. Wij hebben met behulp van onze eigen specialisten de door DNB uitgevoerde modelvalidatie getoetst op basis van hun interne model governance richtlijnen, validatierichtlijnen en het validatierapport.
- Tevens hebben wij het door DNB ingerichte expert judgement proces getoetst om vast te stellen dat belangrijke veronderstellingen en aannames in het risicomodel, zoals de ontwikkeling van de rente in een extreem maar plausibel scenario, zijn vastgesteld door monetaire experts van DNB.
- Gezien de complexiteit en foutgevoeligheid van de berekeningen in het model, hebben wij het renterisico met behulp van onze specialisten, voor de meest significante parameters nagerekend.
- Wij hebben, met behulp van KPMG specialisten, de belangrijkste veronderstellingen en aannames in het risicomodel voor de bepaling van het renterisico beoordeeld. Tevens hebben wij kennisgenomen van monetaire ontwikkelingen en beslissingen zoals genomen door de Governing Council van de ECB. Op basis van het voornoemde en de analyses van de afdeling risk management hebben wij vastgesteld dat deze juist en volledig zijn verwerkt in de aannames van het model.
- Om de juistheid en volledigheid van de in het model gebruikte brondata te verifiëren, hebben wij deze onder andere aangesloten met de interne data en data zoals ontvangen van de ECB of externe dataleveranciers.
- Wij zijn nagegaan of de uitkomsten van het model juist in de toelichting van de Risico's en buffers zijn weergegeven. Wij hebben geverifieerd of de toelichting toereikend is.

Onze observatie

Wij hebben vastgesteld dat de risico's adequaat zijn toegelicht in de Risico's en buffers paragraaf in het Verantwoordingshoofdstuk. De onder een extreem maar plausibel scenario bepaalde risico's die zijn toegelicht om het financiële risico te duiden, zijn berekend in overeenstemming met de interne grondslagen en modellen.

2838423/24W00191284AVN

Paragraaf ter benadrukking van de toegepaste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Wij vestigen de aandacht op punt 1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zoals opgenomen in de jaarrekening. De jaarrekening van DNB wordt conform de Bankwet 1998 opgesteld volgens de richtlijn van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/34) en de wijzigingen zoals opgenomen in ECB/2019/34 en ECB/2021/51, inzake de financiële administratie en verslaggeving in het ESCB en de door haar opgestelde geharmoniseerde toelichting op de balans en winst-en-verliesrekening.

Daarnaast heeft de directie van DNB besloten over een aantal specifieke afwijkingen van deze grondslagen om te komen tot betere verslaggeving, alsmede om te voldoen aan de aanvullende specifieke eisen zoals opgenomen in Titel 9 BW 2 en de WNT dan wel de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving indien grondslagen niet zijn vastgelegd in de ESCB-grondslagen. Dit doet recht aan het unieke karakter van een centrale bank. De gebruiker dient voor een goed begrip van de jaarrekening van de grondslagen kennis te nemen aangezien deze grondslagen afwijken van meer algemeen gehanteerde stelsels zoals IFRS en Titel 9 Boek 2 BW.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het directieverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals opgenomen in de richtlijn van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/34) en de wijzigingen daarop zoals opgenomen in ECB/2019/34 en ECB/2021/51, aangevuld met de van toepassing zijnde bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW conform de artikel 17 van de Bankwet 1998 en tevens de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is de directie, onder toezicht van de raad van commissarissen, verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2022, het Controleprotocol financiële verantwoording Autoriteit Financiële Markten en de Nederlandsche Bank, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het

verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door De directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 13 maart 2023

KPMG Accountants N.V.

M.A Huisers RA

Statutaire regeling inzake winstbestemming

De regeling is opgenomen in artikel 22, lid 2 van de Statuten van De Nederlandsche Bank N.V., en luidt:

De winst blijvende uit de vastgestelde jaarrekening staat ter beschikking van de Algemene Vergadering.

Bijlagen

Bijlage 1 Aanvullende informatie 2023

In deze bijlage worden achterliggende informatie en cijfers bij de verantwoording gegeven. Er wordt nader ingegaan op compliance en integriteit bij DNB, in aanvulling op de paragraaf Vertrouwen. Kerncijfers voor HR worden weergegeven als achtergrond bij de paragraaf over de ambitie Medewerkers. Bij de paragraaf over MVO wordt aanvullende informatie over interne bedrijfsvoering gegeven die betrekking heeft op donaties, contract- en leveranciersmanagement en de milieuzorg en interne CO₂-voetafdruk.

Compliance en integriteit

Afgelopen jaar heeft Compliance & Integriteit diverse activiteiten georganiseerd om het integriteitsbewustzijn te bevorderen. Zo zijn workshops over integriteit verzorgd voor medewerkers en managers en zijn eedafleggingen begeleid. Tevens hebben compliance officers desgevraagd in teamoverleggen en managementoverleggen nadere toelichting gegeven over de toepassing van de integriteitsregelingen en hebben er dilemmasessies plaatsgevonden. Ook zijn er in het verslagjaar meerdere trainingen gefaciliteerd binnen DNB, waarbij stil wordt gestaan bij hoe je als omstander kunt omgaan bij het waarnemen van (mogelijk) ongewenst gedrag. In de Week van Integriteit heeft Compliance & Integriteit door middel van diverse activiteiten aandacht besteed aan het thema: 'Waarom goede mensen niet altijd het juiste doen'. De jaarlijkse integriteitsverklaring is afgelopen jaar uitgebreid met een toelichting op de verschillende integriteitsregelingen van DNB, met als doel het integriteitsbewustzijn binnen DNB verder te vergroten.

In 2023 heeft Compliance & Integriteit een Chatbot ontwikkeld waardoor medewerkers op ieder moment vragen kunnen stellen over de toepassing van de integriteitsregelingen van DNB.

Internationale Samenwerking

Naast de samenwerking met andere centrale banken in het ESCB-verband heeft Compliance & Integriteit in 2023 in het kader van Technische

Samenwerking kennis en expertise uitgewisseld met de centrale banken van Aruba, Armenië en Noord-Macedonië.

Onderzoeken

In 2023 hebben er drie bijzondere integriteitsonderzoeken plaatsgevonden. Eén onderzoek betrof de vermissing van een privé-eigendom. Uit onderzoek is niet vast komen te staan wat de oorzaak van deze vermissing is geweest. Een tweede onderzoek had betrekking op een melding van ongeoorloofd gebruik van gegevensdragers door een medewerker. Uit het onderzoek is niet naar voren gekomen dat ongeoorloofd gebruik heeft plaatsgevonden. Een derde onderzoek zag op een melding aangaande onzorgvuldig omgaan met informatie door een vertrekkende medewerker. Uit onderzoek is geen integriteitsschending gebleken.

Ten opzichte van 2022 is er het afgelopen jaar sprake van een lichte daling van het aantal gemelde integriteitsincidenten. Naast onderstaande incidenten met betrekking tot meldingsplichtige datalekken zijn geen incidenten bekend waarbij de wet- en regelgeving niet is nageleefd. Sinds 2023 worden omissies ten aanzien van zorgvuldig omgaan met informatie (zoals een verkeerd verstuurd email) niet meer aangemerkt als integriteitsincident, maar wel als operationeel incident). In 2023 betrof dit 19 meldingen t.o.v. 30 in 2022. In 2023 is extra aandacht besteed aan bewustwording ten aanzien van de regels omtrent privébeleggen. Afgelopen jaar is een lichte daling te zien ten aanzien van het aantal overtredingen van de Regeling privébeleggingstransacties. Bij deze overtredingen is in alle gevallen sprake van een eerste overtreding (geen recidive), gaat het om overtredingen die samenhangen met onbekendheid met de regels en is geen sprake geweest van handel met voorwetenschap. De overige incidenten zien naast de reeds genoemde onderwerpen bij het onderdeel bijzondere integriteitsonderzoeken op verkeerd toegekende toegangsrechten op een applicatie, het leeg retour ontvangen van een aangetekend poststuk en het niet volgen van interne procedures bij het aanstellen van een externe adviseur.

Verder was er sprake van een forse daling van het aantal ontvangen klachten door de Klachtencommissie ten opzichte van 2022. Er zijn geen directe oorzaken voor deze daling aan te wijzen; wel valt op dat het aantal klachten in zowel de jaren 2020, 2021 als 2022 hoger was dan in de jaren ervoor en erna. Deze periode valt goeddeels samen met de coronapandemie. Eén van de twee ontvangen klachten in 2023 is in behandeling genomen, en in lijn met de klachtenregeling afgerond door middel van een (directie)besluit over de (on)gegrondheid ervan.

Tabel 1 Integriteitsincidenten, datalekken en klachten 2023

	2023	2022
Integriteitsincidenten (totaal)	29	51
Regeling privébeleggingstransacties	13	16
Regeling onafhankelijkheid	3	2
Onzorgvuldig omgaan met bedrijfsmiddelen	7	1
Grensoverschrijdend gedrag	1	0
Overige incidenten	5	2
Datalekken (totaal)	26	37
Hiervan meldingsplichtig bij Autoriteit Persoonsgegevens	4	6
Klachten (totaal)	2	17
Intern	0	3
Extern	2	14

HR-kerncijfers

Tabel 2 Kerncijfers HR

Algemeen peildatum 31-12-2023	2023	2022
Aantal medewerkers (regulier en directie)*	2.382	2.244
Gemiddeld aantal fte's over het gehele jaar	2.174	2.060
Ratio jaarlijkse totale compensatie** van president/ mediaan jaarlijkse totale compensatie van medewerkers	4,54	4,6
Ratio stijging totale jaarlijkse totale compensatie van president/mediaan stijging van jaarlijkse totale compensatie van medewerkers	0,54	0,5
Opleidingskosten realisatie (EUR)	€ 6.995.561	€ 6.451.810
Opleidingskosten budget (EUR)	€ 7.534.709	€ 7.301.858
% medewerkers dat onder Collectieve Arbeidsovereenkomst valt (met uitzondering van directie)	100%	100%
Aantal externen***	848	823
<p>* Aantal medewerkers wordt berekend zonder stagiair(e)s, externen en commissarissen. ** GRI definitie: 'Annual total compensation includes salary, bonus, stock awards, option awards, non-equity incentive plan compensation, change in pension value, and nonqualified deferred compensation earnings provided over the course of a year.' *** Externen zijn medewerkers die niet in dienst zijn bij DNB en op onze systemen en/of onder onze aansturing werken.</p>		
Aantal medewerkers met een arbeidsbeperking peildatum 31-12-2023	2023	2022
- in participatie-fte (25,5 uur per week)	32	25

Genderverdeling peildatum 31-12-2023	2023	2022
Raad van Commissarissen - %vrouw	45,45%	50,00%
- % man	54,55%	50,00%
- % anders	0,00%	0,00%
Directie -% vrouw	40,00%	40,00%
- % man	60,00%	60,00%
- % anders	0,00%	0,00%
Divisiedirecteuren -% vrouw	31,58%	30,00%
- % man	68,42%	70,00%
- % anders	0,00%	0,00%
Afdelingshoofden - % vrouw	40,57%	38,04%
- % man	59,43%	61,96%
- % anders	0,00%	0,00%
Sectiehoofden -% vrouw	38,71%	42,86%
- % man	61,29%	57,14%
- % anders	0,00%	0,00%
Medewerkers -% vrouw (geen management)	40,75%	40,35%
- % man	59,21%	59,60%
- % anders	0,05%	0,05%
Medewerkers -% vrouw (regulier en directie)	40,64%	40,20%
- % man	59,32%	59,76%
- % anders	0,04%	0,04%

Leeftijdsverdeling peildatum 31-12-2023	2023	2022
Raad van commissarissen - % <30 jaar	0,00%	0,00%
- % 30-50 jaar	0,00%	0,00%
- % >50 jaar	100,00%	100,00%
Directie % <30 jaar	0,00%	0,00%
- % 30-50 jaar	0,00%	0,00%
- % >50 jaar	100,00%	100,00%
Divisiedirecteuren <30 jaar	0,00%	0,00%
- % 30-50 jaar	31,58%	30,00%
- % >50 jaar	68,42%	70,00%
Afdelingshoofden <30 jaar	0,00%	0,00%
- % 30-50 jaar	68,87%	66,30%
- % >50 jaar	31,13%	33,70%
Sectiehoofden <30 jaar	0,00%	0,00%
- % 30-50 jaar	51,61%	60,71%
- % >50 jaar	48,39%	39,29%
Medewerkers (regulier en directie) - % <30 jaar	15,70%	12,92%
- % 30-50 jaar	50,92%	52,01%
- % >50 jaar	33,38%	35,07%

Aantal medewerkers met vast en tijdelijk dienstverband per gender peildatum 31-12-2023

	2023	2022
Vast - totaal	2006	1917
- vrouw	800	762
- man	1205	1154
- anders	1	1
Tijdelijk - totaal	371	327
- vrouw	166	140
- man	205	187
- anders	0	0

Aantal medewerkers met fulltime en parttime dienstverband per gender peildatum 31-12-2023

	2023	2022
Fulltime (36 uur of meer per week) - totaal	2134	1999
- vrouw	788	718
- man	1345	1280
- anders	1	1
Parttime (12 tot 36 uur per week) - totaal	243	245
- vrouw	178	184
- man	65	61
- anders	0	0

Aantal en ratio* instroom en uitstroom over het gehele jaar

	2023 (aantal)	2023 (ratio)	2022 (aantal)	2022 (ratio)
Instroom aantal en ratio - totaal	377	15,83%	358	15,95%
- vrouw	160	16,74%	144	6,42%
- man	217	15,59%	214	9,54%
- anders	0	0,00%	0	0,00%
Uitstroom aantal en ratio - totaal	239	10,17%	256	11,41%
- vrouw	94	9,83%	108	4,81%
- man	145	10,42%	148	6,60%
- anders	0	0,00%	0	0,00%

*Ratio instroom is de instroom (totaal/vrouw/man/anders) per het aantal medewerkers (totaal/vrouw/man/anders)

Aantal en ratio* instroom en uitstroom per leeftijdscategorie over het gehele jaar

	2023 (aantal)	2023 (ratio)	2022 (aantal)	2022 (ratio)
Instroom aantal en ratio - totaal	377	16,05%	358	15,95%
- < 30 jaar	156	46,29%	120	5,35%
- 30-50 jaar	172	14,42%	192	8,56%
- >50 jaar	49	5,98%	46	2,05%
Uitstroom aantal en ratio - totaal	239	7,83%	256	11,41%
- < 30 jaar	42	12,46%	50	2,23%
- 30-50 jaar	118	9,89%	122	5,44%
- > 50 jaar	78	9,52%	84	3,74%

* Ratio instroom is de instroom (totaal/<30 jaar/30-50 jaar/>50 jaar) per het aantal medewerkers (totaal/<30 jaar/30-50 jaar/>50 jaar)

Tabel 3 Ratio Salaris* vrouw/man gemiddelde over het gehele jaar

Basissalaris vrouw/man	2023	2022
DNB ratio basissalaris* vrouw/man	1,16	n/a
Medewerkers ratio basissalaris vrouw/man	1,16	n/a
Directie ratio basissalaris vrouw/man	0,9	n/a
Divisiedirecteuren ratio basissalaris vrouw/man	0,99	n/a
Afdelingshoofden ratio basissalaris vrouw/man	1,024	n/a
Sectiehoofden ratio basissalaris vrouw/man	1,014	n/a

*GRI definitie: Gebaseerd op GRI-definitie.

Beloning vrouw/man	2023	2022
DNB ratio beloning* vrouw/man	1,14	n/a
Medewerkers ratio beloning vrouw/man	1,16	n/a
Directie ratio beloning vrouw/man	0,9	n/a
Divisiedirecteuren beloning vrouw/man	1	n/a
Afdelingshoofden ratio beloning vrouw/man	1,02	n/a
Sectiehoofden ratio beloning vrouw/man	1,01	n/a

* GRI definitie: Gebaseerd op GRI-definitie.

Ziekteverzuim per 31 december 2023

Tabel 4 Ziekteverzuim

Ziekteverzuim over het gehele jaar	2023	2022
Totaal ziekteverzuimpercentage	3,87%	3,96%
Kort verzuim <7 dagen	0,66%	0,81%
Middellang verzuim 1-6 weken	0,84%	1,02%
Langdurig verzuim 6-52 weken	2,06%	1,78%
Langer dan 1 jaar tot 2 jaar	0,33%	0,36%

Donaties

Via het verlenen van financiële bijdragen en donaties geven we uiting aan onze maatschappelijke betrokkenheid en positie in de samenleving. De financiële steun richt zich op organisaties en activiteiten die betrekking hebben op onze kerntaken, zoals 'Wijzer in geldzaken', het platform voor financiële educatie. Daarnaast doen we donaties aan charitatieve doelen op het gebied van cultuur, gezondheidszorg en maatschappij. De directie heeft in 2021 bepaald dat initiatieven die duurzaamheid en diversiteit bevorderen een zwaarder accent in ons donatiebeleid krijgen en ook in bij andere activiteiten die aansluiten op de DNB-strategie. In 2023 komen de verplichtingen aangaande de bijdragen en donaties uit op € 477.000.

Contract- en leveranciersmanagement

Er zijn in 2023 negen Europese aanbestedingen afgerond. Bij elk van deze aanbestedingen zijn MVOI-criteria toegepast. Deze zijn geborgd in het Programma van Eisen en Wensen van de aanbestedingen. Hiermee is de streefwaarde van 100% behaald. Daarnaast zijn er tien meervoudig onderhandse trajecten uitgevoerd. Dit betreft trajecten met een opdrachtwaarde onder de Europese aanbestedingsdrempel van € 215.000 exclusief btw. Ook hiervoor geldt dat in alle gevallen duurzaamheidscriteria zijn opgenomen. DNB committeert zich aan Maatschappelijk Verantwoord

Inkopen van PIANOo (het Expertisecentrum Aanbesteden van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat). DNB voert als overheidsorganisatie voor alle inkopen boven de Europese aanbestedingsdrempel 215.000 exclusief btw in 2022) een Europese aanbesteding uit. Veelal leiden deze aanbestedingen tot de totstandkoming van een meerjarige raamovereenkomst, waarbinnen nadere overeenkomsten worden gesloten. Als onderdeel van aanbestedingen beoordeelt DNB inschrijvende partijen aan de hand van criteria. Met de toepassing van de milieu- en sociale criteria wordt in veel gevallen bewerkstelligd dat een inkoopproject vanuit DNB naast het 'gewone' rendement ook een concrete milieu- en sociale winst oplevert.

Verder is relevant dat in 2023 twee aanbestedingen zijn uitgevoerd waarin circulariteit een nadrukkelijke rol heeft gespeeld. Het betreft de aanbesteding voor meubilair ten behoeve van het gerenoveerde hoofdkantoor en de aanbesteding van het ontwerp bureau voor de publieke ruimte van het hoofdkantoor. Voor de laatste aanbesteding geldt dat daar gebruik moet worden gemaakt van duurzame materialen.

Door middel van een aantal beheersmaatregelen wordt zoveel als mogelijk geborgd dat partijen waarmee DNB in zee gaat zich houden aan wetgeving en standaarden ten aanzien van onder meer integriteit en duurzaamheid. Potentiële partners en leveranciers worden getoetst op financiële, regelgevende en reputatierisico's en binnen DNB zijn aanvullende maatregelen getroffen, zoals bij de eisen in het inkooptraject (zogenoemde inkoopvoorwaarden) en de contractuele vastlegging daarvan. Hierop vindt periodiek monitoring plaats. Integriteit is expliciet onderdeel bij de on- en offboarding van onze externe partijen en leveranciers.

Milieuzorg en CO₂-voetafdruk van bedrijfsvoering

De afdelingen Facilitair Management, Cash Operations en Beveiliging beschikken over een Milieumanagementsysteem dat is gecertificeerd volgens ISO-14001, geldig tot 2025. De externe audit voor het milieumanagementsysteem volgens de ISO14001 heeft DNB in 2023 succesvol

doorlopen. DNB werkt klimaatneutraal door de CO₂-uitstoot te compenseren waar deze niet kan worden voorkomen.

De CO₂-emissies voor compensatie zijn in 2023 gestegen ten opzichte van 2022. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de toename van het zakelijk reizen en door het opnemen van CO₂-emissie voor thuiswerken.

De Visie op Werken, nieuwe huisvestingsplannen en eerdere thuiswerkmaatregelen hebben ervoor gezorgd dat thuiswerken, of beter plaats-onafhankelijk werken, genormaliseerd is. Hierdoor vindt er op andere plaatsen dan de kantoorgebouwen van DNB energieverbruik plaats. Deze werkzaamheden zijn aan DNB toe te schrijven en daarom relevant voor de CO₂-voetafdruk. In 2023 zijn zowel de emissies door het woon-werk- als het zakelijk verkeer toegenomen. Dit komt omdat de invloed van de pandemie in het verslagjaar niet meer zichtbaar was in de vorm van reisbeperkingen.

De tijdelijke huisvesting in Haarlem is niet meer in gebruik en door de ingebruikname van het Cashcentrum in Zeist wordt de huisvesting van DNB verder verduurzaamd. Bij de oplevering van het Cashcentrum in 2023 is een GPR-score van 8,1 gerealiseerd, wat geldt als een goede duurzaamheidscore. Dit certificaat betreft de thema's energie, milieu, gezondheid, en gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. Het Cashcentrum gebruikt geen fossiele brandstoffen anders dan voor de noodstroom, heeft een warmte- en koudeopslag en wekt elektriciteit op door middel van zonnepanelen. Het gerenoveerde pand aan het Frederiksplein behaalt naar verwachting het BREEAM Outstanding certificaat, een duurzaamheidskeurmerk voor het realiseren van duurzame gebouwen met een minimale milieu-impact.

Tabel 5 CO₂-voetafdruk van bedrijfsvoering

Meetgegevens milieu
CO₂-emissie (ton)¹

Meetgegevens ¹	2023 ² CO ₂ (ton)	2022 CO ₂ (ton)
Scope 1		
Energie voor verwarmen	89	122
Transport eigen vervoersmiddelen en lease	191	169
Koudemiddelen	541	81
Scope 2³		
Elektriciteit ⁴	450	431
Warmte- en koude-levering (regionaal net)	180	208
Scope 3		
Zakelijk reizen, vliegereizen ^{6,7}	1303	572
Zakelijk reizen, internationaal treinverkeer	14	19
Zakelijk reizen, personenauto's	174	115
Zakelijk reizen, goederentransport ⁷	147	392
Woonwerkverkeer, personenauto's	395	310
Woonwerkverkeer, openbaar vervoer	90	60
Plaats onafhankelijk werken ⁵	641	NB
Aanvullende posten buiten scope methodiek		
Ingekocht groen gas voor verwarming ⁸	28	37
Totaal CO₂	4245	2.515
Reeds gecompenseerd aardgas	39	23
Compensatie door inkoop CO ₂ -credits ⁹	4207	2.492
Totaal CO₂-uitstoot	0	0

1 DNB hanteert voor het bepalen van de materiële CO₂-emissie waar mogelijk de CO₂-conversiefactoren zoals gepubliceerd op www.co2emissiefactoren.nl voor het desbetreffende jaar [CO₂-emissiefactoren-2023-okt2023.pdf](#) en gebruikt voor de berekening de Milieubarometer (well-to-wheel).

2 De verslagperiode 2023 loopt van 1 oktober 2022 tot en met 30 september 2023. Cijfers kunnen afwijken door afrondingsverschillen.

3 Scope 2 emissies zijn conform market-based method gerapporteerd.

4 Elektrische lease is conform Green House Gas (GHG) protocol opgenomen in scope 2.

5 In 2023 nieuw toegevoegd aan de CO₂-voetafdruk.

6 Herberekening zakelijk vliegen in verband met een aangepaste emissiefactor. Hierdoor is de uitstoot naar boven bijgesteld voor de verslagperiode 2022.

7 Sinds 1 juli 2023 wordt gebruik gemaakt van bio-kerosine (SAF) waardoor de CO₂-voetafdruk van luchttransport is verminderd

8 Ingekocht groen gas is conform Green House Gas (GHG) protocol buiten de scope methodiek opgenomen.

9 De hoeveelheid in te kopen CO₂-credits is bepaald op basis van de feitelijke CO₂-emissie in de verslagperiode (Q4 kalenderjaar tot en met Q3 opvolgende kalenderjaar).

Bijlage 2 Over dit verslag

In het Verslag van de President beschrijven we belangrijke ontwikkelingen en vooruitzichten ten aanzien van onze kerntaken. De verantwoording heeft een meer terugblikkend karakter. We rapporteren zowel over onze interactie met de buitenwereld als over onze interne organisatie. DNB werkt continu aan het verbeteren van haar transparantie. De dialoog met stakeholders helpt ons onze taken zo goed mogelijk uit te voeren en onze positieve maatschappelijke impact te vergroten. Voor reacties op dit jaarverslag of andere opmerkingen nodigen we u van harte uit te mailen naar info@dnb.nl.

Verslagleggingsrichtlijnen

De verantwoording is opgesteld 'in accordance with' Global Reporting Initiative-standaarden 2021 (zie [GRI content index 2023](#)). We maken gebruik van GRI- en DNB-specifieke indicatoren voor materiële thema's. Voor de rapportage over materiële financiële en economische klimaatrisico's en -kansen volgen we de aanbevelingen van de Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (zie de paragraaf MVO en Financiële toelichting). We passen de meetmethodiek van het Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) toe voor de berekening van de CO₂-voetafdruk van de eigen beleggingen. Voor meer details over de toegepaste verslagleggingsrichtlijnen zie *Definities en aannames voor gerapporteerde indicatoren en Methode en dataverzameling* in deze bijlage.

Materialiteitsanalyse

We besteden in onze verantwoording aandacht aan thema's waarop de positieve en negatieve impact door DNB op economie, milieu en mensen voor haar stakeholders van belang is en thema's die materiële impact op DNB en haar taakuitvoering hebben.

Dit verantwoordingshoofdstuk is nog steeds grotendeels gebaseerd op de uitkomsten van de materialiteitsanalyse uit 2022, waarbij we ook onze externe stakeholders hadden betrokken. Wel zijn de materiële thema's die hieruit voort zijn gekomen in 2023 onderworpen aan een lichte herijking. Een interne klankbordgroep waarin managers uit verschillende divisies van

DNB zijn vertegenwoordigd heeft vooral een redactionele slag op de thema's toegepast. Zo hebben er enige herformuleringen plaatsgevonden, zoals bij het thema 'prijsstabiliteit in het eurogebied' (was in 2022: 'prijsstabiliteit in het eurogebied en veranderende renteomgeving'). Verder is 'Evenwichtige verhoudingen' gesplitst in een meer op financieel stabiliteit gericht deel en een waarin de duurzaamheidsuitdagingen verenigd zijn. De directie heeft de aanpassingen vastgesteld en zelf een nieuw materieel thema toegevoegd: 'informatiebeveiliging'. Vervolgens zijn de herijkte thema's door de Raad van Commissarissen op 24 november 2023 goedgekeurd. In 2024 volgt een meer fundamentele herziening van de materiële thema's en worden ook weer externe stakeholders geraadpleegd; dan staat het tweejaarlijkse DNB-brede stakeholderonderzoek op de rol.

De uitkomsten van de materialiteitsanalyse zijn in tabel 6 te vinden. Daar staat ook in welke paragraaf van de verantwoording onze rol en bijdrage op deze thema's worden belicht. Ook worden indicatoren en streefwaarden weergegeven die direct of indirect door DNB te beïnvloeden zijn. Een overzicht van directe resultaten en indirecte effecten binnen de materiële thema's is terug te vinden in het waardecreatiemodel (zie figuur 1 in Inleiding).

Tabel 6 Materiële thema's 2023

Materieel thema	Omschrijving	Aanpak en voortgang - indicatoren (streefwaarde)	Sustainable Development Goals (subdoelen)
1 Soliditeit en toekomstbestendigheid van Nederlandse financiële instellingen	De soliditeit en liquiditeit van Nederlandse banken, verzekeraars, pensioenfondsen en overige financiële instellingen en de mate waarin hun bedrijfsmodel toekomstbestendig is (onder andere door innovatie en een passend antwoord op digitale uitdagingen), ook vanuit macroprudentieel perspectief.	Zie Evenwichtige verhoudingen, Vertrouwen en MVO <ul style="list-style-type: none"> ■ Inbreng nieuwe wetenschappelijke inzichten en actief stakeholdermanagement op gebied van <ul style="list-style-type: none"> - ECB monetair beleid - Toezicht, resolutie en Risicomanagement - Pensioenen - Arbeids- en woningmarkt - Duurzame welvaart - Overheidsfinanciën en duurzaamheid (zie paragraaf MVO) 	SDG 8. Eerlijk werk en economische groei SDG 13. Klimaatactie SDG 12. Verantwoorde consumptie en productie SDG 17. Partnerschappen voor de doelen
2 Integriteitsrisico's in de financiële sector	Het zich houden aan wet- en regelgeving en corporate governance codes door de financiële sector, inclusief het voorkómen van betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit en bijdragen aan vermindering ervan.	Zie Vertrouwen: <ul style="list-style-type: none"> ■ Integriteitsrisico in de financiële sector: in 2023 is er meer gehandhaafd dan in het jaar daarvoor ■ Verhoogde capaciteit en samenwerking in de aanpak van illegale marktactiviteiten (van trust of crypto dienstverleners) ■ Geïntensiveerd Europese samenwerking om witwassen en terrorismefinanciering te bestrijden. <p>Zie Bijlage 1 Aanvullende informatie <i>Compliance en integriteit</i> (DNB), ten opzichte van 2022 was er sprake van:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Lichte daling van het aantal gemelde integriteitsincidenten. ■ Forse daling van het aantal ontvangen klachten door de Klachtencommissie. 	
3 Publiek vertrouwen in de Nederlandse financiële sector	Vertrouwen dat Nederlanders hebben in financiële instellingen, door i) de mate waarin deze in staat zijn hun verplichtingen na te komen (en dat er sprake is van een ordentelijke afwikkeling mocht dat niet het geval zijn) ii) de mate waarin deze zich gedragen volgens wet- en regelgeving en de maatschappelijke betamelijkheidsnormen.	Zie Vertrouwen <ul style="list-style-type: none"> ■ Volgens het DNB-onderzoek is het vertrouwen in DNB op hetzelfde niveau uitgekomen als in het voorjaar van 2022 (73%) ■ 62% van de ondervraagden er volledig of overwegend vertrouwen in heeft dat pensioenfondsen in staat zijn om hun toezeggingen aan pensioengerechtigden te voldoen (zie Figuur 3). Bij verzekeraars en banken heeft 68% van de respondenten er vertrouwen in dat zij hun betalingsverplichtingen aan verzekerden/klanten na kunnen komen. - Reputatiescore van DNB bij het publiek is 58. 2 punten hoger dan vorig jaar. 	SDG 17: Partnerschap om de doelen te bereiken 17.1 Versterken van de binnenlandse middelenmobilisatie (DRM), ook via internationale steun aan ontwikkelingslanden, om de binnenlandse capaciteit te verbeteren voor het innen van belastingen en andere inkomsten 17.13 De globale macro-economische stabiliteit versterken, ook via beleidscoördinatie en beleidscoherentie

Materieel thema	Omschrijving	Aanpak en voortgang - indicatoren (streefwaarde)	Sustainable Development Goals (subdoelen)
4 Functioneren van het betalingsverkeer	Betalingsverkeer dat efficiënt, veilig, betrouwbaar en voor iedereen toegankelijk is, nu en in de toekomst.	Zie Evenwichtige verhoudingen, Vertrouwen, MVO <ul style="list-style-type: none"> 72% van het publiek heeft veel of zeer veel vertrouwen in betalingsverkeer Op basis van DNB-onderzoek, hebben banken in januari 2023 een <u>versterkt commitment</u> gegeven om de toegankelijkheid te waarborgen. - Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) target vastgesteld voor 2026 over tevredenheidscijfer voor bankklanten in een kwetsbare positie. 	SDG 8: Waardig werk en economische groei 8.10 Versterken van de mogelijkheden van de plaatselijke financiële instellingen om toegang tot het bankwezen, de verzekeringen en financiële diensten voor allen aan te moedigen
5 Prijsstabiliteit in het eurogebied	Prijzen die niet te snel stijgen of dalen, oftewel: het streven naar een inflatie op jaarbasis van 2% op de middellange termijn in het eurogebied, zodat de koopkracht van de euro stabiel blijft. De gevolgen van de veranderde renteomgeving voor beleggers, financiële instellingen en economische beleidsmakers.	Zie Evenwichtige verhoudingen: Prijsstabiliteit in het eurogebied. <ul style="list-style-type: none"> Bijgedragen met analyses over effecten van loon- en winstontwikkeling op prijsstabiliteit. Intensiveren van de relatie met onder andere FNV, VNO-NCW en AWWN. 	SDG 17: Partnerschap om de doelen te bereiken 17.13 De globale macro-economische stabiliteit versterken, ook via beleidscoördinatie en beleidscoherentie
6 Financiële stabiliteit en evenwichtige economische verhoudingen	Een financieel stelsel en economische sectoren die in staat zijn om schokken op te vangen, tot uitdrukking komend in adequate buffers en vermogen om diensten aan de economie duurzaam te leveren. Markten die efficiënt opereren en overheidsbeleid dat eventuele verstoringen op deze markten wegneemt, waaronder de woningmarkt.	Zie Evenwichtige verhoudingen: Financiële stabiliteit en evenwichtige economische verhoudingen. <ul style="list-style-type: none"> DNB-studie over de woningmarkt logenstrafte de effectiviteit van goedbedoelde maatregelen om starters te helpen Beleidsadvies woningbouw. Pleit om het begrotingstekort in de nieuwe kabinetsperiode terug te brengen tot 2%. Aandacht gevraagd voor kwetsbaarheden in de financiële sector, o.a. rente en kredietrisico's effecten op commerciële vastgoedmarkt. DNB heeft de kapitaalbuffers voor banken herijkt en deze buffers nemen als geheel licht toe. Pogingen om de Europese discussie te beïnvloeden over Bazel 3-akkoord. Advies aan de FSB over mondiale minimale standaarden ten aanzien van cryptotoezicht en klimaatrisico's. Betrokken geweest bij de afronding van het parlementaire proces dat leidde tot invoering van de Wet Toekomst Pensioenen (juli 2023) 	SDG 17: Partnerschap om de doelen te bereiken 17.13 Bevorderen van wereldwijde macro-economische stabiliteit

Materieel thema	Omschrijving	Aanpak en voortgang - indicatoren (streefwaarde)	Sustainable Development Goals (subdoelen)
7 Duurzaamheidsuitdagingen	Een economie en financiële sector die inclusief en duurzaam zijn, waarbij de economische en financiële gevolgen van ecologische en maatschappelijke uitdagingen als klimaatverandering, verlies van biodiversiteit en mensenrechtencontroverses het hoofd wordt geboden.	Zie Evenwichtige verhoudingen, MVO, Financiële toelichting (Klimaatrisico's, Maatschappelijk verantwoord beleggen)	8. Eerlijk werk en economische groei, 12. Verantwoorde consumptie en productie 13. Klimaatactie en 17. Partnerschappen om doelstellingen te bereiken. (o.a. 8.10 Toegang tot financiële diensten, 12.6 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, 13.2 Klimaatbeleid en reductie uitstoot broeikasgassen, 17.16 Bevorderen van wereldwijd partnerschap in duurzame ontwikkeling)
8 Informatiebeveiliging	DNB waakt over de veiligheid van de informatie van de sector en haar eigen informatie. Cybersecurity, data integriteit en data veiligheid zijn cruciale thema's in het functioneren van DNB en haar medewerkers.	Zie Vertrouwen: Informatiebeveiliging	
9 Arbeidsmarkt voor DNB	Het aantrekken en behouden van vitale, competente, gemotiveerde en diverse medewerkers in een inclusieve organisatie met de benodigde (digitale) ontwikkeling voor DNB's taakuitvoering	Zie Medewerkers, Operationeel risicomanagement, Bijlage 1 Aanvullende informatie <i>HR-kerncijfers</i>	SDG 8: Waardig werk en economische groei o.a. 8.5 Tegen 2030 komen tot een volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor alle vrouwen en mannen, ook voor jonge mensen en personen met een handicap, alsook een gelijk loon voor werk van gelijke waarde

Sustainable Development Goals

DNB onderschrijft de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Dit zijn zeventien mondiale doelen waarmee organisaties, bedrijven en overheden zich committeren aan het substantieel verbeteren van de stand van de wereld in 2030. In samenspraak met stakeholders is gekozen om ons specifiek in te zetten voor de volgende doelen binnen de MVO-ambitie: 8. Eerlijk werk en economische groei, 12. Verantwoorde consumptie en productie, 13. Klimaatactie en 17. Partnerschappen om doelstellingen te bereiken. In tabel z is de relatie tussen aanpak en voortgang op onze materiële thema's en de SDG-(sub)doelen te zien.

Organisatiestructuur

DNB is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht met als enige aandeelhouder de Nederlandse Staat. We zijn onderdeel van het Europese Stelsel van Centrale Banken (ESCB) en van het Eurosysteem. Hierin werkt DNB mee aan monetair beleid, betalingsverkeer en valutamarktoperaties. Ook maakt DNB deel uit van het *Single Supervisory Mechanism* (SSM), verantwoordelijk voor het Europees banktoezicht en van het *Single Resolution Mechanism* (SRM), verantwoordelijk voor een goede afwikkeling van een bank in moeilijkheden in het eurogebied. DNB is een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) voor de taken toezicht, resolutie en depositogarantiestelsel. Voor de zogenoemde stelseltaken opereert DNB in lijn met Europese wet- en regelgeving onafhankelijk. Het hoofdkantoor van DNB is tijdelijk gevestigd aan de Spaklerweg 4 te Amsterdam.

De directie is belast met bestuur (zie hoofdstuk Directie, raad van commissarissen, bankraad en ondernemingsraad, en governance). Binnen DNB rapporteren divisies en stafafdelingen als de Interne Auditdienst (IAD) en het Directiesecretariaat (DS) rechtstreeks aan een directielid (zie het organogram op [onze website](#)). Ook worden sommige activiteiten programmatisch aangestuurd, zoals het project huisvesting, de digitale agenda en duurzaamheid. Deze aansturing vindt plaats via een stuurgroep of programmadirecteur die aan een of meerdere directieleden rapporteert. De raad van commissarissen houdt toezicht op de algemene gang van

zaken binnen DNB en het beleid van de directie ter uitvoering van de nationale taken (zie in hoofdstuk Verslag van de raad van commissarissen).

Wijze van sturing, evaluatie en verantwoording

De directie is verantwoordelijk voor sturing en beheersing van onze taakuitvoering en strategie. Dit beslaat ook het toezien op management van impact op economie, milieu en mensen. In 2023 heeft DNB de OGSM (*objectives, goals, strategies* en *measures*) methodologie toegepast voor meer strategische sturing op het realiseren van haar plannen en ambities. De vier domeinen Monetaire Zaken, Toezicht, Resolutie en Intern bedrijf stellen onder verantwoordelijkheid van de lijndirecteuren jaarlijks beknopte OGSM's op met korte en (middel)lange termijn doelen. Deze worden vertaald in divisie-OGSM's en uiteindelijk in resultaatafspraken van medewerkers. Hiermee is de sturing op de strategie geborgd in de beoordelingsmethodiek. De voortgang op de domein- en divisie-OGSM's (voorheen: de divisieplannen) wordt gemonitord door de divisie Finance & Risicomanagement en ieder kwartaal aan de directie gerapporteerd.

In 2021 is het strategisch programma duurzaamheid ingericht en de Sustainable Finance Strategie (SFS) opgesteld om de realisatie van de MVO-ambitie te versnellen. Het Sustainable Finance Office voert de regie over het behalen van de SFS, waarbij nauw wordt samengewerkt met de divisies betrokken bij de implementatie van de strategie. Omdat de relevante duurzaamheidsaspecten in al onze kerntaken moeten worden verankerd, vraagt deze ambitie bij uitstek om een collectieve verantwoordelijkheid en betrokkenheid, niet in de laatste plaats van de top. Het verwerven van kennis en kunde op dit gebied is essentieel om resultaten te behalen. Voor directieleden gebeurt dat onder meer in de dialoog met stakeholders en (bij de voorbereidingen voor overleggen) in de diverse nationale en internationale gremia waarin zij zitting hebben, zoals de ECB, de FSB en het NGFS.

Het jaarverslag is tot stand gekomen onder leiding van een centraal team vanuit de divisies Economisch Beleid & Onderzoek en Finance & Risicomanagement, het Directiesecretariaat en de afdeling Communicatie, en

met input van betrokken divisiedirecteuren en medewerkers. Het jaarverslag is besproken met - en goedgekeurd door - de directie, inclusief het verantwoordingshoofdstuk. De directie bespreekt de complete tekst van het jaarverslag met de raad van commissarissen.

Stakeholderengagement

Nut en noodzaak van interactie met onze stakeholders is verankerd in onze strategie. DNB stelt zich ten doel een omgevingsbewuste organisatie te zijn die de verbinding zoekt met de buitenwereld, in het besef dat financiële stabiliteit en duurzame welvaart niet door DNB alleen kunnen worden gerealiseerd. Het stakeholderveld van DNB omvat een brede waaier van betrokkenen, zoals het brede publiek, de onder toezicht staande instellingen, brancheorganisaties, overheid en overheidsorganisaties, sociale partners, universiteiten, onderzoeksinstituten, media, leveranciers, ngo's, internationale organisaties waaraan DNB gelieerd is, zoals het Eurosysteem/ECB, SSM, BIS, IMF, FSB, SRB, EIOPA en EBA.

We onderhouden op verschillende fronten contact met onze stakeholders ten behoeve van onze taakuitvoering en strategie, waarbij aard, intensiteit en frequentie verschilt. Er zijn diverse geïnstitutionaliseerde vormen van stakeholdercontacten. De bankraad, een gezelschap van stakeholders afkomstig uit de wetenschap, financiële sector en sociale partners, dient als klankbordgroep voor de directie en is geïnstitutionaliseerd in de Bankwet. Naast gremia die in dienst staan van onze dagelijkse taakuitoefening – circa 50 in getal – is DNB ook actief in dialoogsessies waar materiële thema's als evenwichtige economische verhoudingen, vertrouwen, duurzaamheid en integriteit aan bod komen. Zo hebben we in het verslagjaar intensief contact onderhouden – en analyses gedeeld en besproken – met de sociale partners over de risico's van een loon-prijsspiraal. Ook hebben we de rondetafelgesprekken met de banken voortgezet over de wijze waarop financieel-economische criminaliteit het best bestreden kan worden. Ten behoeve van het project toekomstbestendig toezicht, waarin we de inrichting van de toezichtorganisatie tegen het licht houden, is feedback opgehaald bij een zestal financiële instellingen en een aantal ministeries en collega-toezichthouders. Vermeldenswaard is verder de intensieve

interactie die met in- en externe stakeholders heeft plaatsgevonden in de aanloop naar de geactualiseerde Sustainable Finance Strategie, naast de gebruikelijke contacten die DNB al heeft met bijvoorbeeld belangrijke ngo's. Nadat we eerst een uitgebreide interne evaluatie van de strategie gehouden hebben, hebben we vervolgens de dialoog met onze omgeving gezocht voor een externe *challenge*. In een aantal thematische rondetafels hebben we ons kunnen scherpstellen aan de inbreng van een brede groep stakeholders, waaronder vertegenwoordigers uit de financiële sector, beleidsmakers, duurzaamheidsexperts en ngo's. Slotsom van de *challenge* was dat de overkoepelende ambitie van de originele Sustainable Finance Strategie, en de doelstellingen per kerntaak, gehandhaafd kunnen blijven, maar dat er wel ruimte is voor aanscherpingen en nieuwe thema's. Zo zullen we ons nog meer inspannen om een integrale aanpak te hanteren.

Reikwijdte en afbakening van verantwoording

De informatie in dit hoofdstuk heeft net als de rest van het jaarverslag betrekking op De Nederlandse Bank N.V. gedurende het kalenderjaar 2023. De CO₂-voetafdruk van de interne bedrijfsvoering is bij uitzondering gebaseerd op het vierde kwartaal 2022 tot en met derde kwartaal 2023.

Definities en aannames voor gerapporteerde indicatoren

Werknemers met een arbeidsbeperking

(Zie GRI-8 voor de definitie van 'werknemers')

Werknemers met een arbeidsbeperking worden berekend in participatie-FTE's (25,5 uur per week). Werknemers met een arbeidsbeperking zijn personen die vanwege langdurige fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen, in combinatie met verschillende barrières, niet in staat zijn om volledig, gelijkwaardig en duurzaam deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Mensen die zonder ondersteuning voor hun arbeidsbeperking niet in staat zijn om een minimuminkomen te verdienen, worden geregistreerd in het zogenaamde doelgroepenregister, dat wordt beheerd door het UWV.

Methode en gegevensverzameling

Het aantal participatie-FTE's per 31 december van het rapportagejaar wordt gerapporteerd. Dit aantal is berekend op basis van twee verschillende bronnen. HR registreert het aantal participatie-FTE's uit het doelgroepenregister via het UWV-werknemersportaal, de andere participatie-FTE's worden geregistreerd door de inclusiefunctionaris.

Ziekteverzuim

(Zie GRI-8 voor de definitie van 'werknemers')

Ziekteverzuim is het (gedeeltelijk) verzuim door werknemers wegens ziekte. Het ziekteverzuim wordt ingedeeld **kort verzuim <7 dagen, Middellang verzuim 1-6 weken, Langdurig verzuim 6-52 weken, Langer dan 1 jaar tot 2 jaar**. De meldingsfrequentie is het aantal meldingen van ziekteverzuim per jaar gedeeld door het aantal medewerkers per jaar.

Methode en gegevensverzameling

Medewerkers melden zich ziek bij hun leidinggevende en de Arbodienst. De Arbodienst registreert dit in MijnHR en in het medisch systeem Dossier Manager. De bedrijfsarts levert een rapportage aan HR, inclusief een toelichting op de trends.

CO₂-voetafdruk (en compensatie) van de bedrijfsvoering

Definities en aannames

Alle bedrijfsonderdelen van DNB vallen binnen de scope (ook wel de 'organisational boundary' genoemd) voor het bepalen van de CO₂-voetafdruk. Bouwterreinen waar DNB geen controle had over het elektriciteits- en gasverbruik zijn buiten beschouwing gelaten. De CO₂-voetafdruk omvat de directe en indirecte uitstoot als gevolg van bedrijfsactiviteiten en wordt onderverdeeld in scope 1, 2 en 3 emissies. Uitstoot als gevolg van de kernactiviteiten van DNB maken geen deel uit van de voetafdruk van het Intern Bedrijf. Scope 1 emissies zijn de emissies die worden uitgestoten door eigendommen van de organisatie, of in beheer zijn van DNB zoals aardgas voor verwarming en fossiele brandstoffen ten behoeve van vervoersmiddelen. Scope 2 emissies, oftewel indirecte emissies van aangekochte energie, omvatten emissies door de productie van

elektriciteit, warmte of koeling, gegenereerd buiten de eigen organisatie maar gebruikt door DNB. De door DNB gerapporteerde Scope 3 emissies zijn de relevante emissies die optreden als gevolg van de activiteiten van de organisatie, maar die worden uitgestoten door bronnen die niet in eigendom noch in beheer zijn van DNB. Het betreft hier de uitstoot waar DNB dus ook geen directe invloed op kan uitoefenen zoals Woon-werkverkeer, thuiswerken en zakelijk reizen. Alleen de emissies die te maken hebben met de operationele activiteiten, en dus relevant, worden opgenomen in de footprint. In de evaluatie van de CO₂ footprint wordt jaarlijks bepaald of de scope van de operationele footprint moet worden aangepast. Hierdoor is DNB elk jaar scherp op interne en externe ontwikkelingen die aanpassingen in de footprint teweeg kunnen brengen.

Methode en gegevensverzameling

De Milieubarometer-methode wordt gebruikt voor de berekening, registratie en als controlemiddel van de CO₂-voetafdruk. Omwille van de werkbaarheid wordt de berekening eerst door middel van spreadsheets buiten het systeem van de Milieubarometer gemaakt. Zowel de spreadsheets als het systeem van Milieubarometer worden geverifieerd. De Nederlandse lijst met CO₂-emissiefactoren, zoals gepubliceerd op www.CO2-emissiefactoren.nl, wordt gebruikt als basis voor de berekeningen. Er is een uitzondering voor twee CO₂-emissiefactoren. Voor het berekenen van luchtvracht ontvangt DNB namelijk direct van de leverancier de emissiefactoren en voor zakelijke vluchten maakt DNB, naast afstand, onderscheid in economy/business class.

De rapportageperiode van de CO₂-voetafdruk loopt van 1 oktober tot 30 september. Daarom verschilt de rapportageperiode en evaluatie van de CO₂-cijfers (Q4-Q3) van de bepaling van andere milieuprestaties van DNB. De reden hiervoor is enerzijds de planning van het extern jaarverslag en anderzijds de beschikbaarheid van gegevens van leveranciers over andere milieuaspecten aan het einde van het kalenderjaar (Q1-Q4). De gegevens van alle relevante scope-emissies worden aangeleverd door de verantwoordelijke afdelingen (bijv. Facilitair Management, Cash Operations en HR).

De inkoop van CO₂-credits is de verantwoordelijkheid van de energiecoördinator. Deze verantwoordelijkheid omvat alle activiteiten die te maken hebben met inkoop, zoals budgettering, contractering, advies, inkoop en verantwoording. CO₂-emissies worden achteraf gecompenseerd volgens de Gold Standard.

Jaarlijkse totale compensatie

Voor de jaarlijkse totale compensatie gaan we uit van de kolom 3 van de loonstaat gedurende een kalenderjaar en de jaarlijkse netto pensioenbijdrage. Kolom 3 van de loonstaat bestaat uit salaris, 13e maand, vakantiegeld, en alle overige bruto aan individuele medewerkers verstrekte uitkeringen en vergoedingen. De verkoop van uren is niet meegenomen. De eenmalige uitkering die in augustus van 2023 is uitbetaald alsook de eenmalige vakantiegelduitkering in 2022 hebben we buiten beschouwing gelaten. Er is gecorrigeerd voor de bruto-inhouding in verband de toegepaste 30%-regeling voor werknemers die zich vanuit het buitenland in Nederland vestigen. Medewerkers die op 31 december van het betreffende jaar in dienst zijn, nemen we mee voor de berekening van jaarlijkse totale compensatie. Voor degenen die gedurende het jaar zijn ingestroomd, herrekenen we naar het jaarsalaris. Voor de berekening van de stijging van jaarlijkse totale compensatie nemen we medewerkers mee die op 31 december in het rapportagejaar in dienst zijn. We verdisconteren de waarde van deze kolom 3 van parttime naar fulltime en rekenen deze toe naar een heel jaar. Gedetacheerde medewerkers worden meegenomen voor de compensatie die ze zouden krijgen als ze in dienst bij DNB zouden zijn. Wij berekenen de toe te rekenen pensioenkosten op basis van de op fulltime basis herrekenende pensioengrondslag, rekening houdend met de maximaal toegestane fiscale pensioenopbouw en passen hierop het herrekenende werkgeverspercentage toe, verminderd met het ongewogen gemiddelde werknemersbijdrage. Het basissalaris omvat het uitbetaalde maandsalaris en het uitbetaalde PKB (vakantiegeld, 13e maand en persoonsgebonden budget), zonodig berekend naar een jaar en geldend voor 1 FTE.

CO₂-voetafdruk van eigen beleggingen

Alle emissies van broeikasgassen worden gemeten en omgezet naar CO₂-equivalenten. Voor bedrijven, supranationale instellingen en agentschappen berekenen wij scope 1, 2 en 3-emissies. Scope 1 betreft directe emissies (bijvoorbeeld verwarmingsinstallaties, eigen transport of generatoren) en scope 2 indirecte emissies als gevolg van afgenomen energie voor eigen gebruik en productie (bijvoorbeeld elektriciteit die ergens anders gegenereerd is). Scope 3-emissies zijn alle overige indirecte emissies, die ontstaan als gevolg van de activiteiten buiten de productiefase (bijvoorbeeld tijdens de vervaardiging van ingekochte grondstoffen en tijdens de gebruiksfase en afvalfase). Voor overheden worden twee verschillende maatstaven gebruikt: consumptie- en productie-uitstoot. Consumptie-uitstoot is gekoppeld aan de vraag binnen een land en productie-uitstoot aan alle activiteiten binnen een land. Deze laatste rapporteren wij zowel inclusief als exclusief uitstoot die gepaard gaat met Landgebruik, landgebruiksverandering en bosbouw (LULUCF). Deze uitstoot wordt door landen verschillend meegenomen in hun CO₂-doelstellingen, en daarom raadt PCAF aan om over beide te rapporteren. Afgelopen jaar rapporteerden wij ook de overheidsuitstoot, echter geeft deze slechts een gelimiteerd beeld van de uitstoot van landen door alleen overheidsactiviteiten mee te nemen. Daarom is binnen het Eurosysteem besloten dat centrale banken deze uitstoot niet meer verplicht rapporteren.

Voor de berekening van uitstoot gebruiken we drie metrics:

Totale CO₂-uitstoot van beleggingen – Hieronder verstaan we de som van alle broeikasgasuitstoot in de portefeuille. Deze rapporteren wij voor zowel de som van scope 1 en 2 als de voor som van scope 1, 2 en 3. Voor de berekening hiervan gebruiken we voor bedrijven, supranationale instellingen en agentschappen de ondernemingswaarde inclusief kasmiddelen (Enterprise Value incl. Cash, of EVIC) en bij overheden het BBP (koopkrachtpariteit, kkp) (beide in miljoenen euro). De berekening gaat volgens de volgende formule:

$$\text{Totale emissies} = \sum_{i=1}^n \left(\frac{\text{waarde van belegging}_i}{\text{EVIC of BBP}_i} \times \text{uitstoot}_i \right)$$

Hierin staat *i* voor de individuele uitgevende partij.

CO₂-uitstoot per miljoen geïnvesteerde euro (Carbon Footprint) –

Bij deze indicator worden de totale emissies gecorrigeerd voor de portefeuillegrootte, waardoor emissies van verschillende portefeuilles gemakkelijker met elkaar vergeleken kunnen worden. De berekening gaat volgens de volgende formule:

$$\text{Carbon Footprint} = \frac{\sum_{i=1}^n \left(\frac{\text{waarde van belegging}_i}{\text{EVIC of BBP}_i} \times \text{uitstoot}_i \right)}{\text{waarde van portefeuille}}$$

Omzet gewogen CO₂-uitstoot (Weighted Average Carbon Intensity) –

Deze indicator geeft aan wat de blootstelling van een portefeuille is aan bedrijven met relatief hoge emissies. Voor bedrijven, supranationale instellingen en agentschappen geldt dat de CO₂-uitstoot wordt gewogen naar de omzet in miljoenen euro. Voor overheden wordt de CO₂-uitstoot gewogen naar bevolkingsgrootte (consumptie) of BBP (kkp) (productie). De berekening gaat volgens de volgende formule:

$$\text{WACI} = \sum_{i=1}^n \left(\frac{\text{waarde van belegging}_i}{\text{waarde van portefeuille}} \right) \times \left(\frac{\text{uitstoot}_i}{\text{'Omzet'}_i} \right)$$

Voor de reductiedoelstellingen voor onze aandelenportefeuilles hanteren we het EU Paris-aligned Benchmark raamwerk van de Europese Commissie. Als basisjaar hebben we gekozen voor 2019 in lijn met Net zero beleggingsrichtlijnen. Dit jaar rapporteren we voor het eerst over de CO₂-voetafdruk van aandelen en obligaties ten opzichte van het basisjaar. We zullen in 2024 ons beleid voor mogelijke herberekeningen van het basisjaar formuleren en dit in het volgende jaarverslag toelichten.

Methode en dataverzameling – CO₂-voetafdruk van eigen beleggingen

Vanwege beperkte databeschikbaarheid is er binnen het Eurosysteem voor gekozen om voor lagere overheden de data – zowel CO₂-uitstoot als financiële data – van het overkoepelende land te gebruiken. Voor DNB geldt dat slechts 3,7% van onze staatsobligaties in 2023 bestond uit obligaties van lagere overheden. De CO₂-uitstoot van (semi)overheden en de CO₂-uitstoot van bedrijven, supranationale instellingen en agentschappen wordt apart gerapporteerd en niet opgeteld, ter voorkoming van dubbeltelling. Dit zou bijvoorbeeld gebeuren wanneer wij in bedrijven investeren die gezeteld zijn in landen waarvan wij ook staatsobligaties hebben.

Voor de berekening van de CO₂-uitstoot van onze beleggingen gebruiken we de samenstelling van onze portefeuilles op 31 december van het rapportagejaar. Data voor zowel de financiële indicatoren (EVIC, BBP en 'omzet') als de CO₂-emissies zijn op het moment van schrijven echter nog niet beschikbaar voor 2023. Voor de rapportage van 2023 gebruiken wij de meest recente CO₂-emissiedata die in februari 2024 beschikbaar waren: dit is voornamelijk uit 2022 voor bedrijven en uit 2021 voor overheden (respectievelijk 1 en 2 jaar vertraging). Voor de berekening van de historische en relatieve emissies gebruiken wij ook financiële data van voorgaande jaren (vertraging van 1 jaar voor bedrijven en 1 jaar voor overheden). Ten behoeve van consistentie gelden dezelfde vertragingen voor eerdere jaren.

Voor overheden gebruikt DNB productie-uitstootcijfers die door landen zijn gerapporteerd aan de United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC). Alle landen waar wij in beleggen rapporteren deze data. De consumptie-uitstoot wordt door onze dataproviders geschat op basis

van informatie uit publieke bronnen als de Emissions Database for Global Atmospheric Research (EDGAR) van de Europese Commissie. CO₂-data voor bedrijven, supranationale instellingen en agentschappen is soms niet consistent tussen verschillende dataproviders, omdat veel van de emissies worden geschat. Ook de CO₂-uitstoot van een deel van onze beleggingen is gebaseerd op schattingen, respectievelijk 7% (scope 1 en 2) en 35% (scope 3).

Voor de CO₂-uitstootcijfers maken we gebruik van meerdere dataproviders. Conform afspraken binnen het Eurosysteem gebruiken we voor de meeste cijfers dataprovider ISS. Voor de berekening van consumptie-emissies gebruiken we Carbon4 Finance data. Het hanteren van dezelfde rekenmethode en dataproviders zorgt voor vergelijkbaarheid van de publicaties binnen het Eurosysteem. Voor de financiële data gebruiken we ISS, en voor bevolkingsgrootte en BBP (knp) data van de Wereldbank. Daarnaast hanteren we data van MSCI, omdat onze externe managers deze data gebruiken voor hun rapportages. Voor de berekeningen van de carbon footprint van aandelen en bedrijfsobligaties voor 2023 leidt het gebruik van data van MSCI tot een verschil van +14% ten opzichte data van ISS. Wij analyseren de komende jaren of de verschillende data convergeren en blijven in dialoog met onze dataproviders.

Externe assurance

De onafhankelijke externe accountant heeft de niet-financiële informatie in de verantwoording van het jaarverslag 2023 beoordeeld. Het assurance-rapport is opgenomen in Bijlage 3.

Benchmarks

De Transparantiebenchmark van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat beoordeelt tweejaarlijks de maatschappelijke verslaglegging van DNB en andere grote Nederlandse ondernemingen. DNB is in 2023 – op basis van het Jaarverslag 2022 – op plaats 15 geëindigd op de Transparantiebenchmark, zes plaatsen hoger dan in het vorige onderzoek uit 2021.

Tabel 7 Score en positie van DNB in de Transparantiebenchmark

Jaar	Aantal punten	Positie (totaal aantal organisaties)
2023 (jaarverslag 2022)	80	15 (491)
2021 (jaarverslag 2020)	78,1	21 (685)
2019 (jaarverslag 2018)*	63,5	42 (487)
2017 (jaarverslag 2016)	186	26 (477)
2016 (jaarverslag 2015)	170	53 (483)
2015 (jaarverslag 2014)	174	22 (461)
2014 (jaarverslag 2013)	150	57 (242)

DNB heeft in 2019 als eerste centrale bank ter wereld de Principles for Responsible Investment (PRI) van de Verenigde Naties ondertekend. Over rapportagejaar 2022 heeft DNB een Transparency Report opgesteld. Uit de beoordeling van PRI van dit rapport blijkt dat DNB bovengemiddeld tot hoog scoort op alle van toepassing zijnde onderdelen en dat de scores zijn verbeterd ten opzichte van de vorige beoordeling in 2020.

Bijlage 3 Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouder en de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Onze conclusie

Wij hebben een assurance-opdracht met beperkte mate van zekerheid uitgevoerd over de niet-financiële informatie in het Verantwoordingshoofdstuk en in 'Bijlage 1 Aanvullende informatie 2023' van het Jaarverslag (hierna: 'de niet-financiële informatie') van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna: 'DNB') te Amsterdam over 2023.

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen assurance-informatie hebben wij geen reden om te veronderstellen dat de niet-financiële informatie niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, is opgesteld in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'Rapportagecriteria' van ons rapport.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze assurance-opdracht over de niet-financiële informatie uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000A 'Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (attest-opdrachten)'. Deze opdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de assurance-opdracht over de niet-financiële informatie'.

Wij zijn onafhankelijk van DNB zoals vereist in de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten' (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de 'Verordening gedrags- en beroepsregels accountants' (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Rapportagecriteria

De niet-financiële informatie dient gelezen en begrepen te worden samen met de rapportagecriteria. DNB is verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze rapportagecriteria, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving.

De gehanteerde rapportagecriteria voor het opstellen van de niet-financiële informatie zijn de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI) in combinatie met eigen rapportagecriteria van DNB. De rapportagecriteria zijn nader toegelicht in 'Bijlage 2 Over dit verslag'.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij materialiteitsniveaus bepaald voor elk relevant onderdeel van de niet-financiële informatie. Bij het evalueren van onze materialiteitsniveaus hebben wij kwantitatieve en kwalitatieve aspecten evenals de relevantie van informatie voor zowel belanghebbenden als de entiteit in ogenschouw genomen.

Beperkingen in de reikwijdte van onze assurance-opdracht

In de niet-financiële informatie is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen, ramingen en risico-inschattingen. Inherent aan toekomstgerichte informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie in de niet-financiële informatie.

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in de niet-financiële informatie maken geen onderdeel uit van de niet-financiële informatie die door ons is beoordeeld. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over deze informatie.

Verantwoordelijkheid van de directie en raad van commissarissen voor de niet-financiële informatie

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de niet-financiële informatie in overeenstemming met de Rapportagecriteria, inclusief het identificeren van de beoogde gebruikers en het toepasbaar zijn van de gehanteerde criteria voor de doelstellingen van de beoogde gebruikers. De door de directie gemaakte keuzes voor de reikwijdte van de niet-financiële informatie en het verslagleggingsbeleid zijn uiteengezet in de sectie 'Verslagleggingsrichtlijnen' van 'Bijlage 2 Over dit verslag'.

De directie is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht voor het opstellen, meten of evalueren van de niet-financiële informatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van verslaggeving van DNB.

Onze verantwoordelijkheden voor de assurance-opdracht over de niet-financiële informatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van de assurance-opdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven conclusie.

Onze assurance-opdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid om de plausibiliteit van de niet-financiële informatie vast te stellen. De werkzaamheden variëren in aard en timing van, en zijn ook geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een assurance-opdracht met een beperkte mate van

zekerheid is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een assurance-opdracht met een redelijke mate van zekerheid.

Wij passen de 'Nadere Voorschriften Kwaliteitssystemen' (NVKS) toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, assurance-standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Onze assurance-opdracht bestond onder andere uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante thema's en kwesties, en de kenmerken van de organisatie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de niet-financiële informatie staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie.
- Het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de gerapporteerde informatie, inclusief het op hoofdlijnen kennisnemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze assurance-opdracht.
- Het identificeren van gebieden in de niet-financiële informatie met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de niet-financiële informatie. Deze werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - het afnemen van interviews met relevante medewerkers op groepsniveau;
 - het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor, het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van de niet-financiële informatie;

- het verkrijgen van assurance-informatie dat de niet-financiële informatie aansluit op de onderliggende administraties van de organisatie; en
- het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie.
- Het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de niet financiële informatie.
- Het overwegen of de niet-financiële informatie als geheel, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde rapportagecriteria.

Wij communiceren met de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de assurance-opdrachten over de significante bevindingen die uit onze assurance-opdracht naar voren zijn gekomen.

Amstelveen, 13 maart 2024

KPMG Accountants N.V.

M.A Huiskers RA

Begrippenlijst

Termen	Definitie
Bank for International Settlements (BIS)	Organisatie die internationale monetaire en financiële samenwerking nastreeft en optreedt als bank voor de nationale centrale banken.
Betalingsverkeer	DNB borgt een toegankelijk, veilig en betrouwbaar betalingsverkeer. Hiertoe geeft zij in het kader van het Eurosysteem eurobankbiljetten uit en is zij verantwoordelijk voor de bankbiljetten- en muntencirculatie in Nederland. Daarnaast beheert DNB betaalsystemen en voert het oversight (toezicht op het betalingsverkeer) uit op instellingen en systemen die betaaltransacties verwerken
Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)	Nationaal instituut dat data verzamelt over de Nederlandse samenleving. Deze data worden verwerkt tot statistische informatie over allerlei maatschappelijke en economische thema's
CO ₂ -compensatie	Compensatie van de totale CO ₂ -uitstoot door te investeren in een vermindering op een andere plaats
Crypto	Een digitaal tegoed dat beheerd wordt met cryptografische algoritmes, meestal gebruikmakend van blockchaintechnologie. Een crypto heeft geen fysieke vorm zoals een euromunt, maar is als het ware een versleutelde code, zoals een wachtwoord, die elektronisch kan worden overgedragen en opgeslagen
ESG	Environmental, social and governance (ESG)-aspecten betreffen milieu- en maatschappelijke aspecten en goed bestuur
European Banking Authority (EBA)	Autoriteit in Europa die als taak heeft de kwaliteit en harmonisatie van prudentiële toezichtregelgeving te bevorderen, bij te dragen aan een consistente toepassing ervan en te bemiddelen bij eventuele meningsverschillen hierover.
European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)	Autoriteit die prudentieel toezicht houdt in de sector verzekeringen en pensioenen in Europa.
Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM)	Permanent Europees fonds dat onder voorwaarden leningen kan verstrekken aan landen in het eurogebied die in financiële problemen zitten

Termen	Definitie
Europese Centrale Bank (ECB)	De centrale bank van de 20 Europese lidstaten die de euro hebben ingevoerd en daarmee de Economische en Monetaire Unie (EMU) vormen. Belangrijkste taak van de ECB is het handhaven van prijsstabiliteit in het eurogebied. Prijsstabiliteit wordt gedefinieerd als een inflatie op de middellange termijn van 2%.
Eurosysteem	Omvat de Europese Centrale Bank (ECB) en de nationale centrale banken van de landen die de euro als munt hebben
Financial Action Task Force (FATF)	Een intergouvernementele task force die zich bezighoudt met de bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme. De FATF heeft 39 leden, waarvan 37 landen, waaronder Nederland, en twee regionale organisaties (de Europese Commissie en de Samenwerkingsraad van de Arabische Golfstaten)
Financial Stability Board (FSB)	De Raad voor Financiële Stabiliteit is een mondiaal samenwerkingsverband dat de internationale financiële stabiliteit bevordert door het coördineren en monitoren van werkzaamheden van toezichthouders en internationale standaardzitters op het gebied van financieel toezicht en financiële regelgeving
Financiële stabiliteit	DNB zet zich in voor een stabiel financieel systeem, dat zorgt voor een efficiënte toewijzing van middelen en schokken goed kan opvangen, zodat deze geen ontwrichtende werking hebben op de reële economie
Governing Council	Raad van Bestuur van de Europese Centrale Bank (ECB), waarin de zes bestuursleden van de ECB en de centralebankpresidenten van de 20 eurolanden zitting hebben
IMF	Heeft als taak de stabiliteit van het internationaal monetair systeem te waarborgen. Dat doet het fonds niet alleen door het geven van economische adviezen aan de 190 aangesloten landen, maar ook door het beschikbaar stellen van leningen aan landen die betalingsbalansproblemen hebben en moeilijk toegang hebben tot de kapitaalmarkten. Aan de kredieten zijn beleidsvoorwaarden verbonden, de zogenaamde conditionaliteit

Termen	Definitie
ISO 14001:2015	Internationale standaard die eisen stelt aan de inrichting van het milieumanagement binnen een organisatie om inzicht te krijgen in de milieueffecten
Kapitaalbeleid	Beleid over welke buffers DNB heeft, hoe hoog deze moeten zijn en hoe ze worden aangepast
Kapitaalmarktunie	Het streven binnen de Europese Unie om de grensoverschrijdende kapitaalmarkten in het eurogebied beter te laten functioneren
Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB)	Samenwerkingsverband van een groot aantal maatschappelijke organisaties onder leiding van DNB, dat zich richt op de bevordering van de maatschappelijke efficiëntie van het retailbetalingsverkeer
Maatschappelijk verantwoord beleggen	Beleid waarbij DNB naast financiële en economische aspecten ook milieu-, sociale en governance-aspecten (ESG) meeneemt in haar beleggingsbeslissingen
Monetaire taken	DNB is onderdeel van het Eurosysteem en draagt als zodanig bij aan de besluitvorming over en de uitvoering van het monetaire beleid. Het monetaire beleid is gericht op prijsstabiliteit, gedefinieerd als inflatie op de middellange termijn van 2%
Nederlandse Depositogarantie	De wettelijke bescherming van spaargeld op een Nederlandse bankrekening tot maximaal € 100.000 per persoon
Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System (NGFS)	Samenwerkingsverband van centrale banken, toezichthouders en internationale organisaties dat als doel heeft het financiële systeem te vergroenen en de inspanningen van de financiële sector te vergroten om de klimaatdoelen van Parijs te halen
Openmarktoperaties (OMO's)	Transacties waarmee de ECB financiering verstrekt aan banken om te kunnen voorzien in hun behoefte aan liquiditeit, of waarmee overtollige liquiditeiten aan het systeem worden onttrokken. Deze kredietverlening aan banken vindt plaats tegen onderpand.
Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP)	Pandemie-noodaankoopprogramma van de ECB dat in maart 2020 is geïntroduceerd met als doel de impact van de COVID-19-pandemie te verlichten door de doorwerking van het monetaire beleid te bevorderen en de financieringscondities te verruimen. Binnen het PEPP worden zowel publieke als private schuldbevisen opgekocht. De aankopen onder het PEPP vonden plaats tot maart 2022, en herinvesteringen worden in de loop van 2024 geleidelijk afgebouwd en per eind 2024 beëindigd.

Termen	Definitie
Platform voor Duurzame Financiering (PvDF)	Samenwerkingsverband van toezichthouders, brancheverenigingen, ministeries en het Sustainable Finance Lab, dat de aandacht voor duurzame financiering in de financiële sector verder probeert te vergroten en te stimuleren door gezamenlijk te kijken hoe obstakels voor duurzame financiering kunnen worden voorkomen of verholpen
Principles for Responsible Investment	Netwerk van investeerders, gesteund door de Verenigde Naties dat erop gericht is duurzaam beleggen te promoten. Ondertekenaars van PRI commiteren zich aan de zes principes en publiceren elk jaar een <i>Transparency Report</i> over beleid en implementatie van verantwoord beleggen in verschillende activaklassen dat beoordeeld wordt door PRI.
Resolutie	Als resolutieautoriteit streeft DNB ernaar dat de kritieke functies van banken, verzekeraars en centrale tegenpartijen maximaal veiliggesteld worden als zij in de problemen komen, waarbij niet-levensvatbare instellingen of onderdelen van instellingen ordentelijk worden afgewikkeld.
Stablecoin	Een crypto waarbij bepaalde mechanismen ervoor moeten zorgen dat de waarde zo stabiel mogelijk is ten opzichte van fiat geld, zoals de euro en de dollar. Sommige stablecoins gebruiken, in plaats van fiat geld, goud of een andere waarde als 'anker'. Het doel van stablecoins is crypto's geschikt maken als alledaags betaalmiddel.
Statistiek	DNB verzamelt statistische gegevens en vervaardigt statistieken – dit alles in nauwe samenwerking met partners als het CBS, het Europees Stelsel van Centrale Bank en het Internationaal Monetair Fonds
Target 2	T2 is het wholesale betalingssysteem van het Eurosysteem waarmee centrale en commerciële banken (zo'n 1600 in totaal) in het eurogebied onderling real-time betalingen kunnen doen.
Targeted Longer-Term Refinancing Operations (TLTRO-III)	Gerichte, langerlopende herfinancieringstransacties die door het Eurosysteem zijn aangeboden en die gericht zijn op het stimuleren van de kredietverlening aan bedrijven en consumenten in het eurogebied. Ruwweg driekwart van de verstrekte TLTRO-III financiering aan banken is terugbetaald. De laatste TLTRO-III operaties vervallen in 2024

Termen	Definitie
Toezicht	DNB houdt prudentieel toezicht op banken, pensioenfondsen, verzekeraars en andere financiële instellingen. Onze toezichhouders doen dit door te controleren of instellingen financieel solide zijn en in staat zijn om aan hun verplichtingen te voldoen. Daarnaast omvat het toezicht onder andere ook het toetsen van bestuurders, verlenen van vergunningen en aanpakken van financieel-economische criminaliteit. Waar prudentieel toezicht zich richt op de soliditeit van afzonderlijke instellingen, richt macro-prudentieel toezicht zich op de wisselwerking tussen financiële instellingen, financiële markten en de macroeconomische omgeving.
Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)	De TCFD is opgericht door de FSB om effectievere publicatie over klimaatgerelateerde risico's en kansen te ontwikkelen.
TIBER	TIBER staat voor threat intelligence-based ethical red teaming. Het is een raamwerk en testprogramma voor cyberveiligheidstests. TIBER houdt in dat op basis van actuele dreigingsinformatie gecontroleerde aanvallen worden uitgevoerd op de deelnemende instellingen, waaronder DNB zelf. Doel is om gezamenlijk te leren van de resultaten en weerbaarder te worden tegen geavanceerde aanvallen.
UN Global Compact	Het Global Compact van de VN stimuleert bedrijven wereldwijd een duurzaam en sociaal verantwoord beleid te voeren. Het bevat principes op het gebied van de mensenrechten, arbeid, milieu en de bestrijding van corruptie.
Voorziening voor financiële risico's (VFR)	Buffer op de balans van DNB om tijdelijke risico's af te dekken
Wijzer in Geldzaken	Initiatief van het ministerie van Financiën, waarin partners uit de financiële sector, de wetenschap, de overheid en onderwijs-, voorlichtings- en consumentenorganisaties hun krachten bundelen om financiële fitheid in Nederland te bevorderen

De Nederlandsche Bank N.V.
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
020 524 91 11
dnb.nl

Volg ons op:

 LinkedIn

 Twitter

 Instagram

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM